Neculai Tabără

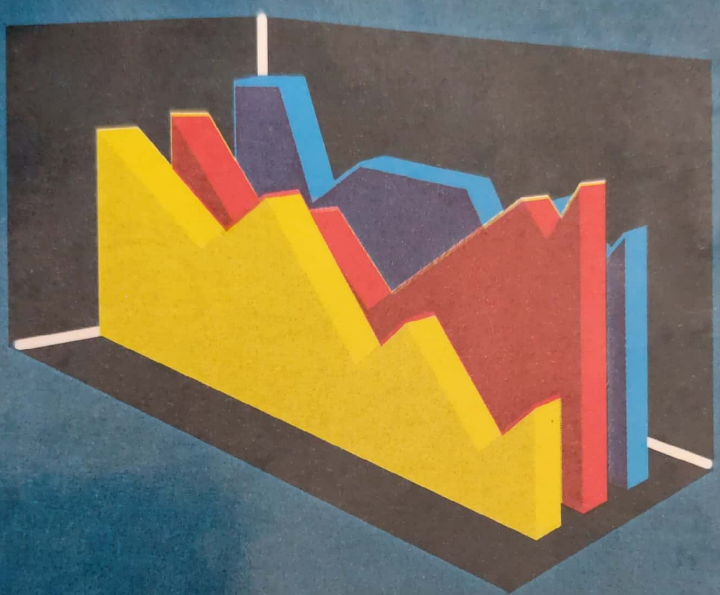

CONTABILITATE NAȚIONALĂ

ediția a III-a

TIPO MOLDOVA

Biblioteca ECONOMICA
Coordonare ştiinţifică a colecţiei:
Prof. univ. dr. Neculai Tabără

I.S.B.N. 973-572-159-7

Scanned with OKEN Scanner

PROLEGOMENE PENTRU STATUTUL DE ŞTIINŢĂ AL CONTABILITĂŢII

Instituţie, bun social, ansamblu de cunoştinţe, putere sau "catalizator" al reproducţiei sociale, *ŞTIINŢA reprezintă în primul rând expresia vocaţiei spre progres a fiinţei umane.* Omul descoperă lumea determinat de necesităţile vieţii practice. Cunoştinţele dobândite devin informaţii. Ele sunt sistematizate şi valorificate în binele social şi apoi transferate constant către o singură destinaţie: posteritate. Printr-o acumulare sistematică şi perseverentă a informaţiei, ştiinţa a devenit un edificiu vital pentru societatea umană.

Monumentală figură a Renaşterii, "dumnezeiescul" Leonardo da Vinci considera ştiinţa drept "fiică a experienţei"[1].

Din acelaşi generos spaţiu al genialităţii, ceva mai târziu, Galileo Galilei susţinea că scopul ştiinţei este de a descoperi adevărul, iar acesta provine din fapte şi nu din revelaţia divină.

---

[1] Primul autor de operă contabilă, italianul Luca Paciolo, folosea frecvent expresia "dumnezeiescul Leonardo da Vinci", având în vedere harul divin şi talentul de geniu al marelui renascentist.

Scanned with OKEN Scanner

Curajosul savant propunea trezirea omului de ştiinţă din "somnul dogmatic"[2].

În cunoaştere şi în ştiinţă, afirmă Immanuel Kant, experienţa este, fără îndoială, primul rezultat pe care îl produce intelectul[3].

Într-o abordare mai largă, cu nuanţe filosofice şi morale, considerăm că asupra celui mai important edificiu al umanităţii se pot face următoarele aprecieri:

- ştiinţa reprezintă un produs al cunoaşterii sistematizate, realizate de către om prin generalizarea adevărurilor confirmate de practică[4];

- cunoaşterea ştiinţifică semnifică un proces cu caracter de permanenţă: noi descoperiri, nuanţări şi interpretări completează sau reconsideră valoarea "stocului" informaţional;

- caracterul relativ al adevărului descoperit lasă, de cele mai multe ori, suficient câmp de acţiune incertitudinii şi îndoielii[5];

- transferul cunoaşterii dobândită în timp de la o generaţie la alta conferă ştiinţei un pronunţat caracter cumulativ.

Strămoşii noştri, afirmă Vitruvius, cel mai mare arhitect al Romei antice, au statornicit obiceiul pe cât de înţelept, pe atât de folositor, de a transmite posterităţii, relatându-le în scris cugetările

---

[2] Pentru nonconformismul său exprimat public, savantul avea să se confrunte în 1633 cu forţa oarbă a legilor inchiziţiei.

[3] Vezi Kant Immanuel, *Critica raţiunii pure*, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1978.

[4] Vezi Horomnea E., *Contabilitatea de la geneză la performanţă şi controverse*, în Revista de Finanţe, Credit, Contabilitate, nr. 3/2000.

[5] Într-o lucrare de referinţă pentru posteritate, iluministul Réné Descartes expune principiul fundamental al cunoaşterii: "Dubito cogito, cogito, ergo sum" ("M ă îndoiesc, deci cuget, cuget, deci exist"). Vezi Réné Descartes, *Discurs asupra metodei*, Bucureşti, 1941.

Scanned with OKEN Scanner

lor, pentru ca acestea să nu piară, ci să sporească de la o generație la alta, publicate în cărți, *să ajungă treptat la o supremă subtilitate de doctrină*[6].

- știința are drept supremă virtute cunoașterea adevărului, care poate fi apropiat nouă prin cultură și educație[7];

- adevăratul om de știință nu poate fi infatuat. "Gloria" eventualelor sale descoperiri este copleșită de imensitatea "spațiului" rămas încă... necunoscut.

Pilda înțeleptului Socrate este fără egal. Înainte de a intra în Eternitatea Spiritului, marele filosof a rostit celebra frază: "Știu ceea ce știu, știu ceea ce nu știu, dar un lucru îl știu sigur: că nu știu nimic".

În lumea zilelor noastre nu-și mai poate găsi locul un Pico dela Mirandola. Controversatul gânditor italian se adresa discipolilor săi în ultimele clipe de viață, spunându-le: "Asistați la moartea ultimului savant din știința chimiei, care a cunoscut totul din domeniul său și încă ceva în plus". Nu știm câtă chimie a cunoscut Picolo dela Mirandola. Ceea ce știm cu siguranță este că nu l-a întâlnit cu adevărat în cugetul său pe... marele și modestul Socrate!

- știința reprezintă un sistem de afirmații logice, certe, verificabile în maximă măsură posibilă prin practică. Ea exprimă ansamblul cunoștințelor noastre dintr-un anumit domeniu al cunoașterii.

Știința înseamnă în egală măsură teorie și practică, aflate într-un continuu proces de dezvoltare și intercondiționare. Teoria descoperă esența fenomenelor și proceselor, conceptualizează relațiile dintre acestea, pune în evidență principii sau legități.

---

[6] Vezi Marcus Vitruvius Polio, *Despre arhitectură*, Ed. Academiei, București, 1964.

[7] Vezi Horomnea E., *Conducerea prin contabilitate în condițiile tranziției spre economia de piață*, în "File din cronica permanențelor învățământului și culturii economice la Iași", Editura Policromia, Piatra Neamț, 1995, p. 124 și următoarele.

Scanned with OKEN Scanner

Ca expresie a cunoaşterii conceptualizate, principiul sau legitatea exprimă raporturile generale, esențiale, repetabile şi relativ stabile, care se manifestă între fenomenele şi procesele lumii înconjurătoare[8].

Conceptul de **teorie** comportă în principal două abordări:

- *în sens restrâns*, teoria este un ansamblu de idei, de concepte abstracte, mai mult sau mai puțin organizate, aplicate unui domeniu particular;
- *în sens larg*, teoria este o construcție intelectuală sintetică, metodică şi organizată, cu caracter ipotetic, cel puțin în unele din părțile sale.

În concepția reputatului profesor francez Bernard Colasse, teoriile contabilității trebuie să îndeplinească un triplu rol[9]:

- să permită explicarea fără ambiguitate a practicii contabile, oricât de diversă ar fi aceasta (*rolul explicativ*);
- să evalueze, dacă este nevoie, calitatea acestei practici (*rolul normativ*);
- să prevadă soluții adecvate pentru noile probleme care apar în acest domeniu (*rolul previzional*).

În concluzie, considerăm că:

- **Teoria** este un ansamblu de raționamente care face accesibilă o anumită dificultate a practicii, pe care ulterior o poate exprima inteligibil.

- **Practica** verifică adevărurile teoretice, stimulează dezvoltarea teoriei, impulsionând-o spre exprimări inteligibile şi

[8] Marele Arhimede a descoperit prin geniul s ău un principiu care-i poartă numele peste veacuri. Oriunde şi ori când, lichidul şi corpul solid scufundat în acest lichid vor reacționa în acelaşi fel unul față de celălalt.

[9] Vezi Colasse B. [16,17] şi Dumarchey J., *La comptabilité moderne*, Gauthier Vilars, Paris, 1926.

Scanned with OKEN Scanner

generalizatoare. Acolo unde o teorie nu este confirmată de practică, nu **teoria** în ansamblul ei este falsă, ci numai acea teorie.

Conchidem prin a sublinia că *drumul parcurs de știința contabilității a fost predominant de la practică la teorie.* Experiența practică a anticipat și modelat în bună măsură teoria contabilității. Numeroși autori au elaborat teorii interesante, care explicau și generalizau post factum practici deja intrate în uz[10].

Confirmă acest adevăr primul *Tratat de contabilitate în partidă dublă* (Luca Paciolo, Veneția, 1494). Strălucitul matematician italian nu a creat sistemul de contabilitate în partidă dublă, ci a procedat la cea dintâi generalizare teoretică a unei practici deja utilizate în orașele italiene.

Știința reprezintă bunul cel mai de preț al omenirii. Civilizația contemporană este, de fapt, rezultatul acestui "tezaur inestimabil", acumulat de societatea umană de-a lungul întregii sale existențe. Iată de ce se afirmă adeseori că istoria civilizației umane este, de fapt, istoria științei[11].

Pentru a avea statut de știință, orice domeniu al cunoașterii trebuie să îndeplinească următoarele patru condiții:

- să aibă un **obiect propriu de cercetare**;
- să dispună de o **metodă proprie** în abordarea obiectului respectiv;
- să descopere și să demonstreze **legități** sau **principii** care guvernează acel domeniu al cunoașterii;
- să dispună de **un vocabular** sau **o terminologie specifică.**

---

[10] Vezi Călin O., Ristea M. ș.a., *Bazele contabilității*, E.D.P., București, 1999, p. 7.

[11] Vezi Drăgan J.C., Demetrescu M.C., *Economistul mileniului III, Nicholas Georgescu-Roegen, profetul arhitect al noii gândiri*, Editura Europa Nova, București, 1994, p. 70 și următoarele.

Scanned with OKEN Scanner

O adevărată dispută s-a desfăşurat în jurul întrebării: *Este sau nu ştiinţă contabilitatea?* Într-o nuanţare mai largă, *în ce măsură contabilitatea poate fi considerată artă sau ştiinţă, tehnică sau joc social, limbaj de comunicare sau veritabil "bun social"?*

În această problemă, lumea cercetărilor se împarte în două mari categorii: unii susţin caracterul ştiinţific al contabilităţii, iar alţii o consideră drept tehnică, artă, limbaj, bun social sau "joc social". Nimic mai firesc... Diversitatea de opinii constituie în ultimă instanţă un factor de progres în ştiinţă.

În celebrul *Discurs asupra metodei*, iluministul francez Réné Descartes exprima în acest context o opinie cu totul originală, motiv pentru care o reproducem integral: "Diversitatea părerilor noastre dintr-un anumit domeniu de activitate nu provine din faptul că unii suntem mai dotaţi decât alţii, ci ea se explică prin aceea că ne conducem gândirea pe căi diferite, neavând toţi întotdeauna aceleaşi elemente în vedere".

Contabilitatea ca ştiinţă reprezintă un sistem de afirmaţii logice, un ansamblu de cunoştinţe teoretice, de concepte şi principii verificate prin practică şi circumscrise unui domeniu determinat, respectiv universul economic[12].

Prin **univers economic** înţelegem spaţiul în care se nasc, se modifică şi se sting raporturile economico-juridice exprimabile în bani. Acestea din urmă generează mişcările de valori, care modifică în permanenţă mărimea şi structura unui patrimoniu dat.

Precizăm că ştiinţa contabilităţii realizează cele cinci paradigme fundamentale pentru cunoaştere:

- *abordarea inductivă*, care presupune elaborarea teoriilor prin generalizarea observaţiilor furnizate de practicile contabile;
- *abordarea deductivă*, care defineşte în prealabil obiectivele pe baza cărora sunt deduse postulatele, principiile şi regulile contabile;

[12] Vezi Horomnea E., *Contabilitatea, premisă şi consecinţă a dezvoltării economico-sociale*, Revista de Finanţe, Credit, Contabilitate, nr.2/2000.

Scanned with OKEN Scanner

- *abordarea predictivă*, care presupune capacitatea regulilor şi principiilor contabile de a anticipa evoluția viitoare a faptelor economice;

- *abordarea comportamentală*, care ia în considerație reacția utilizatorului individual în urma accesului la informația contabilă relevantă;

- *abordarea economică sau pragmatică* a informației în general, care consideră informația contabilă drept un bun economic, asemeni produselor şi serviciilor.

Ştiința dă expresie adevărului în concepte[13]. Domeniul contabilității dispune de legități şi principii care guvernează întreg universul economic. Dubla reprezentare a aceluiaşi patrimoniu conduce implicit la principiul fundamental al contabilității în partidă dublă, respectiv:

ACTIV = PASIV

O primă explicație care justifică relația de echilibru anterior menționată este: aceeaşi realitate economică, respectiv patrimoniul sau averea firmei, este abordată concomitent sub un dublu aspect:

- ca realitate materială, concretă, palpabilă, regăsită în structura activului (ACTIV);

- ca abstractizare a drepturilor şi obligațiilor asupra bunurilor exprimabile pecuniar, regăsită în structura pasivului (PASIV).

Această abordare permite stabilirea provenienței sau modului de dobândire, de "apropiere" a bunurilor din ACTIV.

Reputatul profesor german Werner Sombart atribuie contabilității caracterul de ştiință, menționând în acest context următoarele trei atribute[14]:

---

[13] Vezi Rusu D., *Bazele contabilității*, E.D.P., Bucureşti, 1980, p. 289.
[14] Vezi Sombart W., *Die drei Nationalo Konomien*, München, 1930.

Scanned with OKEN Scanner

- *secularizarea contabilității* în sensul de universalitate, omniprezentă şi permanentă. În spațiul economic, contabilitatea este utilă social, raționamentele ei operează oriunde şi pentru toți;
- *diferențierea contabilității* în sensul fundamentării acesteia pe legități şi principii, care o delimitează de alte domenii ale cunoaşterii;
- *democratizarea contabilității* în sensul de accesibilitate.

Contabilitatea poate fi cunoscută şi înțeleasă de orice persoană care doreşte să se instruiască în acest domeniu.

Din şirul lung al autorilor străini care au promovat şi fundamentat caracterul de ştiință al contabilității menționăm, în mod selectiv, doar câteva nume.

În secolul al XVI-lea, Jean Ympyn afirmă că: "ținerea registrelor şi socotelilor este o nobilă artă şi ştiință". În acelaşi veac, se raliază acestei opinii Simon Stevin.

Un secol mai târziu, Giovani Domenico Peri consideră contabilitatea drept ştiință a administrației, iar Jaques Savary plasează acest mod de cunoaştere în rândul ştiințelor economice (*Le parfait negociant*, 1672).

Promotori ai contabilității ştiințifice sunt, de asemenea, reprezentanții şcolilor italiene:

- lombardă, Francesco Villa *(Elementi di administrazione e contabilita,* 1850);
- toscană, Giusepe Gerboni *(La ragioneria scientifica,* 1886);
- venețiană, Fabio Besta (*La ragioneria,* 1891).

Contribuții esențiale aduc în acelaşi domeniu:

- Pierre Robert Coffy: contabilitatea este o ştiință social-economică, a cărei obiect îl constituie mişcarea şi transformarea capitalului, determinarea cauzelor şi efectelor acestor modificări *(Tableau Sinoptique,* 1833);

Scanned with OKEN Scanner

- Leon Gonberg: contabilitatea este ştiința socotelilor, care facilitează analiza şi interpretarea fenomenelor economice;
- J.Fr. Schär dezvoltă conceptul matematic şi argumentează fundamentele ştiințifice ale contabilității (*Versuch einer Wissenschaftlichen Behandlung der Buchhaltung*, 1890).

Marele gânditor german percepe contabilitatea ancorată în cele trei timpuri ale existenței unei întreprinderi. Într-o lucrare de referință, autorul subliniază: "Contabilitatea este judecătorul drept al trecutului, consilierul prezentului şi ghidul indispensabil al viitorului"[15]. Impecabilă această remarcă prin care se exprimă aderența permanentă a "ştiinței conturilor" la praxisul economic.

Contabilitatea a fost considerată, de asemenea, drept **ramură a ştiințelor matematice**. Această abordare are în vedere utilizarea largă a instrumentului matematic în calculele contabilității, cât şi faptul că primul autor de operă contabilă scrisă a fost un ilustru matematician, respectiv Luca Paciolo. Se includ aici: Giovani Antognio Tagliente, Girolamo Cardano, Bertrand François Barcème, Jacques Savary, Giuseppe Forni etc.

Fondatorul şcolii venețiene, italianul Fabio Besta, considera contabilitatea drept "ştiință a controlului", cu rol esențial în administrarea întreprinderii[16].

Demonstrarea caracterului de ştiință al contabilității a constituit o preocupare fundamentală a principalelor Şcoli de contabilitate din România. Pornind de la premisa că *existența unei ştiințe nu se discută, ci se afirmă*, opiniile care susțin fundamentele ştiințifice ale contabilității au devenit dominante. Cetățile Almei Mater din Bucureşti, Cluj, Timişoara, Craiova şi Iaşi au elaborat în acest scop numeroase tratate, manuale şi studii. Merite incontestabile au profesorii Spiridon Iacobescu, Alexandru

[15] Vezi Schär J.Fr., *Buchhaltung und Bilanz*, Ed. a VI-a, Berlin,1932.
[16] Vezi Fabio Besta, *La ragioneria*, Bologna, 1880.

Scanned with OKEN Scanner

Sorescu, C.G. Demetrescu, I.N. Evian, Dumitru Voina, Ştefan Dumitrescu, Cornel Olariu, Dumitru Rusu ş.a.

Cu forţa imbatabilă a argumentului academic, prin pledoarii seducătoare, autorii menţionaţi au definit şi fundamentat contabilitatea ca disciplină ştiinţifică, au dezvoltat şi reformulat concepte, principii şi reguli privind obiectul şi metoda contabilităţii, clasificarea conturilor, calculaţia costurilor etc. Doctrina contabilă a sporit esenţial prin recunoaşterea unanimă a acestor puncte de vedere. Opera acestor înaintaşi a devenit parte integrantă a culturii economice româneşti şi prin aceasta a celei europene şi universale. În perspectiva globalizării, o asemenea afirmaţie se justifică în totalitate.

La timpul prezent, în plină creaţie ştiinţifică se află numele unor reputaţi autori de operă contabilă, prin care teoria şi practica se cultivă în egală măsură, cu un rafinament elevat. Numele profesorilor Mihai Ristea, Oprea Călin, Niculae Feleagă, Ioan Oprean, Iacob P. Pântea, Mihai Epuran, Ion Ionaşcu, Ladislau Possler, O. Bojian ş.a. au devenit emblematice pentru literatura românească de specialitate. La această operă îşi aduc aportul după 1990 centrele universitare din Galaţi, Bacău, Suceava, Oradea, Arad, Constanţa.

A te forma, cultiva şi inspira din ceea ce reprezintă valoare autentică, principii şi permanenţă, nu este numai o datorie morală, ci şi o dimensiune esenţială a oricărui "truditor" din domeniul ştiinţei. În ultimă instanţă, întreaga noastră formaţie intelectuală se sprijină pe înstructurarea operei înaintaşilor, la care se adaugă elemente de aport propriu: interpretări, nuanţări şi completări.

Neinspirate pe planul ştiinţei sunt, după părerea mea, "creaţiile" realizate de dragul inovaţiei cu orice preţ, care redescoperă adevăruri deja cunoscute... A spune aceleaşi lucruri, încâlcit şi incoerent, a reformula alambicat ceea ce s-a exprimat deja cu atâta claritate, numai pentru că "nimeni nu a mai spus

Scanned with OKEN Scanner

așa", este ilogic, incorect şi neconstructiv. *A complica lucrurile simple este mai păgubos decât a nu încerca să le rezolvi deloc.*

Prin natura şi funcțiile ei, contabilitatea a disciplinat activitatea economică, orientată spre alternative profitabile. Contabilitatea a cultivat sentimentul încrederii în afaceri, a dezvoltat echilibrul, rigoarea şi ordinea întreprinzătorului.

Negustorul sau bancherul, clientul sau comerciantul au fost determinați să probeze în relațiile de afaceri o anumită "minima moralia", consemnată pentru prima dată pe vremea regelui Hamurabi[17].

Alături de Biblie, contabilitatea a determinat menținerea afacerilor în limitele unei anumite etici. Ideea că pentru tot ceea ce faci "vei da socoteală", constituie prin ea însăşi o chemare spre un bine moral şi social.

Într-un cuvânt, *de la primele însemnări cu semnificație contabilă şi până la modelele de contabilitate computerizată din zilele noastre, "ştiința conturilor" a contribuit esențial la apariția şi consacrarea lui "homo economicus".*

Prin efectele create asupra creşterii economice, contabilitatea a influențat pozitiv propăşirea materială şi spirituală. Nu este întâmplător faptul că statele care au promovat o contabilitate ştiințifică, au dobândit şi un nivel de dezvoltare economică superioară.

Contabilitatea înseamnă în ultimă instanță ordine, rigoare, disciplină şi moralitate în viața economică. Din acest punct de vedere, se poate afirma că ştiința contabilității reprezintă pentru societatea umană, pentru progresul ei, un autentic "bun social".

[17] În primul Cod de legi al lumii moderne, se preciza o clauză de moralitate, care obliga creditorul să ierte de datorie şi dobândă pe debitorul aflat în stare de dificultate deosebită, foc sau apă, care a mistuit ogorul celui dator.

Scanned with OKEN Scanner

Un răspuns tranşant şi exclusivist la întrebarea: *Ce este contabilitatea (ştiinţă, tehnică, artă, limbaj de comunicare, joc social sau bun social)?*, riscă să alunece în eroare şi subiectivism.

Contabilitatea este o ştiinţă. Ea devine în mâna profesionistului autentic o adevărată artă, o probă a vocaţiei şi un limbaj de comunicare în lumea afacerilor. Dacă avem în vedere efectele nemijlocite asupra stării de prosperitate a unei naţiuni, ea tinde să devină un autentic "bun social"[18].

Există şi vor exista în continuare adepţi ai opiniei conform căreia contabilitatea este de fapt o *tehnică* prin intermediul căreia poate fi cunoscut în limbaj cifric, monetar, universul economic. O asemenea abordare exclude implicit caracterul de ştiinţă al contabilităţii. Este o problemă de filosofie a ştiinţei, în care disputa trebuie să rămână în limitele unei confruntări academice[19].

Fără a încerca o pledoarie "pro domo", suntem datori să exprimăm punctul nostru de vedere. În concepţia noastră, CONTABILITATEA ESTE O ŞTIINŢĂ, deoarece:

- există în universul economic grupul de fapte şi fenomene, respectiv mişcările de valori evaluabile pecuniar (în bani), care constituie ***obiectul contabilităţii***. Dubla reprezentare a patrimoniului unei persoane fizice sau juridice, modificările şi transformările acestuia în cadrul unor raporturi juridico-economice determinate, inclusiv rezultatele obţinute, sunt cuantificate şi consemnate sistematic şi cronologic de către contabilitate;

- demersul logic realizat de către contabilitate are la bază o gândire raţională, o cunoaştere graduală a domeniului investigat, mijloace şi procedee specifice, care permit pătrunderea în esenţa fenomenelor şi proceselor. Toate aceste elemente se regăsesc în

[18] Expresia "bun social" a fost atribuită ştiinţei în general de către savantul John Bernal (vezi Bernal J., *Ştiinţa în istoria societăţii*, Editura Politică, Bucureşti,1964).

[19] Vezi Horomnea E., *Contabilitatea, premisă şi consecinţă a dezvoltării economico-sociale*, Revista de Finanţe, Credit, Contabilitate, nr. 2/2000.

Scanned with OKEN Scanner

cea de a doua condiție a "științei conturilor", respectiv ***metoda contabilității;***

- logica internă a mișcărilor de valori, relațiile de echilibru valoric, conexiunile dintre fapte şi fenomene aparent diferite sunt puse în evidență prin ***legități*** sau principii care guvernează "materia contabilă" şi implicit contabilitatea ca ştiință;

- contabilitatea operează cu ***un vocabular,*** cu o terminologie specifică. Categoriile sau noțiunile la care aceasta face apel: *cont, activ, pasiv, debit, credit, bilanț, activ net, rentabilitate, sold, rulaj* etc. constituie "suportul noțional" prin care sunt culese, prelucrate, sistematizate şi comunicate informațiile contabilității.

Ele pot fi receptate astfel de către utilizatori, analizate şi interpretate, în funcție de scopul urmărit. "Quod erat demonstrandum", cum zis-a marele Euclid! Iată enunțate cele patru condiții necesare şi suficiente pentru a considera contabilitatea drept o ştiință constituită: **obiect**, **metodă**, **legități** şi **vocabular propriu**.

Adversarii noştri iau în considerație regulile contabile precise, sistemul de norme, mecanismul de funcționare al partidei duble, modalitățile de operare în conturi (rulaje, total sume, solduri debitoare sau creditoare). Cu aceste argumente susțin ideea că în cazul contabilității avem de-a face cu o tehnică formalizată pusă în slujba obținerii de informații necesare elaborării deciziilor economice.

Este falsă şi lipsită de substanță această interpretare simplistă, care reduce domeniul vast al cunoaşterii contabile la o simplă tehnică accesibilă oricărui "specialist" (a se citi nonspecialist)

Scanned with OKEN Scanner

"forjat" la "incandescența" unor cursuri galopante de câteva săptămâni sau luni de zile...[20]

Lipsiți de prejudecăți, de adversități preconcepute, "trebuie să privim realitatea cu ochii neinjectați de pasiunile omeneşti", aşa cum o cerea marele filozof Fr. Bacon. Numai în aceste condiții vom înțelege că suntem de fapt în fața unei probleme care reclamă în egală măsură onestitate ştiințifică şi probitate profesională.

Soluționarea ei ne obligă:

- să recunoaştem omniprezența contabilității în praxisul economic al tuturor timpurilor ca realitate obiectivă şi nu impusă de cineva. Contabilitatea se autoimpune prin rigoarea şi logica economică, pe care o exprimă şi legitimează deopotrivă;
- să privim contabilitatea şi în "adâncimile spiritului", în contextul unor elogioase reflexii pe care minți luminate, uneori geniale, le-au făcut la adresa ei, fără a fi contabili sau purtători ai unor interese mercantile[21].

Renascentiştii Leonardo da Vinci sau Luca Paciolo, titanii Göethe sau Eminescu, inginerul Henry Fayol sau viitorologul Johan Galtung, sociologii Karl Marx sau Bertrand de Jouvenel nu au fost contabili. Unii dintre aceştia au iluminat cu profunzimea gândirii lor spiritul Europei şi al umanității. Contabilitatea trebuie înțeleasă ca un ansamblu de cunoştințe (informații), agregate, fundamentat pe principii şi postulate verificate de practica economică. Echilibrele valorice ale contabilității domină "spațiul economic", aşa cum "numărul domină universul" (în expresia "dumnezeiescului" Leonardo da Vinci).

Sistemul de principii, norme şi convenții contabile "asistă" producerea unei oferte informaționale imperfecte, dar credibile şi

---

[20] Vezi Horomnea E., *Tradiție şi schimbare în contabilitatea românească*, în volumul Conferinței internaționale "Cultura organizațională şi schimbarea tehnologică", Fundația "New Europe College", Iaşi, decembrie 2000.

[21] Vezi Horomnea E., *Contabilitatea şi dezvoltarea economico-socială*, Revista de Finanțe, Credit, Contabilitate, nr. 2/2000.

Scanned with OKEN Scanner

de neînlocuit. Încrederea în afaceri, riscul sau profitabilitatea acestora, credibilitatea partenerului, bonitatea clientului sunt de neconceput fără aportul esențial al informațiilor contabilității. Este adevărat că prezența "acestei ingenioase creații a spiritului" (am citat opinia lui Göethe despre contabilitate) se manifestă discret, nezgomotos, lipsită de acel ceva "spectaculos"...

Din spatele cortinei, contabilitatea oferă cu generozitate "oxigenul" oricărei afaceri, informația adecvată și relevantă, meritându-și pe deplin statutul de ȘTIINȚĂ constituită și consacrată. Inclusiv pentru fair-play-ul ei, acela de a spune atât de multe "tăcând"[22]. Indiscutabil, lumea "tăcută" și rece a cifrelor dispune de această superioară vocație.

"Știința conturilor" rămâne oricum cea mai serioasă și mai importantă sursă de informare asupra întregii activități economice, atât la nivel micro, cât și la macronivele. De la cifrele relevante ale conturilor, care prin reguli precise de funcționare exclud arbitrariul și ambiguitățile și până la sintezele superioare concretizate prin bilanț, analiză comparativă și calcule previzionale, străbate rigoarea inspirată de știința calculului economic. Importanța contabilității rezidă în valoarea ei universală, în funcționalitatea acesteia pe toate treptele dezvoltării societății omenești. Printr-un sistem de notații specifice, contabilitatea cuantifică și consemnează, devenind astfel un reușit mijloc de conducere și orientare a întregii activități economice.

[22] Marele om de spirit, Tudor Mușatescu, scria printre altele: "nimeni nu va ști vreodată cât de multe am spus, tăcând".

Scanned with OKEN Scanner

*

* *

Din cele mai vechi timpuri, conceptul de ECONOMIE a cunoscut o accepțiune creativă, utilă: arta de a acumula bunurile necesare traiului şi folositoare comunității. Economia reprezintă unul din domeniile universului uman şi anume acela care are rolul fundamental în transformarea omului, a condiției umane.

Cercetarea domeniului economic a fost esențială pentru progresul omenirii. A cunoaşte este scopul oricărei lucrări de ştiință economică, iar a conduce este scopul oricărei politici economice.

Experiența şi intuiția nu mai sunt suficiente pentru a soluționa operativ şi eficient problemele generate de realitatea economică din ce în ce mai complexă, în continuă schimbare. În concepția managerială modernă, gestiunea nu este o activitate limitată la domeniul financiar-contabil; ea este proprie tuturor responsabililor din întreprindere.

La orice nivel s-ar afla, managerul gestionează în fapt domeniul său de responsabilitate, declanşând acțiuni în scopul obținerii unui efect maxim. În aceste condiții, competența decidentului a devenit sine-qua-non-ul conducerii ştiințifice.

Sistemul de gestiune şi informare contabilă, la nivel micro şi macroeconomic, trebuie să ofere:

- clarificări asupra trecutului şi prezentului economic;
- orientări (alternative) asupra strategiilor economice viitoare;
- analize pertinente îndreptate spre piață;
- limitarea câmpului aleator în elaborarea deciziilor;
- soluții şi motivații adecvate pentru deciziile luate.

Contabilitatea a devenit astăzi un domeniu consacrat al ştiințelor economice. Procesul de alegere rațională a unei linii de acțiune din mai multe posibile nu poate fi conceput fără aportul esențial al informației contabile, reală, clară, completă şi relevantă.

Scanned with OKEN Scanner

Finalitatea actului economic este influențată nemijlocit de competența organului de decizie. Viitorul civilizației umane depinde fundamental de capacitatea noastră de a dezvolta o știință, o filosofie și o practică a conducerii competente.

Globalizarea fenomenelor și proceselor economice, accentuarea caracterului lor remanent, universal și integrat, reclamă o abordare adecvată, inclusiv în domeniul teoriei, a elementelor conceptuale.

Cultura reprezintă "coloana vertebrală" pe care se sprijină fundamental civilizația unui popor.

Orice apariție editorială exprimă, într-o măsură mai mare sau mai mică, efortul neîntrerupt la construirea unui edificiu esențial: ȘTIINȚA.

Înțeleptul filosof Aristotel sublinia că "oamenii au de la natură dorința de a cunoaște". Iată de ce, considerăm noi, gradul de dezvoltare a științei a devenit adevărata măsură a prosperității și virtuților unui popor.

Mișcarea valorilor este universală. Contabilitatea constituie un domeniu distinct al cunoașterii, care utilizează metode, tehnici și procedee specifice. Ea se fundamentează pe principii deja consacrate.

Contabilitatea națională exprimă în fapt extensia firească a cunoașterii contabile de la nivel microeconomic la nivel macroeconomic.

O contabilitate națională a fost de mult necesară, dar această valență a contabilității a devenit realitate abia în secolul nostru. Au existat evident unele începuturi în secolele al XVIII-lea și al XIX-lea.

Apariția ediției a treia, revăzute și adăugite, a acestei lucrări, este desigur o împlinire atât pentru domeniul abordat, cât și pentru autorul acesteia, profesorul universitar Neculai Tabără.

Meritul incontestabil al acestuia este de a fi încercat și reușit să sintetizeze într-o manieră corectă cunoștințele unui resort special al contabilității. Subliniem, de asemenea, că literatura axată direct pe

Scanned with OKEN Scanner

problematica contabilității naționale în limba română este deocamdată săracă. Nu acelaşi lucru se poate spune şi despre literatura străină. De aici, efortul substanțial pe care autorul l-a întreprins pentru a selecta, sintetiza şi interpreta principalele concepte, modele şi tehnici de contabilitate națională.

Este cunoscut faptul că adaptarea contabilității româneşti la normele şi standardele europene şi internaționale a avut loc prin utilizarea modelului francez. Constatarea noastră este valabilă atât pentru contabilitatea întreprinderii, cât şi pentru contabilitatea națională.

În mod logic, lucrarea abordează în primul rând cadrul conceptual al contabilității naționale. Sunt prezentate în acest context principalele opinii vehiculate în literatura de specialitate, cât şi evoluția acestei discipline către concepte şi principii recunoscute.

Contabilitatea națională este un instrument care permite exprimarea echilibrelor fundamentale ale unei economii. Ea trebuie să reflecte cât mai fidel activitatea trecută. Ulterior, prin utilizarea largă a informațiilor contabile, este posibilă cunoaşterea anticipată a viitorului economic. Prin simulare, modelare şi calcule previzionale, contabilitatea națională poate oferi strategii de politică economică, opțiuni şi alternative convenabile (profitabile).

Economia națională este un sistem deosebit de complex, ale cărui componente sunt agenții economici cu multiple şi discrete relații. Pentru descrierea completă, corectă, coerentă şi inteligibilă a fenomenelor economico-sociale interdependente, contabilitatea națională foloseşte principiile şi legitățile contabile. Echilibrele contabile sunt respectate mereu, constituind expresia concretă a fluxurilor macroeconomice.

Autorul prezintă structura instituțională a contabilității naționale la baza căreia se află oamenii, actorii activității economice, grupați în diferite moduri şi structuri: societăți şi cvasisocietăți nefinanciare, instituții financiare, întreprinderi de asigurări, administrația publică, administrațiile private, gospodăriile populației şi restul lumii.

Scanned with OKEN Scanner

Instrumentul fundamental al contabilității, **contul,** se află în mod evident şi la baza funcționării contabilității naționale. Conturile sectoarelor instituționale sunt abordate potrivit opiniilor existente în literatura de specialitate. Reținem în acest sens conturile de fluxuri: producție, exploatare, venit, utilizarea venitului, capital, contul financiar, precum şi conturile de patrimoniu.

Un loc distinct este afectat **operațiunilor financiare**, care exprimă variațiile creanțelor şi datoriilor intersectoriale. Aceste operațiuni sunt reflectate prin contul financiar.

În centrul preocupărilor autorului s-au aflat în mod justificat Tabloul Economic de Ansamblu şi indicatorii Sistemului de Contabilitate Națională. Pornind de la premisa că întotdeauna contabilitatea națională se ocupă de economia unei națiuni, fiind de fapt "contabilitatea socială" a acesteia, colegul Neculai Tabără structurează şi interpretează în mod ştiințific principalii indicatori ai SCN, dintre care menționăm:

- produsul intern brut la prețuri de piață;
- venitul național la prețuri de piață;
- venitul național al factorilor;
- venitul național brut disponibil la prețuri de piață;
- capacitatea (sau nevoia) de finanțare a economiei naționale;
- coeficienții de proporționalitate.

Prin preluarea cu discernământ a opiniilor unor autori cu reputație în domeniu (Colson, Roy, Archambault, Arkhipoff ş.a.), se procedează la o sintetizare şi sistematizare a principiilor şi structurii conturilor de patrimoniu.

Menționăm că aceste elemente de calcul se întocmesc atât pentru fiecare din cele şase sectoare instituționale, cât şi pentru cea mai mare parte a subsectoarelor.

În fapt, conturile de patrimoniu se prezintă sub formă de bilanțuri, în care înscriem în activ bunurile pentru care sectorul este

Scanned with OKEN Scanner

proprietar, precum şi creanţele pe care acesta le deţine asupra altor sectoare. În pasiv se consemnează datoriile contractate faţă de celelalte sectoare.

Este meritorie abordarea direcţiilor şi tendinţelor de dezvoltare a contabilităţii. Integrarea informaţiilor obţinute prin contabilitatea naţională în procesele decizionale la macronivele reprezintă aportul esenţial al contabilităţii în conducerea şi optimizarea activităţii economice. Este bine să ne amintim sintagma potrivit căreia "cifrele nu guvernează lumea, dar ele exprimă maniera în care această lume este guvernată".

La toate nivelele activităţii desfăşurate, competenţa decidentului este şi va rămâne mereu sine-qua-non-ul conducerii ştiinţifice. Ea conferă acestuia autoritatea morală necesară, iar acţiunilor sale legitimitate, finalitate şi eficienţă.

Nu întâmplător, geniul eminescian, referindu-se la starea de echilibru care trebuie să se stabilească permanent în economie, între scopul urmărit şi sacrificiile aduse pentru realizarea lui, afirmă fără echivoc: "la ce să mai vorbim noi, când cifrele vorbesc atât de clar..."

Nu putem încheia această introducere fără a face câteva referiri, evident insuficiente, la adresa autorului, profesorul Neculai Tabără. Este cert că pentru dumnealui domeniul investigat reprezintă o preocupare deosebită şi stăruitoare în timp. Prezenţa în bibliografia cărţii a numeroase titluri publicate în ţară şi străinătate este elocventă.

Beneficiul generat de prezenta lucrare poate fi apreciat sub trei aspecte:

- răspunde neîndoios unui domeniu de actualitate în cercetarea contabilă românească;
- face dovada unei maturităţi în activitatea de documentare, selecţie şi nuanţare a informaţiei de specialitate;
- aportul esenţial rezidă în adresabilitatea cărţii către utilizatori.

Suntem fericiţi să credem că printre aceştia se vor afla în primul rând studenţii economişti, cercetătorii şi nu în ultimă instanţă

Scanned with OKEN Scanner

practicienii vieții economice. Sperăm că viitorul va confirma supoziția noastră, ceea ce va constitui, firesc, o reală satisfacție atât pentru colegul Neculai Tabără, cât şi pentru semnatarul acestor rânduri.

Februarie 2001

Conferențiar universitar doctor în economie
EMIL HOROMNEA
Facultatea de Economie şi Administrarea Afacerilor Iaşi

Scanned with OKEN Scanner

Introducere

Contabilitatea oferă un sistem de informații corelat și verificat și aduce o mare contribuție în economie, nelăsând loc subiectivismului și promovând rigurozitatea în reflectarea fenomenelor economico-sociale.

Mișcarea valorilor este universală, fiind prezentă în întreprinderi, instituții, grupuri de întreprinderi, precum și la nivel național și internațional. De aceea este justificată necesitatea extinderii calculelor contabilității de la nivel microeconomic la nivel macroeconomic. O contabilitate la nivelul economiei naționale era de multă vreme posibilă. Această valență a contabilității a fost exploatată în mod autentic în secolul nostru.

Contabilitatea națională prezintă ansamblul informațiilor cifrice relative la activitatea economico-socială a națiunii pe durata unui an, în condițiile respectării unor principii, norme și convenții riguroase. Sunt descrise astfel fenomenele fundamentale ale producției, distribuției, repartiției și ale acumulării avuției națiunii, măsurând schimburile intervenite între marile ansambluri economice.

Potrivit opiniei profesorului Jean Marczewski, contabilitatea națională este o ramură a științelor economice specializată în

Scanned with OKEN Scanner

studiul cantitativ al rețelelor economice. Ea nu este o simplă tehnică şi nu se limitează să ofere instrumente de observare şi cercetare ştiințelor economice, procedând ea însăşi la asemenea cercetări.

Profesorul Stoleru sublinia că "rolul fundamental al contabilității naționale este de a reflecta activitatea trecută, ceea ce demonstrează importanța acesteia în politica şi previziunea economică".

Contabilitatea națională nu este un fenomen conjunctural. Ea constituie un subiect de cercetare, dezvoltare, organizare şi instituționalizare pe plan mondial. În viziunea O.N.U., contabilitatea națională îşi propune să studieze structura unui sistem economic prin tranzacții, fiind foarte avantajoasă prezentarea rețelei acestor tranzacții sub forma unui sistem de conturi.

În opinia noastră, contabilitatea națională este o ramură a contabilității cu trăsături specifice, ceea ce o deosebeşte de contabilitatea întreprinderii.

De fapt, aici se manifestă evident caracterul interdisciplinar.

Interdisciplinaritatea este privită ca un proces de cooperare, de unificare a disciplinelor ştiințifice, caracteristic actualei etape de dezvoltare a cunoaşterii, în care fiecare disciplină îşi păstrează autonomia gnoseologică, specializarea, independența şi, în acelaşi timp, se integrează sistemului global de cunoştințe[23].

O serie de specialişti ai domeniului subliniază importanța demersului statistic. Relevante sunt în acest context opiniile unor autori consacrați, între care şi aceea a profesorului Bernard Colasse [16,17]. În cadrul acestei discipline, ceea ce prevalează, pe lângă denumire, este utilizarea unui cadru conceptual şi metodologic de sorginte contabilă. Dar, la nivel național, "contabilitatea națională constituie contabilitatea socială a unei

[23] Vezi Tabără Neculai, *Aplicarea metodei corelației în analiza economică pe bază de bilanț la nivel de întreprindere (Contribuții metodologice)*, Teză de doctorat, Universitatea "Al.I. Cuza", Iaşi, 1984.

Scanned with OKEN Scanner

națiuni" şi altele sunt scopurile acesteia, care se diferențiază de cele ale contabilității întreprinderii.

În această direcție, o punte de legătură între contabilitatea întreprinderii şi contabilitatea națională o asigură soldurile intermediare de gestiune ca indicatori contabili financiari ai acestei entități [68].

Cu ajutorul contabilității naționale se concretizează natura şi sensul fluxurilor de operații economice şi financiare privind produsul intern brut, schimbările în structura de ramură şi teritorială din economia unei țări, mărimea şi structura stocurilor, a avuției naționale, relațiile financiare şi fluxurile monetare. Contabilitatea națională reprezintă simultan un sistem de înregistrare şi analiză structural-globală a ansamblului economic al unei țări[24].

Legată strâns de cercetările discipolilor gândirii keynesiene, contabilitatea națională are o evoluție specifică, un cadru conceptual şi instituțional adecvat pe plan mondial.

Este adevărat că cercetările româneşti în materie durează de peste două decenii şi bibliografia reflectă acest lucru.

Reforma contabilității din România a determinat posibilitatea adaptării contabilității naționale la standardele internaționale în domeniu.

Modelul de inspirație franceză a stat la baza elaborării primelor conturi naționale la nivelul României, prin Direcția de Conturi Naționale din cadrul Comisiei Naționale pentru Statistică.

De un real folos în documentare a fost participarea noastră la dialogul de opinii pe această problemă în cadrul Asociației de Contabilitate Națională de la Paris, sub îndrumarea distinsei profesoare Edith Archambault. Fără îndoială că şi experiența de peste zece ani în predarea acestei discipline ne-a înlesnit elaborarea celei de-a treia ediții a cărții.

---

[24] Călin O., Ristea M., *Bazele contabilității,* Editura Național, Bucureşti, 2000, pag. 21.

Scanned with OKEN Scanner

Deşi multe concepte şi modele sunt preluate în special din literatura franceză, interpretarea şi orientarea disciplinei se bazează pe demersul şi principiile contabilității. Contabilitatea națională constituie astfel o ramură a contabilității cu caracter special, în care prevalează demersul conceptual şi metodologic, contabil şi statistic. În mod logic, ea utilizează numeroase concepte economice fundamentale.

Aflată în România la primele începuturi teoretice şi aplicative, contabilitatea națională a fost adoptată de peste cincizeci de ani în majoritatea țărilor cu economie de piață. Disciplină reînnoită constant ca obiect de utilizare mai ales în politica economică, dar şi de către cercetători, economişti, contabili şi alte categorii de specialişti, contabilitatea națională a permis aprofundarea analizei economice şi adecvarea acesteia la obiectivele de politică economică.

În acest context, menționăm apariția, în 1995, a lucrării *Contabilitate națională* în redacția distinsului coleg Ion Ionaşcu, primul dintre discipolii profesorului şi prietenului Niculae Feleagă, unul dintre promotorii contabilității româneşti.

De asemenea, un succes editorial l-a constituit publicarea de către distinsul profesor Atanasiu Pop, de la Facultatea de Ştiințe Economice a Universității "Babeş – Bolyai" din Cluj-Napoca, a lucrării *Contabilitatea Națională a României,* la neobosita Editură INTELCREDO din Deva, unde apar cele mai multe creații ştiințifice ale prietenilor profesori clujeni.

În acelaşi sens, la Academia de Studii Economice Bucureşti sunt remarcabile cercetările colectivului de statistică socială sub coordonarea profesorului Elena Biji. Nu pot fi uitate solicitudinea şi participarea doamnei profesor E. Biji în calitate de referent şi membru al comisiei pentru susținerea tezei de doctorat a subsemnatului, alături de regretatul academician profesor Alexandru Bărbat, conducător ştiințific.

Scanned with OKEN Scanner

Profesorul universitar Dumitru Rusu, doctor docent în ştiințe, a fost personalitatea sub coordonarea căreia am descoperit principiile contabilității şi pasiunea pentru această ştiință.

Adevărat ctitor al Şcolii de Contabilitate de la Iaşi, profesorul Rusu a elaborat în anii '70 primele lucrări în domeniul contabilității naționale, îndrumându-mă în această privință.

Nu putem uita cum profesorul Niculae Feleagă l-a numit pe regretatul profesor Rusu, în anul 1997, "unul din ultimii monştri sacri ai contabilității româneşti". Aceasta a însemnat recunoaşterea influenței exercitate de profesorul Dumitru Rusu asupra acestui domeniu. Prin contribuțiile sale, el a demonstrat în ultimele cinci decenii originalitatea şi întâietatea privind unele teme fundamentale în cercetarea contabilă.

Primele mele manifestări în cercetarea macrocontabilă au fost observate în 1973 de regretatul profesor Gheorghe Enache de la ASE Bucureşti. Tot atunci, la Colocviul Național Studențesc, profesorul Mihai Ristea mi-a remarcat preocupările în cercetarea contabilă.

În acelaşi sens, colaborarea cu profesorul Ladislau Possler, atât pe planul cercetării, cât şi la elaborarea statutului Asociației Profesorilor Români de Contabilitate (ARC), mi-a oferit posibilitatea să beneficiez de experiența deosebită în acest domeniu a acestui senior al contabilității.

O semnificație excepțională a constituit-o întâlnirea cu promotorii contabilității româneşti: cu profesorul Mihai Ristea la Congresul Asociației Profesorilor Francezi de Contabilitate (AFC) de la Bordeaux - 1992 şi cu profesorul Niculae Feleagă la Congresele AFC de la Bordeaux - 1992 şi Toulouse - 1993.

O importanță deosebită a avut-o asupra semnatarului acestor rânduri personalitatea regretatului profesor Daniel Boussard de la Universitatea Paris - Sud, promotorul participărilor noastre la congresele anuale ale Asociației Profesorilor Francezi de Contabilitate (AFC) 1991-1995.

Scanned with OKEN Scanner

Sunt de remarcat meritele acestui mare om şi profesor la progresul contabilităţii ca disciplină ştiinţifică, precum şi în unele domenii ale acesteia.

În acest sens a fost posibil stagiul de cercetare-documentare de la Universitatea Paris-Dauphine în perioada ianuarie-iulie 1994. Specialişti şi profesori remarcabili, cum sunt: Bernard Colasse, Jacques Richard, Henri Bouquin, Jean-François Casta, Elie Cohen, Peter Standish, Eric Delesalle, Yvon Pesqueux, Jean-Claude Scheid, Yves Aubert-Côté ş.a., au contribuit în perioada de stagiu, precum şi în decursul dezbaterilor congreselor AFC, la perfecţionarea pregătirii subsemnatului în domeniul cunoaşterii contabile.

Nu în ultimul rând, aprecierile uneori critice ale colegilor au avut efecte favorabile asupra prezentei lucrări.

Cercetarea noastră se axează pe o serie de aspecte cum sunt: cadrul conceptual, structura instituţională, conturile sectoarelor instituţionale, conturile de patrimoniu, conturile de operaţiuni cu tablourile de sinteză: Tabloul Intrări-Ieşiri, Tabloul Operaţiunilor Financiare şi Tabloul Economic de Ansamblu cu indicatorii SCN, direcţiile de dezvoltare în contabilitatea naţională, unele modificări prevăzute în sistemul revizuit al conturilor naţionale.

Cunoştinţele de contabilitate în general şi cele de contabilitate naţională în special trebuie să caracterizeze orice economist demn de acest nume. În acest context, aşa cum precizează semnatarul cuvântului introductiv, "Consolidarea statutului profesional al economistului trebuie să includă principiul competenţei, racordat la procesul instrucţiei şi educaţiei permanente" (Vezi Horomnea Emil, *Contabilitatea construcţiilor şi transporturilor,* Universitatea "AL.I. Cuza" Iaşi, 1986).

Conştient de dificultăţile întreprinderii noastre, am fi foarte recunoscători specialiştilor care vor consulta, aprecia şi transmite

Scanned with OKEN Scanner

eventuale opinii, privind o viitoare perfecționare conceptual-metodologică a lucrării, ajunsă la a treia ediție.

Februarie 2001

Profesor universitar
NECULAI TABĂRĂ
Facultatea de Economie şi Administrarea Afacerilor Iaşi

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL I

CADRUL CONCEPTUAL AL CONTABILITĂȚII NAȚIONALE

1. Conceptul de contabilitate națională

Mişcarea valorilor este universală. Ea există în întreprinderi, instituții, grupuri de întreprinderi naționale şi internaționale, după cum mişcări de valori întâlnim şi la nivelul economiei naționale. Aceasta înseamnă necesitatea extinderii calculelor contabilității de la nivel microeconomic la nivelul întregii economii naționale.

O contabilitate la nivelul economiei naționale a fost necesară dintotdeauna, dar această valență a contabilității nu a fost exploatată deoarece, aceasta fiind legată prin tradiția ei de practica economică, **contabilitatea națională** nu s-a impus ca o necesitate.

Pe măsură ce economia unei țări devine tot mai complexă, accentuându-se interdependențele dintre variabilele sale structurale,

Scanned with OKEN Scanner

sfera de acțiune a contabilității se extinde la nivel macroeconomic. Apare astfel contabilitatea națională. Cu ajutorul acesteia se concretizează, într-o formă cuantificată, natura şi sensul fluxurilor de operații economico-financiare privind produsul intern brut, schimbările în structura de ramură şi teritorială din economia unei țări, mărimea avuției naționale, mărimea şi structura stocurilor, relațiile financiare, inclusiv fluxurile monetare. În felul acesta, contabilitatea națională reprezintă simultan un sistem de înregistrare şi analiză structural-globală a ansamblului economic al unei țări[25].

Pe parcursul istoriei sale, contabilitatea şi-a îmbogățit permanent conținutul conceptual şi metodologic. Astfel, contabilitatea națională prezintă la zi, în condițiile unui cadru contabil riguros, ansamblul informațiilor valorice privind activitatea economică a națiunii. Sistem de informații prețios, care stă la baza oricărui studiu de previziune economică, contabilitatea națională descrie fenomenele fundamentale ale producției, distribuției, repartiției şi ale acumulării bogățiilor națiunii, măsurând mişcările de valori între marile ansambluri economice. Rezultatele sale se prezintă sub o formă proprie pentru a facilita comparații şi studii sintetice.

Prin definiție, contabilitatea națională furnizează informații numerice într-un ansamblu coerent, ceea ce implică exigențe de colectare şi de prelucrări ale acestor informații.

În opinia profesorului **Marczewski**, "contabilitatea națională este o ramură a ştiințelor economice specializată în studiul cantitativ al rețelelor economice. S-a stabilit astfel existența unor contabilități locale, regionale şi au apărut orientări în construcția de contabilități internaționale.

Contabilitatea națională nu este o simplă tehnică, deoarece ea nu se limitează la furnizarea instrumentelor de observare şi cercetare a ştiinței economice. Ea însăşi procedează la cercetări

[25] Vezi Călin O., Ristea M., *Bazele contabilității*, Editura Național, Bucureşti, 2000, p. 21.

Scanned with OKEN Scanner

asupra unei categorii bine determinate de fenomene economice: rețelele integrate" [39, p.5].

Profesorul **Stoleru** subliniază în lucrarea sa *L'équilibre et la croissance économiques*: "Rolul fundamental al contabilității naționale actuale este de a reflecta activitatea trecută în măsură să faciliteze:

1. acțiunea economică a statului: rolul în politica economică;
2. a permite extrapolarea spre viitor: rolul în previziunea economică".

Definiția propusă de **O.N.U.** subliniază: "Contabilitatea națională își propune să sesizeze structura unui sistem economic prin tranzacții..., fiind foarte avantajoasă prezentarea rețelei tranzacțiilor sub forma unui sistem de conturi" [10, p.13].

Profesorul **Prou**, la rândul său, definește contabilitatea națională ca "un model care descrie, cu ajutorul logicii contabile, anumite relații între ansamble omogene" [10, p.13].

În lucrarea sa *Comptabilité nationale et modèles de politique économique*, profesorul **Jean Bénard** prezintă, ca într-un adevărat tratat de contabilitate națională, cele mai importante aspecte sub care e privită această disciplină.

Mai întâi, Jean Bénard face distincție între contabilitatea socială și contabilitatea națională. Autorul francez înțelege prin contabilitate națională o metodă de înregistrare a ansamblurilor de mărimi caracteristice universului economic al unei societăți date. "Contabilitatea națională este contabilitatea socială a unei națiuni" [10, p.16].

Dacă numim *model* expresia formalizată a analizei teoretice a unuia sau mai multor fenomene economice, observăm că disciplina numită *contabilitate socială* este expresia contabilă a restricțiilor de echilibru strict al modelului teoretic la scara societății avută în vedere.

Contabilitatea socială este o metodă de înregistrare mai mult în sensul de metodă de analiză, utilizând frecvent logica modelelor. Ea recurge la o tehnică specifică numită *macrocontabilitate*.

Scanned with OKEN Scanner

Prin "macrocontabilitate" poate fi definită o contabilitate în partidă dublă extinsă la un ansamblu de agenți din cadrul unei societăți date, deci un cadru structurat, apoi la o societate sau o națiune, ceea ce o distinge de microcontabilitate.

Cadrul conceptual al contabilității naționale ar constitui un instrument şi un sistem coerent de obiective şi principii corelate între ele, care pot să conducă la norme în acest domeniu. El arată natura, rolul şi limitele contabilității naționale şi ale conturilor sale.

Obiectivele reprezintă scopul şi finalitățile pe care le urmăreşte contabilitatea națională, iar principiile scot în evidență concepte sau convenții contabile fundamentale, care dictează alegerea faptelor ce urmează a fi cercetate şi mijloacele care permit sintetizarea acestora şi comunicarea lor părților interesate. (Vezi, în acest sens, Niculae Feleagă, *Îmblânzirea junglei contabilității,* Editura Economică, Bucureşti, 1996; Neculai Tabără ş.a., *Cadrul conceptual şi principiile general acceptate ale contabilității,* Revista Finanțe, Credit, Contabilitate nr. 10/1993).

Cercetarea macrocontabilă românească actuală cuprinde aprecieri de o excepțională importanță în acest domeniu[26]. Ele vizează astfel atât definițiile cele mai semnificative, cât şi obiectivele contabilității naționale. Cercetarea macrocontabilă românească actuală constituie un model de prezentare a informațiilor, unele de natură statistică, privind operațiile economice efectuate de agenții economici rezidenți, în cursul unui an, după reguli şi principii contabile.

Obiectivele contabilității naționale se referă la:

- furnizarea de informații privind economia națională. Din această perspectivă, macrocontabilitatea devine un instrument de sinteză ce descrie activitatea economică globală sub forma circuitului

[26] Vezi, în acest sens, Ionaşcu I., *Contabilitate Națională*, Editura Economică, Bucureşti, 1995.

Scanned with OKEN Scanner

economic. Ea prezintă o informație periodică completă asupra activității economice a unei țări în raport cu instrumentele de informare pur statistice, oferind un sistem de date integrat şi coerent. Datele sunt corelate între ele. Existența unor cadre de normalizare macrocontabilă la nivel internațional permite compararea structurii şi evoluțiilor economiilor naționale din diferite țări;

➢ analiza relațiilor între agenții economici prin explicarea echilibrului general macroeconomic între ofertă şi cererea globală, pornind de la contribuția agenților macroeconomici (sectoarele instituționale) la formarea acestui echilibru;

➢ furnizarea unor instrumente de politică economică la nivel macroeconomic. Contabilitatea națională oferă posibilitatea stabilirii, pe baza unor date efective, a previziunilor pe termen scurt sau mediu ("conturi naționale previzionale"). În acest sens, bugetele economice descriu, pentru anul curent sau următor, ansamblul operațiilor efectuate de agenții economici în funcție de ipotezele reținute;

➢ unificarea limbajului economic. Contabilitatea națională realizează definirea unitară a diferitelor concepte economice, iar nominalizarea în acest domeniu a permis constituirea unui limbaj economic internațional.

Contabilitatea națională utilizează unele concepte furnizate de teoria economică şi constituie în acelaşi timp un mijloc de validare a teoriilor.

Cele două curente în definirea contabilității naționale, **contabilitatea de fluxuri economice** (specifică acestei discipline) şi **contabilitatea de stoc** (tot mai prezentă atât în dezbaterile ştiințifice, cât şi în conturile naționale publicate), pot fi explicate prin abordările teoretice: una consideră contabilitatea ca o ramură a ştiințelor

Scanned with OKEN Scanner

economice şi alta potrivit căreia contabilitatea constituie o tehnică de gestiune micro şi macroeconomică.

Privitor la acest lucru, subliniem conţinutul tezei de doctorat elaborată de Ionaşcu Ion sub conducerea ştiinţifică a profesorului univ. Niculae Feleagă de la catedra de Contabilitate de la ASE Bucureşti cu tema: *Pentru o epistemologie a contabilităţii: obiective, mize, limite şi perspective* (19 septembrie 1997). În această lucrare de cercetare, autorul formulează ipoteza apartenenţei contabilităţii la ştiinţele de gestiune, domeniu relativ nou al ştiinţelor sociale.

Într-o altă lucrare de acelaşi gen, contabilitatea este considerată drept o ştiinţă constituită, deoarece operează cu concepte specifice, dispune de principii şi legităţi proprii, care guvernează grupul de fapte şi fenomene investigate [27].

Contabilitatea socială cercetează un ansamblu de mărimi caracteristice universului economic.

În opinia noastră, **contabilitatea naţională** este, în acest context, o ramură a contabilităţii, al cărei obiect este de a da socoteală asupra activităţii şi structurilor economice ale unui sector, regiune şi, îndeosebi, ale naţiunii în cursul unei perioade date.

Câmpul de observaţie al contabilităţii este destul de vast şi cuprinde:

- contabilitatea financiară;
- contabilitatea naţională;
- contabilitatea publică;
- contabilitatea de gestiune;
- contabilitatea socio-economică;
- contabilitatea demografică etc.

De fapt, contabilitatea naţională presupune agregarea informaţiilor oferite de contabilitatea întreprinderilor şi de alte sisteme de informaţii. Se elaborează astfel indicatorii macroeconomici necesari analizei structurii economiei naţionale, ceea ce permite o mai bună gestiune la acest nivel.

Scanned with OKEN Scanner

2. Evoluția contabilității naționale[27]

a) Antichitatea

În această perioadă s-au desfăşurat primele recensăminturi pentru cunoaşterea numărului populației şi soldaților. Tot atunci s-au efectuat primele evaluări ale averilor, care au servit la stabilirea impozitelor.

Din cele mai vechi timpuri, diverse operațiuni economice, cum ar fi: inventarierea averilor, acordarea unui împrumut, producția, repartiția, schimbul şi consumul bunurilor obținute de societate, emisiunea şi schimbul de monedă, au solicitat efectuarea unor însemnări şi calcule. Primul model economic utilizat de om a fost un mijloc de calcul propriu cunoaşterii contabile, respectiv CONTUL. Existența acestuia este semnalată la civilizația asiro-caldeiană acum cinci milenii. Tăblițele de lut ars descoperite la Ninive (Egipt) şi Susa (Irak) conțin primele însemnări contabile realizate de scribii antichității. Există şi autori care conferă[28] primelor însemnări cu semnificație contabilă o vechime de aproximativ 30.000 de ani.

O certitudine o constituie faptul că acum patru milenii a fost elaborat primul Cod de legi, respectiv Codul lui Hammurabi. În cele

---

[27] Vezi Archambault E., *Comptabilité nationale*, 5e édition, Ed. Economica, Paris, 1994; Beckerman G., *La comptabilité nationale. Histoire, Concepts, Critique*, PUF, Paris, 1985; Klotz G., *La comptabilité nationale*, Armand Colin, Paris, 1990; Marczewski J., *Comptabilité nationale*, Deuxième édition, Dalloz, Paris, 1967; Pichot A., *Comptabilité nationale et modèles économiques. Les nouveaux systèmes français et étrangers*, Dunod, PUF, Paris, 1988; Pichot A., *Les comptabilités nationales*, PUF, Paris, 1988.

[28] Vezi, în acest sens, Colasse B., *Contabilitate generală*, traducere Tabără N., Editura Moldova, Iaşi, 1995.

Scanned with OKEN Scanner

49 de coloane, 4000 de rânduri şi 8000 de cuvinte, se fac trimiteri la noţiunile de *debitor, creditor, scadenţă, dobândă*[29].

Romanii au avut o adevărată contabilitate structurată pe trei domenii: contabilitatea argentarilor, publică şi domestică[30]. Acest lucru este confirmat de marele orator şi om politic roman Cicero, care într-o celebră pledoarie îl acuză pe Caius Veres, guvernator al Siciliei, de o flagrantă încălcare a legii, respectiv "administrarea banului public fără să ţină contabilitate".

Cicero aprecia că, în orice economie, virtutea bunului comun şi bunăstarea publică reprezintă ţeluri onorabile, pentru care merită să-ţi dai viaţa.

b) Epoca mercantilistă

Această perioadă este caracterizată prin apariţia "aritmeticii politice", respectiv a modului de a gândi cu ajutorul cifrelor asupra lucrurilor relative la guvernare. Astfel, se trece de la recensământul oamenilor şi inventarierea bogăţiilor, la sistematizarea relaţiilor acestora în scopul studierii cât mai complexe a vieţii economice.

În acest sens, Gregory King elaborează în 1696, în Anglia, primul sistem complet de conturi naţionale, al cărui obiectiv era de a compara consecinţele războiului asupra părţilor beligerante. El întocmeşte un tablou al venitului naţional şi al cheltuielilor pentru război ale fiecărei ţări.

În Franţa, prima lucrare de contabilitate naţională este atribuită lui Vauban. Acesta doreşte ameliorarea randamentului sistemului fiscal din timpul domniei lui Ludovic al XIV-lea şi calculează astfel veniturile regatului în scopul unei stabiliri mai precise a mărimii volumului impozitelor.

---

[29] Vezi Demetrescu C.G., *Istoria contabilităţii*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1972, p.11.

[30] Vezi Voina D., *Faze din evoluţia contabilităţii*, Cluj, 1932.

Scanned with OKEN Scanner

c) Fiziocrații din **secolul al XVIII-lea** pun bazele analizei cantitative a realității economice pentru cercetarea principiilor explicative şi a legilor funcționării economice.

Mai întâi, se remarcă François Quesnay, care poate fi considerat un precursor al contabilității naționale. În *Tabloul economic* (1758), el oferă prima accepțiune a circuitului economic, subliniind interdependența diferitelor clase sociale.

Pentru Quesnay, pământul este izvorul tuturor bogățiilor şi numai agricultura constituie o activitate productivă. Țăranii alcătuiesc în concepția lui clasa productivă, iar meseriaşii care transformă produsele pământului constituie o clasă sterilă, care-şi va cheltui venitul pentru a achiziționa bunuri alimentare şi manufacturate. În acest mod circulă de fapt avuția între diferitele clase sociale. În tabloul său economic, cheltuielile unor clase constituie venituri pentru altele, ceea ce reprezintă fundamentul conturilor integrate.

d) **În perioada Revoluției şi apoi a Imperiului**, în Franța sunt cunoscute lucrările lui Lavoisier şi Chaptal. Se desfăşoară primele recensăminturi generale periodice. Pentru realizarea reformei naționale a fiscalității [6, p.3], Adunarea Constituantă îi solicită lui Lavoisier un studiu asupra avuției teritoriale a Franței (1791).

În lucrarea *À propos d'un bicentenaire: Lavoiser. De la richesse territoriale du Royaume de France,* publicată de Oleg Arkipoff în *Journal de la Société de Statistique de Paris*, nr. 1/1990, este prezentată semnificația activității lui Lavoisier pentru începuturile contabilității naționale. Deşi studiul respectiv i-a fost inspirat de Dupont de Nemours, el este considerat un autor original şi un autentic contabil național.

Lavoisier propune utilizarea a trei agregate. Primul dintre ele îl constituie "Produsul teritorial în natură", definit ca sumă a tuturor producțiilor solului în folosul oamenilor sau al animalelor. Lavoisier aplică în cercetarea sa o nouă logică şi se bazează pe o

Scanned with OKEN Scanner

nomenclatură a producţiilor, care constituie în fapt restricţii. Deşi fiziocrat în concepţie, el trece de la "Produsul teritorial în natură" la "Produsul teritorial în bani".

În concepţia lui, "Produsul net" este agregatul central, care formează partea produsului teritorial exprimată în bani, ceea ce reprezintă produsul proprietarilor funciari.

Se pot distinge în acest sens:

- "Produsul teritorial" în folosinţa oamenilor (considerat venit naţional);
- "Produsul teritorial" în folosinţa animalelor (considerat consum intermediar).

Un prim principiu al contabilităţii naţionale este egalitatea între ceea ce se produce şi ceea ce se consumă. Pentru a cunoaşte ceea ce se produce, este suficient să se cunoască ceea ce se consumă şi reciproc.

Un al doilea principiu subliniază egalitatea dintre consumul total şi consumul mediu al indivizilor, înmulţit cu numărul lor. În acest fel, Lavoisier îşi concentrează atenţia asupra principiului egalităţii utilizărilor şi resurselor pe tipuri de producţie.

Lavoisier preconizează stabilirea unui cont sau bilanţ general al tuturor provinciilor Franţei, care ar constitui un "termometru al prosperităţii publice". Se urmăreşte astfel fondarea unei instituţii publice prin care să se confrunte rezultatele din agricultură, comerţ şi ale populaţiei, avuţia ţării în oameni, producţia în industrie şi în capitaluri acumulate. În acest context, Lavoisier a anticipat construirea unui sistem de indicatori parţiali, care puteau fi combinaţi în modalităţi diferite, constituind într-un anumit sens filosofia "Tabloului Economic de Ansamblu". Prin acest aspect, contabilitatea naţională franceză se deosebeşte de cea anglo-saxonă.

e) **Finele secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX-lea** sunt marcate de un declin al preocupărilor informaţionale la nivel

Scanned with OKEN Scanner

național. În 1887, Foville, criticând statistica oficială, care era departe de a fi indiscutabilă, întreprinde reabilitarea contabilității naționale, necesară pentru că ea rezumă, clarifică şi asigură mai bine coerența cifrelor (Oleg Arkipoff, studiul citat mai sus).

f) **Dezvoltări ale contabilității naționale** se regăsesc în perioada dintre cele două războaie mondiale. Astfel, sub influența gândirii keynesiene, se dă o nouă interpretare fenomenelor macroeconomice. Este necesară cunoaşterea indicatorilor macroeconomici. Primele evaluări ale unor asemenea indicatori sunt legate de numele lui Simon Kuznets în SUA, Colin Clark în Marea Britanie, Ragnar Frich în Norvegia, Colin Colson şi Alfred Sauvy în Franța.

g) **Modernizarea contabilității naționale.** Este cunoscut faptul că războiul a accelerat cercetările în domeniul contabilității naționale în forma sa actuală. Astfel, în 1941, J. Meade şi Richard Stone, doi dintre discipolii lui John Maynard Keynes, publică în Marea Britanie o "Carte albă", propunând patru conturi articulate pentru "Gospodării familiale", "Întreprinderi", "Administrații" şi "Restul lumii". Tot în anul 1941, Jan Tinbergen construieşte în Olanda o serie de conturi articulate şi integrate.

În Franța, A. Vincent preconizează un sistem de conturi elaborat în 1946 de către Dumontier, R. Froment şi Pierre Gavanier. Sunt importante, în aceeaşi epocă, lucrările teoretice din domeniul contabilității naționale elaborate sub îndrumarea lui François Perroux şi Jean Marczewski.

Contabilitatea națională devine treptat un instrument indispensabil politicii economice, servind scopurilor privind măsurarea diferențelor dintre ofertă şi cererea globală.

Pentru a coordona aceste inițiative, în 1950, O.E.C.E. (Organizația Economică de Cooperare Europeană) publică un sistem de conturi normalizate sub coordonarea lui R. Stone, O.

Scanned with OKEN Scanner

Aukrust şi J. Marczewski. Acest sistem a fost reluat şi de O.N.U. El se va îmbogăți în decursul revizuirilor succesive prin descompunerea conturilor globale şi integrarea de tablouri specifice.

Franța, la rândul ei, a avut între 1954 şi 1976 un sistem contabil original şi complex creat de Claude Gruson.

Rolul determinant avut de **Richard Stone** în dezvoltarea contabilității naționale este incontestabil[31]. El a reuşit să elaboreze o sinteză originală a conceptului contabil al partidei duble, a circuitului economic şi a schemei ecuațiilor keynesiene. R. Stone a imprimat contabilității naționale o orientare remarcabilă. Un aspect al impresionantei sale opere îl constituie grija de a justifica teoretic coerența conturilor naționale şi echilibrul acestora, potrivit unei metode care ține seama de precizia diferiților indicatori (agregate) constitutivi ai tablourilor contabile.

Pentru R. Stone, contabilitatea națională este mai întâi un sistem de conturi echilibrate, aşa cum reiese în special din discursul său de la primirea Premiului Nobel pentru economie din 1984. Stone face aici mențiunea primelor lucrări de contabilitate națională, cele ale lui William Petty şi Gregory King.

La Stone, fundamentul teoretic al coerenței economice globale este incontestabil circuitul economic şi, mai precis, acela al lui Keynes. Ideea directoare a circuitului este aceea a unui flux trecând de la un pol la altul fără pierdere. Apare destul de clar ideea că totalul fluxurilor de intrare într-un pol este egal cu cel al fluxurilor de ieşire. De unde *conceptul de articulare*, pe care Stone îl defineşte ca fiind înregistrarea conform principiului partidei duble a unui ansamblu de fluxuri ce caracterizează activitatea economică națională, într-o perioadă dată. Aceasta înseamnă implicit aplicarea aceluiaşi principiu în utilizarea noțiunii de *circuit economic.*

[31] Vezi Arkhipoff Oleg, *Retour sur "un problème négligé". Cohérence, équilibrage et fiabilité des comptes nationaux, National Accounts, Economic Analysis And Social Statistics*, Conference in memory of sir Richard Stone, Sienna, 17 -20 ottobre, 1993.

Scanned with OKEN Scanner

Odată ce toate fluxurile au fost înregistrate, conform principiilor menționate, într-un cont unic al Națiunii, acest cont general este articulat şi, în consecință, în mod necesar echilibrat la venituri şi cheltuieli. Stone va sectoriza acest cont global în cinci subconturi, între care vor circula fluxurile înregistrate.

Ideea de conturi soldate şi echilibrate prin construcție constituie una din căile directoare ale demersului lui R. Stone. Adoptarea unei metode de contabilizare implică asamblarea sistematică a informațiilor relative la totalurile generale ale sistemului.

Baza metodologică (ansamblul surselor primare) adoptată de Stone este aceea a contabilităților individuale, care conduce la existența unui plan contabil universal.

3. Contabilitatea națională şi fluxurile macroeconomice[32]

Informațiile elaborate şi utilizate la nivel național sau de către instituțiile publice acoperă practic toate domeniile activității economico-sociale: prețuri, producție, salarii, mâna de lucru, credite, transferuri sociale, cheltuieli publice ş.a. Aceste date sunt însă de precizii foarte variate, în publicații adesea dispersate. În acest context, apare necesitatea unui cadru general logic, în care să poată fi regăsite principalele informații economice, coerente, comparabile şi corelate între ele, în condițiile unor definiții şi nomenclaturi comune.

Macroeconomia [15] are în vedere analiza şi gestiunea indicatorilor economici şi financiari sintetici. La rândul ei, microeconomia utilizează măsurarea fluxurilor şi stocurilor elementare. Macroeconomistului îi sunt necesare evaluări sintetice,

[32] Vezi Tabără N., Ignat I., *Contabilitatea națională şi fluxurile macroeconomice*, Revista Română de Statistică, nr. 3/1995, p. 1-6.

Scanned with OKEN Scanner

indicatori rezumând multitudinea de operaţii economice elementare care au loc în fiecare ţară. Aşa cum managerul întreprinderii îşi elaborează politica pornind de la informaţiile contabilităţii care sintetizează în puţini indicatori activitatea întreprinderii, la fel şi guvernele trebuie să dispună de o sinteză cifrată a vieţii economice a Naţiunii. În timp ce proprietarul întreprinderii îşi măsoară profitul şi evoluţia situaţiei patrimoniului său, statul evaluează principalele componente ale vieţii economico-sociale, investiţiile, balanţa externă a naţiunii ş.a.

Contabilitatea naţională constituie instrumentul care permite aceste măsurări şi evaluări. Ea prezintă sintetic, conform unui cadru contabil riguros, ansamblul informaţiilor privind activitatea economică a unei naţiuni, descriind fenomenele fundamentale ale producţiei, distribuţiei, repartiţiei şi acumulării [22, p.1].

În opiniile mai multor autori, obiectul principal al contabilităţii naţionale îl constituie prezentarea simplificată a ansamblului economiei unei ţări, a operaţiunilor şi, respectiv, a tranzacţiilor. Alte opinii precizează prin ce metode contabilitatea naţională descrie şi interpretează fenomenele şi operaţiunile economice.

Sunt cunoscute egalităţile între venituri şi cheltuieli, egalitatea între Utilizări şi Resurse, precum şi a ofertelor cu cererile de bunuri.

În acest context, axiomatica contabilităţii exclude într-adevăr orice bun fără proprietar şi orice drept fără titular.

Sistemul de conturi naţionale elaborat oferă o descriere completă a realităţii economice analizând principalele funcţii economice şi corelaţiile acestora. Acest adevărat proces de modelare se face utilizând conceptele ce trebuie să răspundă anumitor exigenţe. Conceptele utilizate în contabilitatea naţională sunt complet corelate într-o structură contabilă integrată, care asigură coerenţa conţinutului lor.

Contabilitatea naţională permite analiza circuitelor economice, existând o interacţiune complexă şi continuă între toate elementele vieţii economice. Astfel, o creştere a salariilor într-o ramură

Scanned with OKEN Scanner

economică ar avea două efecte: pe de o parte, va determina o creştere a costurilor de producţie, de unde poate rezulta o creştere a preţurilor la produsele fabricate, iar pe de altă parte, o creştere a veniturilor lucrătorilor respectivi şi printr-un efect de difuziune creşterea salariilor, respectiv o creştere a veniturilor altor categorii de salariaţi. Beneficiarii veniturilor mai ridicate vor avea posibilitatea să cheltuiască mai mult. Astfel, vor spori cumpărările de bunuri de consum, ceea ce va conduce la creşterea producţiei, care va determina întreprinderile să-şi sporească investiţiile, rezultând o expansiune a industriei bunurilor de echipament, situaţie care va permite firmelor în cauză să sporească salariile şi, în continuare, toate celelalte.

Creşterea producţiei va conduce la sporirea volumului impozitelor, deci încasări suplimentare în vistieria statului. Aceste încasări suplimentare vor servi la creşterea preţurilor, iar sumele disponibile vor fi împrumutate altor agenţi.

Alt fenomen ce se poate produce este creşterea generală a preţurilor produselor şi serviciilor de export, care pot deveni mai puţin competitive în comparaţie cu cele din alte ţări.

Aceste exemple arată complexitatea mişcărilor de valori petrecute în economie.

A fost necesar un instrument care să permită analiza acestor circuite şi să prevadă toate efectele deciziilor luate de către guvern sau întreprinderi. Acesta constituie de fapt primul obiectiv al contabilităţii naţionale, care vizează descrierea ansamblului circuitelor economice, precum şi corelaţiile dintre ele.

Contabilitatea naţională furnizează informaţii globale asupra desfăşurării activităţii economice. Existenţa datelor globale şi coerente privind economia unei ţări a devenit o necesitate. Cu ajutorul contabilităţii naţionale se poate evalua rata expansiunii economiei şi se pot urmări în timp perioadele de expansiune sau de recesiune, de inflaţie sau de stabilitate a preţurilor etc. Pe de altă

Scanned with OKEN Scanner

parte, cadrele internaționale de contabilitate națională permit comparații ale structurilor şi evoluției economiei diferitelor țări.

Contabilitatea națională asigură coerența previziunilor în aşa fel încât valorile tuturor indicatorilor la nivel național să nu fie contradictorii.

Se poate conchide că, astfel, contabilitatea națională constituie un cadru în care se regrupează toate informațiile valorice disponibile.

În sensul celor prezentate, se poate aprecia că în definirea obiectului contabilității naționale trebuie să pornim de la universalitatea materiei contabile [72, p.19].

Mişcările de valori sunt seva organismelor social-economice. Esența mişcărilor de valori impune intervenția contabilității şi constituie însăşi materia ce formează obiectul contabilității. Materia contabilă este extrem de întinsă şi de variată şi universalitatea ei este definită prin cadrul în care se concretizează totalitatea activităților creatoare de mişcări de valori.

Universalitatea materiei contabile nu e furnizată numai de întreprindere, ci ea se înfățişează oriunde apar mişcări de valori ce sunt exprimate în unitățile monetare [72, p.20].

Sfera de acțiune a contabilității s-a extins la nivelul macroeconomic şi dincolo de perimetrul unei economii naționale [52, 53].

Contabilitatea națională este un instrument care permite prezentarea echilibrelor fundamentale ale unei economii. Rolul său esențial este de a reflecta activitatea trecută pentru mai buna cunoaştere a fenomenelor economice recente şi pentru a permite extrapolarea spre viitor: prin previziuni, politică economică şi planificare [9,10].

Contabilitatea națională constituie un model contabil al economiei naționale. Ea oferă o imagine cuantificată a acestui întreg: economia națională, părțile care compun acest întreg, agenții economici, ca şi organizarea şi structura sa: relațiile dintre agenți.

Scanned with OKEN Scanner

Contabilitatea națională utilizează logica contabilă pentru descrierea completă şi coerentă a fenomenelor economice interdependente. Ceea ce caracterizează această disciplină ştiințifică nu este în primul rând calculul indicatorilor macroeconomici, ci elaborarea de conturi articulate, care reflectă activitatea agenților în cadrul comunității naționale.

Se poate aprecia că echilibrele contabile nu au putere de a explica mecanismele economice, exprimându-le numai caracteristicile valorice. Relațiile contabile nu sunt totuşi relații de cauzalitate.

Reprezentarea care se dă contabilității naționale este cea a circuitului.

Circuitul economic cel mai simplu descrie modul în care întreprinderile creează simultan bunuri şi servicii (fluxuri reale) şi venituri (fluxuri monetare):

- Veniturile sunt primite de către familii în schimbul factorilor de producție (muncă, pământ, capital) pe care le furnizează întreprinderile şi care constituie un flux real;

- Familiile (consumatorii) îşi cheltuiesc veniturile şi cumpără de pe piață bunuri şi servicii produse de către întreprinderi.

Contabilitatea națională nu reflectă decât circuitul fluxurilor monetare [6, p. 8-9].

Limbajul contabilităților naționale pune accentul pe fluxurile de venituri (fluxul de drepturi asupra producției) şi pe fluxurile financiare (forme curente ale acestor fluxuri de drepturi, creanțe/datorii, respectiv fluxuri monetare) [2, p. 11-12]. Diagnosticul stabilit pornind de la această bază de date permite tratamentul acestor informații, analiza lor, previziunea şi deci luarea deciziilor.

Scanned with OKEN Scanner

4. Fluxurile circulare închise – metodă specifică a contabilității naționale[33]

A. Conceptul de circuit economic

Circuitul economic se caracterizează prin cinci elemente fundamentale[34]:

1. *Un element spațial*, care vizează toate activitățile şi procesele economice care se derulează într-un spațiu geografic definit, cel mai adesea într-o țară.

2. *Un element temporal*, care vizează toate activitățile şi procesele economice care se desfăşoară continuu în anumite perioade de timp, cel mai adesea un an calendaristic.

3. *Un element tranzacțional*, care vizează toate tranzacțiile ce iau forma fluxurilor reale de bunuri şi servicii.

4. *Un element dinamic*, care presupune că circuitul economic reprezintă o economie națională în mişcare, astfel încât circuitul nu este niciodată perfect "închis", el generând continuu noi fluxuri, care "împiedică" întoarcerea la punctul "inițial" de plecare.

5. *Un element macroeconomic*, care presupune că circuitul economic este rezultanta combinării activităților şi proceselor microeconomice independente, realizate pe diferite piețe.

---

[33] Vezi Pop A., *Contabilitatea Națională a României*, Editura Intelcredo, Deva, p. 49-59.

[34] Vezi Pop V., *Sistemul contabilității naționale*, Editura Convex, Oradea, 1995, p. 14 şi următoarele, în Pop A., *Contabilitatea Națională a României*, p.49-59.

Scanned with OKEN Scanner

Conceptul de **circuit economic** poate fi abordat prin două interpretări:

a) *Interpretarea pasivă sau contingentă*, care defineşte circuitul economic ca fiind mişcarea unei mărimi economice într-un spațiu definit, în condițiile revenirii acesteia la punctul de plecare. Această interpretare ignoră componenta dinamică a circuitului economic, pe care îl plasează într-un cadru strict normativ, în care unele fenomene reale, cum ar fi inflația şi şomajul, pe de o parte şi profitul, pe de altă parte, constituie excepții de la regula circuitului, invalidându-l.

b) *Interpretarea activă sau necesară*, care defineşte circuitul economic ca fiind mişcarea unei mărimi economice într-un flux generat de o operație economică. Potrivit acestei interpretări, dezechilibre ca inflația şi şomajul, precum şi profiturile, se integrează activ în circuitul economic.

"Integrarea comportamentelor mărimilor economice în cadrul circuitului, operaționalizarea şi instrumentalizarea anticipărilor asupra evoluției acestora necesită formalizarea matematică, modelarea teoriei circuitului prin utilizarea monedei ca unitate de măsură şi a contabilității naționale ca sistem de concepte măsurabile"[35].

B. Elemente definitorii ale circuitului economic închis

Pentru studiul şi analiza numerică a multitudinii de activități şi procese considerate relevante în circuitul economic, contabilitatea națională operează cu premisa fluxului circular închis, care "este

[35] Pop V., *op. cit.*, p.15, în Pop A., *Contabilitatea Națională a României*, p.50.

Scanned with OKEN Scanner

îndeplinită dacă pentru fiecare subiect economic sau sector mărimea fluxurilor intrate este egală cu mărimea fluxurilor ieşite"[36].

În realitate, cvasitotalitatea circuitelor economice este deschisă, deoarece suma fluxurilor intrate nu este egală cu suma fluxurilor ieşite, aşa cum rezultă din figura de mai jos, reprezentarea cu linii continue.

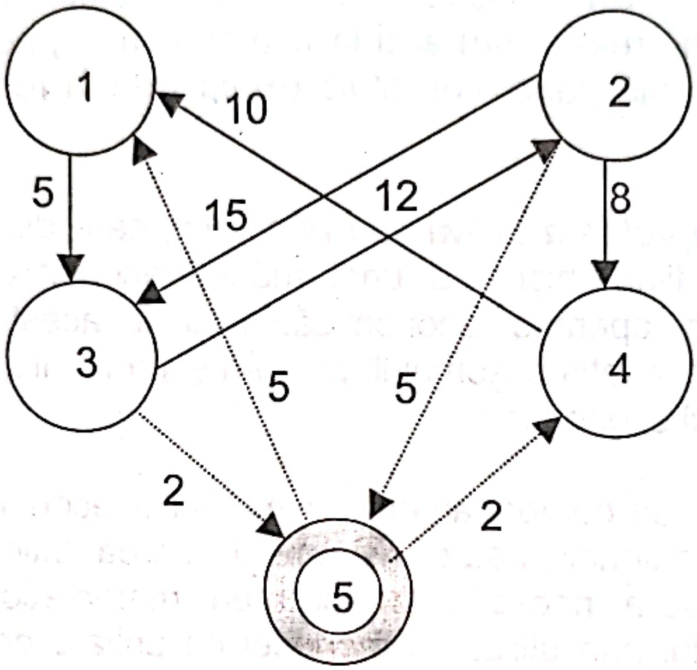

Transformarea circuitelor deschise în circuite închise

Principalele elemente definitorii ale circuitului economic, în calitate de flux circular închis, sunt[37]:

1) Activitățile economice fundamentale care stau la baza tuturor tranzacțiilor. Acestea sunt:

---

[36] Capanu I., Wagner P., Mitruț C., *Sistemul conturilor naționale şi agregate macroeconomice*, Editura All, Bucureşti, 1994, p.25, în Pop A., *op. cit.*, p. 51-54.

[37] Capanu I., Wagner P., Mitruț C., *op. cit.*, pag. 26-28, în Pop V., *op. cit.*, p. 16-17, în Pop A., *Contabilitatea Națională a României*, p.52-54.

Scanned with OKEN Scanner

a) producția, care asigură crearea veniturilor prin producerea bunurilor, lucrărilor şi serviciilor destinate consumului intermediar şi final;

b) consumul, respectiv utilizarea veniturilor pentru capitalizare, pentru creşterea patrimoniului;

c) acumularea, respectiv utilizarea veniturilor pentru capitalizare, pentru creşterea patrimoniului;

d) creditarea, respectiv utilizarea resurselor sau excedentului de finanțat pentru acordarea de credite, respectiv pentru acoperirea deficitului de finanțat.

2) Subiecții economici, grupați după activitatea economică predominantă pe care o desfăşoară în sectoare economice, respectiv în sectoare instituționale.

De remarcat că unii subiecți economici pot fi încadrați concomitent la sectoare economice diferite. De exemplu, o familie care are o fermă agricolă se încadrează atât la "menaje", pentru că foloseşte cea mai mare parte a veniturilor pentru consum, cât şi la "firme" pentru activitatea economică desfăşurată în cadrul "fermei agricole".

3) Obiectele activității economice concretizate în bunurile, lucrările şi serviciile factorilor de producție şi consum.

4) Tranzacțiile economice care intervin în derularea vieții economice grupate, de obicei, după criterii multiple, cum ar fi: natura activității economice care le generează, modalitatea de realizare (derulare) şi obiectul acestora. Aceste regrupări au repercusiuni asupra conturilor naționale în care vor fi evidențiate.

Cele mai reprezentative tipuri (grupări) de tranzacții economice sunt:

Scanned with OKEN Scanner

a) Gruparea tranzacțiilor economice în vizibile şi invizibile:

a_1) Tranzacțiile de piață efective sau vizibile reprezintă partea covârşitoare a tranzacțiilor cu bunuri, lucrări şi servicii care se efectuează realmente pe piață prin acte de schimb;

a_2) Tranzacțiile invizibile nu se derulează pe piață prin acte de schimb, dar sunt tratate ca şi când ar fi avut loc tranzacții vizibile. Este cazul bunurilor fabricate şi nevândute, bunurile produse şi consumate în gospodăriile populației, serviciile gratuite provenite de la sectorul public etc. Luarea lor în considerare este necesară pentru formarea fluxurilor circulare închise.

b) Gruparea tranzacțiilor economice în bilaterale şi unilaterale:

b_1) Tranzacțiile bilaterale se caracterizează prin faptul că transmiterii unui bun, lucrări, serviciu sau creanțe îi corespunde o contrapartidă constând dintr-un alt bun, lucrare, serviciu sau creanță;

b_2) Tranzacțiile unilaterale sunt transferuri de bunuri, lucrări, servicii sau creanțe fără a primi în schimb un contra-serviciu. Ele se subîmpart în transferuri curente, care cuprind: impozitele directe şi indirecte, contribuțiile sociale, în special cele de asigurări sociale, subvențiile de exploatare şi transferurile speciale, cum ar fi, de exemplu, amenzile şi transferurile de patrimoniu concretizate în modificarea patrimoniului unui agent economic prin subvenții pentru investiții, moşteniri, donații, cadouri etc.

Scanned with OKEN Scanner

c) Gruparea tranzacțiilor economice în intrasectoriale şi intersectoriale:

c_1) Tranzacțiile intrasectoriale au loc între subiecții economici ai aceluiaşi sector instituțional;

c_2) Tranzacțiile intersectoriale au loc între subiecții economici aparținând unor sectoare instituționale diferite.

Această grupare a tranzacțiilor este esențială pentru contabilitatea națională, deoarece tranzacțiile intrasectoriale nu fac obiectul calculelor macroeconomice.

d) Gruparea tranzacțiilor economice în financiare şi de prestații:

d_1) Tranzacțiile financiare se caracterizează prin schimbul unei creanțe cu altă creanță. De exemplu, cumpărarea unei acțiuni sau obligațiuni cu numerar.

Aceste tranzacții nu modifică nivelul creanțelor şi angajamentelor, ci numai structura (corespondența) lor.

d_2) Tranzacțiile de prestații se caracterizează prin transmiterea unui bun, lucrare sau serviciu (factori de producție) în schimbul unei creanțe sau a altor bunuri factori de producție. Acestea modifică nivelul creanțelor şi angajamentelor subiecților economici.

5) Evaluarea monetară a tranzacțiilor are rolul de a crea premisele ca acestea să poată fi agregate. Regula generală este ca evaluarea să se facă la prețul pieței, lucru perfect posibil pentru tranzacțiile vizibile, dar dificil de realizat în cazul celor invizibile. În acest din urmă caz se uzitează de o evaluare indirectă, pe bază de criterii logice, care trebuie să se caracterizeze prin simplitate şi posibilitatea verificării valorilor estimate, cum ar fi: prețurile de piață

Scanned with OKEN Scanner

ale bunurilor similare, prețul resurselor similare, costurile de producție etc.

6) Datarea tranzacțiilor, care presupune încadrarea fiecărei tranzacții economice într-un anumit interval de timp. Regula de bază pentru datarea tranzacțiilor economice este momentul transmiterii proprietății. Apar dificultăți în datare la unele tranzacții continue, cum ar fi: acordarea/ angajarea de credite, livrarea de curent electric, munca prestată de angajați etc., când apare un decalaj în timp între momentul încheierii contractului şi momentul decontării prestației. În aceste cazuri, în mod convențional, datarea tranzacției economice se face la momentul naşterii creanței (încasare), respectiv la momentul formării angajamentului (cheltuire).

7) Localizarea tranzacțiilor, care ridică probleme în cazurile în care un subiect economic intervine, efectuează tranzacții economice cu străinătatea sau când la o tranzacție din interiorul unei economii participă un străin. Pentru rezolvarea problemei s-a apelat convențional la conceptele de:

a) "intern", concept potrivit căruia toate tranzacțiile interne aparțin economiei respective;

b) "național", concept potrivit căruia tranzacțiile interne ale agenților economici nerezidenți se exclud şi se includ tranzacțiilor externe ale agenților rezidenți.

C. Modalități de prezentare a fluxurilor circulare închise în contabilitatea națională

Pentru prezentarea fluxurilor circulare închise şi pentru înregistrarea tranzacțiilor economice în contabilitatea națională trebuie respectat principiul "celor două fluxuri", potrivit căruia fiecare tranzacție economică este reprezentată de două fluxuri de

Scanned with OKEN Scanner

sens contrar. Astfel, în cazul tranzacțiilor de prestație economică apar fluxurile reale generate de transferul proprietății bunurilor, lucrărilor şi serviciilor productive, cărora le corespund fluxurile monetare generate de plata bunurilor, lucrărilor şi serviciilor productive, egale ca mărime cu primele, dar de sens contrar.

În cazul tranzacțiilor unilaterale, cum ar fi, de exemplu, donarea unei sume de bani, alături de fluxul real (transferul sumei de bani donată) apare un flux de transfer (ipotetic) caracterizat prin creşterea veniturilor celui care primeşte şi diminuarea veniturilor celui care face donația.

"Unul şi acelaşi circuit poate fi prezentat în principiu în patru moduri: grafic, sub forma conturilor, prin intermediul unui sistem de ecuații şi sub formă matriceală"[38].

Prezentarea fluxurilor circulare închise sub formă grafică

Pentru ilustrarea prezentării grafice a fluxurilor circulare închise se poate avea în vedere circuitul economic de bunuri, lucrări şi servicii destinate consumului şi acumulărilor de capital, în următoarele ipostaze simplificate:

a) În economie există doar două sectoare instituționale: firmele care produc şi gospodăriile populației care consumă şi economisesc;

b) Fluxurile reale de bunuri şi servicii se concretizează în primirea de către gospodăriile populației a bunurilor destinate consumului final şi în punerea, de către gospodăriile populației, la dispoziția firmelor productive a factorilor de producție, respectiv muncă şi capital;

[38] Capanu I., Wagner P., Mitruț C., *op., cit.*, p. 28 şi următoarele; Pop A., *op. cit.*, p. 55.

Scanned with OKEN Scanner

c) Fluxurile monetare se concretizează în veniturile gospodăriilor populației provenite de la firme, ca remunerare a factorilor de producție (muncă şi capital), în cheltuielile efectuate pentru cumpărarea de către gospodăriile populației a bunurilor de consum final şi în economiile acestora investite în firmele productive;

d) Fluxurile care au loc în interiorul fiecăruia dintre cele două sectoare (firmele productive şi gospodăriile populației) nu sunt luate în considerație, pentru că reprezintă practic consum intermediar, iar din punct de vedere al contabilității naționale reprezintă înregistrări încrucişate care, metodologic, pot fi eliminate.

Prezentarea fluxurilor circulare închise sub formă de ecuații

În orice circuit închis intrările de fluxuri trebuie să fie în mod necesar egale cu ieşirile de fluxuri, ceea ce permite unor sisteme de ecuații să modeleze egalitatea fluxurilor de intrare cu fluxurile de ieşire.

De exemplu: fluxul circular închis de bunuri şi servicii cu infuzie de capital poate fi descris de următoarele ecuații:

$$1)\quad V\frac{F}{P} = C\frac{F}{P} + Ep$$

$$2)\quad B\frac{F}{P} + B_1 = S + Ep$$

Scanned with OKEN Scanner

Din aceste ecuații rezultă că :

3) Ep = I

în care: Ep = economiile populației
I = investițiile în firmele productive.

De regulă, ecuațiile sunt modul preferat de reprezentare a fluxurilor de intrări şi ieşiri, atât în matematică, cât şi în teoria economică, iar odată cu creşterea numărului de ecuații, sunt greu de interpretat legăturile economice pe care acestea le reprezintă.

Prezentarea fluxurilor circulare închise sub forma conturilor

În lucrările de specialitate[39] este utilizată următoarea regulă, cu caracter convențional de înregistrare a fluxurilor economice în conturi, şi anume: în partea dreaptă, încasările sau resursele, iar în partea stângă, plățile sau utilizările.

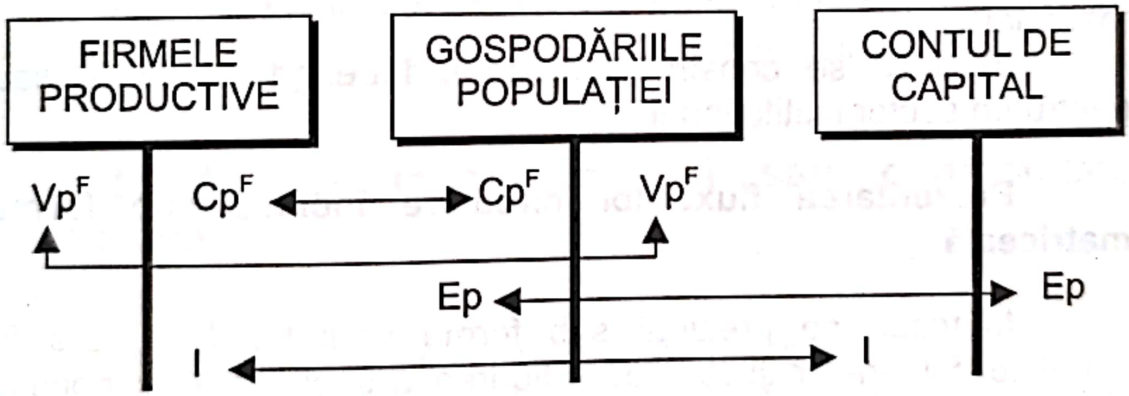

Prezentarea în conturi a fluxurilor circulare închise

[39] A se vedea Capanu I., Wagner P., Mitruț C., *op. cit.*, p. 31, Pop V., *op. cit.*, p. 23 şi Pop A., *op. cit.*, p.57-59.

Scanned with OKEN Scanner

De exemplu, fluxurile monetare pot fi transpuse în conturi, conform figurii de mai sus.

Prezentarea fluxurilor economice sub forma conturilor oferă o viziune de ansamblu asupra economiei naționale atâta timp cât numărul sectoarelor instituționale şi tranzacțiilor economice nu este prea mare.

Construcția conturilor naționale se deosebeşte de sistemul de conturi la nivelul firmelor, sectoarelor şi ramurilor economice, deoarece obiectivele cunoaşterii macroeconomice sunt diferite față de cele ale microeconomiei. Astfel, nevoile de cunoaştere privind repartiția veniturilor (primare şi secundare), a interdependențelor care se formează la nivel macroeconomic între fluxurile de bunuri şi servicii, a ratei inflației etc. sunt probleme care au sens numai dacă sunt măsurate numai pe ansamblul economiei naționale.

În prezentarea conturilor naționale trebuie să ținem seama de următoarele:

a) conținutul economic al fiecărui cont;

b) soldul contului;

c) dacă construcția se bazează pe conceptul "intern" sau "național";

d) dacă se construieşte pentru întreaga economie sau pentru un sector instituțional.

Prezentarea fluxurilor circulare închise sub formă matriceală

Matricea se prezintă sub forma unui tabel în care în capetele coloanelor şi rândurilor figurează sectoarele economice (tabel şah) [Vezi şi p. 118,119].

De exemplu: fluxurile monetare pot fi prezentate matriceal conform figurii de mai jos.

În reprezentarea matriceală pe rânduri se trec utilizările sau cheltuielile, iar pe coloane resursele sau veniturile. Semnul "-"

Scanned with OKEN Scanner

reprezintă fluxurile intrasectoriale, respectiv consumul intermediar, care se ia numai în calculul caracterizării legăturilor dintre ramuri de tip input-output (tabelul intrărilor-ieşirilor), iar semnul "..." reprezintă faptul că între sectoarele respective n-au avut loc tranzacţii economice.

CĂTRE DE LA	FIRMELE PRODUCTIVE	GOSPODĂRIILE POPULAŢIEI	CONTUL DE CAPITAL	TOTAL
FIRMELE PRODUCTIVE	-	$V\frac{F}{P}$	...	$V\frac{F}{P}$
GOSPODĂRIILE POPULAŢIEI	$C\frac{F}{P}$	-	E_P	$C\frac{F}{P}+E_P$
CONTUL DE CAPITAL	I	...	-	I
TOTAL	$C\frac{F}{P}+I$	$V\frac{F}{P}$	E_P	X

Reprezentarea matriceală are avantajul că fiecare flux este contabilizat o singură dată, fiecare mărime putând fi interpretată atât ca element de rând, cât şi ca element de coloană.

5. Analiza macrocontabilă sau contabilitatea naţională

Macrocontabilitatea este asemănătoare în privinţa principiilor şi mecanismelor cu microcontabilitatea. Ea se ocupă de fluxuri economice şi mai recent de stocuri (întocmind situaţii patrimoniale), percepute la nivelul unui spaţiu sau teritoriu economic dat – economia naţională. Ea prezintă numeroşi precursori şi evoluţia ei se

Scanned with OKEN Scanner

corelează cu analiza keynesiană a circuitului economic al fluxurilor prin promovarea unor politici de intervenție regulatorie a statului [15].

În cadrul acestor fluxuri de bunuri şi servicii, de venituri şi financiare, rolul central revine fluxurilor de venituri. Acestea sunt abstracții, concepte şi nu obiecte reale: este vorba de fluxuri de drepturi asupra bunurilor şi serviciilor, care se pot materializa sub două forme.

Prima, cea mai curentă, o constituie *fluxurile monetare*, respectiv fluxurile financiare de creanțe şi datorii: este vorba de semne care reprezintă aceste drepturi, bilete de hârtie şi nu bunuri reale.

A doua este *venitul în natură*, care constituie un drept asupra bunului neintermediat de un semn: producția stocată sau imobilizată şi autoconsumul. Întregul sistem contabil este bazat în fapt pe această abstracție, care se regăseşte la nivelul analizei patrimoniilor.

Într-o astfel de concepție, bilanțul înregistrează nu activele fizice, ci creanțele şi moneda, respectiv creanțele asupra sistemului financiar (Banca Națională şi băncile specializate).

Activul (A) constituie un inventar al drepturilor. Pasivul este considerat inventarul drepturilor asupra acestui inventar de drepturi, respectiv inventarul obligațiilor care iau naştere odată cu existența drepturilor prezentate în activ. Continuând raționamentul, putem spune că obligațiile reflectate în pasiv pot fi interpretate ca o sumă de drepturi asupra drepturilor ce apar în activ: pe de o parte, datoriile (D) şi pe de altă parte, situația netă (S) [15].

Putem astfel scrie ecuația:

$$A = S + D,$$

interpretând-o din noua perspectivă a unui perimetru. Bilanțul apare în acest mod mai puțin eterogen decât imaginea aparentă dată de modelul său de bază: noțiunea de activ are mai mult o conotație de obiect real şi opoziția este absolută între un element de activ şi unul

Scanned with OKEN Scanner

de datorii; în fapt, activul şi pasivul nu sunt decât două verigi ale unei serii de drepturi.

Pentru o societate, relația S = (A - D) desemnează în acelaşi timp averea netă, activul său net şi dreptul de proprietate asupra acestui activ net.

Pentru o persoană fizică neîndatorată sau pentru o economie închisă, creanțele şi datoriile se compensează între agenți şi bilanțul se caracterizează prin relația:

A	≡	S
eu posed bunuri, națiunea posedă bunuri		deci, avuția mea sau avuția națiunii este formată din aceste bunuri

A şi S sunt identice, dar modelul bilanțului le opune, cel puțin spațial (activul la stânga şi pasivul la dreapta). Ideea de a le diviza sub două aspecte nu face decât să exprime realitatea socială a proprietății însăşi. Aceasta neavând sens decât în opoziția sa față de proprietatea altuia (S = A - D), definiția sa intrinsecă nu poate fi decât dialectică. Nu se confundă dreptul cu bunul la care se referă, ceea ce face şi mai dificilă înțelegerea sistemelor micro şi macrocontabile.

Este importantă distincția între fluxurile şi stocurile reale la un moment dat şi fluxurile şi stocurile de drepturi.

Microcontabilitatea distinge două tipuri de fluxuri de venituri:

a) fluxuri negeneratoare de rezultat (FNGR);
b) fluxuri generatoare de rezultat (FGR).

a) FNGR determină variația A şi/sau D, dar şi a S, atunci când este vorba de o decizie a proprietarilor unei întreprinderi: creşterea capitalului social, distribuirea beneficiilor. FNGR sunt înregistrate direct în conturi de bilanț.

Scanned with OKEN Scanner

b) FGR modifică avuția netă S a agentului prin activitatea sa în sens mai larg (rezultate de exploatare, financiare şi excepționale). FGR sunt înregistrate în conturi care, prin regrupare, formează contul de rezultat, cu contrapartidă în variația posturilor bilanțului (active nefinanciare şi financiare, precum şi datorii). Este vorba de cheltuieli şi venituri, şi nu de fluxuri de bunuri.

Aşa cum o indică denumirea sa, o cheltuială nu înseamnă în acest context o intrare de bunuri şi servicii, materii prime, servicii de asigurare etc., sau de servicii productive, munca, capitalul împrumutat, pământul închiriat, ci reflectarea sa: utilizarea venitului pentru a obține dreptul asupra acestui bun. Venitul, producția nu este un flux de bunuri care ies din întreprindere, ci reprezintă fluxuri de drepturi generate de fluxul material prin care ies bunurile. Concretizarea este fie un flux monetar (vânzare contra numerar), fie un flux de creanțe asupra clientului (vânzare pe credit), fie creşterea dreptului înscris în activul bilanțului asupra stocului real, în caz de producție stocată.

Distincția între fluxurile de venituri - abstracțiuni şi fluxurile reale de bunuri şi servicii este foarte importantă în contabilitatea națională, deoarece bunurile şi serviciile reale sunt şi ele contabilizate.

Fluxurile sunt asociate unei perioade, iar stocurile unui moment. O contabilitate de stoc este o contabilitate de patrimoniu.

Contabilitatea națională rămâne, în principiu, o contabilitate de flux, iar aceste fluxuri sunt numite *operațiuni*. Astfel, putem deosebi următoarele operațiuni:

- asupra bunurilor şi serviciilor;
- de repartiție;
- financiare.

Principiul de reciprocitate a fluxurilor se exprimă, pentru operațiile asupra bunurilor şi serviciilor, prin intermediul conturilor de operațiuni asupra bunurilor şi serviciilor, care nu trebuie confundate

Scanned with OKEN Scanner

cu conturile de sectoare: primele privesc fluxurile reale, secundele fluxurile de venituri.

Fluxul abstract de venituri ce corespunde operației de producție este înscris la resurse de venituri, la dreapta contului de sector al unității instituționale.

Fluxul real din care este reflectat este înregistrat la resurse în bunuri şi servicii, la stânga contului de operațiune.

Fluxurile abstracte de venituri sunt formale, reflectate şi deci inversate.

Deosebirea dintre fluxurile reale şi cele financiare apare în contabilitatea națională şi ca o deosebire între conturile Tabloului Intrări-Ieşiri (TII) şi cele ale Tabloului Economic de Ansamblu (TEA). Primul are în vedere ramura şi produsul, respectiv unitățile omogene, ale căror produse au o trăsătură comună, în timp ce al doilea se interesează de forma instituțională în care se prezintă entitatea avută în vedere.

În conturile naționale se operează cu veniturile totale (indiferent de natura omogenă sau neomogenă a producției) şi cu cheltuielile totale (indiferent de clasificarea lor după natură).

Aceste mărimi pot fi exprimate numai dacă sunt prezentate drept fluxuri financiare.

Principiul de reciprocitate trimite de la caracteristicile structurii spațiale a conturilor la analiza orizontală: fie în TII, fie în TEA. Reamintim că reciprocitatea operațiunilor de repartiție (OR) şi a operațiunilor financiare (OF) nu funcționează deloc invers. Într-adevăr, ele sunt de aceeaşi natură ca şi conturile de sectoare ale OR şi OF şi nu sunt deci imagini reflectate, spre deosebire de OBS ca fluxuri reale, care apar în TII.

Principiul contabilității în partidă dublă corespunde pentru TEA numai pe structura verticală a legăturilor, inter şi intraconturi, operațiuni nefinanciare şi financiare. Verticalitatea structurii este specifică mai ales pentru TEA, prin secvența conturilor circuitului de producție – repartiție – cheltuire a venitului, circuit invers față de acela

Scanned with OKEN Scanner

al fluxurilor de bunuri şi servicii. Verticalitatea TII este de acelaşi ordin, dar nu la fel de dezvoltată: costurile le regăsim în CI în partea de sus, în Tabloul Intrări-Ieşiri în sensul strict al interdependenţei productive; repartiţia valorii adăugate brute (V.A.B.) o aflăm la baza contului de producţie şi de exploatare a ramurilor.

Identitatea contabilă a resurselor şi utilizărilor priveşte atât fluxul de bunuri şi servicii, cât şi fluxurile de venituri. Ea este prezentată spaţial de la stânga la dreapta pentru primele, şi de la dreapta la stânga pentru secundele. Reamintim că TEA analizează fluxurile de venituri şi financiare şi, respectiv, în cele două coloane de bunuri şi servicii, fluxurile de produse.

Pentru fluxurile de bunuri şi servicii, într-o economie închisă, identitatea se poate scrie:

Resurse în bunuri şi servicii ≡ Utilizări de bunuri şi servicii

$$P \equiv CI + CF + FBCF + \Delta ST$$

Această ultimă relaţie se poate scrie şi astfel:

$$P - CI - CF \equiv FBCF + \Delta ST$$

în care:

$P - CI - CF \equiv$ Economia brută şi
$FCBF + \Delta ST \equiv$ Investiţia brută

se obţine:

Economia brută = Investiţia brută

Toate aceste relaţii se exprimă în câmpul bunurilor reale, fiind cuprinsă aici şi noţiunea de economie.

Ultima relaţie trimite la dialectica identităţii contrariilor:

Scanned with OKEN Scanner

- la stânga, economia în calitate de parte neconsumată a producției;
- la dreapta, forma luată de această parte neconsumată, investiția.

Această relație nu trebuie să fie înțeleasă ca egalitate economică a economiei din venit cu investiția în bunuri.

Pentru fluxurile de venituri, soluția identității resurselor şi utilizărilor de venituri se scrie invers:

Utilizări de venituri	≡	Resurse de venituri
Investiție brută	≡	Economia brută

Această relație se exprimă în câmpul drepturilor şi fluxurilor de venituri. Ea trimite la aceeaşi dialectică a unității contrariilor:

- la dreapta, economia ca parte a venitului neafectată consumului,
- la stânga, forma sa, fluxul de drepturi asupra bunurilor investite.

Economia este deci întotdeauna identică investiției, corectată cu soldul exterior (exporturi-importuri) într-o economie deschisă.

Problemele încep prin dorința de a utiliza fluxurile de drepturi, care nu sunt egale cu fluxurile nete de producție. Dezechilibrele posibile între economie şi investiția dorită sunt verificate empiric, chiar dacă diferitele mecanisme economice le prezintă teoretic ca provizorii. Aceste dezechilibre provin din confruntarea a două câmpuri: al fluxurilor de venituri şi al fluxurilor de bunuri reale.

Dezechilibrul se exprimă în fiecare câmp printr-o tezaurizare sau detezaurizare de monedă (cristalizarea drepturilor corespunde unei variații nedorite de stocuri, concretizând un dezechilibru între fluxurile de ofertă şi de cerere de bunuri):

UTILIZĂRI DE VENITURI /RESURSE DE VENIT:		DOMENIUL REPTURILOR
Investiția dorită	< Economia	Tezaurizare
Investiția dorită	< Economia	Detezaurizare

Scanned with OKEN Scanner

RESURSE ÎN BUNURI /UTILIZĂRI ÎN BUNURI: DOMENIUL BUNURILOR REALE

Oferta	> Cererea	Variația pozitivă a stocurilor nedorită
Oferta	< Cererea	Variația negativă a stocurilor nedorită

Toate aceste fluxuri de venituri şi bunuri reale dorite sau nu modifică stocurile, drepturile şi bunurile reale. În bilanțul analitic al națiunii, se găsesc, pentru fiecare sector instituțional, activul (A) la stânga şi pasivul (P) la dreapta (S+D):

ACTIV (A)	≡	**PASIV (S+ D)**
Stocuri de drepturi asupra activelor de situație netă şi pasive financiare		Stocuri de drepturi asupra drepturilor nefinanciare şi financiare

Într-o economie închisă, creanțele şi datoriile se compensează şi se obține:

A	≡	**S**
Stocuri de drepturi asupra activelor nefinanciare		Stocuri de drepturi asupra drepturilor de situație netă

Prin reciprocitate, se regăseşte dubla descriere a stocurilor de bunuri reale:

ECONOMIA NETĂ ACUMULATĂ SAU PATRIMONIUL NET (Partea neconsumată din producția cumulată)	≡	**ACTIV NEFINANCIAR ACUMULAT ÎN CAPITAL FIX ŞI ÎN STOC** (Forma pe care o ia această producție cumulată neconsumată)

Pe baza interpretării acestor relații, a conceptelor prezentate, putem conchide:

1. Obiectul contabilității naționale este în primul rând de a sintetiza multitudinea de informații colectate. Cadrul contabil asigură apoi coerența acestor informații. Astfel, ansamblul bunurilor şi serviciilor produse de unitățile productive trebuie să fie egal ca valoare cu suma tuturor utilizărilor pentru consum intermediar,

Scanned with OKEN Scanner

consum final, formarea brută a capitalului fix, variația stocurilor şi exporturi/ importuri nete. În acest context, coerența contabilă este unul din aspectele esențiale.

2. Contabilitatea națională constituie un instrument pentru analiza macroeconomică.

Macroeconomia se defineşte drept un cadru metodologic pentru politica economică a statului pentru reglarea nivelului de activitate. Cu ajutorul politicilor bugetare statul influențează venitul şi avuția agenților economici şi deci activitatea economică. În absența contabilității naționale, astfel de politici ar fi duse orbeşte, în măsura în care apar dificultăți de diagnostic şi imposibilitatea evaluării corecte a rezultatelor. Conturile națiunii devin astfel materialul informativ esențial pornind de la care statul decide opțiunile majore de politică economică [15].

Conceptul "partidei duble" în contabilitatea națională[40]

Contabilitatea națională respectă principiul partidei duble, al dublei înregistrări, întrucât prin convenție s-a stabilit:

a) în conturile nefinanciare se înregistrează în partea dreaptă "resursele", iar în partea stângă "utilizările";

b) în conturile financiare se înregistrează în partea dreaptă "fluxul net al datoriilor", iar în partea stângă "fluxul net al creanțelor".

De exemplu: Plata salariilor de către "întreprinderi" "familiilor", în valoare de 1500 mil. U.M., va genera următoarele înregistrări:

[40] Vezi Pop A., *Contabilitatea Națională României*, Editura Intelcredo, Deva, 1998, p. 46-48.

Scanned with OKEN Scanner

a) în conturile nefinanciare: o "utilizare" în Contul întreprinderilor şi o "resursă" în Contul familiilor;

b) în conturile financiare: o scădere a "fluxului net al creanţelor" în Contul întreprinderilor deoarece, ca urmare a remiterii biletelor de bancă, avuţia în monedă a întreprinderii se micşorează şi se produce o creştere a "fluxului net al creanţelor" în Contul familiilor, deoarece avuţia în monedă a acestora creşte.

Schematic, înregistrarea în partidă dublă a acestei operaţiuni se prezintă astfel:

a) în conturile nefinanciare:

ÎNTREPRINDERI		FAMILII	
Utilizări	Resurse	Utilizări	Resurse
Plata salariilor 1500 mil. U.M.			Încasarea salariilor 1500 mil. U.M.

b) în conturile financiare:

ÎNTREPRINDERI		FAMILII	
Flux net al creanţelor	Flux net al datoriilor	Flux net al creanţelor	Flux net al datoriilor
Scăderea încasărilor –1500 mil. U.M.		Creşterea încasărilor + 1500 mil. U.M.	Încasarea salariilor 1500 mil. U.M.

Scanned with OKEN Scanner

Întrucât o operație economică se înregistrează concomitent atât în conturile nefinanciare, cât şi în conturile financiare ale agenților microeconomici implicați, "logica partidei duble se menține şi în contabilitatea națională, însă transpunerea tehnică a principiului este oarecum diferită, deoarece operează <<dubla partidă dublă>>"[41].

Consecințele dublei înregistrări în contabilitatea națională sunt:

a) Echilibrarea sau echilibrul conturilor, care se face prin intermediul unui sold care reprezintă diferența dintre resurse şi utilizări, sold care este revelator pentru echilibrul economic. Teoretic şi practic, echilibrul resurse (R) – utilizări (U) se poate prezenta în trei ipostaze:

a_1) R < U, caz în care soldul: S = U – R va apare paradoxal ca o resursă, dar acest fapt este doar aparent, deoarece întreprinderea care a avut pierderi (U > R) a beneficiat de resurse externe, care i-au permis să supraviețuiască, de resurse împrumutate sau atrase.

a_2) R > U, caz în care soldul: S = R – U va apare la utilizări, în calitate de excedent care poate fi folosit la ceva: rambursarea unui împrumut sau chiar (în mod fericit) pentru consumul final al proprietarului întreprinderii.

a_3) R = U, caz în care echilibrul contabil coincide cu echilibrul economic.

b) Articularea conturilor, care se realizează potrivit următorului principiu: din totalul operațiunilor realizate de o unitate economică sau de o grupare de agenți economici există întotdeauna posibilitatea izolării unui anumit tip de operațiuni, care pare pertinent şi care este de dorit. Soldul care apare din acest tip

[41] Ionaşcu I., *op. cit.*, p. 24.

Scanned with OKEN Scanner

de operațiuni este preluat în contul următorului tip de operațiuni după următoarea regulă: "dacă soldul primului cont este la resurse, el va fi preluat în utilizări în contul imediat următor, dacă fenomenul este invers, ...în contul următor reluarea se va face la resurse; astfel se garantează, se asigură înlănțuirea conturilor în ceea ce numim uneori <conturi multiple> sau <conturi integrate>".

De exemplu: Un grup de întreprinderi a efectuat, pe perioada analizată, următoarele operațiuni:

- total vânzări 10.000 mil. UM;
- cumpărări de materii prime 3.000 mil. UM;
- salarii plătite 4.000 mil. UM;
- cumpărări de maşini 5.000 mil. UM;
- împrumuturi bancare 2.000 mil. UM.

Aceste operațiuni pot fi grupate în:

a) operațiuni curente vizând vânzările, cumpărările de materii prime şi plata salariilor, caz în care contul de operațiuni curente se va prezenta astfel:

OPERAȚIUNI CURENTE

Utilizări		Resurse	
Cumpărări de:		Vânzări	10.000
- materii prime	3.000		
- salarii plătite	4.000		
Sold	3.000		
Total	**10.000**	**Total**	**10.000**

b) operațiuni de capital vizând cumpărarea de maşini şi contractarea de împrumuturi bancare, caz în care contul de capital se va prezenta astfel:

Scanned with OKEN Scanner

CONTURI DE CAPITAL

Utilizări		Resurse	
Cumpărări de:		Soldul contului de	
- maşini	5.000	operaţiuni curente	3.000
		Împrumuturi	
		Bancare	2.000
		Total	**5.000**

Operaţiunile menţionate pun în evidenţă faptul că excedentul dintre vânzările şi cheltuielile curente este o "utilizare" în primul cont folosită ca o "resursă" în contul de capital pentru a finanţa o parte din cumpărarea de maşini pentru întreprindere; dacă soldul operaţiunilor curente ar fi fost mai mare, împrumutul angajat ar fi putut să scadă şi invers.

6. Structura elementară a contabilităţii naţionale[42]

Contabilitatea naţională reflectă realitatea economică sub forma unui circuit economic. Acesta reprezintă cea mai simplă descriere a modului în care întreprinderile creează simultan bunuri şi servicii (flux real) şi venituri (flux monetar). Veniturile sunt primite de către familii în schimbul serviciilor productive (muncă, pământ, capital) care au fost furnizate întreprinderilor şi care constituie un flux real.

[42] Vezi în acest sens: Archambault E., *Comptabilité nationale,* Economica, Paris, 1994; Beckerman G., *La comptabilité nationale,* PUF, Paris, 1997; Bénard J., *Comptabilité nationale et modèles de politique économiques,* PUF, Paris, 1972; Castex P., *Analyse macrocomptable et comptabilité nationale, tome 1 L'outil d'information,* Ed. Economica, Paris, 1991; Klotz G., *La comptabilité nationale,* Paris, 1990; Généreaux J., *Economie politique, macroéconomie et comptabilité nationale,* Hachette, Paris, 1991; Pichot A., *Comptabilité nationale et modèles économiques,* Paris, 1988; Pichot A., *Les comptabilités nationales,* Paris, 1992.

Scanned with OKEN Scanner

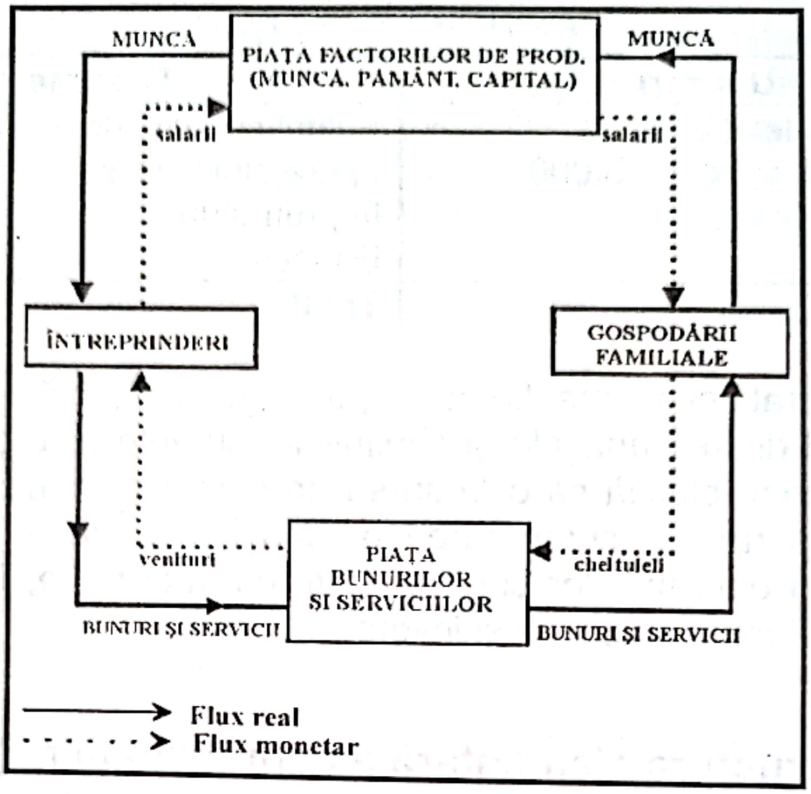

Fig. 1. Contabilitatea națională şi circuitul economic

Familiile cheltuiesc veniturile lor şi cumpără de pe piață bunuri şi servicii produse de către întreprinderi.

Se observă apariția în această schemă a unui circuit real şi, în sensul invers, a unui circuit monetar. Circuitul real se exprimă în unități fizice, eterogene: tone, hectolitri, km/călători, ore de muncă, hectare... Circuitul monetar se exprimă în unități monetare omogene.

Moneda fiind considerată *valorimetru* universal (vezi în acest sens Colasse B., *Comptabilité générale, 4e édition,* Ed. Economica, Paris, 1993), cu ajutorul ei se măsoară toate bunurile economice. Contabilitatea națională neglijează fluxurile reale şi prezintă numai circuitul fluxurilor monetare.

Scanned with OKEN Scanner

Pornind de la schema de mai sus, activitatea economică poate fi înțeleasă în viziunea circuitului conform a trei puncte de vedere diferite:

- al veniturilor;
- al cheltuielilor;
- al produsului.

Intervin acum alte centre de decizii decât întreprinderile şi familiile, care retrasează mai întâi fluxul reprezentativ al activității economice, mult mai aproape de esența contabilității naționale.

A. Centrele de decizie; sectoarele instituționale

Este cunoscut faptul că orice individ efectuează în fiecare an o multitudine de acte economice. A sintetiza activitatea economică diversificată a milioane de oameni este evident imposibil.

Pentru simplificare, conturile naționale regrupează centrele de decizie economică [22,18,19,20] în şapte mari categorii, conform funcției economice principale pe care o îndeplinesc:

1. Societăți şi cvasisocietăți nefinanciare;
2. Instituții financiare;
3. Întreprinderi de asigurări;
4. Administrații publice;
5. Administrații private;
6. Gospodării familiale (inclusiv întreprinderi individuale);
7. Restul lumii.

În schema simplificată se vor reține numai patru sectoare:

1. Întreprinderi care produc bunuri şi servicii vândute pe piață (E);

2. Gospodăriile familiale consumă bunuri şi servicii cumpărate de pe piață (M);

Scanned with OKEN Scanner

3. Administrațiile furnizează servicii colective gratuite (servicii de educație ş.a., redistribuind venitul național) (A);

4. Restul Lumii (RL), constituie o regrupare a relațiilor între unitățile economice străine şi unitățile economice naționale.

B. Operațiunile

Nenumăratele acte economice îndeplinite în fiecare an sunt la rândul lor agregate într-un mic număr de operațiuni, care prezintă o anumită omogenitate. Acestea sunt regrupate în:

- operațiuni asupra bunurilor şi serviciilor;
- operațiuni de repartiție;
- operațiuni financiare.

Examinând succesiv aceste trei categorii de operațiuni, vom reconstitui progresiv un circuit sub forma unei diagrame, apoi de conturi clasice şi, în fine, Tabloul Economic de Ansamblu.

1) Operațiunile asupra bunurilor şi serviciilor

Ele indică, pe de o parte, originea, producția (P) sau importurile (M) bunurilor şi serviciilor utilizate şi, pe de altă parte, utilizarea lor finală, consumul privat (C), investițiile private (I), consumul şi investițiile publice (G), exporturile (X).

În următoarea schemă sunt prezentate operațiunile asupra bunurilor şi serviciilor cu date ipotetice (producția administrațiilor, investițiile familiilor fiind neglijate, ca şi operațiunile asupra bunurilor şi serviciilor realizate de către instituțiile financiare şi întreprinderile de asigurări). Săgețile circuitului merg în sensul în care circulă

Scanned with OKEN Scanner

moneda şi fluxurile se înscriu din punctul de vedere al sectorului instituțional avut în vedere (şi RL).

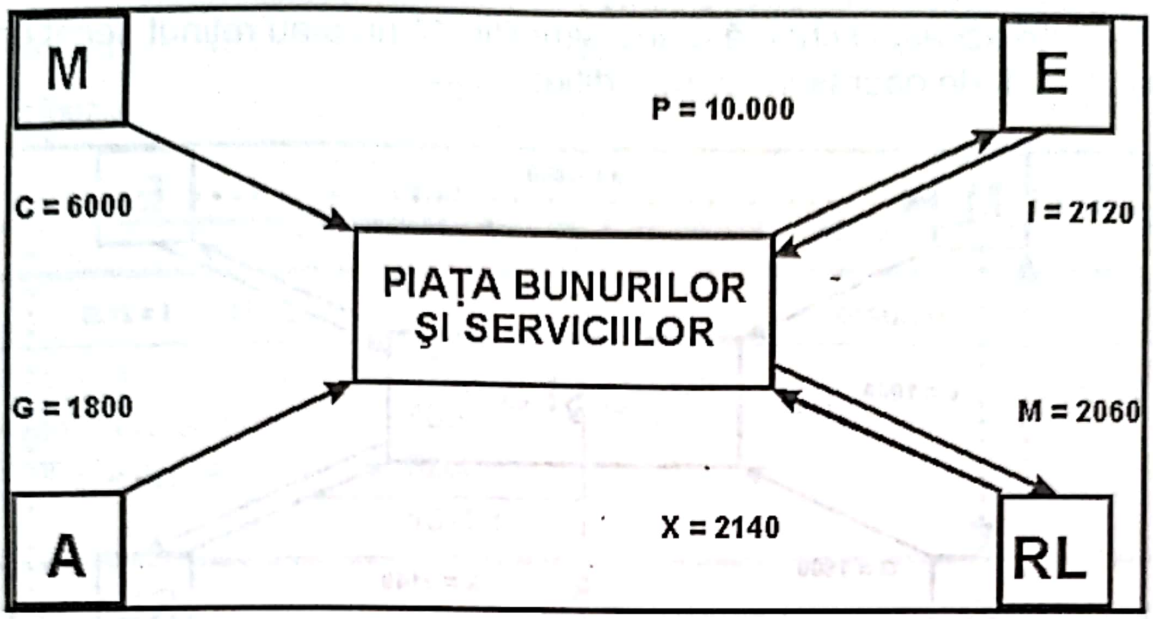

Fig. 2. Schema operațiunilor asupra bunurilor şi serviciilor
(în miliarde lei)

Contabilitatea națională descrie activitatea economică "ex-post", după ce au fost realizate ajustările. În această schemă se observă cum şi la ce nivel s-a stabilit echilibrul macroeconomic fundamental:

$$P + M = C + I + G + X$$

$$10000 + 2060 = 6000 + 2120 + 1800 + 2140$$

2) Operațiunile de repartiție

Aceste operațiuni arată modul în care circulă veniturile între agenții economici înainte de a primi o utilizare finală. Operațiunile

Scanned with OKEN Scanner

asupra bunurilor şi serviciilor constituie începutul şi sfârşitul circuitului; operaţiunile de repartiţie – ca operaţiuni financiare – sunt verigi intermediare.

În această schemă foarte simplificată nu s-au reţinut decât un mic număr de operaţiuni de repartiţie:

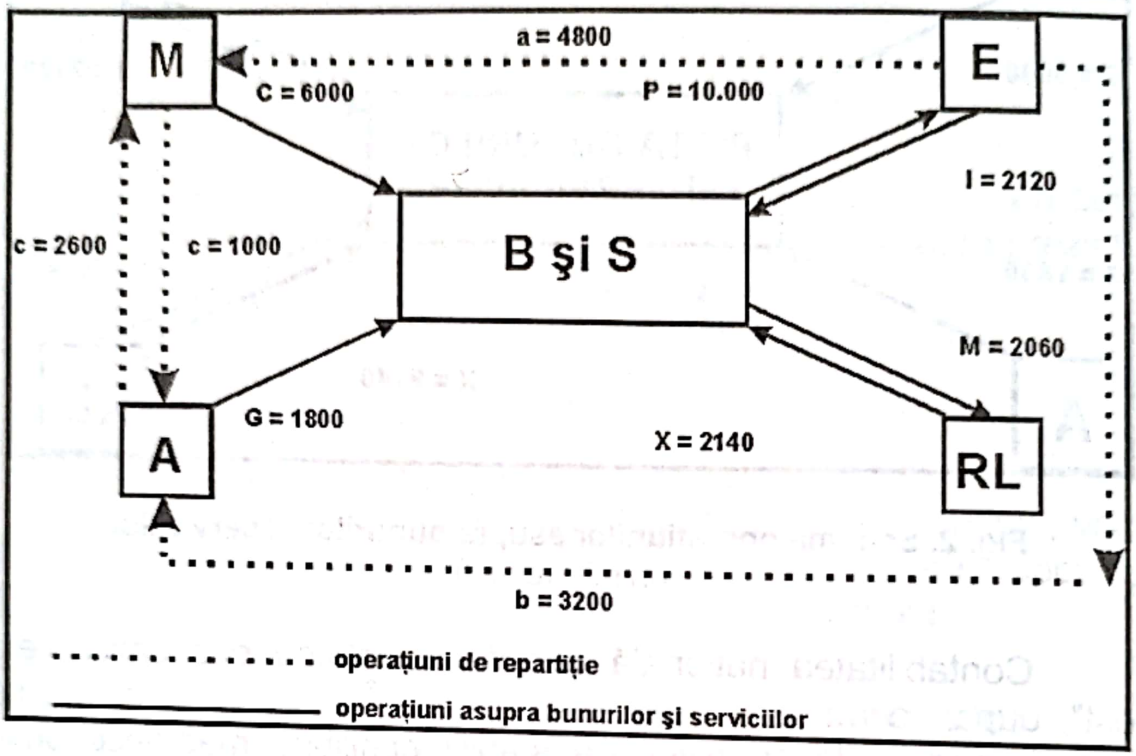

Fig. 3. Schema operaţiunilor de repartiţie (miliarde lei)

a) salariile şi alte venituri vărsate de către întreprinderi familiilor;

b) impozite indirecte şi cotizaţii sociale colectate de către întreprinderi şi vărsate administraţiilor (înregistrarea acestor fluxuri este mult mai complicată);

c) salariile vărsate de către administraţii familiilor, precum şi prestaţiile sociale vărsate de acestea tuturor familiilor;

d) impozite directe vărsate de către familii administraţiilor.

Scanned with OKEN Scanner

M

Utilizări		Resurse	
Consum	6000	Venituri vărsate de către E	4800
Impozite	1000	Venituri vărsate de către A	2600
	7000		**7400**

E

Utilizări		Resurse	
Investiții	2120	Producție	10000
Venituri vărsate	4800		
Impozite şi CS	3200		
	10120		

A

Utilizări		Resurse	
C şi Inv. Publice	1800	Impozite şi C.S. ale E	3200
Venituri vărsate	2600	Impozite ale M	1000
	4400		**4200**

RL

Utilizări		Resurse	
Exporturi	**2140**	Importuri	**2060**

Regrupând operațiile asupra bunurilor şi serviciilor şi operațiunile de repartiție, se poate întocmi pentru fiecare sector instituțional un cont. Pentru fiecare cont de sector se numeşte **resursă** orice operație care reprezintă o intrare de monedă şi **utilizare** orice operație care reprezintă o ieşire de monedă.

Scanned with OKEN Scanner

Se observă că fiecare cont de sector se prezintă în dezechilibru: întreprinderile, administrațiile şi restul lumii au utilizările mai mari decât resursele, ceea ce înseamnă că au nevoie de finanțare. Dimpotrivă, familiile au resurse superioare utilităților lor; acest sector are o capacitate de finanțare.

M

Utilizări		Resurse	
Consum	6000	Venituri vărsate de către E	4800
Impozite	1000	Venituri vărsate de către A	2600
Capacitate de Finanțare	**400**		
	7400		**7400**

E

Utilizări		Resurse	
Investiții	2120		
Salarii şi venituri	4800	Producție	10000
Impozite şi CS	3200	**Nevoia de finanțare**	**120**
	10120		**10120**

A

Utilizări		Resurse	
C şi Inv. publice	1800	Impozite şi C.S. ale E	3200
Venituri vărsate	2600	Impozite ale M	1000
		Nevoia de finanțare	**200**
	4400		**4400**

RL

Utilizări		Resurse	
Exporturi	2140	Importuri	2060
		Nevoia de finanțare	**80**
	2140		**2140**

Scanned with OKEN Scanner

Ca orice contabilitate, contabilitatea națională prezintă conturile în echilibru, inserând soldul, capacitatea sau nevoia de finanțare în interiorul contului de sector, conform schemei de mai sus.

3) Operațiunile financiare

Operațiunile financiare reflectă creanțele şi datoriile şi arată cum s-au îndatorat sectoarele care au cheltuit mai mult decât resursele lor şi cum au folosit acest excedent acelea care au cheltuit mai puțin decât resursele lor. Operațiunile financiare arată sub ce formă a avut loc această compensație între sectoarele care au nevoie de finanțare şi cele care au capacitate de finanțare: monedă, acțiuni şi obligațiuni, împrumuturi pe termen mai lung sau mai scurt.

În această schemă simplificată nu se vor detalia diversele operațiuni financiare, ci se va înscrie numai suma lor globală pentru a completa circuitul, respectiv o nevoie sau o capacitate de finanțare.

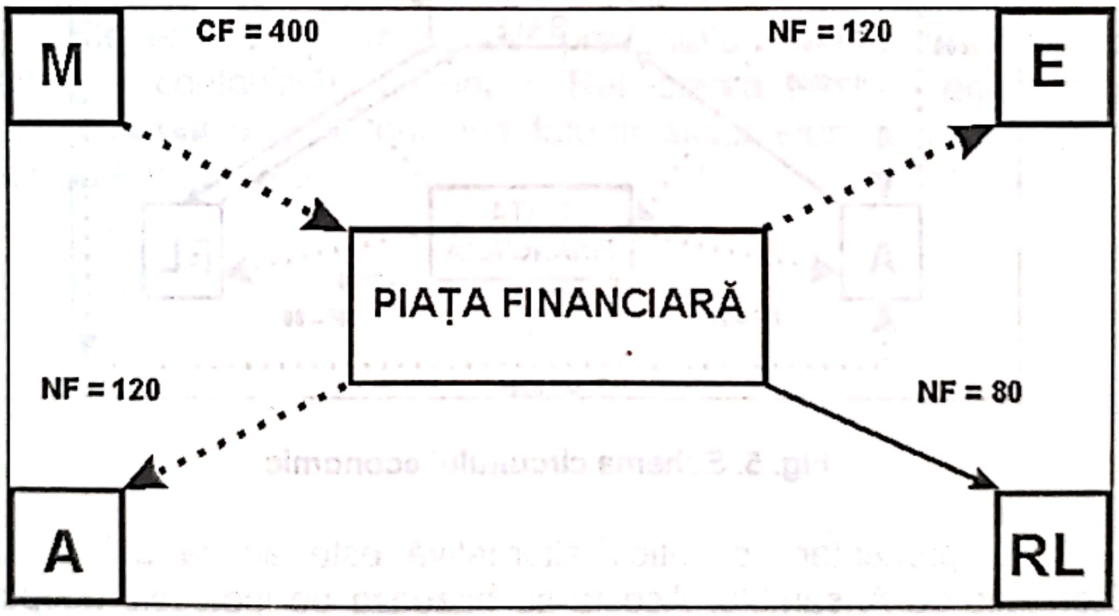

Fig. 4. Schema operațiunilor financiare (mild. lei)

Scanned with OKEN Scanner

Contabilitatea națională situându-se ex-post, echilibrul pe piața financiară este realizat, în sensul că orice îndatorare are la bază un împrumut şi viceversa. Menționăm că omisiunea instituțiilor de asigurări curbează reprezentarea şi presupune ca sectoarele care solicită şi oferă să se întâlnească pe piața financiară.

Este verificată relația potrivit căreia capacitatea de finanțare a familiilor este egală cu suma nevoilor de finanțare a altor sectoare:

$$400 = 120 + 200 + 80$$

Activitatea economică completă, deja descrisă în conturile de sectoare, poate fi schematizată sub forma unui circuit:

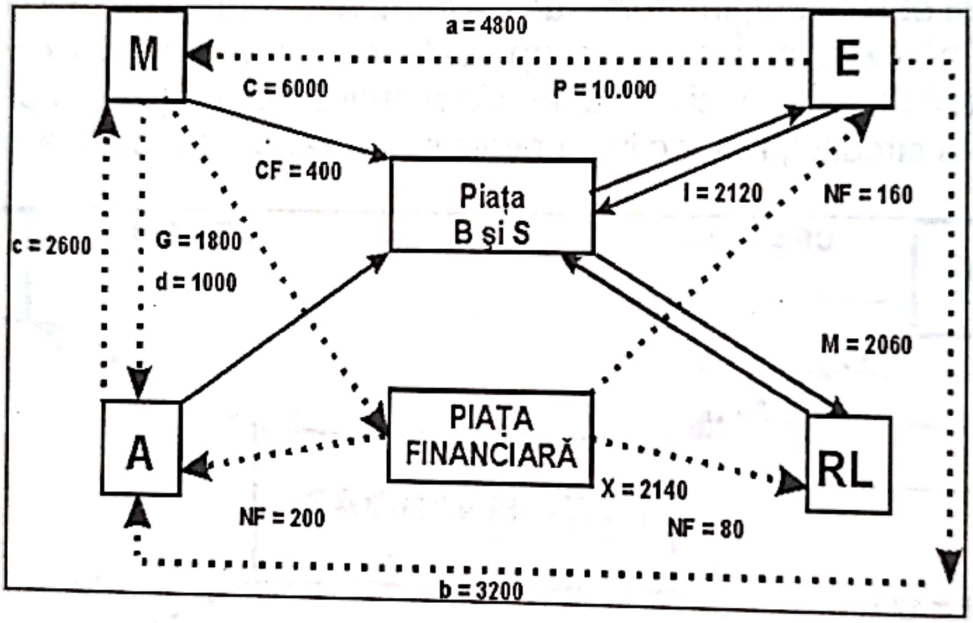

Fig. 5. Schema circuitului economic

O prezentare sintetică alternativă este aceea a Tabloului Economic de Ansamblu. Acesta se bazează pe ipotezele adoptate aici şi este un tablou cu dublă intrare: în coloane se află conturile de sectoare, iar în linii operațiunile.

Scanned with OKEN Scanner

Tabloul Economic de Ansamblu Simplificat

SECTOARE / OPERAȚIUNI	Utilizări				Resurse			
	E	M	A	RL	E	M	A	RL
Op. asupra b şi s								
Producție					10000			
Consum		6000	1800					
Investiții	2120							
Exporturi				2140				
Importuri								2060
Op. de repartiție								
Venituri	4800		2600			7400		
Impozite şi C.S.	3200	1000					4200	
Op. financiare								
Capacit. de fin.		400						
Nevoia de fin.					120		200	80
Total	**10120**	**7400**	**4400**	**2140**	**10120**	**7400**	**4400**	**2140**

Elementele şi modelele prezentate constituie structura sintetică a contabilității naționale. Reflectarea realității economice printr-un circuit este la originea tuturor sistemelor de contabilitate națională normalizate.

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL II

STRUCTURA INSTITUȚIONALĂ A CONTABILITĂȚII NAȚIONALE[43]

I. Unitățile economice

Oamenii sunt întotdeauna actorii activității economice, dar ei pot fi grupați în diferite moduri şi activitatea lor poate fi schematizată. Ei pot fi regrupați conform apartenenței sociale – în viziunea sociologică. De asemenea, ei pot fi grupați în cadrul instituțiilor unde îşi desfăşoară activitatea – în viziunea instituțională şi, în fine, conform funcțiilor pe care şi le asumă – în viziunea funcțională.

Gruparea instituțională este preponderentă: unitățile instituționale sunt grupate în sectoare instituționale. Această grupare

[43] Vezi în acest sens: Tabără N., Istrate C., *Structura instituțională a contabilității naționale* în Revista Finanțe, Credit, Contabilitate, nr. 4/1995.

Scanned with OKEN Scanner

este pertinentă pentru studiul repartiției, acumulării, finanțării. Sectoarele au o realitate concretă, unitățile care le compun au o formă juridică: societățile, administrațiile, instituțiile de credit sunt unități reale, cu un anumit statut juridic, reperabile geografic şi istoric. Astfel, o familie este un ansamblu de persoane fizice care trăiesc sub acelaşi acoperiş, punându-şi în comun resursele. Familiile sunt reperabile geografic cu ocazia recensământurilor sau anchetelor.

Într-un mod de abordare instituțional, unitatea elementară folosită pentru analiza comportamentelor economice este unitatea instituțională. Ea reprezintă unitatea statistică elementară de decizie economică ce dispune, în principiu, de autonomie de decizie în exercitarea actelor sale economice [36, p.43].

Cu toate că unitatea instituțională este relativ uşor de identificat, criteriul autonomiei de decizie pune anumite probleme. De exemplu, în cazul unei filiale controlate de o societate dominantă, putem vorbi de autonomie decizională?

Răspunsul la această întrebare este dat de contabilitatea națională prin acceptarea unor convenții. Astfel, mai întâi se presupune că unitatea instituțională (UI) trebuie să dispună de contabilitate completă, întocmind bilanț. Acest fapt permite identificarea unității statistice şi oferă informații precise cu privire la situația fiecărei unități. În continuare, se consideră că orice unitate care se bucură de personalitate juridică este unitate instituțională. În cazul filialei şi al societății care o controlează, ne aflăm deci în prezența a două U.I. distincte.

Apar însă şi cazuri extreme. Astfel, dacă o unitate are contabilitate completă, fără să aibă personalitate juridică, autonomia sa de decizie se apreciază în funcție de gradul de dependență față de unitatea care o controlează. Un al doilea caz este cel al unităților care nu au contabilitate completă, dar se bucură de autonomie de decizii (gospodăriile populației - familiile). Se consideră că şi acestea reprezintă unități instituționale.

Scanned with OKEN Scanner

Unitățile instituționale sunt regrupate, la nivel macroeconomic, în sectoare instituționale.

Sectorul instituțional (SI) reprezintă ansamblul de unități instituționale (UI) care au un comportament economic analog. Aceasta este definiția preluată şi în contabilitatea națională românească [22].

Prin comportament economic se înțelege aici funcția pe care o îndeplineşte fiecare UI şi, legat de aceasta, natura resurselor sale principale.

Combinând aceste două criterii, funcția şi natura resurselor principale, în contabilitatea națională se definesc şase sectoare instituționale[44] [15,22,36,37,46,47,65]:

- societăți şi cvasisocietăți nefinanciare;
- instituții financiare;
- întreprinderi de asigurare;
- administrația publică;
- administrațiile private;
- gospodăriile populației.

Se defineşte, de asemenea, şi un pseudo-sector instituțional – restul lumii.

[44] Vezi, în acest sens, Archambault E., *op. cit.*, Paris, 1994; Beckerman G., *op. cit*, Paris, 1985; Castex P., *Analyse macrocomptable et comptabilité nationale*, Paris, 1991; Klotz G., *La comptabilité nationale*, Paris, 1991; Généreaux J., *Economie politique, macroéconomie et comptabilité nationale*, Paris, 1991; Pichot A., *op. cit.*, Paris, 1988, 1992; Tabără N., Istrate C., *Structura instituțională a contabilității naționale*, Revista Finanțe, Credit, Contabilitate, nr. 4/1995.

Scanned with OKEN Scanner

Schema sectoarelor instituționale[45]

Sectorul instituțional	Funcția principală	Resursele principale
Societăți și cvasi-societăți nefinanciare	Producția de bunuri și servicii comerciale, ne-financiare	Veniturile din vânzări
Instituțiile financiare	Finanțarea, colectarea, transform. și repartizarea disponibilităților financiare	Fondurile provenind din angajamentele financiare contractate
Întreprinderile de asigurări	Asigurarea, respectiv garantarea unei plăți în cazul realizării unui risc	Primele contractuale sau cotizațiile sociale voluntare
Administrația Publică	Producția de servicii necomerciale destinate colectivității și efectuarea de operațiuni de redistribuire a venitului și a bogăției naționale	Vărsăminte obligatorii efectuate de alte sectoare și primite direct sau indirect
Administrațiile Private	Producerea de servicii necomerciale și, în anumite cazuri, producerea fără scop lucrativ a unor servicii comerciale destinate gospodăriilor populației	Contribuții voluntare efectuate de gospodăriile populației
Gospodăriile Populației	Consumul final și, în calitate de întreprinzători individuali, producția de bunuri și servicii ne-financiare	Remunerarea factorilor de producție, transferuri de la alte sectoare, venituri din vânzări
Restul lumii	Se grupează aici operațiunile între unitățile rezidente și cele nerezidente.	

[45] Vezi Archambault E., *Comptabilité nationale*, Paris, 1994; Dumitrescu V., și colectiv *Conturile naționale în anii 1989-1991*, București, 1994; Klotz G., *La comptabilité nationale*, Paris, 1990; Pichot A., *Les comptabilités nationales*, PUF, Paris, 1992; Tabără N., Istrate C., *Structura instituțională a contabilității naționale*, Revista Finanțe, Credit, Contabilitate, nr. 4/1995.

Scanned with OKEN Scanner

1. Societățile şi cvasisocietățile nefinanciare

Acestea regrupează unitățile instituționale rezidente, a căror funcție principală este să producă bunuri şi servicii comerciale nefinanciare şi care au ca resurse venitul din vânzările acestor bunuri. Suma vânzărilor (prețul de piață, prețul administrat, redevența, tariful) trebuie să reprezinte cel puțin 50% din totalul resurselor unității economice încadrată aici.

Evoluția indicatorilor macroeconomici ce caracterizează acest sector instituțional se prezintă astfel:

Tabel 1. Indicatorii macroeconomici ai sectorului "Societăți şi cvasisocietăți nefinanciare" [20]

(Miliarde lei preturi curente)

	1995	1996
Valoarea adăugată brută	38275.7	59964.6
Remunerarea salariaților	18577.9	28079.5
Impozite legate de producție	3486.3	5249.6
Excedent brut de exploatare	17631.0	28360.6
Venituri nete obținute de întreprinderi (dobânzi, dividende etc.)	-5871.6	-7594.6
Impozit pe venit şi patrimoniu	1910.5	3235.5
Economia brută	6205.2	11513.2
Formarea brută de capital fix	11369.7	16641.6
Variația stocurilor	1650.0	4420.5
Capacitatea (+) sau necesarul de finanțare	-6478.0	-9688.5
Rata valorii adăugate brute (%)[1]	38.5	36.5
Rata excedentului brut (%)[2]	46.1	47.3
Rata economiei brute (%)[3]	35.2	40.6
Rata de autofinanțare (%)[4]	56.6	129.7
Rata de investiție (%)[5]	29.7	27.8

Scanned with OKEN Scanner

1. **Rata valorii adăugate brute** = (Valoarea adăugată brută: Producție) x 100.

2. **Rata excedentului brut** = (Excedentul brut de expl.: Valoarea adăugată brută) x 100.

3. **Rata economiei brute** = (Economia brută : Excedentul brut de expl.) x 100.

4. **Rata de autofinanțare** = (Economia brută + Transferuri nete de capital) : (Formarea brută de capital fix + Variația stocurilor) x 100.

5. **Rata de investiție** = (Formarea brută de capital fix : Valoarea adăugată brută) x 100.

Societățile au o contabilitate completă şi se bucură de personalitate juridică. Formele lor juridice sunt variate: societăți anonime (SA), societăți cu răspundere limitată (SRL), societăți în nume colectiv (SNC). Întreprinderile individuale care nu au personalitate juridică distinctă de cea a antreprenorului nu fac parte deci din acest sector instituțional.

Cvasisocietățile au o contabilitate completă, dar nu se bucură de personalitate juridică. Acest sector se descompune teoretic în societăți şi cvasisocietăți publice şi private.

Tabel 2. Structura valorii adăugate brute [20]

	1995	1996
Valoarea adăugată brută	100.0	100.0
Remunerarea salariaților	48.5	46.8
Impozite legate de producție	5.4	5.9
Excedent brut de exploatare	46.1	47.3

Scanned with OKEN Scanner

Tabel 3. Contribuția sectorului instituțional "Societăți şi cvasisocietăți nefinanciare" pe forme de proprietate la realizarea PIB [20]

Forma de proprietate	1995 Ponderea V.A.B. în PIB (procente)	1996 Ponderea V.A.B. în PIB (procente)
Total	53.1	55.1
Proprietate de stat	30.7	19.9
Proprietate mixtă	4.3	12.5
Proprietate privată	18.1	22.7

2. Instituțiile financiare

Regrupează unitățile instituționale a căror funcție principală este de a finanța, adică de a colecta, transforma şi repartiza disponibilitățile financiare şi/sau de a administra veniturile financiare. Ele efectuează în esență operațiuni financiare. Rolul lor este de a pune în legătură agenții cu nevoie de finanțare, care caută fonduri, cu agenții cu capacitate de finanțare, care sunt dispuşi să le plaseze. Instituțiile financiare adaptează deci, cantitativ şi calitativ, oferta şi cererea de fonduri de împrumut.

Funcția de finanțare cuprinde trei activități [37, p. 13-17]:

- intermedierea între agenții financiari;
- transformarea capacităților de finanțare, adesea disponibile pe termen scurt, în mijloace de finanțare pe termen mediu şi lung;
- asigurarea circulației mijloacelor de plată existente prin crearea (emisiunea) de mijloace de plată suplimentare.

Resursele principale ale instituțiilor financiare sunt constituite din fondurile pe care le colectează:

- depuneri la vedere sau la termen;
- bonuri negociabile;
- titluri pe termen mediu şi lung;

Scanned with OKEN Scanner

- dobânzi.

Sectorul se descompune în :

- instituții de credit şi asimilate;
- instituții financiare specializate;
- instituții financiare diverse;
- organisme de plasament colectiv în valori mobiliare;
- bănci: Banca Națională şi băncile specializate.

Tabel 4. Indicatorii macroeconomici ai sectorului instituțional "Instituții de credit"

Indicatori	1995	1996
Producția total	4028.5	3951.1
➢ Producția de servicii	1853.5	1728.4
➢ Producția imputată serviciilor bancare (PISB)	2175.0	2222.7
Valoarea adăugată brută total	3422.0	3034.7
➢ Remunerarea salariaților	485.7	835.4
➢ Impozite legate de producție	151.8	354.3
➢ Excedent brut de exploatare	2784.5	1845.0
Impozite pe venit şi patrimoniu	1115.9	784.0
Economia brută	2165.9	1943.6
Formarea brută de capital fix	606.1	558.8
Capacitatea (+), necesarul de finanțare (-)	1511.4	1338.5

Sursa [20]

Volumul dobânzilor încasate şi plătite de instituțiile de credit în cei trei ani este prezentat în tabelul 5.

Scanned with OKEN Scanner

Tabel 5. Situația dobânzilor în perioada 1995-1996

(Miliarde lei prețuri curente)

	1995	1996
Dobânzi încasate	8910.9	7216,5
din care:		
- de la agenții economici	1694.4	7141.2
- de la populație	342.2	750.3
Dobânzi plătite	- 6132.6	8485.8
din care:		
- agenților economici	5167.5	6338.9
- populației	965.1	2146.9

Sursa: [20]

3. Întreprinderile de asigurare

Acest sector grupează unitățile care au ca funcție să transforme riscurile individuale în riscuri colective, garantând plata unei indemnizații în caz de realizare a unui risc. Ele au ca resurse principale primele contractuale (organisme de asigurare sau de capitalizare) sau cotizațiile sociale mutuale.

Nu fac parte din acest SI decât UI care administrează contractele de asigurare liber consimțite. Pentru a înțelege distincția trebuie să ne situăm din punctul de vedere al asiguratului. Pentru a avea dreptul la acoperirea riscului, asiguratul trebuie să plătească prime de asigurare. Dacă plata este obligatorie, atunci şi asigurarea este obligatorie. Caracterul obligatoriu este specific contribuabililor pentru asigurările sociale (CAS). În schimb, nu suntem obligați să plătim prime pentru o asigurare de viață. În primul caz, UI care administrează asigurările obligatorii fac parte din SI "Administrația publică", iar în al doilea caz ele vor fi incluse în SI "Întreprinderi de

Scanned with OKEN Scanner

asigurare". Aici se includ şi cazurile intermediare: asigurarea automobilelor este obligatorie, dar asiguratul are posibilitatea de a opta pentru un asigurător sau un altul.

Tabel 6. Parametrii cantitativi ai dezvoltării pieţei asigurărilor în perioada 1993 - 1996

(număr unităţi)

Indicatori	1993	1994	1995	1996
Numărul societăţilor de asigurare	16	33	43	47
Raport prime brute/ încasate/ PIB (%)	0,23	0,33	0,40	0,50

Sursa [20]

Întreprinderile de asigurare se disting de societăţile de servicii, deoarece ele îşi asumă din ce în ce mai mult o funcţie financiară.

Tabel 7. Indicatorii macroeconomici ai sectorului instituţional "Întreprinderi de asigurare"

(miliarde lei, preţuri curente)

Indicatori	1995	1996
Producţia - total	192.6	285.1
• producţia din asigurări directe	192.6	272.1
• producţia din reasigurare	0.0	13.0
Valoarea adăugată brută total	160.4	200.5
• remunerarea salariaţilor	43.2	71.6
• impozite legate de producţie	14.4	22.6
• excedent brut de exploatare	102.8	106.3
Venituri nete (dobânzi şi dividende etc.)	52.0	77.2
Impozite pe venit şi patrimoniu	15.8	16.0
Formarea brută de capital fix	35.8	70.8
Capacitatea (+) sau necesarul de finanţare (-)	116.5	108.6

Sursa [20]

Scanned with OKEN Scanner

4. Administrațiile publice

Acest sector regrupează toate unitățile a căror funcție principală constă în a produce servicii necomerciale destinate tuturor unităților sau să efectueze operații de redistribuire a venitului național.

În țara noastră, situația acestui sector se prezintă astfel:

Sfera de cuprindere a administrației publice

Sectorul administrației publice cuprinde un ansamblu de unități ce se regrupează în două subsectoare:

- **Administrația publică centrală**, care include bugetul de stat, fondurile speciale (anexe), fondurile speciale ale trezoreriei, instituțiile publice finanțate integral sau parțial din fondurile extrabugetare în subordinea ministerelor şi alte instituții publice sau private finanțate majoritar din subvenții de la stat;

- **Administrațiile publice locale**, care au o competență geografică limitată; în acest subsector se includ bugetele locale, instituțiile publice finanțate integral sau parțial din fonduri extrabugetare în subordinea consiliilor locale şi a Municipiului Bucureşti, alte instituții publice sau private finanțate majoritar din subvenții de la bugetele locale.

Trecerea de la nomenclatorul contabilității publice la cel al contabilității naționale

Pe linie figurează cele două subsectoare instituționale ce beneficiază de aceste venituri, iar pe coloane se înregistrează impozitele specifice contabilității naționale, adică prelevările obligatorii percepute periodic sau nu de către administrațiile publice, excluzând însă cotizațiile sociale.

Scanned with OKEN Scanner

Prelevările obligatorii includ următoarele tipuri de impozite şi taxe:

- impozitele legate de producţie şi de import (TVA, impozitul pe salarii, impozitul pe circulaţia mărfurilor, taxe vamale etc.);
- impozite pe venit şi patrimoniu (impozitul pe profit, impozitul pe dividende, impozitul pe venitul agricol etc.).

Trecerea de la soldul bugetar la capacitatea sau necesarul de finanţare a administraţiei publice

Soldul bugetar din legea finanţelor se descompune într-un sold al operaţiunilor definitive (Bugetul de stat) şi un sold al operaţiunilor temporare (conturile fondurilor speciale – anexe –).

Fluxurile între stat şi alţi agenţi pot fi, de asemenea, descrise în operaţiuni de trezorerie (nu bugetare). Se constituie astfel trei subsectoare ale statului, respectiv: bugetul de stat; conturile speciale de trezorerie; bugetul fondurilor speciale (anexe).

Capacitatea de finanţare a fiecărui subsector prezentat mai sus se poate determina astfel: se pleacă de la soldul bugetului de stat, soldul conturilor de trezorerie, soldul contului fondurilor speciale (anexe) regăsite în contabilitatea publică, se deduc soldurile operaţiunilor financiare înregistrate în acestea (respectiv restituirile de fonduri, plăţi sau încasări de rate, credite externe etc.), se afectează soldurile din contabilitatea publică cu cele financiare, obţinându-se capacitatea sau necesarul de finanţare al statului în final.

Scanned with OKEN Scanner

Conturile simplificate

Datele prezentate în aceste tabele sunt extrase din conturile sectoarelor instituționale sau din subsectorizarea acestora. Conturile prezentate se referă la administrațiile publice locale şi administrația publică centrală. Aceste conturi simplificate elimină soldurile intermediare şi fluxurile fictive (cotizații şi prestații fictive, consumuri finale, producție nedestinată pieței).

Administrația publică reflectă politica fiscală a statului, iar indicatorii ce caracterizează activitatea acestuia reprezintă "barometrul" rezultatelor obținute în urma aplicării acestei politici[46].

Tabel 8. Structura cheltuielilor administrației publice în perioada 1995-1996

(procente)

Indicatori	1995	1996
Total cheltuieli	100	100
Cheltuieli de funcționare	45.5	43.5
din care:		
- consum intermediar	17.4	17.7
- remunerarea salariaților (inclusiv impozitul pe salarii)	22.1	20.6
- formarea capitalului fix	6.0	5.3
Dobânzi plătite	6.45	5.9
Transferuri din care:	48.0	50.6
- Subvenții	9.9	9.9
- Prestații sociale	25.0	24.2
- Transferuri între administrații publice	1.9	2.0
- Alocații pentru investiții	9.1	8.2
- Cooperare internațională	0.1	0.3
- Alte transferuri	1.9	5.8

Sursa [20]

[46] Vezi Comisia Națională pentru Statistică, Direcția Conturi Naționale, România, Bucureşti, august, 1997.

Scanned with OKEN Scanner

Cheltuielile administrației publice:

Ponderea în PIB a cheltuielilor acestui sector instituțional a ajuns în 1996 la 43,5%.

Pentru acest sector, nivelul şi structura veniturilor sunt în mod direct corelate cu vărsăminte obligatorii ale unităților ce aparțin celorlalte sectoare instituționale, deci cu rezultatele obținute de către acestea, reflectând în acelaşi timp şi diversele modificări în domeniul impozitării.

Tabel 9. Structura veniturilor administrației publice în perioada 1995-1996

(procente)

Indicatori	1995	1996
Total	100	100
1. Venituri fiscale	60.0	58.2
- Impozite legate de producție şi impozit	47.1	46.0
- Impozite curente asupra venitului şi patrimoniului	12.9	12.2
2. Cotizații sociale efective	23.1	22.5
3. Alte venituri din care	16.9	19.3
- Vânzări reziduale, cooperare internațională, transferuri între admin. publice	13.7	16.1
- Alocații pentru investiții	3.2	3.2

Sursa [20]

Tabel 10. Capacitatea (nevoia) de finanțare a administrației publice în anul 1995-1996

Indicatori	1995	1996
Capacitatea (+) nevoia (-) de finanțare a administrației publice (miliarde lei)	-1786.2	-3503.8
Ponderea capacității (+) nevoii (-) de finanțare în PIB %	-2.47	-3.2

Sursa [20]

Scanned with OKEN Scanner

5. Administrațiile private

Acest sector regrupează organisme private fără scop lucrativ, care produc servicii necomerciale distincte.

Aceste administrații trebuie să fie suficient de mari, pentru a le distinge de gospodăriile populației, care au personalitate juridică. În contabilitatea națională franceză, din care s-a inspirat contabilitatea națională românească, criteriul de mărime reținut este numărul persoanelor angajate şi se consideră că, pentru a intra în acest sector, administrațiile publice trebuie să aibă cel puțin 2 angajați permanenți. Se cuprind aici organizații culturale şi comunități religioase, partide politice şi sindicate, asociații sportive etc.

Resursele acestora provin din contribuțiile voluntare ale familiilor şi din eventualele venituri ale proprietății.

Tabel 11. Volumul şi structura producției şi valorii adăugate brute din sectorul "Administrația privată" în anul 1996

Indicatori	Miliarde lei prețuri curente		Structura în procente	
	Producție	V.A.B.	Producție	V.A.B.
TOTAL	527.6	245.1	100,0	100,0
Culte religioase (fonduri proprii)	106.9	54.3	20.3	22.1
Partide politice	31.1	23.9	5.9	9.7
Sindicate	54.1	84.1	10.2	34.3
Asociații şi fundații	85.5	82.8	16.2	33.8

Sursa [20]

Scanned with OKEN Scanner

Tabel 12. Volumul şi structura veniturilor consumului final şi capacităţii de finanţare a sectorului instituţional "Administraţia privată" pe 1996

Indicatori	Miliarde lei preţuri			Structura în procente		
	1	2	3	1	2	3
Total	1083.4	376.7	474.6	100	100	100
Culte		80.3				
Sindicate religioase		143.2				
Partide politice		101.3				
Asociaţii şi fundaţii		51.9				

Legendă: 1. Venituri; 2. Consum final; 3. Capacitate de finanţare
Sursa [20]

6. Gospodăriile populaţiei

Acest sector regrupează unităţile instituţionale a căror funcţie principală este consumul şi (eventual în calitate de antreprenori individuali) producţia de bunuri şi servicii comerciale nefinanciare.

Resursele principale ale gospodăriilor familiilor provin din muncă, capital, pământ şi din transferurile vărsate de către alte sectoare (sau din vânzarea bunurilor şi serviciilor produse).

În contabilitatea naţională [37, p. 12] se consideră că orice individ care trăieşte singur sau orice grup de indivizi ce locuiesc în acelaşi domiciliu formează o gospodărie. În mod provizoriu, gospodăriile se asimilează familiilor, dar coincidenţa nu este totală.

Aceste definiţii arată eterogenitatea adusă sectorului prin includerea în sector a întreprinderilor individuale. Activitatea antreprenorilor individuali se desfăşoară într-o unitate economică care nu posedă personalitate juridică distinctă de personalitatea fizică. Astfel, din această cauză, patrimoniul întreprinderii şi al familiei se confundă.

Scanned with OKEN Scanner

Tabel 13. Indicatorii macroeconomici ai sectorului "Gospodăriile populației"

(Miliarde lei preţuri curente)

	1995	1996
Valoarea adăugată brută	20629.8	32079.1
Excedentul brut de exploatare	20155.3	31314.3
Salarii nete primite	24508.0	36644.0
Prestaţiile sociale primite	6826.4	9936.0
Dobânzi şi dividende nete primite	2836.3	4107.6
Impozit pe venit şi patrimoniu	169.5	349.0
Venit disponibil brut	52545.9	79347.7
Consum final	48545.1	75288.8
Economie brută	4000.8	4358.9
Formarea brută de capital fix	2171.1	4214.7
Capacitatea (+) necesar (-) de finanţare	3939.9	3740.9
Rata de economie - % a	7.6	5.5
Rata de economie financiară - % b	7.5	4.7
Rata de presiune fiscală - % c	0.3	0.4

Sursa [20]

Conturile gospodăriilor familiale sunt cunoscute cu mai puţină precizie decât celelalte conturi de sectoare instituţionale. În regulă generală, familiile obişnuite nu ţin o contabilitate.

Contul gospodăriilor populaţiei include operaţiunile economice şi financiare ale persoanelor fizice rezidente, care constituie populaţia totală rezidentă.

În contul sectorului "Gospodăriile populaţiei" sunt cuprinse şi activităţile micilor meseriaşi organizaţi conform Decretului-lege Nr.54/1990.

Scanned with OKEN Scanner

1. Formarea venitului disponibil brut

Formarea venitului disponibil brut al gospodăriilor este analizată în doi timpi:

- distribuirea venitului primar brut;
- transferurile nete de redistrinuire.

Venitul primar cuprinde veniturile din activitatea legată direct de acțiunea factorilor de producție şi veniturile din proprietate.

Veniturile din activitate sunt, pe de o parte, venituri din muncă primite de salariați şi, pe de altă parte, excedent brut de exploatare.

Excedentul brut de exploatare al gospodăriilor populației, în afara activității micilor meseriaşi, corespunde veniturilor obținute din producția de servicii pentru locuință (chirii efective şi chirii imputate proprietarilor-ocupanți) şi din cea obținută în industria casnică. Sunt reținute ca venituri din proprietate:

- ansamblul veniturilor obținute sub formă de dobânzi (dobânzi efective – R41 – şi dobânzi rezultate din contractele de asigurare de viață – R42);
- venituri din terenuri şi active nemateriale (R43);
- dividende şi alte venituri distribuite de societăți (R44).

Asemenea venituri nu sunt legate de exercitarea unei activități de producție de către un membru al gospodăriei, dar au caracterul unei distribuții primare.

Transferurile nete de redistribuire sunt constituite din:

- prelevări, impozite curente pe venit şi patrimoniu (R61);

Scanned with OKEN Scanner

- cotizații sociale efective (R62) şi fictive (R63);
- prestații sociale (primite) (R64);
- operațiuni nete de asigurare – daune (soldul primelor nete de asigurare vărsate – R51 şi indemnizațiilor de asigurare primite – R52);
- alte transferuri curente nete.

Acestea cuprind:
- transferuri curente ale administrației private (R66);
- transferuri private internaționale (nete) (R68);
- transferuri curente diverse (R69), care pun mai ales în relație gospodăriile şi administrația publică (drepturi şi redevențe, amenzi şi contravenții vărsate (plătite) şi alocații primite – burse universitare, contravaloarea reducerilor tarifare pentru gospodării).

Utilizările venitului disponibil (brut) al gospodăriilor populației sunt **consumul final** şi **economia.**

Raportul dintre economia brută şi venitul disponibil brut se numeşte **rată de economie**.

Economia brută, majorată cu transferurile de capital primite, este utilizată pentru operațiunile privind capitalul (acumularea nefinanciară):
- formarea brută de capital (FBCF şi variația stocurilor);
- achizițiile nete de terenuri şi active nemateriale;
- transferuri de capital vărsate, din care impozite pe capital.

Soldul rezultat constituie capacitatea de finanțare a gospodăriilor, utilizată pentru acumularea financiară (cont financiar).

Raportul dintre capacitatea de finanțare şi venitul disponibil brut se numeşte **rată de economie financiară**.

Scanned with OKEN Scanner

2. Evoluția și formarea salariilor

Remunerarea salariaților (R10), care constituie venitul primar, cuprinde:

- salariile și indemnizațiile brute (R11);
- cotizațiile sociale efective (R12) și fictive (R13) în sarcina patronilor.

Ea corespunde, în optica costului salarial, unui ansamblu de cheltuieli efectuate de patron în contrapartidă directă cu utilizarea (ocuparea forței de muncă salariate).

Salariile și indemnizațiile brute primite de gospodării sunt obținute adăugând la valorile din tabel soldul transferurilor de salarii realizate cu restul lumii.

Trecerea la salariile nete, care reprezintă valoarea efectiv primită de gospodării, se realizează scăzând din salariile brute cotizațiile sociale (R622) în sarcina salariaților.

3. Prestațiile sociale

3.1. Prestațiile sociale vărsate gospodăriilor

Prestațiile sociale sunt vărsate gospodăriilor de către regimurile de asigurări sociale și mutuale (prestații legate de un circuit de asigurări sociale) de patroni (prestații directe ale patronilor) și de către administrațiile publice și private cu titlu de ajutor social în afara întregului sistem de cotizații sau în legătură cu munca.

Riscurile a căror existență sau apariție dau loc la plata prestațiilor sociale sunt desemnate într-un mod limitat; nu sunt deci considerate ca prestații sociale avantajele care nu corespund acestor riscuri: contravalorile reducerilor tarifare de transport sunt astfel tratate ca prestații sociale în cazul persoanelor handicapate,

Scanned with OKEN Scanner

elevilor, studenților și bătrânilor (riscul legat de familie), dar nu și în cazul transportului la locul de muncă asigurat de societate.

Pentru fiecare risc, prestațiile sociale sunt repartizate pe tipuri, prestații în bani și prestații în natură.

Primele vizează creșterea globală a resurselor gospodăriilor fără a afecta acoperirea cheltuielilor personale, iar celelalte, restituiri sau preluări de cheltuieli, inclusiv sub formă de bunuri și servicii furnizate gratuit sau cvasigratuit.

3.2. Pensiile de bătrânețe și invaliditate

Pensiile de bătrânețe și invaliditate se referă la următoarele categorii de pensii:

- pensii de asigurări sociale;
- pensii de asigurări sociale pentru agricultori;
- pensii suplimentare;
- pensii pentru militari;
- pensii, indemnizații, sporuri IOVR, veterani de război.

3.3. Alocațiile familiale

Alocațiile familiale includ:

- alocația de stat pentru copii;
- ajutoarele acordate soțiilor de militari în termen;
- alocațiile suplimentare pentru familiile cu mulți copii;
- indemnizații pentru concedii de maternitate, naștere etc.

3.4. Prestațiile legate de șomaj

Prestațiile legate de șomaj cuprind următoarele categorii de prestații:

- ajutoare de șomaj;
- alocații de sprijin;

Scanned with OKEN Scanner

- ajutoare de integrare profesională;
- indemnizații pentru personalul agenților economici a căror activitate este întreruptă temporar;
- plata absolvenților instituțiilor de învățământ.

3.5. Prestațiile legate de sănătate

Prestațiile legate de sănătate grupează:
- cheltuielile ocazionate de compensarea prețurilor pentru medicamente şi proteze;
- indemnizațiile acordate pentru incapacitate temporară de muncă.

3.6. Alte prestații

Alte prestații includ:
- reduceri de tarife;
- gratuități acordate persoanelor cu handicap;
- ajutoarele acordate în caz de deces;
- ajutoarele sociale speciale;
- gratuități acordate pentru tratamentul balnear şi odihnă etc.

7. Restul Lumii

Acesta nu este un adevărat sector instituțional. Operațiunile sunt înregistrate în acest cont din punctul de vedere al unităților nerezidente. Astfel, exporturile constituie o utilizare, iar importurile o resursă.

În acest sector se cuprind deci fluxurile dintre unitățile rezidente şi cele nerezidente.

Scanned with OKEN Scanner

Atunci când se defineşte contabilitatea națională, este necesar să se stabilească limitele națiunii. Pentru aceasta se reține criteriul economic sau al rezidenței.

Tabel 14. Nivelul şi structura exportului şi importului

Indicatori	Miliarde lei prețuri curente		Structura procente	
Export: total				
1. export mărfuri - FOB				
2. Exporturi de servicii				
3. Corecție teritorială				
Importuri: total				
1. Importuri mărfuri - CIF				
2. Importuri servicii				
3. Corecție teritorială				

O unitate este considerată ca fiind rezidentă atunci când are un centru de interes durabil pe teritoriul economic național, adică dacă exercită în acest teritoriu o activitate economică pe o perioadă mai mare de un an [36, p.9].

Ansamblul unităților nerezidente constituie astfel Restul Lumii.

În structură, în anul 1996, exportul înregistrează o creştere, prin creşterea ponderii mărfurilor. În schimb, ponderea serviciilor se diminuează. Importul de mărfuri şi servicii a scăzut.

În ce priveşte corecția teritorială, reprezentată de turismul internațional, intervine o schimbare de tendință prin creşterea semnificativă a contribuției acesteia atât pentru export, cât şi pentru import.

Ca urmare a menținerii decalajului între importurile şi exporturile de mărfuri, şi balanța comercială înregistrează un sold negativ în ultimii ani. Se constată însă reducerea acestui dezechilibru pe seama creşterii exporturilor.

Scanned with OKEN Scanner

Tabel 15. Operațiunile specifice înregistrate în contul "Restul Lumii"

Utilizări (export)			Resurse (import)		
Indicatori			Indicatori		
Total export de mărfuri şi servicii 1. Export mărfuri - FOB 2. Export servicii 2.1. Servicii transport 2.2. Alte servicii 3. Corecție teritorială			Total import de mărfuri şi servicii 1. Import mărfuri - CIF 2. Import servicii 2.1.Servicii de transp. 2.2. Alte servicii 3. Corecție teritorială		

Principala sursă de date utilizată în elaborarea secvențelor de conturi ale acestui sector este Balanța de plăți.

Acest document elaborat de Banca Națională retrasează tranzacțiile economice şi financiare (schimburile de bunuri şi servicii, mutările de capital) intervenite între România şi exterior în cursul unei perioade determinate.

Tabel 16. Indicatorii relațiilor cu restul lumii [16]

(Miliarde lei prețuri curente)

Importuri de bunuri şi servicii Exporturi de bunuri şi servicii Soldul operațiunilor de repartiție Capacitatea (+) sau necesarul (-) de finanțare a națiunii		

Scanned with OKEN Scanner

Tabel 17. Trecerea de la indicatorii Balanței de plăți la operațiunile de repartiție specifice conturilor naționale pe 1996

(Miliarde lei prețuri curente)

Indicatori Balanța de plăți (credit)	Operațiuni SCN - Utilizări								
	Total	R10	R41	R44	R61	R67	R68	R69	R79
1. Contul curent din care:	243,7	25,2	200,2	18,3					
B. Venituri									
C. Transferuri	2184,5	-	-	-	20,3	23,7	1788	332,9	19,8
curente	206,9				20,3	23,7		162,9	
- Adm. publică	1977,6						1788	170,0	19,6
- Alte sectoare					-				
2. Contul de capital şi financiar din care:									
a) Transferuri	532,4								532,4
de capital	532,4								532,4
- Adm. publică	-								-
- Alte sectoare									
Total	2960,6	25,2	200,2	18,3	20,3	23,7	1788	332,9	532,4
(debit)	Operațiuni SCN - Resurse								
1.Contul curent din care:									
B. Venituri	1196,1	6,2	1063,5	126,4					
C. Transferuri									
curente	252,8					9,3	169,5	70,9	3,1
- Adm. publică	70,9							70,9	
- Alte sectoare	181,9					9,3	169,5		
2. Contul de capital şi financiar din care:									
a) Transferuri de capital									
- Adm. publică									
- Alte sectoare									
Total	1449,9	6,2	1063,5	126,4		9,3	169,5	70,9	3,1

* Pentru codificarea operațiunilor a se vedea Tabloul Economic de Ansamblu.

Scanned with OKEN Scanner

Tabel 18. Indicatori privind ramurile de activitate pentru anul 1996

(miliarde lei, preţuri curente)

1		2	3	4	5	6	7	8
A01	Agric, silvic, piscic, exploat. forest.	38125.7	20949.1	15751.3	331.1	15406.2	1618.9	325.1
A02	Cărbune, cocs	3198.4	698.4	9.3		9.3		580.6
A03	Ţiţei, produse petrioliere	9099.6	2264.3	2990.2		2990.2		
A04	Gaze naturale	316.3	163.3	2.6				
A05	Minereuri feroase şi neferoase	688.2	-469.8	19664.9				595.5
A06	Minereuri pentru construcţii	276,9	87.9	2969.8				
A07	Alte minereuri	223.6	107.3	649.6		2.6		10.4
A08	Produse alimentare, băuturi, tutun	28372.2	9606.9	2246.6		19664.9	29.0	
A09	Textile şi confecţii	8189.5	3222.7	102.4		2969.8		
A10	Pielărie şi încălţăminte	1826.3	657.0	207.7		649.8		
A11	Lemn, mobilă, alte produse industr	6428.2	2464.1	230.7	512.7	2246.6		
A12	Celuloză şi hârtie	1308.2	418.7	1948.6		102.4		
A13	Edituri, poligrafie	1421.3	586.4	280.3	2.3	207.7		
A14	Chimie şi fibre sintetice	6719.3	1290.9	96.0		230.7	207.0	
A15	Medicam., detergenţi, cosmetice	1314.4	648.6	630.3		1948.6		
A16	Cauciuc şi materiale plastice	2152.8	682.8	79.5		280.3		
A17	Sticlă	718.8	334.0	371.6		96.0		
A18	Materiale de construcţii	3282.5	1262.9	1682.8		630.3		
A19	Metalurgie şi siderurgie	10484.6	2039.1	2602.1		79.5		
A20	Construcţii de maşini	9185.9	3457.7	1850.5	5319.3	371.6		137.4
A21	Maşini şi aparate de uz casnic	707.0	324.3			1682.8		
A22	Produse electrice şi electronice	4541.3	1888.0		2203.3	2602.1		
A23	Mijloace de transport	5886.4	1807.0		3203.7	1850.5		
A24	Energ. electr, termică, apă, g. nat.	11754.5	2638.9	1260.3		1260.6	390.7	
A25	Construcţii	16571.7	7067.5	1860.9	12946.4	1466.8		
A26	Comerţ	14988.2	9972.6	346.8		346.8		
A27	Hoteluri, restaur., agenţii de turism	6784.5	2749.7	6193.4		6193.6		
A28	Transporturi	14654.5	7658.9	5351.0		4781.3		71.3
A29	Comunicaţii	3025.5	2145.8	1167.6		1164.2		
A30	Servicii financiar-bancare	4249.6	3243.1	836.2		836.2		
A31	Tranzacţii imobiliare	2423.9	1578.3	2032.0		2032.0		
A32	Servicii pentru întreprinderi	4148.1	2430.0	787.8	479.7	282.8		
A33	Administraţie publică	6134.4	3355.3	5243.8				
A34	Servicii colective, sociale, person.	11396.5	6745.2	10739.9		3150.4		4.8
PISB	Producţie imputată de serv. Banc.		-2222.7					
ACT	Corecţie teritorială			-247.4		-247.4		
Total		240599	101855	89940	24999	75289	2245.6	1725

Legendă: 1. Ramură/ Produs; 2 Producţia efectivă a ramurilor; 3. Valoarea adăugată brută a ramurilor; 4.Consumul final total; 5. Formarea brută de capital; 6. Consumul final al gospodăriilor populaţiei; 7. Subvenţiile pe produs şi de import; 8. Alte subvenţii de exploatare ale ramurilor. Sursa: [20]

Scanned with OKEN Scanner

II. Principiul conturilor ecran

Sectoarele instituționale efectuează trei categorii de operațiuni: operațiuni asupra bunurilor şi serviciilor, operațiuni de repartiție, operațiuni financiare.

Aceste operațiuni constituie pentru conturile de flux ecrane între sectoarele instituționale emițătoare şi sectoarele receptoare.

Dacă se cunosc perfect fluxurile între unitățile instituționale, identificând unitatea emițătoare şi unitatea receptoare, s-ar putea reflecta activitatea economică prin relații bilaterale. Spre exemplu, un circuit cu trei sectoare instituționale privit din acest punct de vedere se prezintă astfel :

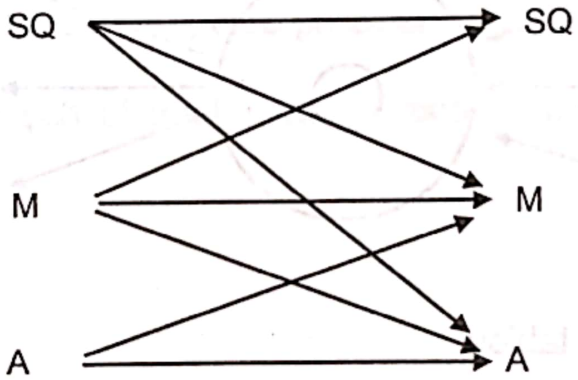

sau sub formă matricială:

Receptor Emițător	SQS	M	A
SQS	x	x	x
M	x	x	x
A	x	x	x

Scanned with OKEN Scanner

Numărul relațiilor astfel descrise este egal cu pătratul numărului de unități reținute. Însă nu se cunosc întotdeauna precis unitatea emițătoare şi unitatea receptoare. Schema poate deveni foarte complexă atunci când sporeşte numărul sectoarelor instituționale sau când se subdivizează.

Contabilii naționali adoptă deci metoda conturilor ecran, care constă în a interpune între două unități instituționale un cont de operațiuni care are rolul de cont ecran. Astfel, atunci când o societate varsă un salariu unei familii, relația **societate → familie** este descompusă în două relații distincte: o relație **societate → operațiune, salarii** şi o relație **salariu → familie**.

Se reduce astfel numărul de relații:

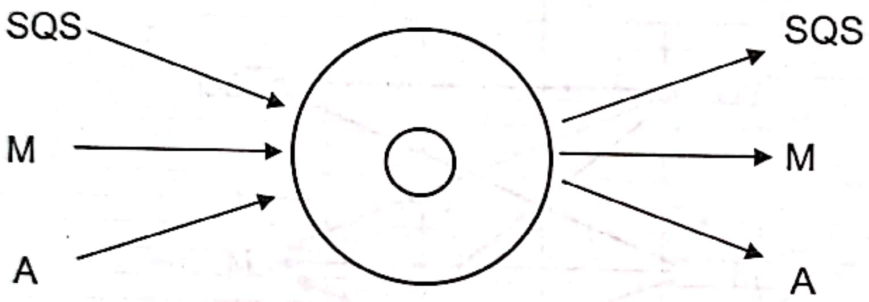

sau sub formă de tablou:

	Utilizări			Resurse		
Operațiune	SQS	M	A	SQS	M	A
	x	x	x	x	x	x

Numărul de relații astfel descrise este egal cu dublul numărului de unități reținute.

Sistemul conturilor ecran are avantajul că retrasează realitatea economică a pieței. Când are loc o tranzacție pe o piață

Scanned with OKEN Scanner

(operațiuni asupra bunurilor şi serviciilor, unele operațiuni financiare), cumpărătorul şi uneori vânzătorul pot fi anonimi. Se cunosc cantitățile vândute, prețurile lor, dar nu se ştie întotdeauna destinația. În schimb, pentru operațiunile de repartiție, emițătorul şi receptorul sunt cel mai adesea identificați. Sau, pentru operațiuni financiare de acordare de împrumut, sunt cunoscuți subiecții operațiunii.

În conturile de flux, acestea sunt operațiunile care au rolul de conturi ecran. În conturile de patrimoniu, acestea sunt activele sau pasivele care prezintă acest rol.

În principiu, conturile de flux sunt constituite prin corelarea unei nomenclaturi de sectoare instituționale şi a unei nomenclaturi de operațiuni, în timp ce conturile de patrimoniu corelează sectoarele instituționale cu nomenclatura activelor, fizice sau financiare, sau a pasivelor financiare.

Există totuşi două excepții de la principiul contului-ecran:

- Tabloul Intrări-leşiri, care prezintă schimburile bilaterale între ramuri;
- Tabloul şah al împrumuturilor acordate, între creanțieri şi debitori.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL III

CONTURILE SECTOARELOR INSTITUȚIONALE [48]

Contabilitatea națională reflectă operațiunile specifice ale fiecărui sector instituțional cu ajutorul mijloacelor de consemnare, de calcul şi de cunoaştere specifice contabilității, care sunt conturile.

În contabilitatea națională conturile se identifică prin denumire, au două părți şi prezintă sold.

Una din caracteristicile principale ale contabilității naționale este că reflectă, în principal, fluxuri care se referă, neapărat, la o perioadă dată (un an). Vom avea deci conturi de fluxuri.

Fluxurile ce apar în contabilitatea națională sunt generate de trei tipuri de operațiuni specifice:

- operațiuni asupra bunurilor şi serviciilor;
- operațiuni de repartiție;
- operațiuni financiare.

În conturile care reflectă primele două tipuri de operațiuni, cele două părți au următoarele semnificații:

- partea din dreapta - fluxuri de resurse;
- partea din stânga - fluxuri de utilizări ale resurselor.

În microcontabilitate partida dublă presupune înregistrarea unei valori sub un dublu punct de vedere, într-un cont de "sosire" şi în alt cont de "plecare".

Logica principiului partidei duble se menţine şi în contabilitatea naţională. Se respectă astfel permanent identitatea utilizărilor şi resurselor. Fiecare operaţiune economică efectuată între două sectoare instituţionale generează patru înregistrări:

- două reflectă obiectul operaţiei, afectează conturile celor două sectoare;
- alte două reflectă contrapartida financiară a operaţiei, respectiv intrările şi ieşirile[47].

Contribuţii însemnate la perfecţionarea conceptuală şi metodologică a contabilităţii naţionale o aflăm în lucrările "ctitorului" Şcolii de contabilitate de la Iaşi, profesorul universitar Dumitru Rusu, doctor docent în ştiinţe[48]. Acesta pleacă de la studiul întocmit de Alain Pichot şi publicat în *Revue Economique*, nr. 7, iulie 1967, Paris, *Révision du Système de Comptabilité de l'O.N.U.* Pichot foloseşte sistemul matriceal cu următoarele semnificaţii: A - activ; B - investiţii în străinătate; C - cheltuieli de consumaţie; D - consum de capital fix (amortismente); E - exporturi la preţuri de piaţă; G - transferuri curente, altele decât impozitele directe asupra veniturilor; I - importuri; K - transferuri nete de capital; L - pasiv; P - valoarea brută adăugată la preţul de piaţă; R - reevaluări; S - economii; V - formarea brută de capital intern la preţuri de piaţă; cumpărări nete de terenuri; cumpărări nete de active necorporale (concesiuni, brevete etc.); Z - venituri ale întreprinderii şi alte proprietăţi.

---

[47] Vezi, în acest sens, Ionaşcu I., *Contabilitatea naţională*, Editura Economică, Bucureşti, 1995, p. 24-25.

[48] Rusu D., *Bazele contabilităţii*, ediţia a II-a, completată şi revizuită, EDP, Bucureşti, 1980, p. 345-346.

Scanned with OKEN Scanner

Prezentarea matriceală a sistemului contabilității naționale

		Bilanț deschidere	Conturi curente		Cont. de cap. cu acumulări	Total restul lumii	Reevaluări	Bilanț de închidere
	x	1	2	3	4	5	6	7
Bilanț de deschidere	1				A_0			
Producție	2			C	V	E		
Consumație	3		P		D	Z		
Conturi de capital cu acumulări	4	L_0		S		K	R	L_1
Total restul lumii	5		I	G	B			
Reevaluări	6				R			
Bilanț de închidere	7				A_1			

Se desprind de aici pe linii şi pe coloane următoarele ecuații:

$$A_0 = L_0, \quad (1)$$
$$P = C + V + (E - I), \quad (2)$$
$$P - D + Z = C + S + G, \quad (3)$$
$$S + K = V - D + B, \quad (4)$$
$$L_1 = L_0 + S + K + R, \quad (5)$$
$$A_1 = A_0 + V - D + B + R, \quad (6)$$
$$I + G + B = E + Z + R \quad (7)$$

În acest sistem, ecuația (2) reprezintă contul de Producție internă şi cheltuieli imputabile acesteia; (3) contul de venit național disponibil şi afectarea acestuia; (4) contul de Tranzacții în capital; (7) contul de Tranzacții exterioare. Ecuațiile (1), (5), (6) se referă la conturi de patrimoniu.

Mențiunea profesorului Rusu despre importanța extinderii calculelor contabilității de la nivel micro la nivel macroeconomic

Scanned with OKEN Scanner

subliniază justețea punctelor sale de vedere, care țineau pasul cu cele mai semnificative rezultate ale cercetării științifice macrocontabile.

Succesiunea conturilor unui sector instituțional are în vedere fazele procesului de producție, de repartiție primară și secundară a veniturilor, precum și cheltuirea veniturilor.

Pe lângă conturile de fluxuri, se mai întâlnesc în contabilitatea națională și conturi de patrimoniu (cap. VI).

1. Conturile de flux

Se are în vedere, mai întâi, succesiunea conturilor nefinanciare, adică a celor conturi care reflectă operațiuni asupra bunurilor și serviciilor și operațiuni de repartiție. Succesiunea acestor conturi respectă fazele procesului de producție, repartiție și consum. Ele se prezintă deci într-o înlănțuire logică, legătura dintre ele fiind realizată prin intermediul soldurilor: soldul unui cont reprezintă o resursă a contului imediat următor (vezi [6], [9], [19], [30], [31]).

CONT DE PRODUCȚIE

Utilizări		Resurse	
Consumul intermediar	3.446.512		
Valoare adăugată brută	**2.066.143**	Producția	5.512.655

CONT DE EXPLOATARE

Utilizări		Resurse	
Remunerarea salariaților	953.869	**Valoarea adăugată brută**	**2.066.143**
Impozite legate de producție	171.163		
Excedent brut de exploatare	**1.028.817**	Subvenții de exploatare (primite)	87.706

Scanned with OKEN Scanner

CONT DE VENIT

Utilizări		Resurse	
Subvenții de exploatare	167.775	**Excedent brut de exploatare**	**1.028.817**
		Remunerarea salariaților	953.869
Veniturile proprietății și ale întreprinderii (vărsate)	171.063	Impozite legate de producție și import (inclusiv TVA)	389.001
Operațiuni de asigurare	12.334	Veniturile proprietății și ale întreprinderii (dobânzi, dividende primite)	172.438
Alte transferuri curente (vărsate)	656.634		
Venit disponibil brut	**2.264.665**	Operațiuni de asigurare	12.340
		Alte transferuri curente (primite)	716.006

CONT DE UTILIZARE A VENITULUI

Utilizări		Resurse	
Consum final	1.672.519	**Venit disponibil brut**	**2.264.665**
Economie brută	**592.146**		

CONT DE CAPITAL

Utilizări		Resurse	
Formarea brută de capital fix	317.008		
Variația stocurilor	301.069	**Economia brută**	**592.146**
Transferuri de capital (vărsat)	178.493	Transferuri de capital (primit)	180.550
Capacitate (+) sau nevoie (-) de finanțare	**-23.874**		

Scanned with OKEN Scanner

Această succesiune de conturi permite o reprezentare sintetică a fluxurilor materiale pe care le înregistrează națiunea într-un an. Ultimul cont nefinanciar – contul de capital – descrie variația patrimoniului nefinanciar al sectoarelor instituționale. Variația patrimoniului financiar al sectoarelor instituționale este pusă în evidență cu ajutorul contului financiar, în care se înregistrează:

– în partea dreaptă: fluxuri nete de datorii;
– în partea stângă: fluxuri nete de creanțe.

Contul financiar se prezintă astfel:

Fluxuri nete de creanțe	CONT FINANCIAR	Fluxuri nete de datorii
	Mijloace de plată internaționale Mijloace de plată în lei şi alte lichidități Titluri de piață, monetare, obligațiuni, acțiuni şi alte participații Împrumuturi acordate Resurse tehnice de asigurare	
	Soldul creanțelor sau datoriilor	

A. Contul de producție

Descriind crearea veniturilor, acest cont este axat pe funcția de producție. Această funcție este exercitată în principal de societăți şi cvasisocietăți nefinanciare şi de întreprinderi individuale.

Contul de producție reflectă legătura între producția de bunuri şi servicii şi consumul intermediar necesar pentru a obține această

Scanned with OKEN Scanner

producție. El comportă numai operațiuni asupra bunurilor şi serviciilor.

Soldul său este valoarea adăugată brută (V.A.B). Acest sold se trece pe partea contului cu valoarea cea mai mică la "Utilizări" (V.A.B. comercială sau necomercială măsoară contribuția sectorului instituțional la crearea P.I.B.).

B. Contul de exploatare

Acest cont descrie repartiția primară a valorii adăugate, respectiv distribuirea veniturilor generate de procesul de producție.

El înregistrează la resurse valoarea adăugată brută sporită, eventual, cu subvențiile de exploatare primite şi descrie la utilizări modul cum au fost repartizate resursele între salariații care au participat la producție, statul care prelevă impozite indirecte şi sectorul instituțional însuşi.

Contul de exploatare nu comportă decât operațiuni de repartiție. Remunerarea salariaților este înțeleasă în sensul larg, deoarece cuprinde cotizații sociale. Ea reprezintă integritatea cheltuielilor de personal. Impozitele legate de producție nu cuprind TVA, datorită modului de evaluare a producției, ce nu ia în calcul TVA.

Soldul contului de exploatare trecut la utilizări reprezintă excedentul brut de exploatare. El arată ceea ce rămâne în sectorul instituțional după ce s-au remunerat salariații şi s-au vărsat prelevările obligatorii legate de producție; excedentul brut de exploatare este apropiat de conceptul de profit brut, inclusiv amortizările. Acest sold este independent de originea (proprie sau împrumutată) a capitalurilor folosite pentru a produce. Dobânzile pe care sectorul instituțional trebuie să le verse, dacă a împrumutat o fracțiune din capitalurile sale, sunt înscrise, astfel, în contul următor.

Scanned with OKEN Scanner

Însă acest sold nu este independent de natura salariată sau nu a muncii orientată spre a produce: în societățile nefinanciare, administrațiile sau instituțiile de credit, toată lumea este salariată, în timp ce în întreprinderile individuale, antreprenorul este un lucrător independent.

Excedentul brut de exploatare reprezintă sumele care rămân la dispoziția sectorului instituțional pentru investiții şi pentru remunerarea celor care au participat la formarea capitalurilor.

Pentru familii şi întreprinzătorii individuali, excedentul brut de exploatare reprezintă în acelaşi timp remunerarea muncii, a capitalurilor avansate sau împrumutate şi sumele disponibile pentru acumulare.

Pentru societățile şi cvasisocietățile nefinanciare şi pentru întreprinderile individuale contul de exploatare reprezintă un mare interes. Acelaşi cont al administrațiilor publice arată cât au vărsat acestea din totalitatea remunerațiilor salariaților. Ținând cont de evaluarea convențională a producției necomerciale (mărimea consumului intermediar, impozitele legate de producție, remunerația salariaților şi a consumului de capital fix), excedentul brut de exploatare al administrațiilor reprezintă în esență consumul lor de capital fix.

C. Contul de venit

Contul de venit descrie repartiția secundară a venitului. El are în vedere deci operațiunile de redistribuire a venitului sectorului instituțional.

La resurse, el înregistrează excedentul brut de exploatare, important mai ales pentru societățile nefinanciare şi întreprinzătorii individuali. Pentru gospodăriile populației şi întreprinzătorii individuali, resursele esențiale sunt salariile, transferurile (prestațiile sociale) şi

Scanned with OKEN Scanner

veniturile proprietății (dobânzi, dividende). Pentru administrațiile publice este vorba de prelevările obligatorii (impozite, cotizații sociale). Pentru instituțiile de credit dobânzile etc.

La utilizări se înregistrează toate transferurile de venit la care procedează sectorul instituțional. Pentru anumite sectoare instituționale care au ca funcție să redistribuie venitul, aceste transferuri pot atinge sume foarte importante: este cazul Asigurărilor Sociale de Stat şi al Întreprinderilor de asigurare. Pentru celelalte sectoare, transferurile sunt mai reduse: spre exemplu, societățile nefinanciare plătesc impozite asupra beneficiilor lor, varsă dobânzi creditorilor şi dividende acționarilor. Familiile varsă dobânzi, prime de asigurare, plătesc impozite directe. Soldul contului de venit este venitul disponibil brut, care reprezintă suma de care sectorul instituțional poate dispune pentru consum sau pentru a economisi.

Contul de venit prezintă un interes major pentru administrațiile publice şi pentru familii.

D. Contul de utilizare a venitului

Contul de utilizare a venitului este un cont axat pe funcția de consum. El arată cum îşi repartizează fiecare sector instituțional venitul disponibil între consum final şi economie şi nu comportă la resurse decât venitul disponibil brut, iar la utilizări o singură operație asupra bunurilor şi serviciilor, consumul final. Soldul îl constituie economia brută.

Societățile nefinanciare, instituțiile de credit şi întreprinderile de asigurare nu au, prin convenție, nici un consum final, iar orice cumpărare de bunuri sau de servicii de către aceste sectoare este considerată ca un consum intermediar. La fel, şi contul de utilizare a venitului nu prezintă interes pentru aceste sectoare; economia brută este egală cu venitul disponibil brut.

Scanned with OKEN Scanner

În schimb, contul de utilizare a venitului pentru gospodăriile populației permite cunoașterea proporției dintre consum și economie, care este o informație macroeconomică esențială. Astfel, înclinația medie spre consum a gospodăriilor populației se poate calcula conform relației:

$$\frac{\text{Consum final}}{\text{Venit disponibil brut}}$$

în timp ce înclinația medie spre economisire se calculează astfel:

$$\frac{\text{Economia brută}}{\text{Venit disponibil brut}}$$

Astfel, în comparație cu datele anterioare, se pot obține înclinațiile marginale spre consum CF/ VDB și spre economisire EB/ VDB, care arată o profundă modificare a comportamentului celei mai mari părți a gospodăriilor datorită recesiunii din anii anteriori, astfel că, pentru a-și păstra nivelul de viață, ele au consumat mai mult decât venitul suplimentar, folosind sumele economisite.

În fiecare an, consumul gospodăriilor populației este repartizat pe grupe de produse: alimentare, energie, produse industriale, servicii. Aceasta permite determinarea unor coeficienți bugetari, ca raport între consumul fiecărui produs și consumul total. Coeficienții bugetari din contabilitatea națională sunt utilizați ca sistem de ponderare a indicilor de preț.

Pentru administrații, consumul final reprezintă, prin convenție, propria lor producție necomercială, deducându-se plățile parțiale făcute de către gospodăriile populației.

Scanned with OKEN Scanner

Semnificația soldului contului de utilizare a venitului:

Dacă din economia brută se deduce amortizarea, care măsoară consumul de capital fix în decursul perioadei, se obține economia netă, care reprezintă îmbogățirea sectorului instituțional în cursul perioadei. Economia netă măsoară deci creşterea în volum a patrimoniului sectorului instituțional în cursul perioadei.

Economia brută reprezintă suma pe care sectorul instituțional o poate consacra finanțării investițiilor sale brute, fără să se îndatoreze; aceasta înseamnă tocmai autofinanțarea sectorului instituțional.

E. Contul de capital

Contul de capital şi contul financiar reflectă ansamblul fluxurilor care constituie acumularea. Ele vor descrie modalitatea în care sectorul în cauză a înlocuit echipamentele uzate şi ce structură s-a dat creşterii patrimoniului său, măsurată prin economia netă. Conturile arată cum şi-a utilizat sectorul instituțional sumele economisite prin achiziționarea de imobile, echipament, stocuri, împrumuturi acordate, valori imobiliare, devize, tezaurizare.

Contul de capital va descrie acumularea sub forma activelor fizice, în timp ce contul financiar va descrie acumularea sub forma activelor financiare.

Contul de capital are ca obiect descrierea operațiilor de investiții în active fizice şi transferuri de capital. El înregistrează la resurse economia brută, la care se adaugă transferurile de capital primit.

Scanned with OKEN Scanner

Utilizările contului de capital se descompun în:

➢ **Formarea brută a capitalului fix**, adică cumpărarea de bunuri destinate să producă alte bunuri şi a căror durată de funcţionare este mai mare de un an. Aceasta constituie investiţia brută;

➢ **Variaţia stocurilor.** Stocurile sunt produse păstrate de sector în vederea utilizării sau vânzării viitoare. Ele pot constitui stocul necesar, stocuri păstrate fără scop speculativ sau stocuri care rezultă din nevânzare. Variaţia stocurilor constituie diferenţa dintre suma stocurilor la 31 decembrie curent şi suma stocurilor la 31 decembrie precedent. Ea poate fi şi negativă;

➢ **Transferuri de capital vărsate.** Contul de capital al unui sector instituţional arată cum va fi utilizată sau nu economia pentru finanţarea investiţiilor sale şi în ce măsură sectorul se autofinanţează.

Atunci când investiţia este inferioară economiei, există o capacitate de finanţare, iar când investiţia este mai mare decât economia, există nevoia de finanţare.

Dacă există nevoie de finanţare, sectorul trebuie să facă apel la sumele economisite de alte sectoare, solicitând împrumuturi.

Dacă apare capacitatea de finanţare, sectorul, după ce şi-a finanţat propriile investiţii, poate oferi cu împrumut sumele economisite altor sectoare care înregistrează nevoie de finanţare.

Contul de capital permite calcularea ratei de autofinanţare a sectorului:

$$\frac{\text{Resurse}}{\text{Utilizări (fără sold)}},$$

adică aproximativ raportul dintre economia brută a unui sector şi investiţia sa brută.

Scanned with OKEN Scanner

Întreprinderile nefinanciare au o rată de autofinanțare mai mică decât 1, respectiv au nevoie de finanțare.

Gospodăriile populației (fără întreprinderile individuale), instituțiile de credit şi întreprinderile de asigurare au, în general, o rată de finanțare mai mare ca 1, respectiv prezintă capacitate de finanțare.

Soldul contului Restul Lumii exprimă situația netă a unităților rezidente față de cele nerezidente. Soldul poate fi pozitiv, caz în care națiunea prezintă capacitate de finanțare, respectiv unitățile rezidente îşi transferă sumele economisite în Restul Lumii. Soldul poate fi negativ, națiunea având o nevoie de finanțare şi făcând apel la sumele economisite în Restul Lumii.

Soldul contului de capital prezintă o mare importanță la agregarea conturilor de producție, de exploatare, de venit, de utilizare a venitului şi de capital în scopul de a obține ansamblul conturilor nefinanciare (care nu comportă decât operațiuni asupra bunurilor, serviciilor şi operațiuni de repartiție). Observăm că soldurile de la resurse şi utilizări, valoarea adăugată brută, excedentul brut de exploatare, venitul disponibil brut şi economia se anulează.

F. Contul de financiar

1. Modificarea principiului de înregistrare:

În timp ce conturile nefinanciare îşi înregistrează operațiunile la utilizări şi resurse, contabilii naționali preferă să înregistreze operațiunile financiare ca fluxuri nete de creanțe şi fluxuri nete de datorii.

Această opțiune este justificată. Astfel, pentru operațiunile financiare, într-adevăr, înregistrarea la utilizări şi resurse este mai puțin semnificativă decât înregistrarea la fluxuri nete de creanțe şi

Scanned with OKEN Scanner

datorii. Înregistrarea permite aici racordarea contului financiar cu conturile de patrimoniu.

Exemplu:

Fie o întreprindere care are nevoie de 1.000.000 lei pe termen scurt. Ea îşi poate procura această resursă în două moduri:

1) fie solicitând băncii sale un credit de 1.000.000 lei;
2) fie prin recuperarea a 1.000.000 lei de la clienți.

Înregistrarea la utilizări şi resurse este identică în ambele cazuri:

Utilizări		1	Resurse	
Sold	1.000.000		Împrumut	1.000.000

Utilizări		2	Resurse	
Sold	1.000.000		Acoperire	1.000.000

Dar, cele două operațiuni angajează în mod diferit întreprinderea. În primul caz, întreprinderea se îndatorează şi va trebui să ramburseze în viitor, ceea ce înseamnă o creştere a datoriilor sale. În al doilea caz, întreprinderea avea o creanță asupra unui client; când acest client o rambursează, intervine diminuarea creanțelor pe care le posedă întreprinderea asupra clienților săi.

Contul financiar se prezintă astfel:

Scanned with OKEN Scanner

Fluxuri nete de creanțe		1	Fluxuri nete de datorii	
Sold	1.000.000		Datorii față de bancă	1.000.000

Fluxuri nete de creanțe		2	Fluxuri nete de datorii	
Creanțe asupra clientului	1.000.000			
Sold	1.000.000			

Contul financiar comportă operațiuni negative: recuperarea creanțelor sau rambursarea datoriilor.

Oricare ar fi principiul de înregistrare, se subliniază că soldul contului financiar rămâne identic. Secvența conturilor de sector nu este deci afectată de modificarea principiului de înregistrare.

2. Semnificația contului financiar:

Contul financiar reflectă acumularea financiară a sectorului instituțional. El arată variațiile patrimoniului financiar al sectorului şi modul de realizare a operațiunilor financiare pentru satisfacerea nevoii de finanțare sau de utilizare a capacității sale de finanțare.

Soldul contului se numeşte sold de creanțe şi datorii. Semnificația sa economică este aceeaşi cu semnificația capacității de finanțare sau a nevoii de finanțare.

Într-adevăr, dacă toate operațiile efectuate de un sector s-ar fi înregistrat fără erori, soldul creanțelor şi datoriilor conturilor financiare ar trebui să fie egal şi de sens contrar nevoii de finanțare sau capacității de finanțare înscrisă la contul de capital, care constituie soldul ansamblului conturilor nefinanciare. În fapt, această egalitate nu este respectată în mod riguros, deoarece conturile nefinanciare şi

Scanned with OKEN Scanner

contul financiar se obțin pe baza unor surse de informații diverse. Această egalitate nu este respectată decât în urma unor ajustări. Ajustarea este egală cu diferența dintre soldul contului de capital şi cel al contului financiar.

Ajustarea este necesară:

- pentru elaborarea conturilor nefinanciare, pe de o parte, şi a contului financiar, pe de altă parte, pentru că sursele de informații sunt foarte diferite şi este normal ca erorile şi omisiunile care intervin să nu fie aceleaşi şi să nu se compenseze;

- anumite tranzacții nu figurează la conturile nefinanciare şi generează contravalori financiare (de exemplu: tranzacțiile ilicite);

- pot apărea decalaje temporale între momentul în care operația este înregistrată şi momentul în care intervine plata care afectează contul financiar.

După ajustare, contului financiar adăugându-i-se şase conturi unele la altele, toate se anulează şi contul global de sector este echilibrat.

Acest echilibru reflectă în acelaşi timp:

- *o necesitate contabilă* (principiul contabilității în partidă dublă);

- *o realitate economică*: toate resursele sectorului au primit o utilizare oarecare în cursul anului, ceea ce nu este adevărat decât dacă se consideră tezaurizarea (creşterea stocului de monedă deținut de sector) ca o utilizare posibilă a resurselor, o creştere netă a creanțelor: moneda este o creanță între altele şi tezaurizarea este o formă de plasament.

Scanned with OKEN Scanner

G. Principalele definiții ale conturilor nefinanciare[49]

Administrarea privată grupează unitățile instituționale rezidente care produc, în principal, servicii nedestinate pieței pentru gospodării şi ale căror resurse, în cea mai mare parte, provin din contribuții voluntare efectuate de gospodării şi din veniturile de proprietate.

În acest sector instituțional se includ: cultele religioase, partidele politice, uniunile, fundațiile, asociațiile culturale şi sportive, Crucea Roşie.

Administrația publică cuprinde unitățile instituționale a căror funcție principală este de a produce servicii nedestinate pieței pentru colectivitate şi de a efectua operații de redistribuire a veniturilor statului; resursele lor provin din prelevări sau vărsăminte obligatorii efectuate de unități aparținând altor sectoare.

Sectorul "Administrația publică" are trei subsectoare:

a. Administrația centrală;
b. Administrația locală;
c. Securitatea socială.

"Administrația publică" include: organele administrației centrale şi locale, ale procuraturii şi cele judecătoreşti, unitățile ce desfăşoară activități de învățământ, sănătate, cultură, artă, apărare

[49] Vezi, în acest sens, Comisia Națională de Statistică, Banca Națională a României, *Conturile Naționale, 1992-1993*, August 1996, p. 154-159; Pichot A., *Comptabilité nationale, les nouveaux systèmes français et étrangers*, Dunod, Bordas, Paris, 1979.

Scanned with OKEN Scanner

etc. Sursa de finanțare a unităților incluse în acest sector o constituie bugetul public, fondurile extrabugetare, fondurile proprii.

Capacitatea (+) sau necesarul de finanțare (-) reprezintă soldul contului de capital şi arată resursele pe care națiunea le poate pune la dispoziția restului lumii sau aceasta le furnizează națiunii (în cazul în care există un necesar de finanțare).

Contabilitatea națională reprezintă un ansamblu coerent şi detaliat de conturi şi tabele ce oferă o imagine sistematică, comparabilă şi completă a activității economice a unei țări. Aceasta clasifică marea varietate de fluxuri economice într-un număr restrâns de categorii fundamentale şi le înscrie într-un cadru de ansamblu ce permite obținerea unei reprezentări a circuitului economic adaptată nevoilor de analiză, previziune şi de politică economică.

Principalele conturi ce se elaborează în cadrul contabilității naționale sunt:

- contul de producție (C1);
- contul de exploatare (C2);
- contul de venituri (C3);
- contul de utilizare a veniturilor (C4);
- contul de capital (C5);
- contul financiar (C6).

Consumul intermediar reprezintă valoarea bunurilor, altele decât bunurile de capital fix şi a serviciilor destinate pieței, consumate în perioada considerată pentru a produce alte bunuri şi servicii.

Consumul final al gospodăriilor populației însumează toate bunurile şi serviciile utilizate pentru satisfacerea directă a nevoilor umane individuale ale gospodăriilor rezidente.

Consumul final al gospodăriilor cuprinde:

Scanned with OKEN Scanner

1. cumpărările de bunuri noi (cu excepția imobilelor şi a uneltelor, materialelor şi îmbrăcămintei necesare activității profesionale);
2. cumpărările de servicii destinate pieței;
3. produsele agricole şi alimentare autoconsumate de gospodăriile întreprinzătorilor agricoli;
4. produsele neagricole şi nealimentare realizate şi autoconsumate de gospodării;
5. avantajele în natură;
6. prestațiile sociale în natură acordate gospodăriilor de către administrațiile publice şi private;
7. îmbrăcămintea şi hrana furnizate militarilor;
8. chiriile imputate pentru locuințele ocupate de proprietari;
9. vânzările reziduale ale ramurilor cu producție nedestinată pieței din cadrul administrației publice şi private.

Consumul final al administrației publice (sau private) reprezintă valoarea serviciilor nedestinate pieței produse de administrația publică (sau privată) în folosul colectivității sau al unor grupuri de gospodării; se calculează ca diferență între producția sectorului administrației publice (sau private) şi valoarea vânzărilor reziduale.

Consumul final total este obținut din însumarea consumului final al gospodăriilor populației, al administrației publice şi al administrației private.

Cotizațiile sociale efective cuprind toate vărsămintele către organizațiile asigurătoare pentru acoperirea riscurilor de boală, maternitate, invaliditate, bătrânețe, şomaj, accidente profesionale etc.

Cotizațiile sociale efective pot fi:

- cotizații sociale efective în sarcina salariaților (contribuția pentru pensia suplimentară şi contribuția la fondul de şomaj);

Scanned with OKEN Scanner

- cotizații sociale efective în sarcina unităților (contribuția pentru asigurări sociale şi fondul de şomaj).

Cotizațiile sociale fictive reprezintă contravaloarea prestațiilor sociale furnizate direct salariaților, în afara unui sistem de asigurări sociale (contravaloarea salariilor şi indemnizațiilor pe care patronii continuă temporar să le plătească salariaților lor în caz de boală, maternitate, accident de muncă, invaliditate).

Economia brută, soldul contului de utilizare a venitului, este partea din venitul disponibil brut care nu a fost folosită pentru consum final, fiind destinată acumulării de active fizice sau financiare. Pentru societățile şi cvasisocietățile nefinanciare, instituțiile financiare şi întreprinderile de asigurări care nu au consum final, economia brută este egală cu venitul disponibil brut.

Excedentul brut de exploatare este soldul contului de exploatare şi arată ceea ce rămâne din valoarea nou creată în procesul de producție după remunerarea salariaților şi plata impozitelor legate de producție.

Formarea brută de capital fix reprezintă valoarea bunurilor durabile (destinate altor scopuri decât cele militare) achiziționate de unitățile producătoare rezidente, cu scopul de a fi utilizată timp de cel puțin un an în procesul de producție, precum şi valoarea serviciilor încorporate în bunurile de capital fix.

Gospodăriile populației reprezintă sectorul care include unitățile instituționale rezidente, a căror funcție principală o constituie consumul sau eventual producția, dacă aceasta se realizează de către întreprinzătorii individuali sau asociațiile familiale. Resursele principale ale acestor unități provin din

Scanned with OKEN Scanner

remunerarea muncii, venituri din proprietate, transferuri de la alte sectoare sau din vânzarea producției de bunuri și servicii realizate.

Impozitele legate de producție și de import sunt vărsăminte obligatorii către administrațiile publice de la unitățile producătoare și care privesc producția și importul de bunuri și servicii sau utilizarea factorilor de producție. Ele sunt datorate dependent de realizarea profitului și cuprind: impozite pe salarii, TVA, accize, taxe vamale, taxe asupra mijloacelor de transport, impozite pe clădiri etc.

Impozitele pe venit și patrimoniu cuprind toate vărsămintele obligatorii percepute de administrațiile publice asupra venitului și patrimoniului unităților instituționale (vărsăminte din profit, impozitul pe profit, impozitele pe veniturile liber-profesioniștilor, taxe asupra autoturismelor, impozitul pe dividende etc.).

Instituțiile financiare regrupează unitățile instituționale a căror funcție principală constă în a finanța, respectiv a colecta, transforma și repartiza disponibilitățile financiare. Resursele principale ale acestor unități sunt constituite din fonduri provenind din angajamentele contractate (depozite la vedere și pe termen, obligațiuni etc.) și din dobânzile primite. Sectorul *Instituții financiare* cuprinde activitatea băncilor, CEC-ului, Comisiei Centrale a Cooperativelor de Credit, Asociației Generale a Caselor de Ajutor Reciproc și altele.

Întreprinderile de asigurări includ unitățile instituționale care au funcția de asigurare, adică de a transforma riscurile individuale în riscuri colective, resursele fiind constituite din primele contractuale.

Scanned with OKEN Scanner

Prestațiile sociale cuprind toate transferurile în natură sau numerar atribuite persoanelor pentru acoperirea unor riscuri sau nevoi ca: boală, bătrânețe, deces, invaliditate, şomaj, accidente de muncă, boli profesionale. Ele cuprind, de asemenea, alocațiile pentru copii şi ajutoarele pentru unele categorii de familii.

Producția este o activitate socialmente organizată pentru a realiza bunuri şi servicii în cursul unei perioade date.

Producția de bunuri şi servicii destinate pieței reprezintă acea producție care se schimbă sau este susceptibilă de a fi schimbată pe piață la un preț care îi permite cel puțin acoperirea costurilor. Toate bunurile, prin convenție, sunt considerate a fi destinate pieței.

Serviciile destinate pieței sunt toate serviciile care pot face obiectul vânzării şi cumpărării pe piață şi care sunt realizate de o unitate economică ale cărei resurse provin, în cea mai mare parte, din vânzarea producției realizate.

Producția de servicii nedestinate pieței este formată din servicii furnizate de administrația publică şi privată colectivității, în ansamblul ei, sau anumitor grupuri ale gospodăriilor populației, cu titlu gratuit sau cvasigratuit.

Producția distribuită a unei ramuri este egală cu producția efectivă a acesteia, la care se adaugă vânzările reziduale ale administrației publice şi/sau private.

Producția imputată de servicii bancare (PISB) se măsoară convențional fie prin soldurile dintre dobânzile încasate şi cele plătite de instituțiile financiare, fie prin rezultatul activității de intermediere financiară a acestora.

Scanned with OKEN Scanner

Produsul intern brut (PIB), principalul agregat macroeconomic al contabilității naționale, se poate calcula prin următoarele metode:

Metoda de producție:
a) PIB = VAB + IP + TV - SP, unde:
PIB = produsul intern brut (prețuri de piață)
VAB = valoarea adăugată brută (prețuri de bază)
IP = impozitele pe produs, inclusiv TVA
TV = taxele vamale
SP = subvențiile pe produs şi pentru import.

Metoda cheltuielilor:
b) PIB = CF + FBCF + VS + (E-I), unde:
CF = consumul final
FBCF = formarea brută de capital fix
VS = variație de stoc
E = exporturi
I = importuri.

Metoda veniturilor:
c) PIB = R + EBE + IPRI - SE, unde:
R = remunerarea salariaților
EBE =excedentul brut de exploatare
SE = subvențiile de exploatare şi de import.

Ramura reprezintă o grupare de unități cu producție omogenă. Aceste unități se caracterizează printr-o activitate unică prin intrări de produse şi servicii, prin procese de producție şi ieşiri de produse omogene.

Scanned with OKEN Scanner

Restul lumii reprezintă un ansamblu de conturi care reflectă operaţiunile ce se desfăşoară între unităţile rezidente şi unităţile nerezidente.

Salariile nete primite reprezintă sumele primite de angajaţi în contrapartida muncii depuse (inclusiv prime, sporuri, avantaje în natură), din care se scad cotizaţiile sociale în obligaţia salariaţilor (contribuţia de 3% pentru pensia suplimentară şi contribuţia de 1% la fondul de şomaj) şi impozitul pe salarii.

Sectorul instituţional reprezintă ansamblul unităţilor instituţionale ce au un comportament analog, pentru caracterizarea căruia se utilizează două criterii:

- funcţia economică principală;
- proveniența resurselor.

Ansamblul de unităţi instituţionale rezidente (unităţi ce au centrul de interes pe teritoriul economic al unei ţări) se grupează în şase sectoare instituţionale: societăţi şi cvasisocietăţi nefinanciare (S 10); instituţii financiare (S 40); întreprinderi de asigurări (S 50); administraţia publică (S 60); administraţia privată (S 70); gospodăriile populaţiei (S 80).

Societăţile şi cvasisocietăţile nefinanciare cuprind unităţile instituţionale nefinanciare a căror funcţie o constituie producerea de bunuri şi servicii nefinanciare destinate pieţei şi ale căror resurse principale (peste 50%) provin din vânzarea producţiei. În acest sector se include activitatea regiilor autonome şi a societăţilor comerciale nefinanciare.

Subvenţiile de exploatare reprezintă transferuri curente, pe care administraţia publică, conform unei politici economice şi sociale, le varsă unităţilor rezidente care produc bunuri şi servicii destinate pieţei în scopul influenţării preţurilor acestora şi/sau de a permite o plată suficientă a factorilor de producţie.

Există două categorii de subvenţii de exploatare:

Scanned with OKEN Scanner

- subvenții de produs (sumele de la buget pentru acoperirea diferențelor de prețuri și tarife);
- alte subvenții de exploatare (sumele acordate de la buget pentru acoperirea pierderilor).

Unitatea fictivă. Deoarece producția imputată de servicii bancare nu poate fi repartizată pe tipuri de utilizatori, prin convenție, este destinată global consumului intermediar al unei unități speciale numită unitate fictivă. Unitatea fictivă are o producție nulă, un consum intermediar egal cu valoarea producției imputate de servicii bancare și o valoare adăugată brută egală, dar cu semn contrar, cu aceasta.

Unitatea instituțională este unitatea economică rezidentă (care are centrul de interes, deci desfășoară o activitate economică de cel puțin un an, pe teritoriul respectiv), care are autonomie de decizie în exercitarea funcției sale principale și/sau dispune de contabilitate completă (are atât documente contabile în care apar toate operațiunile economice și financiare efectuate în cursul perioadei, cât și un bilanț al activelor și pasivelor sale).

Valoarea adăugată brută este soldul contului de producție și măsoară excedentul valorii bunurilor sau a serviciilor produse peste valoarea bunurilor și serviciilor consumate pentru producție, reprezentând deci valoarea nou creată în procesul de producție.

Variația stocurilor reprezintă diferența între stocul de la sfârșitul perioadei considerate și cel inițial. Stocurile reprezintă bunurile, altele decât cele de capital fix, deținute la un moment dat de unitățile de producție. Prin convenție, gospodăriile populației (în calitate de consumatori) nu dețin stocuri. De asemenea, ramurile cu producție nedestinate pieței ale administrației publice și private nu dețin stocuri, cu excepția stocurilor strategice.

Scanned with OKEN Scanner

Vânzările reziduale reprezintă vânzările ocazionale de bunuri şi servicii destinate pieţei efectuate de ramurile cu producţie nedestinată pieţei ale administraţiei publice sau private. Valoarea lor se transferă ramurilor corespunzătoare cu producţie destinată pieţei, obţinându-se producţia distribuită.

Venitul disponibil brut este soldul contului de venit şi măsoară partea din valoarea creată, de care dispune naţiunea, pentru consum final şi economie brută.

Subliniem că definiţiile privind conturile nefinanciare utilizate de normalizatorii contabilităţii naţionale româneşti, deşi sunt inspirate din literatura şi contabilitatea naţională franceză, prezintă un caracter original prin adaptarea la realităţile româneşti.

Conturile sectoarelor instituţionale ale României pentru anul 1996 se prezintă conform modelelor următoare [prelucrare după Comisia Naţională pentru Statistică, Banca Naţională a României, Conturile Naţionale, 1995-1996, august 1999]:

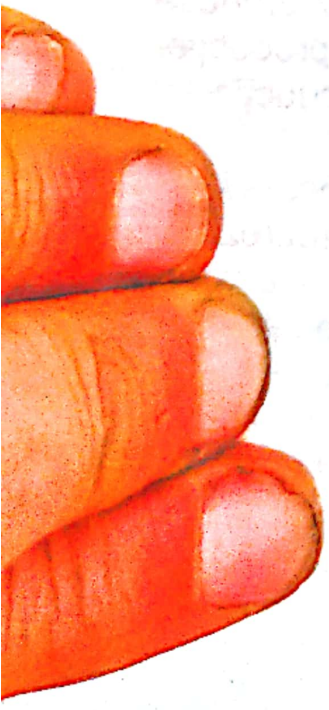

Scanned with OKEN Scanner

Societăți și cvasisocietăți nefinanciare [20]

-miliarde lei, prețuri curente -

Utilizări		Resurse	
Contul de producție			
P20 Consumul intermediar	104357.3	P10 Producția de bunuri și servicii	164321.9
N1 Valoarea adăugată brută	59964.6		
Total	164321.9	**Total**	164321.9
Contul de exploatare			
R10 Remunerarea salariaților	28079.5	**N1** Valoarea adăugată brută	599964.6
R101 Salarii brute (exclusiv impozit)	21351.6	R30 Subvențiile de exploatare	1725.1
R102 Cotizații sociale efective în sarcina unităților	6539.9	R312 Alte subvenții de exploatare	1725.1
R103 Cotizații sociale fictive	188.0		
R20 Impozite legate de producție și import	5249.6		
R222 Alte impozite legate de producție	5249.6		
N2 Excedentul brut de exploatare	28360.6		
Total	61689.7	**Total**	61689.7
Contul de venit			
R40 Venituri din proprietate și ale întreprinderii	9748.6	**N2** Excedent brut de exploatare	28360.6
R41 Dobânzi efective	6550.6	R40 Veniturile din proprietate și ale întreprinderii	2154.0
R43 Venituri din terenuri și active nemateriale	37.7	R41 Dobânzi efective	1896.2
R44 Dividende și alte venituri distribuite de societăți	3160.3	R44 Dividende și alte bunuri distribuite de societăți	257.8
R50 Operațiuni de asigurare-daune	156.4	R50 Operațiunile de asigurare - daune	122.1
R51 Prime nete de asigurare	156.4	R52 Indemnizații de asigurare	122.1
R60 Transferurile curente fără contrapartidă	9500.4	R60 Transferurile curente fără contrapartidă	281.9
R61 Impozite curente asupra venitului și patrimoniului	3235.5	R63 Cotizații sociale fictive	188.0
R64 Prestații	188.0		
R66 Transferuri curente ale administrației private		R69 Transferuri curente diverse	93.9
R69 Transferuri curente diverse	6076.9		
N3 Venitul disponibil brut	11513.2		
Total	30918.6	**Total**	30918.6
Contul de utilizare a venitului			
N4 Economia brută	11513.2	N3 Venitul disponibil brut	11513.2
Total	11513.2	**Total**	11513.2
Contul de capital			
R70 Transferurile de capital	1024.4	N4 Economia brută	11513.2
R72 Impozit pe capital		R70 Transferurile de capital	3893.7
R79 Alte transferuri de capital	1024.4	R71 Alocații pentru investiții	2102.7
P40 Formarea brută de capital	21062.1	R79 Alte transferuri de capital	1791.0
P41 Formarea brută de capital fix	16641.6		
P42 Variația stocurilor	4420.5		
N5 Capacitatea (+) necesarul (-) de finanțare	-9688.5		
Total	15406.9	**Total**	15406.9

Scanned with OKEN Scanner

Instituții de credit [20]

Contul de producție

Utilizări		Resurse	
P20 Consumul intermediar	916.4	P10 Producția de bunuri și servicii	3951.1
N1 Valoarea adăugată brută	3034.7	P12 Producția de servicii	1728.4
		P13 Producția imputată serviciilor bancare	2222.7
Total	3951.1	**Total**	3951.1

Contul de exploatare

R10 Remunerarea salariaților	835.4	**N1** Valoarea adăugată brută	3034.7
R101 Salarii brute (exclusiv impozit)	614.6		
R102 Cotizații sociale efective în sarcina unităților	220.8		
R103 Cotizații sociale fictive			
R20 Impozite legate de producție și import	354.3		
R222 Alte impozite legate de producție	354.3		
N2 Excedentul brut de exploatare	1845.0		
Total	3034.7	**Total**	3034.7

Contul de venit

P90 Ajustarea PISB	2222.7	**N2** Excedentul brut de exploatare	1845.0
R40 Venituri din proprietate și ale întreprinderii	8760.5	R40 Veniturile din proprietate și ale întreprinderii	11721.7
R41 Dobânzi efective	8485.8	R41 Dobânzi efective	11665.3
R43 Venituri din terenuri și active nemateriale	0.6	R44 Dividende și alte bunuri distribuite de societăți	56.4
R44 Dividende și alte venituri distribuite de societăți	274.1	R60 Transferurile curente fără contrapartidă	179.9
R60 Transferurile curente fără contrapartidă	819.8	R63 Cotizații sociale fictive	
R61 Impozite curente asupra venitului și patrimoniului	784.0	R69 Transferuri curente diverse	179.9
R64 Prestații sociale			
R69 Transferuri curente diverse	35.8		
N3 Venitul disponibil brut	1943.6		
Total	13746.6	**Total**	13746.6

Contul de utilizare a venitului

N4 Economia brută	1943.6	**N3** Venitul disponibil brut	1943.6
Total	1943.6	**Total**	1943.6

Contul de capital

R70 Transferurile de capital		**N4** Economia brută	1943.6
R79 Alte transferuri de capital			
P40 Formarea brută de capital	569.6		
P41 Formarea brută de capital fix	558.8		
P42 Variația stocurilor	10.8		
N5 Capacitatea (+) necesarul (-) de finanțare	1338.5		
Total	1943.6	**Total**	1943.6

Scanned with OKEN Scanner

Întreprinderi de asigurări [20]

Contul de producție

Utilizări		Resurse	
P20 Consumul intermediar	84.6	P10 Producția de bunuri și servicii	285.1
N1 Valoarea adăugată brută	200.5	- asigurare	272.1
		- reasigurare	13.0
Total	285.1	**Total**	285.1

Contul de exploatare

R10 Remunerarea salariaților	71.6	**N1** Valoarea adăugată brută	200.5
R101 Salarii brute (exclusiv impozit)	53.5		
R102 Cotizații sociale efective în sarcina unităților	18.1		
R103 Cotizații sociale fictive			
R20 Impozite legate de producție	22.6		
R222 Alte impozite legate de producție	22.6		
N2 Excedentul brut de exploatare	106.3		
Total	200.5	**Total**	200.5

Contul de venit

R40 Venituri din proprietate și ale întreprinderii	16.3	**N2** Excedentul brut de exploatare	106.3
R41 Dobânzi efective	0.1	R40 Veniturile din proprietate și ale întreprinderii	93.5
R43 Venituri din terenuri și active nemateriale		R41 Dobânzi efective	91.2
R44 Dividende și alte venituri distribuite de societăți	16.2	R44 Dividende și alte venituri distribuite	2,3
R50 Operațiuni de asigurare - daune	306.2	R50 Operațiunile de asigurare - daune	306,2
R52 Indemnizații de asigurare	306.2	R51 Prime nete de asigurare	306,2
R60 Transferurile curente asupra venitului și patrimoniului	19.7	R60 Transferurile curente fără contrapartidă	20,2
R61 Impozite curente asupra venitului și patrimoniului	16.0	R63 Cotizații sociale fictive	
R69 Transferuri curente diverse	3.7	R69 Transferuri curente diverse	20,2
N3 Venitul disponibil brut	184.0		
Total	526.2	**Total**	526.2

Contul de utilizare a venitului

N4 Economia brută	184.0	**N3** Venitul disponibil brut	184.0
Total	184.0	**Total**	184.0

Contul de capital

P40 Formarea brută de capital	72.0	**N4** Economia brută	184.0
P41 Formarea brută de capital fix	70.8		
P42 Variația stocurilor	1.2		
N5 Capacitatea (+)/necesarul(-) de finanțare	108.6		
Total	184.0	**Total**	184.0

Scanned with OKEN Scanner

Administrația publică [20]

Contul de producție

Utilizări		Resurse	
P20 Consumul intermediar	7053.0	P10 Producția de bunuri și servicii	15605.9
N1 Valoarea adăugată brută	8552.9		
Total	15605.9	**Total**	15605.9

Contul de exploatare

R10 Remunerarea salariaților	6791.7	N1 Valoarea adăugată brută	8552.9
R101 Salarii brute (exclusiv impozit)	5283.6		
R102 Cotiz. sociale efective în sarcina unit.	1235.9		
R103 Cotizații sociale fictive	272.2		
R20 Impozite legate de producție și import	1661.2		
R222 Alte impozite legate de producție	1661.2		
N2 Excedentul brut de exploatare	100.0		
Total	8552.9	**Total**	8552.9

Contul de venit

R30 Subvențiile de exploatare și de import	3970.7	N2 Excedentul brut de exploat.	100.0
R311 Subvenții pe produs	2245.6	R20 Impozite legate de producție și import	16746.1
R312 Alte subvenții de exploatare	1725.1	R21 Taxa pe valoare adăugată	5359.4
R39 Subvenții de import		R221 Impozite pe produs	2099.4
R40 Venituri din proprietate și ale întreprinderii	2347.6	R222 Alte impozite legate de producție	7435.0
R41 Dobânzi efective	2347.6	R29 Taxe vamale	1852.3
R60 Transferurile curente fără contrapartidă	11135.3	R40 Veniturile din proprietate și ale întreprinderii	1885.5
R61 Impoz. curente asupra venitului și patrimoniului		R41 Dobânzi efective	1455.8
R64 Prestații sociale	9661.8	R43 Venituri din terenuri și active nemateriale	115.9
R65 Transferuri curente între administrații publice	805.7	R44 Dividende și alte bunuri distribuite de societăți	313.8
R66 Transferuri curente ale administrației private		R60 Transferurile curente fără contrapartidă	14464.7
R67 Transferuri curente diverse	115.0	R61 Impozite curente asupra venitului și patrimoniului	4405.0
R69 Cooperare internațională	552.8	R62 Cotizații sociale efective	8199.4
N3 Venitul disponibil brut	15742.7	R63 Cotizații sociale fictive	272.2
		R65 Transferuri curente între administrații publice	805.7
		R67 Cooperarea internațională	129.4
Total	33196.3	R69 Transferuri curente diverse	653.0
		Total	33196.3

Contul de utilizare a venitului

P30 Consumul final	14273.9	N3 Venitul disponibil brut	15742.7
N4 Economia brută	1468.8		
Total	15742.7	**Total**	15742.7

Contul de capital

R70 Transferurile de capital	5074.6	N4 Economia brută	1468.8
R71 Alocații pentru investiții	3283.6	R70 Transferurile de capital	2205.3
R79 Alte transferuri de capital	1791.0	R71 Alocații pentru investiții	1180.9
P40 Formarea brută de capital	2103.3	R72 Impozite pe capital	
P41 Formarea brută de capital fix	2156.9	R79 Alte transferuri de capital	1024.4
P42 Variația stocurilor	-53.6		
N5 Capacitatea (+)/necesarul (-) de finanțare	-3503.8		
Total	3674.1	**Total**	3674.1

Scanned with OKEN Scanner

Administrația privată [20]

Utilizări		Resurse	
Contul de producție			
P20 Consumul intermediar	282.5	P10 Producț. de bunuri și serv.	527.6
N1 Valoarea adăugată brută	245.1		
Total	527.6	**Total**	527.6
Contul de exploatare			
R10 Remunerarea salariaților	205.2	N1 Valoarea adăugată brută	245.1
R101 Salarii brute (exclusiv impozit)	91.5		
R102 Cotizații soc. efective în sarcina unit.	27.5		
R103 Cotizații sociale fictive	86.2		
R20 Impozite legate de producție și import	24.1		
R222 Alte impozite legate de producție	24.1		
N2 Excedentul brut de exploatare	15.8		
Total	245.1	**Total**	245.1
Contul de venit			
R40 Venituri din proprietate și ale întreprinderii	12.1	N2 Excedentul brut de exploatare	15.8
R41 Dobânzi efective	12.1	R40 Veniturile din proprietate și ale întreprinderii	29.0
R43 Venituri din terenuri și active nemateriale		R41 Dobânzi efective	27.8
R50 Operațiuni de asigurare-daune	21.7	R50 Operațiunile de asigurare-daune	21.8
R51 Prime nete de asigurare	21.7	R52 Indemnizații de asigurare	21.8
R60 Transferurile curente fără contra-partidă	198.3	R60 Transferurile curente fără contrapartidă	1016.8
R61 Impozite curente asupra venitului și patrimoniului	0.2	R63 Cotizații sociale fictive	86.2
R64 Prestații sociale	86.2	R66 Transferuri curente ale administrației private	683.7
R66 Transf. curente ale admin. private	57.5	R68 Transf. private internaț.	241.9
R68 Transferuri private internaționale	54.4	R69 Transferuri curente diverse	5.0
R69 Transferuri curente diverse			
N3 Venitul disponibil brut	851.3		
Total	1083.4	**Total**	1083.4
Contul de utilizare a venitului			
P30 Consumul final	376.7	N3 Venitul disponibil brut	851.3
N4 Economia brută	474.6		
Total	851.3	**Total**	851.3
Contul de capital			
P40 Formarea brută de capital	138.2	N4 Economia brută	474.6
P41 Formarea brută de capital fix	138.2	R70 Transferurile de capital	
N5 Capacitatea (+)/ necesitatea (-) de finanțare	336.4	R71 Alocații pentru investiții	
		R79 Alte transferuri de capital	
Total	474.6	**Total**	474.6

Scanned with OKEN Scanner

Gospodăriile populației [20]

Contul de producție

Utilizări		Resurse	
P20 Consumul intermediar	23828.1	P10 Producția de bunuri și servicii	55907.2
N1 Valoarea adăugată brută	32079.1		
Total	55907.2	**Total**	55907.2

Contul de exploatare

R10 Remunerarea salariaților	641.6	N1 Valoarea adăugată brută	32079.1
R101 Salarii brute (exclusiv impozit)	484.4		
R102 Cotizații sociale efective în sarcina unităților	157.2		
R20 Impozite legate de producție și import	123.2		
R222 Alte impozite legate de producție	123.2		
N2 Excedentul brut de exploatare	31314.3		
Total	32079.1	**Total**	32079.1

Contul de venit

R40 Venituri din proprietate și ale întreprinderii	827.9	R10 Remunerarea salariaților	36644.0
R41 Dobânzi efective	750.3	R101 Salarii brute (exclusiv impozit)	27898.2
R43 Venituri din terenuri și active nemateriale	77.6	R102 Cotizații sociale efective în sarcina unităților	8199.4
R50 Operațiuni de asigurare-daune	128.1	R103 Cotizații sociale fictive	
R51 Prime nete de asigurare	128.1	N2 Excedentul brut de exploatare	31314.3
R60 Transferurile curente fără contra-partidă	10027.0	R40 Veniturile din proprietate și ale întreprinderii	4857.9
R61 Impozite curente asupra venitului și patrimoniului	349	R41 Dobânzi efective	2146.9
R62 Prestații sociale	8199.4	R44 Dividende și alte bunuri distribuite de societăți	2711.0
R63 Cotizații sociale fictive	546.4	R50 Operațiunile de asigurare - daune	162.3
R66 Transf. curente ale administrației private	626.2	R52 Indemnizație de asigurare	162.3
R68 Transferuri private internaționale	106.1	R60 Transferurile curente fără contrapartidă	17652.2
R69 Transferuri curente diverse	199.9	R64 Prestațiile sociale	9936.0
N3 Venitul disponibil brut	79647.7	R68 Transferuri private intern.	1537.1
Total	90630.7	R69 Transferuri curente diverse	6179.1
		Total	90630.7

Contul de utilizare a venitului

P30 Consumul final	75288.8	N3 Venitul disponibil brut	79647.7
N4 Economia brută	4358.9		
Total	79647.7	**Total**	79647.7

Contul de capital

P40 Formarea brută de capital	4214.7	N4 Economia brută	4358.9
P41 Formarea brută de capital fix	5432.2	R70 Transferurile de capital	548.9
P42 Variația stocurilor	-1217.5	R79 Alte transferuri de capital	548.9
P70 Achizitii nete de terenuri si active nematriale	-3047.8		
N5 Capacitatea (+) / necesarul (-) de finanțare	3740.9		
Total	4907.8	**Total**	4907.8

Scanned with OKEN Scanner

Restul Lumii [20]

Utilizări		Resurse	
Contul de producție			
P50 Exportul de bunuri şi servicii	30651.1	P60 Importul de bunuri şi servicii	39830.8
Total	30651.1	**Total**	39830.8
Contul de venit			
R10 Remunerarea salariaților	25.2	R10 Remunerarea salariaților	6.2
R 101 Salarii si indemnizații brute	25.2	R 101 Salarii si indemnizații brute	6.2
R40 Venituri din proprietate şi ale întreprinderii	218.5	R40 Venituri din proprietate şi ale întreprinderii	1189.9
R41 Dobânzi efective	200.2	R41 Dobânzi efective	1063.5
R44 Dividende şi alte venituri distribuite de societăți	18.3	R44 Dividende şi alte venituri distribuite de societăți	126.4
R50 Operațiuni de asigurare-daune		R50 Operațiuni de asigurare - daune	
R51 Prime nete de asigurare		R51 Prime nete de asigurare	
R52 Indemnizații de asigurare		R52 Indemnizații de asigurare	
R60 Transferurile curente fără contra-partidă	2164.9	R60 Transferurile curente fără contra-partidă	249.7
R61 Impozite curente asupra venitului şi patrimoniului	20.3	R67 Cooperare internațională	9.3
R66 Transferuri curente ale administrației private		R68 Transferuri private internaționale	169.5
R67 Cooperare internațională	23.7	R69 Transferuri curente diverse	70.9
R68 Transferuri private internaționale	1788.0		
R69 Transferuri curente diverse	332.9		
Total	2408.6	**Total**	1445.8
Contul de capital			
R70 Transferuri de capital	552.0	R70 Transferurile de capital	3.1
R79 Alte transferuri de capital	552.0	R79 Alte transferuri de capital	3.1
		N5 Capacitatea (+)/necesarul (-) de finanțare	-7667.9
Total	552.0	**Total**	-7667.9

Scanned with OKEN Scanner

Contul simplificat al administrației publice (S60) pe anul 1996 [20]

	Miliarde lei - prețuri curente -	Structura %
UTILIZĂRI		
I. Cheltuieli de funcționare a administrației publice	**17337.0**	**32**
Consum intermediar	7053.0	13
Salarii brute	5283.6	10
Cotizații sociale efective	1235.9	2
Formarea brută de capital fix	2156.9	4
Variația stocurilor	-53.6	0
Impozite legate de producție și import	1661.2	3
II. Venituri din proprietate și ale întreprinderii	**2347.6**	**4**
III. Transferuri (operațiuni de redistribuire), din care:	**34726.7**	**64**
Subvenții de exploatare și de import	3970.7	7
Prestații sociale	9661.8	18
Transferuri curente între administrații publice	805.7	1
Alocații pentru investiții	3283.6	6
Cooperare internațională	115.0	0
Alte transferuri	272.2	1
Transferuri curente diverse	552.8	1
Alte transferuri de capital	1791.0	3
Consumul final	14273.9	26
Total utilizări	**54411.3**	**100**
RESURSE		
I. Venituri fiscale	**21251.1**	**42**
Impozite legate de producție și de import	16746.1	33
Impozite curente asupra venitului și patrimoniului	4405.0	9
Impozit de capital	0	0
II. Cotizații sociale efective	**8199.4**	**16**
III. Alte resurse, din care:	**21557.0**	**42**
Vânzări reziduale	15605.9	31
Transferuri curente între administrații publice	805.7	2
Venituri din proprietate și ale întreprinderii	1885.5	4
Transferuri curente diverse	925.2	2
Alte transferuri de capital	1024.4	2
Cooperare internațională	129.4	0
Alocații pentru investiții	1180.9	2
Total resurse	**51007.5**	**100**
Capacitatea (+)/ necesarul (-) de finanțare	**-3503.8**	

Scanned with OKEN Scanner

Contul simplificat al administrației publice centrale (S61) pe anul 1996 [20]

	Miliarde lei - prețuri curente -	Structura %
UTILIZĂRI		
I. Cheltuieli de funcționare a administrației publice	**13806.1**	**39.8**
Consum intermediar	4999.2	14.4
Salarii brute	4885.9	14.1
Cotizații sociale efective	1125.5	3.2
Formarea brută de capital fix	1311.5	3.8
Variația stocurilor	-55.0	-0.2
Impozite legate de producție și import	1539.0	4.4
II. Venituri din proprietate și ale întreprinderii	**2347.2**	**6.8**
III. Transferuri (operațiuni de redistribuire), din care:	**18561.6**	**53.5**
Subvenții de exploatare și de import	3573.7	10.3
Prestații sociale	9494.8	27.4
Transferuri curente între administrații publice	805.7	2.3
Alocații pentru investiții	2627.3	7.6
Cooperare internațională	115.0	0.3
Alte transferuri	1945.1	5.6
Transferuri curente diverse	155.4	0.4
Alte transferuri de capital	1789.7	5.2
Total utilizări	**34714.9**	**100**
RESURSE		
I. Venituri fiscale	**20460.8**	**65.8**
Impozite legate de producție și de import	16355.3	52.6
Impozite curente asupra venitului și patrimoniului	4105.5	13.2
Impozit de capital	0	0
II. Cotizații sociale efective	**8199.4**	**26.4**
III. Alte resurse, din care:	**2412.9**	**7.8**
Vânzări reziduale	1058.8	3.4
Venituri din proprietate și ale întreprinderii	-1972.6	-6.3
Transferuri curente între adm. publice	1770.1	5.7
Transferuri curente diverse	402.8	1.3
Alte transferuri de capital	1024.4	3.3
Cooperare internațională	**129.4**	**0.4**
Total resurse	**31073.1**	**100**
Capacitatea (+)/ necesarul (-) de finanțare	**-3641.8**	

Scanned with OKEN Scanner

Contul simplificat al administrației publice locale (S62) pe anul 1996 [20]

	Miliarde lei - prețuri curente -	Structura %
UTILIZĂRI		
I. Cheltuieli de funcționare a administrației publice	**3530.9**	**68.5**
Consum intermediar	2053.8	39.9
Salarii brute	397.7	7.7
Cotizații sociale efective	110.4	2.1
Formarea brută de capital fix	845.4	16.4
Variația stocurilor	1.4	0.0
Impozite legate de producție și import	122.2	2.4
II. Venituri din proprietate și ale întreprinderii	**0.4**	**0.0**
III. Transferuri (operațiuni de redistribuire), din care:	**1619.0**	**31.5**
Subvenții de exploatare și de import	397.0	7.7
Alocații pentru investiții	656.3	12.8
Alte transferuri	398.7	7.8
Prestații sociale	167.0	3.2
Total utilizări	**5150.3**	**100**
RESURSE		
I. Venituri fiscale	**690.3**	**13.1**
Impozite legate de producție și de import	390.8	7.4
Impozite curente asupra venitului și patrimoniului	299.5	5.7
II. Alte resurse, din care:	**4598.0**	**86.9**
Vânzări reziduale	273.2	5.2
Transferuri curente între administrații publice	2778.3	52.5
Venituri din proprietate și ale întreprinderii	115.4	2.2
Transferuri curente diverse	250.2	4.7
Alocații pentru investiții	1180.9	22.3
Total resurse	**5288.3**	100
Capacitatea (+)/ necesarul (-) de finanțare	**138.0**	

Scanned with OKEN Scanner

Corespondența dintre impozitele din contabilitatea publică și impozitele specifice conturilor naționale pe anul 1996 [20]

ANUL 1996	TOTAL	Impozite legate de producție și import				Impozite curente pe venit și patrimoniu		
		R21	R221	R222	R29	R611	R612	R613
Admin. publică centrală (S61)	**20480,9**	**5359,4**	**2089,2**	**7054,5**	**1852,3**	**3774,7**		**330,8**
Bugetul de stat (S611)	**19752,2**	**5359,4**	**1559,1**	**7054,5**	**1673,7**	**3774,7**		**330,8**
A) Venituri fiscale	19495,7	5359,4	1559,1	7054,5	1673,7	3518,2		330,8
Impozite directe	10505,3			6656,3		3518		330,8
Impozit pe profit	3517,2					3517,2		
Impozit pe salarii	6656,3			6656,3				
Alte impoz. directe	331,8					1,0		330,8
Impoz. pe divident	329,8							329,8
Impozit pe profit	1,0					1,0		
Alte încasări din impozite directe	1,0							1,0
Impoz. indirecte	8990,4	5359,4	1559,1	398,2	1673,7			
Impoz. pe circulația mărfurilor	1485,3		1485,3					
Taxa pe v. adăug.	5359,4	5359,4						
Taxe vamale de la persoane juridice	1597,0				1597,0			
Taxe vamale de la persoane fizice	76,7				76,7			
Alte imp. indirecte	472,0		73,8	398,2				
Penalit.,major. pt. venit. nevărsate la termen	73,8		73,8					
Taxe elib. licențe, autoriz. de funcț.	391,9			391,9				
Alte încasări de impozite indirecte	6,3			6,3				
B) Venit. nefiscale	256,5					256,5		
Vărsăminte din profitul net al regiilor autonome	185,4					185,4		
Vărsăminte din profitul net al BNR	71,1					71,1		
Fonduri anexe (S812)	**708,7**		**530,1**		**178,6**			
Fondul asigurărilor soc. ale agricult.								
Contribuții ale agenților econom.	11,4		11,4					
Fondul special pt. sănătate								
Contribuții ale	25,9		25,9					

Scanned with OKEN Scanner

agenţilor econom.								
Fondul de dezv. şi modern. a sist. vamal								
Contrib. ale agenţilor econom.	178,6				178,6			
Fond moderniz. a drumurilor publice								
Contrib. ale agenţilor econom.	129,8		129,8					
Fondul de dezv. a sist. energetic								
Conbtrib. ale agenţilor econom	363,0		363,0					
Admin. Publică locală (S62)	**890,2**		**10,2**	**380,5**		**46,2**	**90,5**	**162,8**
A) Venituri fiscale	674,6		10,2	380,5		30,6	90,5	162,8
Impozite directe	627,9			344,0		30,6	90,5	162,8
Impozit pe profit	30,6					30,6		
Impoz. şi taxe de la populaţie	172,5			25,2			90,5	56,8
Imp. pe venit. liber profesionişti or	90,5						90,5	
Imp. pe clădiri şi terenuri de la pop.	47,1			16,5				30,6
Taxe asupra mijl. de transport	34,9			8,7				26,2
Impoz. pe venit. pers. fiz. sau jurid. nerezidente	50,3							50,3
Impoz. pe clădiri de la pers. juridic.	270,1			270,1				
Taxe asupra mijl. de transport	48,7			48,7				
Imp. pe venit agric	55,7							
Impozite indirecte	46,7		10,2	36,5				55,7
Imp. pe spectacol	3,2		3,2					
Alte imp. indirecte	43,5		7,0	36,5				
Taxe de timbru de la pers. juridice	34,2			34,2				
Penalit., majorări pt. venit nevărsate la term.	7,0		7,0					
Alte încasări din impozite indirecte	2,3			2,3				
B) Venit. nefiscale	15,6							
Vărsăminte din profitul net al regiilor autonome	15,6					15,6		
TOTAL admin. publică (S60)	**21151,1**	**5359,4**	**2099,4**	**7435,0**	**1852,3**	**3820,9**	**90,5**	**493,6**

Scanned with OKEN Scanner

Trecerea de la soldul bugetar la capacitatea de finanțare pentru anul 1996 [20]

I. Soldul execuției bugetului de stat (deficitul bugetului de stat)		- 5745,2
- Operațiuni financiare înscrise în bugetul de stat		
Resurse: restituiri de fonduri, încasări rate scadente la credite externe	110,0	
Utilizări:	- 793,6	
- plata ratelor scadente la creditele externe	- 363,3	
- restituiri împrumuturi	- 427,3	
II. Soldul operațiunilor financiare înscrise în buget		- 683,6
A. Necesarul (-) de finanțare a bugetului de stat (I-II)		*-5061,6*
III. Soldul execuției fondurilor trezoreriei		41,5
- Operațiuni financiare înscrise în conturile fondurilor trezoreriei		
Resurse: – recuperare creanțe externe	11,3	
Utilizări: – rambursări rate aferente datoriei publice	- 10,4	
IV. Soldul operațiunilor financiare ale conturilor fondurilor trezoreriei		0,9
B. Capacitatea (+) de finanțare a conturilor fondurilor trezoreriei (III-IV)		*40,6*
V. Soldul execuției fondurilor anexe		847,0
- Operațiuni financiare		
Resurse: – rambursări împrumuturi	81,5	
Utilizări: – rambursări împrumuturi interne	- 88,8	
VI. Soldul operațiunilor financiare ale fondurilor anexe		- 7,3
C. Capacitatea (+) de finanțare a conturilor fondurilor anexe (V-VI)		*854,3*
Necesarul (-) de finanțare a statului (A+B+C)		- 4166,7
VII. Soldul execuției bugetare a instituțiilor publice finanțate integral sau parțial din venituri extrabugetare, în subordinea ministerelor		
D. Capacitatea (+) de finanțare a conturilor instituțiilor publice finanțate integral sau parțial din venituri extrabugetare, în subordinea ministerelor (VI)		
VIII. Soldul execuției bugetare a organizațiilor obștești		152,1
- Operațiuni financiare		
Resurse: – disponibil din anii anteriori	33,9	
IX. Soldul operațiunilor financiare ale organizațiilor obștești		33,9
E. Capacitatea (+) de finanțare a conturilor organizațiilor obștești (VIII-IX)		*118,2*
Capacit. (+) de finanțare a conturilor organ. diverse ale adm. centrale (D+E)		118,2
X. Soldul dintre veniturile și cheltuielile Fondului Propriet. de Stat		922,7
- Operațiuni financiare		
Resurse: – disponibil ani anteriori – diferențe curs valutar, alte resurse financiare	443,6 72,4	
XI. Soldul operațiunilor financiare al Fondului Propriet. de Stat		516,0
F. Capacitatea (+) de finanțare a F.P.S. (X-XI)		406,7
1. Necesarul (-) de finanțare a adm. publice centrale (A+B+C+D+E+F)		**- 3641,8**
XII. Soldul execuțiilor bugetare ale administrațiilor publice locale		43,3
- Operațiuni financiare înscrise în bugetul local		
Resurse: – împrumuturi temporare, restituiri fonduri	69,3	
Utilizări: – rambursări împrumuturi interne	- 13,6	
XIII. Soldul operațiunilor financiare		55,7
G. Necesarul (-) de finanțare a bugetului adm. publice locale (XII – XIII)		*- 12,4*

Scanned with OKEN Scanner

Neculai Tabără

XIV. Soldul execuţiei bugetare a instituţiilor publice finanţate integral sau parţial din venituri extrabugetare, în subordinea prefecturilor		
- Operaţiuni financiare		
Resurse: - împrumuturi	0,2	
XV. Soldul operaţiunilor financiare		0,2
H. Capacitatea (+) de finanţare a conturilor instituţiilor publice finanţate integral sau parţial din venituri extrabugetare, în subordinea prefecturilor (XIV-XV)		*8,2*
XVI. Soldul execuţiei bugetare a altor unităţi		142,2
I. Capacitatea (+) de finanţare a altor unităţi (XVI)		*142,2*
2.Capacitatea (+) de finanţare a conturilor adm. publice locale (G+H+I)		**138,0**
Necesarul (-) de finanţare a administraţiei publice (1+2)		**- 3503,8**

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL IV

CONTURILE DE OPERAȚIUNI

Operațiunile sunt fluxuri economice, grupate în funcție de sectoarele instituționale. Ele pot fi clasificate potrivit naturii activității economice, ceea ce constituie obiectul conturilor de operațiuni.

Conturile de operațiuni sunt conturi ecran. Acestea disimulează relația bilaterală existentă între cele două sectoare. În schimbul acestei pierderi de informație, ele permit o descompunere mai detaliată decât cea oferită de conturile de sectoare [6,21,36,39,47].

Structura schematică a unui cont de operațiuni este evidențiată în tabelul următor:

Scanned with OKEN Scanner

OPERAȚIUNEA X

Utilizări					Resurse			
Sectoare instituționale emițătoare					Sectoare instituționale receptoare			
A	B	C	Total	Operațiuni	A	B	C	Total
				X_1 X_2 X_3				
				X				

Există trei mari categorii de operațiuni:
- operațiuni asupra bunurilor şi serviciilor;
- operațiuni de repartiție;
- operațiuni financiare.

Pentru prima şi a treia categorie există tablouri specifice, care se bazează pe nomenclaturi diferite de cele ale conturilor de operațiuni sau mai detaliate: Tabloul Intrări-Ieşiri şi Tabloul Operațiunilor Financiare, care oferă informații suplimentare şi cadrul contabil care permite previziuni specifice.

I. Operațiuni asupra bunurilor şi serviciilor

Acestea sunt. operațiunile prin care se asigură crearea, transformarea, circulația sau utilizarea unui bun sau a unui serviciu.

Operațiunile asupra bunurilor şi serviciilor sunt:

1. Producția (P);
2. Consumul (C);
3. Formarea brută a capitalului fix (I);
4. Variația stocurilor (Δ S);

Scanned with OKEN Scanner

5. Exportul (X);
6. Importul (M).

Între toate aceste operațiuni există un echilibru fundamental:

$$P + M = C + I + X + \Delta S$$

1. Producția

Producția este activitatea economică socialmente organizată, care constă în crearea de bunuri şi sèrvicii care se schimbă în mod obişnuit pe piață şi/sau care sunt obținute pornind de la factorii de producție care se schimbă pe piață.

A. Noțiunea de ramură

Pentru a studia producția, se preferă utilizarea ca unitate statistică nu sectoarele instituționale, ci unitățile de producție omogenă.

Se numeşte unitate de producție omogenă unitatea instituțională care elaborează, pornind de la alte produse, un produs şi numai unul. Unitatea de producție omogenă se defineşte deci în raport cu o nomenclatură de bunuri şi servicii; un produs este un post din această nomenclatură.

Unitatea de producție omogenă poate fi unitate instituțională. Cel mai adesea însă este o unitate abstractă, ceea ce înseamnă delimitarea întreprinderilor în activități multiple, ateliere specializate, care se regrupează pe produse omogene.

Scanned with OKEN Scanner

Aşa cum unităţile instituţionale se grupează în sectoare instituţionale, unităţile de producţie omogene sunt grupate în ramuri.

Gruparea unităţilor de producţie omogene pe ramuri nu trebuie confundată cu grupările societăţilor nefinanciare şi a întreprinderilor individuale pe subsectoare de activitate (sectoare) în funcţie de activitatea principală.

În primul caz este vorba de o clasificare pur funcţională, în al doilea caz de o grupare instituţională: împărţirea pe ramuri poate scinda unitatea instituţională – întreprinderea – în mai multe unităţi de producţie omogene, în timp ce gruparea pe sectoare de activitate respectă unitatea juridică şi financiară a întreprinderii.

Clasificarea pe sectoare de activitate este adoptată când avem în vedere comportamentul întreprinderilor în materie salarială sau financiară. Clasificarea pe ramuri este preferabilă pentru analiza structurii producţiei, fiind adoptată de Tabloul Intrări-Ieşiri.

B. Producţia destinată pieţei

Când producţia este comercială, ea este destinată schimbului sau este susceptibilă a se schimba pe piaţă, la un preţ care trebuie să acopere cel puţin costurile de producţie. Preţul se poate numi eventual: *redevenţă, drept, cotizaţie benevolă* etc.

Toate bunurile sunt considerate în mod convenţional ca fiind comerciale. Producţia de bunuri este deci întotdeauna destinată schimbului. Unele bunuri nu sunt însă destinate vânzării, ci producătorului pentru propria-i folosinţă:

- fie ca *un consum intermediar*: electricitatea produsă de o centrală electrică pentru ea însăşi;
- fie ca *un autoconsum*, spre exemplu: produsele agricole autoconsumate de producător;

Scanned with OKEN Scanner

- fie *producție pe cont propriu* de bunuri de capital fix: construcții realizate de lucrători.

Serviciile comerciale sunt cele care fac ori pot face obiectul tranzacțiilor şi care sunt produse de o unitate ale cărei resurse provin în cea mai mare parte din vânzarea producției sale.

De altfel, serviciile comerciale cuprind:

- marjele comerciale, respectiv serviciile produse de ramura comerț, egale cu diferența dintre valoarea produselor la prețurile de vânzare şi TVA şi valoarea produselor la preț de achiziție;
- serviciile de cazare produse de familiile proprietare ale locuinței pe care o ocupă. Astfel, chiria – reală sau fictivă – reprezintă plata unui serviciu produs, şi nu un venit al proprietății, considerat în cadrul operațiunii de repartiție;
- serviciile aduse cu titlu rezidual de către ramurile ne-comerciale ale administrațiilor.

Evaluarea producției bunurilor şi serviciilor comerciale se face în general la preț de întreprindere, fără TVA facturată. Când nu există tranzacție, producția se evaluează la prețul de întreprindere al produselor similare vândute pe piață.

În anumite cazuri, evaluarea prin analogie cu piața este imposibilă: este cazul producției de servicii de asigurare sau de servicii bancare.

Pentru producția de servicii de asigurare, primele de asigurare nu pot fi considerate ca şi prețuri ale serviciului prestat de asigurator, deoarece ele permit acoperirea riscurilor asigurate şi, în cazul asigurării de viață, ele constituie un element al economiilor asiguraților.

Producția de servicii de asigurare este evaluată în mod diferit, după cum este realizată de întreprinderi de asigurare şi de capitalizare, cu scop lucrativ sau fără scop lucrativ.

Scanned with OKEN Scanner

➢ **Întreprinderile de asigurare şi de capitalizare** primesc prime fixate prin contract, destinate acoperirii unui risc, dar a cărui apariție este aleatoare.

Pentru a acoperi aceste riscuri, întreprinderile de asigurare trebuie să-şi constituie rezerve importante (rezerve matematice, bazate pe calculul probabilităților). Aceste rezerve sunt investite sub diferite forme: imobile, acțiuni şi obligațiuni, alte titluri. Veniturile acestor plasamente constituie resurse importante pentru întreprinderile de asigurare.

Producția acestor întreprinderi este evaluată în mod convențional astfel:

Producția serviciilor = (prime primite + venituri din plasamente) - (indemnizații vărsate + variația rezervelor matematice).

Cotizațiile sociale voluntare funcționează prin repartiție; ele indemnizează riscurile survenite în cursul unui an prin repartizarea cotizațiilor percepute. Ele nu realizează deci nici un profit şi nu constituie nici rezerve. Producția de servicii de asigurare este măsurată prin suma costurilor de gestiune, prin analogie cu administrațiile.

➢ **Instituțiile financiare** produc anumite servicii destinate pieței. În esență, producția lor este cea imputată de serviciile bancare ale instituțiilor financiare colectoare prin transformarea şi repartizarea disponibilităților financiare. Ea este măsurată în mod convențional prin excedentul veniturilor proprietății instituțiilor financiare, respectiv dobânzile primite pentru sumele ce servesc creanțierilor lor.

Se consideră că producția de servicii bancare este integral destinată unei unități fictive, care o consumă cu titlu intermediar. Producția acestei unități este nulă. Valoarea sa adăugată este deci

Scanned with OKEN Scanner

egală şi de acelaşi semn contravalorii producției imputate serviciilor bancare. În virtutea acestei convenții, toate serviciile bancare sunt considerate ca fiind consumate cu titlu intermediar şi deci deduse din PIB. Evaluarea (prin tarife) serviciilor bancare ar permite o reprezentare mai realistă a producției de servicii bancare.

C. Producția nedestinată pieței

Producția nedestinată pieței cuprinde serviciile furnizate de administrațiile publice sau private colectivității sau grupurilor particulare de familii, cu titlu gratuit sau cvasigratuit. Ele nu sunt destinate pieței şi au un caracter necomercial. Serviciile produse de familii, cu titlu gratuit, de personalul casnic, fac parte de asemenea din serviciile necomerciale.

Producția administrațiilor este măsurată în mod convențional prin ansamblul costurilor de producție, respectiv suma consumurilor intermediare a remunerației salariaților, a consumului de capital fix şi a impozitelor legate de producție.

Producția de servicii necomerciale realizată de către personalul casnic al familiilor este evaluată prin suma remunerației vărsate acestui personal (salarii şi cotizații sociale).

În mod convențional, ramurile comerciale produc bunuri şi/sau servicii comerciale, dar nu produc servicii necomerciale. Ramurile necomerciale produc în esență servicii necomerciale şi, cu titlu rezidual, servicii comerciale într-un sistem extins de contabilitate națională.

Scanned with OKEN Scanner

2. Consumul

Consumul se descompune în: consum intermediar şi consum final.

a) **Consumul intermediar** este constituit din valoarea bunurilor şi serviciilor comerciale consumate (transformate) în decursul procesului de producţie. Consumul intermediar nu cuprinde consumul de capital fix.

Consumul intermediar se deosebeşte de consumul productiv. El se deosebeşte de formarea brută a capitalului fix în măsura în care durata de viaţă a bunurilor ce se consumă este mai mică de un an.

Deosebim:

- **consum intermediar extern**;
- **consumul de produse pe ramură** ce provin de la altă ramură;
- **intraconsumul**, respectiv consumul intermediar de produse care provin din aceeaşi ramură sau în cazul produselor similare importate.

b) **Consumul final** este constituit din valoarea bunurilor şi serviciilor utilizate pentru satisfacerea directă a nevoilor umane individuale (consumul familiilor) sau colective (consumul final de servicii necomerciale de către administraţiile publice sau private).

În mod convenţional, societăţile şi cvasisocietăţile nefinanciare şi instituţiile financiare şi întreprinderile de asigurare au numai consum intermediar.

Consumul final poate avea în vedere bunuri şi servicii comerciale sau servicii necomerciale:

Scanned with OKEN Scanner

➢ **consumul final comercial:**

Activitatea esențială a gospodăriilor populației este consumul final comercial. Toate familiile pot avea un consum intermediar legat de activitatea lor anexă de producție (întreținerea grădinilor familiale, servicii de locuit).

În fine, familiile de întreprinzători individuali au un important consum intermediar şi este necesară deosebirea cumpărărilor acestor familii pentru întreprindere şi pentru consumul final.

Produsele destinate consumului final sunt considerate consumate din momentul când au fost cumpărate de către familii: bunurile durabile în anul cumpărării lor, iar serviciile de locuit prezintă un aspect specific. Cumpărarea de locuințe noi este considerată ca fiind de natura formării brute a capitalului fix.

Consumul final de bunuri şi servicii comerciale al familiilor este evaluat la prețuri de achiziție de pe piață, inclusiv toate taxele şi impozitele aferente.

➢ **consumul final necomercial:**

Serviciile necomerciale sunt consumate de toate sectoarele instituționale, dar în proporții greu de stabilit. Teoretic, atunci când sunt consumate de sectoarele producătoare, ele fac obiectul unui consum final: serviciile de educație sau de sănătate. Însă, pentru un mare număr de servicii necomerciale, utilizatorul nu este identificabil: serviciile de administrație generală sau de apărare națională constituie servicii colective indivizibile.

Astfel, contabilii naționali au renunțat la repartizarea serviciilor comerciale între diverşi utilizatori şi au stabilit ca serviciile necomerciale să fie consumate cu titlu final (sau de familii, în cazul serviciilor casnice).

Consumul final de servicii casnice al familiilor este egal cu producția de servicii furnizată de personalul casnic.

Scanned with OKEN Scanner

Consumul final al administrațiilor este egal cu producția de servicii necomerciale, mai puțin plățile parțiale ale familiilor (în cazul când gratuitatea nu este totală).

3. Formarea brută a capitalului fix

Aceasta este constituită din valoarea bunurilor şi serviciilor a căror durată de utilizare este mai mare de un an şi care sunt utilizate în decursul procesului de producție de unitățile producătoare rezidente.

Formarea brută a capitalului fix al familiilor care nu sunt întreprinzători individuali nu priveşte decât achiziția de locuințe noi sau reparații capitale efectuate la cele existente. Cumpărările de alte bunuri durabile: automobile, mobilier etc. fac parte din consumul final.

Achiziția de terenuri şi de active necorporale nu face parte din formarea brută a capitalului fix. Formarea brută a capitalului fix, ca un consum intermediar, este evaluată la prețuri de achiziție pe piață fără TVA deductibilă.

4. Variația stocurilor

Stocurile cuprind toate bunurile care rămân în unitate pe o durată mai mică de un an, deținute la un moment dat de unitățile producătoare rezidente. Ele sunt produse păstrate în vederea unei utilizări sau a unei vânzări viitoare.

Se disting:

- bunuri stocate la utilizatori;
- bunuri stocate la producători.

Scanned with OKEN Scanner

În conturile de flux, contabilitatea națională nu înregistrează decât variațiile de stocuri în cursul anului şi nu suma lor. În mod convențional, nici familiile, nici ramurile necomerciale ale administrațiilor nu stochează.

Variația stocurilor reprezintă diferența între intrările în stoc şi ieşirile din stoc, evaluate la prețurile de piață ale zilei de tranzacție (prețul de achiziție pentru bunurile provenind de la alte unități, prețul de producție pentru bunurile fabricate de unitatea însăşi).

5. Operațiunile cu restul lumii

Este vorba de exporturi de bunuri şi servicii în afara teritoriului economic, adică valoarea tuturor bunurilor noi sau existente care ies definitiv din teritoriul economic cu destinația restul lumii şi toate serviciile prestate de unitățile rezidente unităților nerezidente; ele includ şi bunurile şi serviciile consumate de către familiile nerezidente pe teritoriul economic (turişti).

Definiția importurilor de bunuri şi servicii pe teritoriul economic este simetrică şi include cheltuielile turiştilor rezidenți în exterior.

Exporturile sunt evaluate la prețuri FOB, respectiv prețul de piața FFR (Franco-Frontiera Română). Importurile sunt evaluate la prețuri CAF, adică valoarea la frontiera țării exportatoare, plus cheltuielile de transport până la frontiera română.

Exporturile şi importurile de servicii comerciale cuprind servicii de transport, de asigurare, de comunicații, serviciile financiare şi alte servicii şi sunt evaluate la prețurile de piață.

Concluzii:

Trebuie să subliniem că un produs dat nu aparține unei utilizări finale unice în funcție de natura sa, ci în funcție de destinația sa.

Scanned with OKEN Scanner

Astfel, un produs de natura stocurilor cumpărate în anul *n* şi utilizate în anul *n+1* va fi clasificat la:

- **variația stocurilor**, dacă produsul este cumpărat de SQS, întreprinderi de asigurări, instituții financiare sau întreprinzători individuali;
- **consumul final**, dacă produsul este cumpărat de o familie;
- **consumul intermediar**, dacă produsul este cumpărat de o administrație.

În acelaşi timp, cumpărarea unui produs de natura imobilizărilor corporale va fi înregistrată la:

- **consumul final**, dacă produsul este cumpărat de o familie rezidentă;
- **consumul intermediar**, dacă produsul este cumpărat de o administrație;
- **formarea brută a capitalului fix**, dacă produsul este cumpărat de o societate rezidentă.

SINTEZA OPERAȚIUNILOR ASUPRA BUNURILOR ŞI SERVICIILOR: TABLOUL INTRĂRI-IEŞIRI (T.I.I.)

T.I.I. descrie structura producției naționale. Primul asemenea tablou a fost întocmit de W. Leontief în 1939 şi privea structura aparatului productiv al SUA. Acest tablou cu dublă intrare prezintă în coloane conturile de producție şi de exploatare a ramurilor şi în linii echilibrele resurselor şi utilizărilor de produse.

Între diferitele operațiuni asupra bunurilor şi serviciilor există un echilibru fundamental în valoare (prețuri curente), precum şi în volum (prețuri constante):

Scanned with OKEN Scanner

Producția + Importuri = Consum intermediar + Consum final + Formarea brută a capitalului fix + Variația stocurilor + Exporturi

Această egalitate între resursele şi utilizările tuturor bunurilor şi serviciilor se poate descompune pe produs şi pe ramură (deoarece o ramură corespunde unui produs şi numai unuia).

Cum există o corespondență biunivocă între ramură şi produs, acest tablou nu comportă conturi ecran şi permite observarea legăturilor bilaterale între ramuri. El oferă, astfel, informații esențiale asupra schimburilor dintre ramuri.

Descrierea tabloului

T.I.I. este un tablou cu dublă intrare, care se poate descompune în cinci elemente, la care se adaugă o casetă care prezintă calculul produsului intern brut.

Cadranul A sau Tabloul intrărilor intermediare:

T.I.I. se bazează pe prezentarea unităților producătoare pe ramuri care prezintă între ele relații de interdependență. Pentru a produce, o ramură trebuie să cumpere de la alte ramuri materiile prime necesare.

La rândul lor, ramurile producătoare de materii vor trebui să cumpere alte materii. Aceste relații de interdependență sunt descrise într-un cadran care pe linii prezintă ramurile, iar pe coloane produsele.

Cum fiecărei ramuri îi corespunde un singur produs din aceeaşi nomenclatură, tabloul va fi pătratic şi va avea tot atâtea linii cât şi coloane. În fapt, tabloul consumurilor intermediare comportă o

Scanned with OKEN Scanner

ramură căreia nu-i corespunde nici un produs: ceea ce înseamnă că linia comerț este vidă. Ramura comerț nu produce decât marje, adică diferențe între prețul de achiziție şi prețul de întreprindere.

Fiecare coloană descrie cumpărările unei ramuri în produse ale diverselor ramuri. Fiecare linie descrie utilizările unui produs de către diverse ramuri pentru consumul intermediar.

STRUCTURA T.I.I.

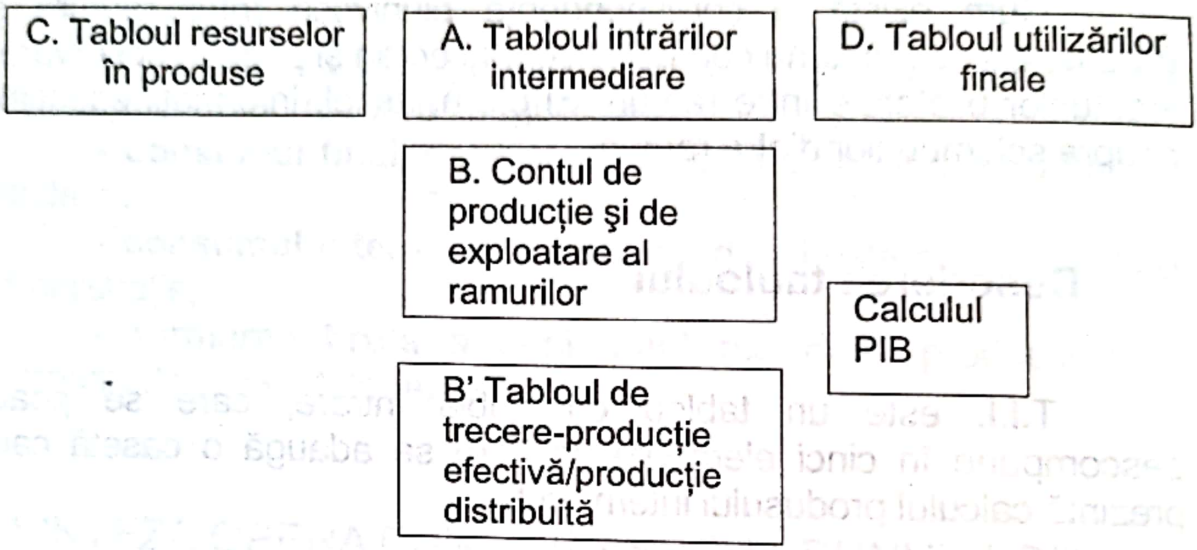
C. Tabloul resurselor în produse
A. Tabloul intrărilor intermediare
D. Tabloul utilizărilor finale
B. Contul de producție şi de exploatare al ramurilor
Calculul PIB
B'.Tabloul de trecere-producție efectivă/producție distribuită

Fig. 6. Structura T.I.I.

Lectura acestui tablou ne arată următoarele aspecte:

1. Ramura comerț are un consum intermediar, care reprezintă numai cheltuieli aferente activității de comercializare. Ea nu cumpără produsele decât pentru a le vinde. Apare deci o separare între producția şi distribuția de produse.

2. Diagonala cadranului A reprezintă o categorie specială de consum intermediar: intraconsumurile. Acestea comportă:

- importurile de produse similare ale ramurii;
- consumurile de produse fabricate de o ramură şi consumate de aceasta, desemnate de o nomenclatură specială.

Scanned with OKEN Scanner

Acest ansamblu constituie consumul intern al ramurii. Şi, conform funcției nomenclaturii, aceleaşi schimburi sunt considerate drept consum intermediar extern sau intraconsum. Însă totalul consumului intermediar (extern sau intraconsum) şi totalul producției nu depind de gradul de agregare al ramurilor.

3. În timp ce coloana "servicii necomerciale" se referă la consumul intermediar al ramurilor necomerciale, linia acestora fiind vidă, ele fac parte în întregime din obiectul consumului final.

Serviciile financiare, cu excepția celor de asigurare şi locație, sunt consumate cu titlu intermediar de o unitate fictivă, constituind consumul intermediar nerepartizat.

4. Consumurile intermediare sunt evaluate la preț de achiziție fără TVA deductibilă: producătorul poate deduce TVA aferentă propriului său produs, fiind vorba de TVA pe care a plătit-o pentru consumurile intermediare.

Cadranul B sau Tabloul conturilor pe ramuri:

➢ **Conturile de producție** descriu legătura între producția efectivă a ramurilor şi consumul intermediar de bunuri şi servicii necesare acesteia. Suma fiecărei coloane o aflăm în cadranul A al T.I.I. Se obține un sold, valoarea adăugată brută (VAB), care permite calculul PIB.

➢ **Conturile de exploatare** descriu operațiunile de repartiție a valorii adăugate direct legate de producție. Ele descompun VAB, la care se adaugă subvențiile de exploatare în patru elemente:

- remunerații;
- impozite legate de producție, altele decât TVA;
- consum de capital fix;
- excedent net de exploatare.

Scanned with OKEN Scanner

Când conturile sunt complete, fiecare coloană din tablourile A,B oferă structura costurilor de producție ale fiecărei ramuri.

Cadranul B' sau Tabloul de trecere de la producția efectivă la producția distribuită:

În T.I.I. detaliat, trei linii de transfer permit trecerea de la producția efectivă a fiecărei ramuri la producția distribuită pe produs. Această trecere care rezultă din corespondența biunivocă ce există teoretic între o ramură şi un produs nu este perfectă. Într-adevăr, unele ramuri realizează alături de produsul lor şi unul aparținând unui alt post al nomenclaturii, iar unele ramuri necomerciale ale administrațiilor vând cu titlu rezidual unele bunuri şi servicii comerciale.

Liniile de transfer ale tabloului B' vor servi deci la tranzitarea produselor ramurii care efectiv le-a produs la ramura care teoretic ar fi trebuit să le producă. Totalul acestor linii este egal cu zero.

Cadranul C sau Tabloul resurselor în produse:

Acesta reprezintă în prima coloană ultima linie a cadranului B', producția distribuită pe produse. La aceasta se vor adăuga diverse resurse neproduse, susceptibile să facă obiectul utilizărilor finale sau intermediare pentru a fi respectat echilibrul utilizatori-resurse pentru fiecare produs.

Prima coloană adaugă producției distribuite importurile de produse evaluate la cost-asigurare, cu cheltuielile de transport cuprinse, însă taxele vamale fiind excluse, şi utilizările sunt evaluate la prețuri de achiziție, taxele vamale incluse şi trecute în cadrul resurselor.

Pentru o rațiune simetrică, subvențiile pentru import, care sunt de fapt taxe vamale negative, sunt trecute în coloana următoare.

Scanned with OKEN Scanner

În ultima coloană se adaugă TVA, care grevează produsele: adică soldul între TVA deductibilă de producător şi TVA deductibilă de celelalte unități privind cumpărările referitoare la acelaşi produs. Introducerea acestei coloane TVA care grevează produsele permite echilibrarea resurselor şi utilizărilor, deoarece în cadrul utilizărilor consumul final este evaluat cu toate taxele cuprinse şi utilizările intermediare, formarea brută a capitalului fix, exclusiv TVA deductibilă.

Apare astfel, întotdeauna, necesitatea de a echilibra resursele şi utilizările pe fiecare produs, ceea ce explică introducerea în cadranul C a marjelor comerciale.

Se observă că în cadranele A şi B marjele constituie "producția" comerțului. Aceste marje apar de două ori în T.I.I.: ca producție a ramurii comerț, ceea ce permite cunoaşterea structurii costurilor acestei ramuri şi ca marje, ceea ce permite cunoaşterea costurilor de distribuție pe produs. Pentru eliminarea acestei duble contări şi realizarea echilibrului tabloului, linia comerț şi coloana marje sunt anulate.

Cadranul D sau Tabloul utilizărilor finale:

Utilizările finale se referă la: consumul final, formarea brută a capitalului fix, variația stocurilor şi exporturi.

Consumul final constituie o utilizare posibilă doar de gospodăriile familiale şi pentru administrațiile publice sau private.

Aproape toate ramurile vând produse destinate consumului final al gospodăriilor familiale, dar într-o proporție mai mult sau mai puțin importantă. Consumul administrațiilor este constituit din propriile servicii necomerciale. În mod convențional, consumul de bunuri şi servicii al acestora este considerat intermediar.

Consumul final este evaluat la preț de achiziție (cu toate taxele cuprinse). În cazul unui produs intern (național), prețul de achiziție este egal cu suma prețului de pornire – de uzină, plus TVA

Scanned with OKEN Scanner

privind produsele şi marjele comerciale. În cazul unui produs importat, preţul de achiziţie este egal cu suma preţului CAF, a taxelor vamale, a TVA şi a marjelor.

Formarea brută a capitalului fix constituie o utilizare posibilă pentru un mic număr de produse ale industriilor mecanice, electrotehnice, construcţii, automobile.

Variaţia stocurilor constituie o utilizare posibilă doar pentru bunuri. Serviciile nu pot fi stocate. Cifrele din aceste coloane pot fi pozitive sau negative. Acestea sunt negative dacă destocajul este superior stocajului.

Atât formarea brută a capitalului, cât şi variaţia stocurilor sunt evaluate la preţuri de achiziţie, fără TVA deductibilă şi consumul intermediar.

Exporturile constituie o utilizare pentru cea mai mare parte a ramurilor, în afară de construcţii şi cea mai mare parte a serviciilor. Coloana exporturi este apropiată de linia importuri şi permite cunoaşterea structurii comerţului exterior al ţării. Exporturile sunt evaluate la preţuri FOB, respectiv Franco-Frontiera Română. Cheltuielile de transport şi asigurare care permit produselor să ajungă la destinaţie sunt contabilizate ca exporturi de servicii, dacă sunt în sarcina întreprinderilor rezidente. În evaluarea exporturilor nu se ţine seama de TVA. Ele sunt exonerate de TVA, ceea ce este normal, întrucât cetăţenii străini nu au de ce să plătească impozite româneşti. Astfel, TVA percepută în stadiile anterioare ale procesului de producţie este rambursată exportatorului.

Suma utilizărilor din fiecare produs aflată la finele fiecărei linii a Tabloului Intrări-Ieşiri este astfel, prin construcţie, egală cu suma resurselor în produse din ultima coloană a tabloului C.

Calculul produsului intern brut (PIB):

PIB este egal cu suma resurselor care echilibrează utilizările finale în bunuri şi servicii, din care se scad resursele exterioare şi

Scanned with OKEN Scanner

importurile. El este egal cu suma valorilor adăugate ale ramurilor, inclusiv valoarea adăugată a ramurii fictive, care utilizează consumul intermediar nerepartizat. Din acest motiv, valoarea adăugată a ansamblului ramurilor este inferioară valorii adăugate a ansamblului sectoarelor instituționale. La suma valorilor adăugate ale ramurilor trebuie adăugată TVA privind produsele şi taxele vamale şi retranşarea subvențiilor de import.

Pentru 1996 calculul PIB în miliarde lei prețuri curente [20]

Producția efectivă	240598.8
Consum intermediar	138744.6
= Valoarea adăugată brută	101854.2
+ Taxa pe valoarea adăugată	5359.4
Alte impozite pe venit	2099.4
+ Taxe vamale	1852.3
- Subvenții pe produs	2245.6
= **Produs intern brut**	**108919.7**

Utilizările Tabloului Intrări-Ieşiri (T.I.I.) permit citirea, în linii, pentru fiecare produs a echilibrului între resurse şi utilizări. În fiecare coloană se citesc conturile de producție şi de exploatare ale diverselor ramuri.

Produsul intern brut se mai poate calcula şi astfel:

Consum final	89939.4
+ F.B.C.F.	24998.5
+ Variație de stoc	3161.5
+ Export/Import	30651.1
- Import	39830.8
Produs intern brut [20]	**108919.7**

Scanned with OKEN Scanner

T.I.I. permite calcularea PIB. Această estimare este confruntată cu alta pornind de la conturile de exploatare ale sectoarelor instituționale. Pe baza datelor fiscale redresate se prezintă o estimare a excedentului brut de exploatare şi, cunoscând celelalte posturi ale conturilor, se obține prin sold valoarea adăugată brută a fiecărui sector instituțional. Prin agregare se obține o altă estimare a PIB, definitivă.

T.I.I. permite descrierea structurii aparatului productiv. El exprimă rețeaua de interdependențe ce caracterizează economia la un moment dat. Descriind structura fluxurilor de produse din cadrul unei economii, el permite ierarhizarea activităților, punând în evidență ramurile mature şi ramurile antrenate. Se poate astfel spune că se ierarhizează aceste ramuri: extracția şi producția primare prezintă o interdependență slabă, apoi prima transformare de materii prime, bunurile intermediare, bunurile finale sunt din ce în ce mai interdependente.

Descriind interdependența între ramuri, pe baza T.I.I. se poate prevedea care va fi repercusiunea în lanț a unui impact într-un punct oarecare al aparatului productiv, în cazul unei variații de volum sau al unei variații de preț. Şi, cunoscând structura producției unui an de referință, se poate prevedea producția unui an orizont pe baza unui număr de ipoteze.

În privința ipotezei constantei coeficienților tehnici (Leontief), această ipoteză nu este verificată decât în condiții restrictive:

- stabilitatea tehnologiei, într-o lume fără mutație structurală;
- nesubstituirea între materii prime;
- inexistența economiei sau dezeconomiei la scară;
- omogenitatea tehnologică a ramurilor, nu numai a celor care produc un produs specific. Şi unitățile de producție trebuie să fie de dimensiune comparabilă.

În realitate, coeficienții tehnici variază datorită:

- progresului tehnic, deoarece acesta are un dublu efect asupra acestora: el substituie consumurile intermediare noi,

Scanned with OKEN Scanner

consumurilor intermediare tradiționale. Procedeele noi permit utilizarea mai economică a materiilor prime, de unde o scădere pe termen lung a coeficienților tehnici; ele permit şi realizarea de noi produse, a căror tehnologie diferă de cea a produselor vechi comparabile;

- evoluției prețurilor relative a consumurilor intermediare, care depind de evoluția productivității, dar şi de evoluția cererii a impozitelor, a factorilor politici. Ea provoacă astfel substituiri de produse;

- variației compoziției interne a ramurilor: concentrarea întreprinderilor. Substituirea întreprinderilor vechi de către cele moderne modifică aceşti coeficienți tehnici.

Importanța relativă a profitului şi salariilor în cadrul valorii adăugate şi, în general, evoluția raporturilor de producție se repercutează asupra coeficienților.

Se poate constata, astfel, că aceşti coeficienți tehnici reflectă evoluția tehnologiei, prețurilor, structurilor productive şi raporturilor sociale. De fapt, ei sunt coeficienți tehnico-economici.

Structura Tabloului Intrări - Ieşiri pe anul 1996 pentru România [18,19,20], în formă abreviată, cu 35 de ramuri în prețuri curente, se prezintă potrivit schemei alăturate. Subliniem că ramurile T.I.I. sunt: 1 - Agricultura, silvicultura, piscicultura, exploatarea forestieră; 2 - Cărbune, cocs; 3 ..... 34 - Servicii colective, sociale, personale; 35 - Corecție teritorială [20].

Scanned with OKEN Scanner

TABLOUL INTRĂRI – IEŞIRI abreviat al României pe 1996 [Sursă: 20]

(miliarde preţuri curente)

Resurse pe produse				
Prod. distr. P10	Import P60	Marje	Imp. pe prod.	Total resurse
1				
2				
.				
.				
.				
.				
34				
35				
240598.8	39830.8		7458.8	287495.1

Intrări intermediare					
Ramuri produse	1	2...	34		Total CI
1					
2					
.					
.					
.					
.					
34					
35					
Total CI					138744.6

Utilizări finale				
CF	FBCF	ΔS	EXP	Total utiliz.
1				
2				
.				
.				
.				
.				
34				
35				
89939.4	24998.5	3161.5	30651.1	287495.1

	1	2	.....	34	35	Total
Cons. interm.						138744.6
VAB						101854.2
Prod. efectivă						240598.8
Transf.						0
Prod. distr. 5						220598.8

CALCULUL PIB	
VAB	101854.2
T.V.A., accize	5359.4
Alte imp. pe prod.	2099.4
Taxe vamale	1852.3
Subvenţii pe produs	-2245.6
Total PIB	108919.7

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

TABLOUL INTRĂRI - IEŞIRI abreviat al României pe 1996 [Sursă: 20]

(miliarde preţuri comparabile)

Resurse pe produse				
Prod. distr. P10	Import P60	Marje	Imp. pe prod.	Total resurse
1				
2				
.				
.				
.				
34				
35				
160548.8	26041.9		5870.2	192369.1

Intrări intermediare					
Ramuri produse	1	2.....	34	35	Total CI
1					
2					
34					
35					
Total CI					91343.6

Utilizări finale				
CF	FBCF	ΔS	EXP	Total utiliz.
1				
2				
34				
35				
62755.0	16299.5	1645.6	20325.4	192369.1

	1	2	.....	34	35	Total
Cons. interm.						91343.6
VAB						69205.2
Prod. efectivă						160548.8
Transf.						0
Prod. distr.						160548.8

CALCULUL PIB	
VAB	69205.2
T.V.A., accize	4158.0
Alte imp. pe prod.	1712.2
Taxe vamale	1272.7
Subvenţii pe produs	-1364.5
Total PIB	74983.6

II. Operațiunile de repartiție

Din procesul de producție se obțin, în acelaşi timp, bunuri şi servicii, precum şi venituri. Operațiunile de repartiție sunt cele care descriu formarea şi circulația veniturilor.

Originea veniturilor o constituie crearea de valoare adăugată în cadrul unităților de producție: venitul primar este repartizat între unitățile instituționale. Repartiția primară a venitului este descrisă în conturile de exploatare.

Unitățile instituționale redistribuie între ele acest venit primar: formarea venitului disponibil de care dispune unitatea instituțională după repartiția secundară a venitului este descrisă în contul de venit al fiecărei unități.

Operațiunile de repartiție sunt înscrise de două ori la utilizările contului de la care se varsă sumele şi la resursele contului primitor, ceea ce înseamnă că fiecare cont de operațiune este în mod necesar echilibrat.

Operațiunile de repartizare a venitului şi cele privind elementele patrimoniului sunt operațiuni de repartizare a capitalului. Pentru aceste operațiuni nu există un tablou sintetic.

Scanned with OKEN Scanner

Clasificarea operațiunilor de repartiție a veniturilor

1. Remunerațiile salariaților

În SCN remunerația salariaților cuprinde toate vărsămintele în bani şi avantaje oferite în natură angajaților, cu titlu de remunerație a muncii îndeplinite de salariați în cursul perioadei.

Această operațiune se descompune în:

- salarii şi adaosuri brute, înainte de deducerea părții cotizațiilor sociale din sarcina salariaților, inclusiv diversele prime şi avantaje în natură;
- cotizații sociale efective în sarcina angajaților, respectiv vărsăminte efectuate de aceştia către asigurările sociale. Aceste cotizații sunt considerate ca un element al remunerației salariaților, pe care aceştia trebuie s-o verse apoi asigurărilor sociale. Cotizațiile sociale apar, astfel, ca un salariu indirect, care face obiectul unei prelevări la sursă.

Această inovație a SCN permite comparații internaționale, repartiția între salariul direct şi cel indirect depinzând mult de practicile instituționale din fiecare țară şi, comparând remunerația globală a salariaților, se elimină incidența disparităților instituționale.

Cotizațiile sociale fictive reprezintă contrapartida prestațiilor sociale oferite direct, în afara circuitului de cotizații. Ele nu corespund unui flux real. Această inovație a SCN facilitează comparațiile internaționale privind cheltuielile salariaților pe ramuri sau sectoare.

Remunerația salariaților este înregistrată la utilizările contului de exploatare a sectorului în cauză şi la resursele contului de venit al familiilor.

Scanned with OKEN Scanner

2. Impozitele legate de producție și de importuri

Este vorba de prelevări obligatorii ale administrațiilor publice, care privesc producția sau importul de bunuri și servicii sau utilizarea de factori de producție. Aceste impozite sunt datorate, oricare ar fi rezultatele unității producătoare; ele sunt diferite de impozitele asupra beneficiilor vărsate de unitățile producătoare din categoria impozite curente asupra venitului și patrimoniului.

Aceste impozite sunt:

- taxa pe valoarea adăugată, care grevează produsele;
- alte impozite legate de producție, taxele vamale și asimilate.

TVA privind produsele:

TVA este colectată de întreprinderi, care o facturează clienților lor. Dar întreprinderile nu varsă statului totalitatea TVA facturată, deoarece o parte din TVA facturată este deductibilă (consumul intermediar, formarea capitalului fix). De fapt, concepția fiscală privind valoarea adăugată este diferită de cea a contabilității naționale: pentru fisc, investiția (FBCF) este o utilizare intermediară, iar pentru contabilitatea națională este o utilizare finală.

În acest context, TVA privind produsele constituie diferența dintre TVA facturată și TVA deductibilă. Această diferență este efectiv percepută de stat și deci trecută la resursele contului de venituri ale administrațiilor publice.

În același timp, TVA privind produsele nu apare la utilizările nici unui cont de sector. Ea este în principal în sarcina familiilor, dar și a altor consumatori, care nu au posibilitatea deducerii. Ea apare ca diferență între prețurile de înregistrare ale utilizărilor de bunuri și servicii (prețul de achiziție pentru utilizările interioare) și prețurile de

Scanned with OKEN Scanner

înregistrare a resurselor de bunuri şi servicii (preţul de întreprindere, fără TVA facturată, cu marjele cuprinse pentru producţie).

Alte impozite legate de producţie privesc producţia şi sunt nedeductibile. Ele sunt trecute la utilizările contului de exploatare al sectoarelor producătoare şi la resursele contului de venit al administraţiilor.

Această categorie este destul de puţin omogenă şi comportă impozitele pe salarii şi mâna de lucru, impozite specifice asupra anumitor produse şi diverse impozite suportate de unităţile producătoare.

Taxele vamale sunt prelevări obligatorii ale administraţiilor publice asupra bunurilor importate. Ele constituie un element al preţului de achiziţie al produselor pentru utilizatori şi înregistrarea lor este similară celei adoptate pentru TVA.

3. Subvenţiile pentru exploatare şi import

Ele sunt transferuri curente ale administraţiei publice naţionale sau ale unor organisme internaţionale vărsate unităţilor producătoare în scopul reducerii preţului.

Veniturile pământului şi ale activelor necorporale se referă la: redevenţele de exploatare a zăcămintelor miniere, brevetele, drepturile de reproducere a operelor literare sau artistice.

4. Dividendele şi alte venituri distribuite de societăţi

În timp ce dobânzile sunt venituri fixe, dividendele sunt venituri variabile vărsate de societăţi proprietarilor capitalului lor, în

Scanned with OKEN Scanner

funcție de profiturile realizate şi în virtutea deciziilor organelor lor conducătoare.

Dividendele reprezintă remunerația acționarilor; ele sunt înregistrate.

Această operațiune constituie o utilizare a contului de venit a SQS şi a instituțiilor de credit şi o resursă a contului de venit receptor (în special familiei).

Veniturile prelevate de antreprenorii de cvasisocietăți

Este vorba de sume prelevate de aceşti antreprenori din beneficii realizate şi destinate propriei lor folosințe. Aceste sume sunt înregistrate la utilizările contului de venit al societăților şi la resursele contului de venit al sectoarelor proprietare.

În fine, participarea salariaților la fructele expansiunii întreprinderii, care apare la utilizarea contului de venit al societăților şi cvasisocietăților, instituții de credit şi întreprinderi de asigurare şi la resursele contului de venit al gospodăriilor familiale.

5. Operațiunile de asigurare – daune

Aceste operațiuni privesc acoperirea riscurilor referitoare la accidente (incendii, accidente etc.). Ele cuprind:

➢ ***Primele nete de asigurare – daune***, care sunt egale cu o parte din prime, destinată să acopere, în cursul perioadei, partea din riscul încă neacoperit de veniturile financiare. Aceste venituri sunt afectate prioritar plăților de indemnizații, primele nete neinteresând decât să acopere soldul. Aceste prime nete sunt mai mult operațiuni de repartiție, deoarece în cazul asigurărilor privind daunele nu există capitalizare care să depăşească perioada de un an. Dimpotrivă, primele şi indemnizațiile de asigurare de viață se bazează pe

Scanned with OKEN Scanner

principiul capitalizării şi sunt considerate drept operațiuni financiare. Asigurările de viață sunt de fapt un mod de plasament al economiilor.

Primele nete sunt înregistrate la utilizările contului de venit al asiguraților şi la resursele contului de venit al întreprinderilor de asigurare.

➢ ***Indemnizațiile de asigurare-daune*** reprezintă sumele vărsate în caz de realizare a sinistrului şi sunt înregistrate invers decât primele.

6. Transferurile curente fără contrapartidă (cu excepția transferurilor curente privind producția)

Acest post regrupează:

➢ **Impozitele curente asupra venitului şi patrimoniului,** care cuprind: impozitul pe profitul societăților, impozitul pe venitul persoanelor fizice, impozitele locale etc.

➢ **Cotizațiile sociale** efective vărsate fie de asigurați, fie de furnizorii lor.

Cotizațiile sociale fictive reprezintă contrapartida prestațiilor sociale oferite direct de către patroni salariaților lor.

Prestațiile sociale cuprind toate transferurile curente exprimate în bani sau în natură atribuite personal gospodăriilor familiale de către un terț, în vederea luării în sarcină a anumitor nevoi sau riscuri, fără o contrapartidă echivalentă şi simultană a părții beneficiare.

Prestațiile sociale nu se confundă deci nici cu remunerația muncii, nici cu indemnizațiile de asigurare (acoperirea riscurilor ce

Scanned with OKEN Scanner

decurg dintr-un act de prevedere colectivă şi nu dintr-un contract privat, în care există echivalent între prima vărsată şi acoperirea riscului).

Prestaţiile sociale sunt înregistrate la utilizările contului de venit ale sectoarelor care efectuează prestaţiile (asigurările sociale, ale administraţiei publice sau patroni) şi la resursele contului de venit al gospodăriilor familiale.

Complexitatea remuneraţiei salariaţilor, a cotizaţiilor şi a prestaţiilor sociale caracteristice SCN are în vedere, de asemenea:

➢ ***Transferurile curente între administraţiile publice:***

Este vorba despre subvenţii şi transferuri de reţete fiscale, mai ales ale statului spre colectivităţile locale sau asigurările sociale. Ele sunt înregistrate la utilizările contului de venit al administraţiilor care efectuează şi la resursele contului aceleia care primeşte aceste transferuri.

➢ ***Transferurile curente către administraţiile private:***

Ele corespund cotizaţiilor vărsate de familii sau subvenţiilor vărsate de administraţiile publice administraţiilor private.

➢ ***Cooperarea internaţională curentă:***

Ea reprezintă transferurile între administraţiile publice rezidente şi nerezidente. Se înregistrează la utilizările sau resursele contului de venit al administraţiilor publice şi la utilizările sau resursele contului operaţiunilor nefinanciare ale restului lumii.

➢ ***Transferurile private internaţionale:***

Acestea se efectuează între gospodăriile rezidente şi cele nerezidente. Este vorba, în esenţă, de transferuri de fonduri adresate de lucrătorii care migrează către familiile lor din ţările de origine. Ele se înregistrează la utilizările (sau resursele) contului de venit al

Scanned with OKEN Scanner

gospodăriilor familiale şi la resursele (sau utilizările) contului de operațiuni nefinanciare ale restului lumii.

➢ ***Transferurile curente diverse:***

Acestea sunt o categorie reziduală care regrupează participațiile familiilor vărsate administrațiilor publice cărora le efectuează servicii necomerciale, burse etc. sau transferuri curente privind mari şantiere în străinătate.

7. Transferurile de capital

Veniturile nu sunt singurele care circulă. Elementele patrimoniului circulă de asemenea. Operațiunile de repartiție a patrimoniului sunt transferuri care influențează direct asupra nivelului investițiilor sau averii beneficiarului. Ele afectează deci conturile de capital ale sectoarelor respective şi regrupează:

➢ Ajutoarele pentru investiții destinate finanțării operațiunilor de formare brută a capitalului fix, mai ales sub formă de cumpărări de locuințe. Ele sunt înregistrate la utilizările contului de capital al administrațiilor publice şi la resursele contului de capital al sectoarelor respective.

➢ Impozitele asupra capitalului sunt vărsate în mod neregulat, ceea ce le distinge de impozitul asupra averii. Este vorba de drepturi de mutație cu titlu gratuit privind succesiunile şi donațiile. Ele sunt înregistrate la utilizările contului de capital al sectorului care efectuează operațiunea şi la resursele celui al administrațiilor publice.

➢ Alte transferuri de capital regrupează despăgubirile de război, primele de economie, locuințele, testamentele şi donațiile

Scanned with OKEN Scanner

între diferite sectoare instituționale. Transferurile de capital între familii, deşi foarte importante, nu sunt înregistrate în contabilitatea națională.

8. Absența unui tablou analitic al repartiției

În timp ce operațiunile asupra bunurilor şi serviciilor şi în special producția fac obiectul unei descompuneri pe ramuri în cadrul Tabloului Intrări-Ieşiri, iar operațiunile financiare suportă o descompunere în cadrul tabloului operațiunilor financiare, operațiunile de repartiție nu fac obiectul nici unei analize specifice.

Conturile anuale ale familiilor prezintă destul de puține elemente necesare analizei veniturilor. Remunerația salariaților este prezentată mai curând ca un cost pentru întreprinderi decât ca un venit esențial pentru toți cetățenii. Redistribuirea care are loc între diversele categorii de familii cu ajutorul prelevărilor obligatorii şi al prestațiilor sociale este invizibilă. Contul de venit anual al familiilor nu permite cunoaşterea venitului disponibil al lucrătorilor salariați şi al celor nesalariați.

Insuficiența cunoaşterii veniturilor se explică în două moduri:

- Veniturile sunt mai greu de înțeles. Ele pot fi cunoscute fie prin anchete asupra familiilor, fie cu ajutorul fiscalității. În primul caz reținem reticența, imprecizia şi omisiunea, precum şi diferența între venitul declarat şi venitul real.

- Necunoaşterea veniturilor se explică şi prin absența voinței politice a cunoaşterii precise şi detaliate a acestora. Se poate vorbi chiar de o subestimare a inegalităților reale a veniturilor între diverse categorii socio-profesionale, precum şi de o rezistență la publicarea unor asemenea informații.

Scanned with OKEN Scanner

III. Operațiunile financiare

În ansamblul operațiunilor ce compun activitatea economică, operațiunile financiare au în vedere crearea şi circulația mijloacelor de plată indispensabile unei economii în care trocul, autoconsumul şi prestațiile în natură sunt fenomene excepționale[50]. Ele au drept funcție inițierea sau încetarea unei relații de tipul debitor – creditor, între două unități instituționale.

Drepturile financiare care însoțesc o asemenea relație între două unități instituționale sunt denumite ***creanțe***, atunci când sunt privite din punctul de vedere al titularului acestuia (creditorul) sau ***angajamente***, când sunt privite din punctul de vedere al datornicului (debitorul). Ele pot fi materializate printr-un suport deținut de creditor (bilete de bancă, piese metalice, efecte de comerț, alte titluri) sau nu, în acest caz ele făcând obiectul unor înscrisuri în contabilitatea părților (depozite, bonuri de tezaur, acțiuni sau obligațiuni).

Actele economice sunt grupate în contabilitatea națională pe criterii de omogenitate în trei categorii:

- **operațiuni asupra bunurilor şi serviciilor**;
- **operațiuni de repartiție**;
- **operațiuni financiare**[51].

În general, **operațiunile asupra bunurilor şi serviciilor** şi **operațiunile de repartiție** au asociată o **operațiune financiară**. Aceasta poate consta într-o remitere de mijloace de plată, într-un credit (în cazul unei plăți amânate) sau într-o remitere de acțiuni,

[50] Tabără N., *Contabilitate națională*, Ediția a II-a, Editura Moldova, Iaşi, 1997, p. 133.

[51] Tabără N., *Contabilitate națională*, Ediția a II-a, p. 41.

Scanned with OKEN Scanner

în cazul aportului în natură la capitalul social al unei societăți. Operațiunile financiare care constituie contrapartida operațiunilor curente asupra bunurilor şi serviciilor sau de repartiție sunt înregistrate doar pentru soldul lor: o descriere amănunțită se poate realiza cu ajutorul unor tablouri specifice contabilității naționale, care descriu operațiuni asupra bunurilor şi operațiuni de repartiție. Ele descriu, de altfel, mişcările monedei şi ale altor creanțe.

O operațiune financiară poate avea, de asemenea, în contrapartidă, o altă operațiune financiară, de tipul achiziționării unei creanțe sau rambursării unei datorii. În acest caz, ambele operațiuni sunt de natură financiară şi se rezumă la arbitrajul unui tip de creanță contra altui tip de creanță, fără incidență asupra poziției financiare nete a respectivelor unități instituționale. Din această categorie de operațiuni fac parte: creația monetară, emisiunea şi achiziționarea de titluri, în general toate operațiunile cu instrumente de plasament sau de finanțare.

Natura de creanță sau de angajament – comună tuturor operațiunilor financiare – este înțeleasă într-un ***sens economic***, mai larg decât cel juridic. *Moneda* constituie o creanță prin prisma celui care o deține şi o datorie pentru instituția de credit care a emis-o, iar *acțiunile* sunt considerate creanțe asupra activului societății care le-a emis (creanțe nerambursabile, dar negociabile) şi nu drepturi de proprietate.

Noțiunea de ***creanță*** sau de ***angajament*** se extinde şi asupra:

- Drepturilor asiguraților față de rezervele tehnice de asigurări;
- Drepturilor de proprietate reprezentate prin titluri negociabile, a căror cesiune transferă dreptul de proprietate;
- Investițiilor în natură ale nerezidenților pe teritoriul economic al țării;

Scanned with OKEN Scanner

- Investițiilor în natură ale rezidenților în afara teritoriului economic al țării.

La limita noțiunii de ***creanță*** se găsesc:

- *Aurul financiar* – posesiunea asupra acestuia nu implică nici o relație cu un debitor instituțional, aurul financiar având timp îndelungat un caracter monetar. Din acest motiv, operațiunile cu aur financiar sunt tratate ca operațiuni financiare, iar aurul financiar este tratat – prin convenție – ca o creanță.
- *Drepturile speciale de tragere.*
- *Poziția netă față de Fondul Monetar Internațional*[52].

Nu sunt considerate elemente financiare toate bunurile reale, altele decât aurul financiar, chiar dacă pot reprezenta un plasament (terenuri, obiecte de artă şi de anticariat) şi toate activele necorporale, chiar şi acelea care produc un venit (brevete, drepturi de autor).

Operațiunile financiare relevă creanțele şi datoriile sectoarelor instituționale şi reprezintă contrapartida operațiunilor asupra bunurilor şi serviciilor, a operațiunilor de repartiție sau a schimburilor financiare pure, ce servesc schimbul de creanțe. Contabilitatea națională descrie operațiunile financiare cu ajutorul unui nomenclator care clasifică creanțele şi angajamentele *după rolul lor*, le contabilizează respectând un anumit număr de principii şi reguli şi le prezintă sub formă de tabele şi conturi, stabilite la diverse niveluri de agregare.

Există o varietate de instrumente financiare. Toate, cu excepția aurului financiar, au o trăsătură comună – existența unei relații creditor-debitor între două unități instituționale, dar se

[52] Comisia Națională pentru Statistică, Banca Națională a României, *Conturile Naționale*, 1995 – 1996, septembrie 1999, p. 147-149.

Scanned with OKEN Scanner

diferențiază între ele prin alte caracteristici, care constituie, de altfel, criteriile de clasificare a operațiunilor financiare.

Creanțele sunt clasificate din punct de vedere al *rezidenței părților implicate.*

Clasificarea în rubrici s-a realizat pe baza *criteriului lichidității creanței* care, la rândul ei, depinde de ***termenul de scadență*** şi de ***transmisibilitatea instrumentului respectiv.***

Criteriul transmisibilității stă la baza distincției între:

- **Instrumentele de plasament** – valori financiare destinate circulației şi care se adresează unei multitudini de investitori (creditori) potențiali;

- **Instrumentele de finanțare** – valori financiare care nu sunt destinate circulației şi care se referă la un creditor şi un debitor bine determinați.

Operațiunile financiare sunt ***evaluate*** la prețurile la care au fost efectuate. Aceasta înseamnă că, atâta timp cât nu s-a realizat o operațiune de cedare sau de stingere a unei creanțe, valoarea beneficiilor sau a pierderilor aferente nu se înregistrează. Dimpotrivă, atunci când s-a realizat o operațiune de cedare sau de stingere a unei creanțe, valoarea sa include beneficiul sau pierderea rezultatelor din această operațiune, calculate în funcție de valoarea din momentul achiziției sau naşterii creanței respective.

Evaluarea operațiunilor financiare – odată definit conținutul lor şi momentul înregistrării – nu ridică probleme particulare, deoarece acestea se referă la valori exprimate direct sau indirect în unități monetare.

În ceea ce priveşte titlurile, pentru care sunt disponibile mai multe valori, prețul care se reține este:

- ***Prețul de emisiune*** – pentru titlurile noi;

Scanned with OKEN Scanner

- ***Cursul la bursă sau prețul de negociere*** – pentru titlurile în circulație;
- ***Valoarea de rambursare*** – pentru titlurile ajunse la scadență.

Pentru contabilizarea operațiunilor financiare se foloseşte noțiunea de **variație de creanțe** sau **variație de angajamente**, mai utilă decât cea de resurse/utilizări, folosită pentru operațiunile cu bunuri şi servicii şi pentru cele de repartiție.

Dacă o operațiune poate figura într-un cont atât la resurse, cât şi la utilizări, se spune că ea face obiectul unei înregistrări nete, atunci când nu se reține decât soldul acesteia, care va apare fie la resurse, fie la utilizări. În caz contrar, se spune că înregistrarea este brută.

A. TABLOUL OPERAȚIUNILOR FINANCIARE

Tabloul operațiunilor financiare (TOF) reprezintă partea din contabilitatea națională care prezintă *echilibrul general al creanțelor şi angajamentelor.* Acesta poate fi exprimat fie ***sub formă de flux*** – caz în care operațiunile financiare sunt contabilizate ca variație reală de creanțe şi de angajamente – fie ***sub formă de stoc***, la sfârşitul perioadei care, considerând relațiile financiare sub aspect patrimonial, prezintă creanțele şi angajamentele pe baza valorii lor de inventar. Pe această bază este posibilă cunoaşterea masei monetare în circulație. Diferențele dintre variațiile de stoc şi fluxul real din cursul perioadei analizate sunt înregistrate într-un cont separat, numit ***cont de reconciliere***, care asigură legătura dintre cele două tipuri de contabilizare.

Scanned with OKEN Scanner

Variațiile de creanțe şi angajamente aferente sectorului instituțional "Restul lumii" sunt înregistrate din punct de vedere al relației nerezident – rezident, invers decât prezentarea din balanța de plăți.

Primele tablouri ale operațiunilor financiare au fost concepute de L. Denizet la finele deceniului cinci. Ele au fost încorporate treptat în conturile naționale; practica franceză le va generaliza pe plan internațional.

Tablourile operațiunilor financiare pun în evidență o caracteristică fundamentală a instrumentelor financiare şi anume faptul că ele pot fi puse în rezervă, pot fi transferate în timp sau puse de către anumite unități economice la dispoziția altor unități pentru o durată şi în condiții determinate. Această proprietate este fundamentală pentru realizarea echilibrului general macro-economic şi în special pentru realizarea echilibrului dintre investiții şi economii[53].

Rolul Tabloului Operațiunilor Financiare este de a arăta cum se realizează acest echilibru financiar şi are în centru instituțiile financiare. El prezintă informațiile financiare aferente sectoarelor instituționale, după o logică ce permite descrierea circuitelor financiare şi comportamentelor financiare specifice acestor sectoare care compun economia națională[54]. Instituțiile financiare au nu numai un rol de intermediere între unitățile excedentare şi cele deficitare, ci pot crea monedă pentru a satisface nevoile de finanțare ale unităților deficitare şi pot transforma creanțele pe termen scurt ale unităților excedentare în creanțe pe termen lung.

Elaborarea conturilor financiare ale României s-a făcut pe baza Sistemului European de Conturi Economice Integrate,

[53] Tabără N., *Contabilitate națională*, Ediția a II-a, Editura Moldova, Iaşi, 1997, p. 134.

[54] Ionaşcu I., *Contabilitate națională*, Editura Economică, Bucureşti, 1995, p. 51.

Scanned with OKEN Scanner

ediția a doua, din 1979, utilizând clasificarea operațiunilor financiare prezentată de acesta. Creanțele şi angajamentele sunt grupate într-un nomenclator unic, fiecare creanță fiind contabilizată în acelaşi timp şi ca angajament.

În România, tabloul operațiunilor financiare s-a realizat numai sub formă de flux, rămânând ca, într-o etapă ulterioară, acesta să fie completat cu prezentarea conturilor sub formă de stoc. Fluxurile reale de creanțe şi de angajamente au fost determinate ca variație a stocurilor de la începutul şi sfârşitul perioadelor, în cazul operațiunilor realizate şi exprimate în lei; pentru operațiunile efectuate în devize şi exprimate în lei, fluxul real a fost obținut prin transformarea în USD a stocurilor în lei la începutul şi sfârşitul anului (la cursurile de la aceste momente), calcularea variației stocurilor în USD şi transformarea acesteia în lei la un curs mediu anual. Acest mod de calcul urmăreşte eliminarea influențelor rezultând din aprecierea/deprecierea monedei naționale.

În elaborarea conturilor financiare ale României se folosesc următoarele **surse de date:**

- Pentru sectorul *"Societăți şi cvasisocietăți nefinanciare"* (S10) – ***bilanțurile*** agenților economici, centralizate de Ministerul Finanțelor;

- Pentru sectorul "*Instituții de credit*" (S40) – ***bilanțurile*** băncilor comerciale şi cel al Băncii Naționale şi ***alte lucrări cu caracter statistic*** elaborate de BNR (situația monetară);

- Pentru sectorul *"Societăți de asigurare"* (S50) – ***bilanțurile*** societăților de asigurări centralizate de OSAAR (Oficiul de Supraveghere a Activității de Asigurare şi Reasigurare), din cadrul Ministerului de Finanțe;

Scanned with OKEN Scanner

- Pentru sectorul *"Administrație Publică"* (S60) – ***bilanțul*** instituțiilor publice elaborat în cadrul Ministerului de Finanțe, ***darea de seamă privind execuția bugetului de stat*** şi ***alte date*** furnizate de BNR;

- Pentru sectorul *"Restul lumii"* (S80) – ***balanța de plăți*** elaborată de BNR;

- Pentru sectoarele *"Administrații private"* (S70) şi *"Gospodăriile populației"* (S80) – conturile sunt elaborate ***prin reflecție***, pe baza informațiilor legate de creanțele şi angajamentele lor, rezultate din conturile celorlalte sectoare.

Existența unor surse diferite de informații, uneori divergente, referitoare la aceeaşi operațiune sau la aceleaşi sectoare instituționale, a condus la stabilirea unor priorități de informare acordate anumitor sectoare, în funcție de ***importanța, credibilitatea şi cantitatea informațiilor*** furnizate de către acestea.

Ordinea de prioritate stabilită, în funcție de fiabilitatea surselor de date din punctul de vedere al conturilor financiare, este următoarea:

- Sectorul Instituțiilor de credit;
- Sectorul Restul lumii;
- Sectorul Societăților de asigurări;
- Sectorul Societăți şi cvasisocietăți nefinanciare;
- Sectorul Administrației publice.

Tabloul operațiunilor financiare în flux reprezintă o juxtapunere a conturilor financiare ale sectoarelor instituționale trecute în coloane şi operațiunile financiare trecute pe linii, care constituie conturi ecran.

Scanned with OKEN Scanner

a. Coloanele TOF: sectoarele instituționale

Pe coloanele TOF sunt trecute cele şase sectoare instituționale plus "Restul lumii". Pentru fiecare sector, regăsim *în partea stângă* **fluxurile nete de creanțe**, iar *în dreapta* **fluxurile nete de datorii**[55].

În conturile financiare se înregistrează variațiile de creanțe şi datorii în cursul anului şi nu elementele în curs de creanțe şi datorii în cursul anului. Aceste fluxuri reprezintă valori nete şi anume: se *înregistrează creşterile de creanțe minus recuperările şi creşterile de datorii mai puțin rambursările*. Cifrele înregistrate pot fi şi negative.

Descompunerea celor două sectoare în alte două sectoare în curs prezintă un interes specific:

- **instituțiile financiare** joacă un rol de intermediere şi de transformare financiară (Banca Națională, celelalte bănci specializate şi alte instituții financiare);
- **administrațiile publice** sunt descompuse în administrații publice centrale, locale şi administrații de asigurări sociale.

b. Liniile TOF: operațiunile financiare

Nomenclatura operațiunilor financiare este aceeaşi pentru variațiile creanțelor şi variațiile datoriilor. Distingem nouă categorii

[55] Archambault E., *Comptabilité nationale*, 5-ème édition, Economica, Paris, 1994, p. 126.

Scanned with OKEN Scanner

de operaţiuni financiare[56]. Repartizarea acestor operaţiuni se bazează pe un dublu criteriu:

- **funcţia principală** pe care o îndeplineşte fiecare instrument financiar (de plată, plasament, de finanţare);
- **comportamentul la creanţier sau la debitor**, bazat pe caracterul mai mult sau mai puţin lichid al creanţei/datoriei deţinute. O creanţă este lichidă atunci când poate fi transformată uşor şi fără cheltuieli în bani.

➢ **Instrumentele de plată**[57] sunt lichide şi pot servi imediat la reglarea tranzacţiilor. Distingem:

1. *Mijloace de plată internaţionale:*

Este vorba de creanţe utilizabile direct, fără transformare prealabilă, pentru plăţi în afara teritoriului naţional. Mijloacele de plată internaţionale constituie un flux net de datorii pentru sectorul "Restul lumii" (FND) şi un flux net de creanţe pentru sectoarele care le deţin (FNC). În SCN, mijloacele de plată internaţionale cuprind: *aurul financiar* şi *drepturile speciale de tragere.*

Rubrica ***Aur financiar (F00)*** înregistrează aurul care nu este utilizat în scopuri industriale. Aurul este calificat drept financiar, deoarece este achiziţionat cu scopul de a constitui o rezervă (spre deosebire de aurul destinat consumului intermediar în fabricarea unor bunuri) şi poate fi atât un instrument de plată, cât şi de plasament (este considerat un angajament faţă de sectorul "Restul lumii").

Rubrica ***Drepturi speciale de tragere (F10)*** cuprinde operaţiunile privind alocarea de către FMI de DST-uri fără

---

[56] Tabără N., *Contabilitate naţională*, Ediţia a II-a, Editura Moldova, Iaşi, 1977, p. 96.

[57] Comisia Naţională pentru Statistică, Banca Naţională a României, *Conturile Naţionale, Conturile naţionale financiare* 1992 – 1993, august 1996.

Scanned with OKEN Scanner

contrapartidă. Aceste creanțe sunt alocate țărilor care se angajează să cedeze monedă efectiv convertibilă contra remiterii de DST de către o altă țară şi să le accepte ca plată în loc de aur sau devize.

2. *Mijloace de plată în lei (F20):*

Mijloacele de plată în lei reprezintă ansamblul de mijloace de plată normale utilizate pe teritoriul național. Mijloacele de plată în lei se referă la moneda fiduciară şi depozitele la vedere, care pot fi transformate în monedă națională fără nici un fel de restricție şi care sunt transferabile prin cecuri, virament sau alte documente similare (***numerar şi depozite la vedere transferabile***).

Aşa cum am arătat anterior, TOF are în vedere variațiile nete ale stocurilor de monedă deținute de fiecare sector. Moneda constituie un flux net de datorii pentru banca sau pentru tezaurul care l-a emis (FND) şi un flux net de creanțe pentru sectoarele care le dețin (FNC).

➢ **Instrumentele de plasament** grupează toate creanțele care se oferă unei unități instituționale ce doreşte să pună în rezervă o parte din venitul său. Aceste mijloace de plasament sunt fie emise de intermediari financiari, fie negociate pe o piață deschisă. Pentru aceste creanțe, relația dintre creanțier şi debitor nu este un factor determinant. Distingem în ordinea lichidității descrescânde:

3. *Alte depozite în lei sau devize (F30):*

Celelalte lichidități grupează depozitele la vedere, în afara celor transferabile prin CEC sau virament, depunerile la termen sau cu preaviz şi titlurile care nu circulă pe piață. Aceste lichidități pot fi înregistrate în lei sau în devize. Aceste depozite au drept

Scanned with OKEN Scanner

caracteristică faptul că nu pot fi utilizate în orice moment, fără restricție şi fără a fi transformate în prealabil în numerar sau în depozite la vedere transferabile. Aceste creanțe pot fi privite şi ca instrumente de finanțare.

4. *Titlurile de piață monetare (F40):*

Titlurile de piață monetare grupează creanțe pe termene cuprinse între 12 luni şi 2 ani reprezentate de titluri, care circulă pe o piață, altele decât acțiunile şi obligațiunile a căror valoare nominală stabilită încă de la origine este exprimată printr-o sumă rotundă şi care sunt purtătoare de dobândă, cel mai adesea plătibilă în avans:

- bonuri de tezaur;
- titluri de stat cu scadența mai mare de 2 ani;
- bonuri pe termen scurt negociabile ale organismelor specializate (bonuri de casă şi bonuri de economii).

Bonurile de tezaur reprezintă un mijloc esențial de finanțare a deficitului bugetar. Aceste titluri sunt rambursabile la (sau plecând de la) o dată fixată încă din momentul emisiunii.

5. *Obligațiunile (F50):*

Obligațiunile sunt titluri cu scadență pe mai mulți ani, cu dobândă fixă sau indexabilă, plătibilă în general prin cupoane şi care sunt rambursabile la (sau plecând de la) o dată fixată încă din momentul emisiunii. Ele sunt emise de societăți, instituții de credit sau administrații publice, sunt negociabile şi în general sunt cotate la bursă.

Scanned with OKEN Scanner

6. *Acțiuni şi alte participații (F60):*

Acțiunile şi celelalte participații sunt titluri reprezentative ale dreptului de proprietate parțial asupra unei societăți şi presupun, în principiu, încasarea de dividende şi a unei cote parte din activul societății, în caz de lichidare a acesteia. Deşi, din punct de vedere juridic, ele constituie titluri de proprietate, în contabilitatea națională acțiunile reprezintă creanțe pentru deținătorii lor. Acțiunile sunt adesea cotate la bursă şi se pot schimba liber pe piață.

➢ **Instrumentele de finanțare** sunt creanțe generate de un acord bilateral între creanțier – cel mai adesea un intermediar financiar şi debitor. Instrumentele de finanțare se deosebesc în funcție de durata lor:

7. *Creditele pe termen scurt (F70):*

Creditele pe termen scurt sunt destinate finanțării nevoii de trezorerie, în lei sau în devize. Ele nu iau forma depozitelor, iar scadența lor este, în mod normal, de un an, iar în caz excepțional de doi ani. În cazul în care creditele pe termen scurt se materializează în titluri (cambii, bilete etc.), acestea din urmă nu au un caracter de instrumente de plasament. Rubrica F70 este divizată în trei subrubrici:

- credite comerciale pe termen scurt;
- decalaje contabile;
- alte credite pe termen scurt.

Scanned with OKEN Scanner

8. *Creditele bancare pe termen mediu şi lung (F80):*

Creditele bancare pe termen mediu şi lung sunt destinate, în principiu, finanţării investiţiilor realizate de întreprinderi, gospodăriilor familiale şi administraţiei publice sub formă de: infrastructuri, construcţii, echipamente, utilaje etc. În această categorie se încadrează cea mai mare parte a creditelor pentru export. Rubrica cuprinde depozite a căror scadenţă este de minim un an, iar în caz excepţional de minimum doi ani. În cazul în care creditele pe termen mediu şi lung se materializează în titluri (cambii, bilete etc.), acestea din urmă nu au un caracter de instrumente de plasament.

9. *Rezervele tehnice de asigurare (F90):*

Rezervele de asigurare reprezintă datorii pentru întreprinderile de asigurare şi creanţe pentru clienţii acestora şi constă în rezerve matematice pentru riscuri, rezervele de prime, rezervele pentru participarea asiguraţilor la beneficii şi rezervele pentru calamităţi.

Ele constituie un *element de economisire* pentru:

- **asigurator** – în ceea ce priveşte rezervele matematice de risc, rezervele de prime şi rezervele pentru participarea asiguraţilor la beneficii;
- **beneficiari** – pentru rezervele pentru calamităţi.

Operaţiunile referitoare la tipurile de rezerve tehnice de asigurare sunt cuprinse în această rubrică (F90) indiferent de organismul care le deţine:

- întreprinderi de asigurări de viaţă sau de daune fără scop lucrativ;

Scanned with OKEN Scanner

- case de pensii autonome clasificate în sectorul întreprinderilor de asigurări;
- case de pensii neautonome.

Se exclud din rubrica F90 variațiile rezervelor constituite pe lângă organismele clasificate în subsectorul administrațiilor de asigurări sociale. Aceste rezerve sunt considerate un element de economisire al organismelor respective şi nu un element de economisire al asiguraților, deci nu sunt creanțe.

Din analiza tabloului operațiunilor financiare rezultă că soldurile nete de creanțe, respectiv de angajamente, între sectoarele instituționale rezidente nu se echilibrează în mod necesar[58]. Echilibrarea se face prin intermediul sectorului "Restul Lumii".

Un sold pozitiv al TOF pe ansamblul sectoarelor instituționale rezidente înseamnă o capacitate de finanțare a națiunii, respectiv faptul că aceasta poate împrumuta "Restul Lumii". Un sold negativ semnifică o nevoie de finanțare a națiunii, care trebuie să se împrumute de la "Restul Lumii".

Vom exemplifica în continuare cele enumerate pe exemplul **Tabloului operațiunilor financiare pe ansamblul economiei, pentru anul 1996**, publicat în septembrie 1999[59]. De menționat că asemenea tablouri ale operațiunilor financiare se întocmesc pentru fiecare sector instituțional în parte, datele fiind agregate în final în tabloul pe ansamblul economiei.

Sectoarele instituționale care intervin sunt simbolizate astfel:

- S10 – Societăți şi cvasisocietăți nefinanciare;
- S40 – Instituții financiare;

---

[58] Pop A., *Contabilitatea națională a României*, Editura Intelcredo, Deva, 1997, p. 123.

[59] Comisia Națională pentru Statistică, Banca Națională a României, *Conturile Naționale*, 1995 – 1996, septembrie 1999, p.172.

Scanned with OKEN Scanner

- S50 – Întreprinderi de asigurare;
- S60 – Sectorul administrației publice;
- S70 - Sectorul administrației private;
- S80 – Gospodării familiale;
- S90 – Restul lumii.

Scanned with OKEN Scanner

TABLOUL OPERAȚIUNILOR FINANCIARE
(Total economie 1996)

flux; miliarde

OPERAȚIUNI	Cod	Total	S10	S40	S50	S60	S70	S80	S90
CREANȚE									
Aur financiar	F00								
Drepturi speciale de tragere	F10	- 160,5		160,5					
Numerar şi depozite la vedere trans-ferabile	F20	11466,8	2199,3	6127,8	42,1	1203,4	138,7	1849,1	-93,6
Alte depozite	F30	5327,0	1387,2		-24,0		60,4	3903,3	1,1
Titluri pe termen scurt	F40	3619,8		3619,8					
Obligaţiuni	F50	3982,2		323,1				0,2	3658,9
Acţiuni şi alte participaţii	F60	-2722,0	0,0	-4059,7		351,3		175,4	811,0
Credite pe termen scurt	F70	36355,8	21823,7	9243,2	138,8	331,0	1905,2	1058,2	1855,4
Credite pe ter. med. şi lung	F80	7765,6	3365,0	1589,1	23,6				2738,6
Rezerve tehnice de asigurări	F90	120,9	42,8					78,1	
TOTAL CREANȚE		65755,7	28818,0	16683,1	180,5	1935,0	2104,3	7064,3	8971,6
ANGAJAMENTE									
Aur financiar	F00								
Drepturi speciale de tragere	F10	-160,5							- 160,5
Numerar şi depozite la vedere trans-ferabile	F20	11467,9		10216,0		67,4			-1184,5
Alte depozite	F30	5326,0		5326,0					
Titluri pe termen scurt	F40	3619,8				3086,5			533,3
Obligaţiuni	F50	3982,2	594,9	3064,3		323,1			- 0,1
Acţiuni şi alte participaţii	F60	-2721,6	732,6	-3460,3	6,1				
Credite pe termen scurt	F70	35861,3	32027,4	-194,9	0,0	965,5	1930,1	1206,3	- 73,1
Credite pe ter. med. şi lung	F80	8259,7	6004,8	537,6		1418,5	2,0	267,3	29,5
Rezerve tehnice de asigurări	F90	120,9			120,9				
TOTAL AGAJAMENT		65755,7	39359,7	15488,6	127,0	5861,6	1932,1	1473,5	1515,0
Creanțe (-) Angajam.		0,0	-10541,8	1194,5	53,5	-3925,9	172,1	5590,7	7456,6

Sursa: Comisia Națională pentru Statistică, Banca Națională a României, *Conturile Naționale*,1995 – 1996, septembrie 1999, p. 172.

Scanned with OKEN Scanner

B. Comportamentul financiar al sectoarelor instituționale[60]

1. Sectorul societăților şi cvasisocietăților nefinanciare

Tabloul simplificat al utilizărilor şi resurselor societăților şi cvasisocietăților nefinanciare

UTILIZĂRI	Mld. lei	%din total	RESURSE	Mld. lei	%din total
Remunerarea salariaților	28079,5	40,8	Valoarea adăugată brută	59964,6	87,2
Impozite legate de producție	5249,6	7,6	Subvenții de exploatare şi import	1725,1	2,5
Transferuri curente nete	9218,6	13,4			
Formarea brută de capital fix	16641,6	24,2	Venituri nete	-7594,6	-11,0
Variația stocurilor	4420,5	6,4	Venituri nete din dobânzi	-6721,7	-9,8
Operațiuni de asigurare (net)	34,3	0,0	Transferuri nete de capital	2869,3	4,2
Achiziții nete de terenuri	1914,1	2,8			
Achiziții nete de active nemateriale	1094,8	1,6	Împrumuturi de la instituțiile bancare	6930,7	10,1
Numerar şi depozite	3586,5	5,5	Împrumuturi de la bugetul de stat	295,2	0,4
Alte participații	0,0	0,0			
Credite comerciale	2072,5	3,0	Împrumuturi externe	2046,8	3,0
Alte credite	-8,3	0,0	Alte împrumuturi	2647,2	3,8
Rezerve tehnice de asigurări	42,8	0,1	Alte participații	732,6	1,1
Decalaje contabile	-3583,0	-5,2	Ajustări (sold fin – sold nefin)	-853,3	-1,2
TOTAL	68763,6	100	TOTAL	68763,6	100

Sursa: Comisia Națională pentru Statistică, Banca Națională a României, *Conturile Naționale*, 1995 – 1996, septembrie 1999, p. 154.

Valoarea adăugată a acestui sector continuă să dețină contribuția majoritară la formarea PIB, cu o pondere în creştere față de anii precedenți. Excedentul brut de exploatare creşte într-un ritm mai mare decât rata inflației, creşterea reală fiind de 1,2%

[60] Comisia Națională pentru Statistică, Banca Națională a României, *Conturile Naționale*, 1995 – 1996, septembrie 1999, p. 147-179.

Scanned with OKEN Scanner

față de anul precedent. Economia brută a sectorului de asemenea sporește în termeni reali față de anul 1995, rata economiei brute majorându-se cu 5,4 procente.

TABLOUL OPERATIUNILOR FINANCIARE
(sectorul societăților și cvasisocietăților nefinanciare - 1996)

flux; miliarde

OPERAȚIUNI	Cod	Total	S10	S40	S50	S60	S70	S80	S90
CREANȚE									
Aur financiar	F00								
Drepturi speciale de tragere	F10								
Numerar și depozite la vedere trans-ferabile	F20	2199,3		2205,4					- 6,2
Alte depozite	F30	1387,2		1387,2					
Titluri pe termen scurt	F40								
Obligațiuni	F50								
Acțiuni și alte participații	F60	0,0			0,0				
Credite pe termen scurt	F70	21823,7	20625,3	23,7	- 0,4	-1818,3	1938,9	1140,6	- 86,2
Credite pe ter. med. și lung	F80	3365,0	3398,9						- 33,9
Rezerve tehnice de asigurări	F90	42,8			42,8				
TOTAL CREANȚE		28818,0	24024,3	3616,4	42,4	-1818,3	1938,9	1140,6	- 126,3
ANGAJAMENTE									
Aur financiar	F00								
Drepturi speciale de tragere	F10								
Numerar și depozite la vedere trans-ferabile	F20								
Alte depozite	F30								
Titluri pe termen scurt	F40								
Obligațiuni	F50	594,9							594,9
Acțiuni și alte participații	F60	732,6		-4070,9				4122,2	681,3
Credite pe termen scurt	F70	32027,4	20625,3	5717,1	136,3	295,2	1905, 2	1052,2	2296,0
Credite pe ter. med. și lung	F80	6004,8	3398,9	1213,6	23,6				1368,7
Rezerve tehnice de asigurări	F90								
TOTAL AGAJAMENT		39359,7	24024,3	2859,8	159,9	295,2			4941,5
Creanțe (-) Angajam.		-10541,8		756,6	-117,4	-2113,5	1938,9	1140,6	-5067,3

Sursa: Comisia Națională pentru Statistică, Banca Națională a României, *Conturile Naționale*, 1995 - 1996, p. 173.

Scanned with OKEN Scanner

Principala modalitate de finanțare a acestui sector rămâne creditele bancare (10,1% din totalul resurselor). Ca alternativă apar creditele externe (a căror pondere aproape s-a dublat) şi piața de capital. Subvențiile de exploatare şi de import se reduc ca pondere, iar împrumuturile de la bugetul de stat rămân la acelaşi nivel.

2. Sectorul gospodăriilor populației

Sectorul gospodăriilor populației a generat în 1996 un sold financiar pozitiv, insuficient ca mărime pentru a devansa rata inflației, prin urmare pentru a marca o creştere reală (comprimare cu 8,6%). Creşterea PIB din anul 1996 a fost indusă prin stimularea absorbției interne, însă, în condițiile unei structuri inadecvate a ofertei de bunuri şi servicii, această orientare a avut drept efect reactivarea inflației, cu influențe asupra încrederii publicului larg în moneda națională. Prin urmare, rata de economie financiară scade, se manifestă preferințe pentru plasamentele în devize, apelul la credite bancare este redus. Astfel, rezultatul net al fluxurilor financiare înregistrate în 1996 este comparabil în termeni reali cu cel din anul precedent.

Tabloul simplificat al utilizărilor şi resurselor gospodăriilor populației

UTILIZĂRI	Mld. lei	%din total	RESURSE	Mld. lei	%din total
Consum final	75288,8	91,3	Venit disponibil brut	79647,7	96,6
Formarea brută de capital fix	5432,2	6,6	Transferuri de capital	548,9	0,7
Variația stocurilor	- 1217,5	- 1,5	Împrumuturi (net)	296,1	0,4
Achiziții nete de terenuri	- 1938,9	- 2,4	Decalaje contabile	119,2	0,1
Achiziții nete de active nemateriale	- 1108,9	- 1,3	Ajustări (sold final – sold nefinal)	1849,8	2,2
Numerar şi depozite	5752,4	7,0			
Acțiuni şi alte participații	175,6	0,2			
Rezerve tehnice de asigurări	78,1	0,1			
TOTAL	82461,8	100	TOTAL	82461,8	100

Sursa: Comisia Națională pentru Statistică, Banca Națională a României, *Conturile Naționale*, 1995-1996, septembrie 1999, pag.155.

Scanned with OKEN Scanner

TABLOUL OPERATIUNILOR FINANCIARE
(sectorul gospodăriilor populației - 1996)

flux; miliarde

OPERAȚIUNI	Cod	Total	S10	S40	S50	S60	S70	S80	S90
CREANȚE									
Aur financiar	F00								
Drepturi speciale de tragere	F10								
Numerar şi depozite la vedere trans-ferabile	F20	1849,1		1849,1					
Alte depozite	F30	3903,3		3903,3					
Titluri pe termen scurt	F40								
Obligațiuni	F50	0,2		0,2					
Acțiuni şi alte participații	F60	175,4	4122,2	-3947,1	0,2				
Credite pe termen scurt	F70	1058,2	1052,3	36,7	0,0				
Credite pe ter. med. şi lung	F80								
Rezerve tehnice de asigurări	F90	78,1			78,1				
TOTAL CREANȚE		7064,3	5174,5	1842,2	78,4	- 8,2	- 22,6		
ANGAJAMENTE									
Aur financiar	F00								
Drepturi speciale de tragere	F10								
Numerar şi depozite la vedere trans-ferabile	F20								
Alte depozite	F30								
Titluri pe termen scurt	F40								
Obligațiuni	F50								
Acțiuni şi alte participații	F60								
Credite pe termen scurt	F70	1206,3	1140,6	63,1	2,5				
Credite pe ter. med. şi lung	F80	267,3		267,3					
Rezerve tehnice de asigurări	F90								
TOTAL AGAJAMENT		1473,5	1140,6	330,4	2,5				
Creanțe (-) Angajam.		5590,7	4033,9	1511,9	75,8	- 8,2	-22,6		

Sursa: Comisia națională pentru Statistică, Banca națională a României, *Conturile Naționale*, 1995-1996, pag. 173.

Scanned with OKEN Scanner

3. Sectorul societăților de asigurări

Anul 1996 reprezintă al treilea an consecutiv de dezvoltare a pieței asigurărilor, fără a se remarca, însă, o schimbare în politica de plasamente a societăților de asigurare. Se menține predilecția pentru investiții bancare, deşi piața de capital a oferit noi oportunități prin funcționarea Bursei de valori Bucureşti şi apariția pieței OTC a valorilor mobiliare. În cadrul fluxurilor financiare, cea mai mare variație intervine în cazul formării brute de capital fix, care relevă intenția de a fructifica fondurile disponibile prin achiziția şi închirierea de bunuri imobiliare.

La nivelul resurselor, o pondere semnificativă o au rezervele tehnice de asigurare şi veniturile nete din proprietate.

Tabloul simplificat al utilizărilor şi resurselor sectorului de asigurări

UTILIZĂRI	Mld. Lei	%din total	RESURSE	Mld. Lei	%din total
Remunerarea salariaților	71,6	38,3	Valoare adăugată brută	200,5	107,1
Impozite legate de producție	22,6	12,1	Venituri nete	77,2	41,2
Transferuri curente nete	0,5	0,3	Împrumuturi	- 156,2	-83,5
Formarea brută de capital fix	72,0	38,5	Rezerve tehnice de asig.	120,9	64,6
Achiziții nete	3,4	1,8	Decalaje contabile	0,0	0,0
Numerar şi depozite	18,1	9,7	Ajustări (sold final-sold nefinal)	-55,1	-29,5
TOTAL	187,2	100	TOTAL	187,2	100

Sursa: Comisia Națională pentru Statistică, Banca Națională a României, *Conturile Naționale*, 1995 – 1996, septembrie 1999, p. 157.

Scanned with OKEN Scanner

TABLOUL OPERATIUNILOR FINANCIARE
(sectorul asigurări - 1996)

flux; miliarde

OPERAȚIUNI	Cod	Total	S10	S40	S50	S60	S70	S80	S90
CREANȚE									
Aur financiar	F00								
Drepturi speciale de tragere	F10								
Numerar şi depozite la vedere trans-ferabile	F20	42,1		41,0					1,1
Alte depozite	F30	- 24,0		- 24,0					
Titluri pe termen scurt	F40								
Obligaţiuni	F50								
Acţiuni şi alte participaţii	F60								
Credite pe termen scurt	F70	138,8	136,3					2,5	
Credite pe ter. med. şi lung	F80	23,6	23,6						
Rezerve tehnice de asigurări	F90								
TOTAL CREANȚE		180,5	159,9	17,0				2,5	1,1
ANGAJAMENTE									
Aur financiar	F00								
Drepturi speciale de tragere	F10								
Numerar şi depozite la vedere trans-ferabile	F20								
Alte depozite	F30								
Titluri pe termen scurt	F40								
Obligaţiuni	F50								
Acţiuni şi alte participaţii	F60	6,1	0,0	5,7				0,2	0,2
Credite pe termen scurt	F70	0,0	- o,4	0,4				0,0	
Credite pe termen mediu şi. lung	F80								
Rezerve tehn. de asigurări	F90	120,9	42,8					78,1	
TOTAL ANGAJAM.		127,0	42,4	6,0				78,4	0,2
Creanţe (-) Angajam.		53,5	117,4	11,0				- 75,8	0,9

Sursa: Comisia Națională pentru Statistică, Banca Națională a României, *Conturile Naționale*, 1995 – 1996, septembrie 1999, p. 174.

Scanned with OKEN Scanner

4. Sectorul administrației publice

Sectorul administrației publice a continuat să se afle în deficit în 1996, pentru acoperirea necesarului său de finanțare făcându-se apel la resursele celorlalte sectoare ale economiei. Principalul creditor rămâne sistemul bancar. Structura de scadențe a împrumuturilor nu a înregistrat modificări, creditele pe termen scurt continuând să predomine în cadrul creditelor din sistemul bancar, în timp ce la creditele externe, cele pe termen mediu şi lung sunt preponderente. Contribuția vânzării de titluri de stat prin subscripție publică s-a majorat de aproape 5 ori față de 1995 (10,2% din resurse). Veniturile provenite din impozite legate de producție şi import, alte venituri şi transferuri curente au înregistrat cu 0,8 puncte procentuale mai puțin decât în anul anterior.

Tabloul simplificat al utilizărilor şi resurselor administrației publice

UTILIZĂRI	Mld. Lei	%din total	RESURSE	Mld. Lei	%din total
Remunerarea salariaților	6791,7	20,3	Valoarea adăugată brută	8552,9	25,5
Impozite legate de producții	1661,2	5,0	Impozite legate de producție şi import	16.746,1	49,9
Consum final	14273,9	42,6			
Subvenții de exploatare şi import	3970,7	11,8	Venituri şi transferuri curente	2867,3	8,5
Formarea brută de capital fix	2156,9	6,4	Împrumuturi	2290,8	6,8
Variația stocurilor	- 53,6	- 0,2	Titluri pe termen scurt	3409,6	10,2
Transferuri de capital	2869,3	8,6	Decalaje contabile	93,2	0,3
Numerar şi depozite	1136,0	3,4	Ajustări (sold final - sold nefinal)	- 422,1	- 1,3
Credite	380,3	1,1			
Acțiuni şi alte participații	351,3	1,0			
TOTAL	33537,7	100	TOTAL	33537,7	100

Sursa: Comisia Națională pentru Statistică, Banca Națională a României, *Conturile Naționale*, 1995 – 1996, septembrie 1999, p. 158.

Scanned with OKEN Scanner

TABLOUL OPERATIUNILOR FINANCIARE
(sectorul administrației publice - 1996)

flux; miliarde

OPERAȚIUNI	Cod	Total	S10	S40	S50	S60	S70	S80	S90
CREANȚE									
Aur financiar	F00								
Drepturi speciale de tragere	F10								
Numerar și depozite la vedere transferabile	F20	1203,4		1218,8					-15,4
Alte depozite	F30								
Titluri pe termen scurt	F40								
Obligațiuni	F50								
Acțiuni și alte participații	F60	351,3		351,3					
Credite pe termen scurt	F70	331,0		331,0					
Credite pe ter. med. și lung	F80	49,3							49,3
Rezerve tehnice de asigur.	F90								
TOTAL CREANȚE		1935,0	295,2	1570,1		35,8			33,2
ANGAJAMENTE									
Aur financiar	F00								
Drepturi speciale de tragere	F10								
Numerar și depozite la vedere transferabile	F20	67,4		67,4					
Alte depozite	F30								
Titluri pe termen scurt	F40	3086,5		3086,5					
Obligațiuni	F50	323,1		323,1					
Acțiuni și alte participații	F60								
Credite pe termen scurt	F70	965,5	-1818,3	3429,5		35,8		- 8,2	- 64,7
Credite pe termen .mediu și. lung	F80	1418,5		91,7					1320,8
Rezerve tehn. de asigurări	F90								
TOTAL ANGAJAM.		5861,0	-1818,3	6998,1		35,8		- 8,2	652,8
Creanțe (-) Angajam.		-3925,9	2113,5	-5428,0				8,2	619,6

Sursa: Comisia națională pentru Statistică, Banca Națională a României, *Conturile Naționale*, 1995-1996, pag. 176.

Scanned with OKEN Scanner

5. Sectorul Restul lumii

Principala caracteristică a acestui sector o constituie agravarea fără precedent a dezechilibrului extern, fapt care indică, fără echivoc, caracterul vulnerabil al tipului de creştere economică promovat de România în intervalul analizat. Deficitul de cont curent a fost unul dintre cele mai mari de după 1990 (7,3% din PIB), depăşind cotele de alarmă stabilite de standardele în materie (4-4,5%).

Finanțarea deficitului extern a fost asigurată prin reintrarea României pe pieţele de capital private, iar într-o mai mică măsură, prin credite ale organismelor internaționale.

Tabloul simplificat al utilizărilor şi resurselor restului lumii

UTILIZĂRI	Mld. Lei	%din total	RESURSE	Mld. Lei	%din total
Exporturi de bunuri şi servicii.	3065,1	72,8	Import de bunuri şi servicii	39830,8	94,5
Transferuri curente fără contrapartidă	1915,2	4,5	Venituri	952,3	2,3
Transferuri de capital	548,9	1,3	Aur financiar	0,0	0,0
Numerar, depozite, obligaţiuni	- 93,4	- 0,2	DST	- 160,5	- 0,4
Obligaţiuni	3659,0	8,7	Numerar şi depozite	1184,5	2,8
Alte participaţii	810,9	1,9	Titluri şi obligaţiuni	533,3	1,3
Credite (net)	3056,8	7,3	Acţiuni şi alte participaţii	0,0	0,0
Decalaje contabile	1580,9	3,8	Ajustări (sold final-sold nefin.)	- 211,1	- 0,5
TOTAL	42129,3	100	TOTAL	42129,3	100

Sursa: Comisia Naţională pentru Statistică, Banca Naţională a României, *Conturile Naţionale*, 1995 – 1996, septembrie 1999, p. 160.

Scanned with OKEN Scanner

TABLOUL OPERATIUNILOR FINANCIARE
(sectorul restul lumii - 1996)

flux; miliarde

OPERAȚIUNI	Cod	Total	S10	S40	S50	S60	S70	S80	S90
CREANȚE									
Aur financiar	F00								
Drepturi speciale de tragere	F10								
Numerar şi depozite la vedere transferabile	F20	- 93,4		-93,4					
Alte depozite	F30								
Titluri pe termen scurt	F40								
Obligaţiuni	F50	3659,0	594,9	3064,1					
Acţiuni şi alte participaţii	F60	810,9	681,3	129,5	0,2				
Credite pe termen scurt	F70	1855,4	2296,1	-261,9		-178,8			
Credite pe ter. med. şi lung	F80	2738,6	1368,7	537,6		832,3			
Rezerve tehnice de asigur.	F90								
TOTAL CREANȚE		8970,5	4941,0	3375,9	0,2	653,5			
ANGAJAMENTE									
Aur financiar	F00								
Drepturi speciale de tragere	F10	- 160,5		- 160,5					
Numerar şi depozite la vedere transferabile	F20	1184,5	- 6,2	1205,0	1,1	- 15,4			
Alte depozite	F30								
Titluri pe termen scurt	F40	533,3		533,3					
Obligaţiuni	F50								
Acţiuni şi alte participaţii	F60								
Credite pe termen scurt	F70	- 73,1	- 86,2	13,1					
Credite pe termen .mediu şi. lung	F80	29,5	- 33,9	14,1		49,3			
Rezerve tehn. de asigurări	F90								
TOTAL ANGAJAM.		1513,7	126,3	1605,0	1,1	33,9			
Creanțe (-) Angajam.		7456,8	5067,3	1770,8	- 0,9	619,6			

Sursa: Comisia Națională pentru Statistică, Banca Națională a României, *Conturile Naționale*, 1995 – 1996, septembrie 1999, p. 179.

Scanned with OKEN Scanner

IV. Conturile naționale financiare ale României[61]

1. Particularități privind conturile naționale financiare

În ansamblul operațiunilor prin care se manifestă activitatea economică, operațiunile financiare sunt cele care au ca funcție stabilirea sau încetarea existenței unei relații de tipul debitor-creditor între două unități instituționale. Drepturile financiare care atestă existența unei asemenea relații între două unități instituționale sunt denumite *creanțe,* atunci când sunt considerate din punctul de vedere al titularului acestora (*creditorului*) şi *angajamente,* când sunt privite din punctul de vedere al datornicului (*debitorul*). Ele pot fi materializate printr-un suport (bilete de bancă, piese metalice, efecte de comerț, titluri) deținut de creditor sau pot face obiectul unor înscrisuri în contabilitatea părților (depozite, bonuri de tezaur, acțiuni şi obligațiuni).

În general, operațiunile cu bunuri şi servicii şi operațiunile de repartiție au asociate o operațiune financiară. Aceasta poate consta într-o plată prin remiterea de mijloace de plată, într-un credit în cazul unei plăți amânate sau într-o remitere de acțiuni, în cazul aportului în natură într-o societate.

Operațiunea financiară poate fi, de asemenea, contrapartida achiziționării unei creanțe sau a rambursării unei datorii. În acest caz, ambele operațiuni sunt de natură financiară şi se rezumă la arbitrajul unui tip de creanță contra altui tip de creanță, fără incidență directă asupra poziției financiare nete a respectivelor unități instituționale. Creația monetară, emisiunea şi

[61] Vezi Comisia Națională pentru Statistică a României, Banca Națională a României, *Conturile Naționale 1992-1993*, august 1996, pag. 75-87 şi 122-129.

Scanned with OKEN Scanner

achiziționarea de titluri şi, în general, toate operațiunile cu instrumente de plasament sau de finanțare fac parte din această categorie de operațiuni.

Natura de *creanță* sau de *angajament,* care este comună tuturor operațiunilor financiare, este înțeleasă într-un sens economic mai larg decât cel juridic. Ea se extinde şi asupra drepturilor asiguraților față de rezervele tehnice de asigurări, a drepturilor de proprietate reprezentate prin titluri negociabile, a căror cesiune transferă dreptul de proprietate, ca şi asupra investițiilor în natură ale nerezidenților pe teritoriul economic şi ale rezidenților în afara acestui teritoriu.

În plus, aurul financiar a cărui posesiune nu implică nici o relație cu un debitor instituțional, a avut timp îndelungat un caracter monetar. Din acest motiv, operațiunile cu aur financiar sunt tratate ca operațiuni financiare, iar aurul financiar este tratat, prin convenție, ca o creanță.

Tot la limita noțiunii de creanță se găsesc drepturile speciale de tragere şi poziția netă față de Fondul Monetar Internațional.

În schimb, nu sunt considerate elemente financiare toate bunurile reale, altele decât aurul financiar, chiar dacă pot reprezenta un plasament (terenuri, obiecte de artă şi anticariat) şi toate activele necorporale, chiar şi acelea care produc un venit (brevete, drepturi de autor).

Contabilitatea națională descrie operațiunile financiare cu ajutorul unui nomenclator, care clasifică creanțele şi angajamentele după rolul lor, le contabilizează după un anumit număr de principii şi reguli şi le prezintă sub formă de tabele şi conturi stabilite la diverse niveluri de agregare.

Există o mare varietate de instrumente financiare, care au toate, cu excepția aurului financiar, o caracteristică comună (constată existența unei relații creditor-debitor între două unități instituționale), dar se diferențiază unele de altele prin numeroase

Scanned with OKEN Scanner

alte caracteristici, după care operațiunile financiare pot fi clasificate.

Elaborarea conturilor financiare ale României s-a făcut pe baza Sistemului European de Conturi Economice Integrate, ediția a 2-a (1979), utilizând deci şi clasificarea operațiunilor financiare prezentată de aceasta. Creanțele şi angajamentele sunt grupate într-un nomenclator unic, fiecare creanță fiind în acelaşi timp contabilizată şi ca angajament.

Clasificarea în rubrici este făcută în funcție de gradul de lichiditate al creanței, care depinde de *termenul de scadență* şi de *transmisibilitatea* instrumentului respectiv.

Pe baza transmisibilității se face distincția între:

- *instrumentele de plasament* – valori financiare destinate circulației şi care se adresează deci unei pluralități de creditori potențiali;

- *instrumentele de finanțare* – valori financiare care nu sunt destinate circulației şi care privesc un creditor şi un debitor bine determinați.

Conform acestui criteriu, elementele financiare de la rubricile F00, F11, F21, F22, F40, F50 şi F60 sunt instrumente de plasament, în timp ce elementele de la rubricile F12, F23, F30, F70, F80 şi F90 sunt instrumente de finanțare.

Creanțele sunt clasificate din punct de vedere al rezidenței părților implicate.

Operațiunile financiare sunt evaluate la prețurile la care au fost efectuate. Aceasta înseamnă că, atâta timp cât nu s-a realizat o operațiune de cedare sau de stingere a unei creanțe, valoarea beneficiilor sau pierderilor înregistrate nu se înregistrează. Dimpotrivă, atunci când s-a realizat o operațiune de cedare sau de stingere a unei creanțe, valoarea sa include beneficiul sau

Scanned with OKEN Scanner

pierderea, rezultate din această operațiune, față de valoarea din momentul achiziției sau al nașterii creanței respective.

Întrucât operațiunile financiare se referă la valori exprimate direct sau indirect în unități monetare, odată definit conținutul lor și momentul înregistrării, evaluarea lor nu ridică probleme particulare.

În ceea ce privește titlurile, pentru care sunt disponibile mai multe valori, prețul care se reține este:

- prețul de emisiune, pentru titlurile noi;
- cursul la bursă sau prețul la care sunt negociate, pentru titlurile în circulație;
- valoarea de rambursare, pentru titlurile ajunse la scadență.

Pentru contabilizarea operațiunilor financiare se folosește noțiunea de *variație de creanțe/ variație de angajamente,* mai utilă în analiza financiară decât cea de resurse/ utilizări, folosită pentru operațiunile cu bunuri și servicii și operațiunile de repartiție.

Dacă o operațiune poate figura într-un cont atât în resurse, cât și în utilizări, se spune că ea face obiectul unei înregistrări nete, dacă nu se reține decât soldul acesteia, și apare ori în resurse, ori în utilizări. În caz contrar, se spune că înregistrarea este brută.

Tabelul operațiunilor (TOF) este partea din contabilitatea națională care prezintă echilibrul general al creanțelor și angajamentelor. Acesta poate fi exprimat sub formă de flux, caz în care operațiunile financiare sunt contabilizate ca variație reală de creanțe și de angajamente și sub formă de stoc la sfârșitul perioadei care, considerând relațiile financiare sub aspect patrimonial, prezintă creanțele și angajamentele pe baza valorii lor de inventar. Diferențele dintre variațiile de stoc și fluxul real din cursul perioadei analizate sunt înregistrate într-un cont separat,

Scanned with OKEN Scanner

numit *cont de reconciliere*, care asigură legătura dintre cele două tipuri de contabilizare.

În ceea ce priveşte sectorul restul lumii, variaţiile de creanţe şi angajamente sunt înregistrate din punct de vedere al relaţiei nerezident-rezident, invers decât prezentarea din balanţa de plăţi.

2. Aspecte privind elaborarea conturilor financiare în România

Tabelul operaţiunilor financiare s-a realizat numai sub formă de flux, rămânând ca într-o etapă ulterioară acesta să fie completat cu prezentarea conturilor sub formă de stoc. Fluxurile reale de creanţe şi angajamente au fost determinate ca variaţie a stocurilor de la începutul şi sfârşitul perioadelor, în cazul operaţiunilor realizate şi exprimate în lei; pentru operaţiunile efectuate în devize şi exprimate în lei, fluxul real a fost obţinut prin transformarea în dolari SUA a stocurilor în lei de la începutul şi sfârşitul anului (prin cursurile de schimb corespunzătoare acestor momente), calcularea variaţiei stocurilor în dolari SUA şi transformarea acesteia în lei la cursul de schimb mediu anual. Acest mod de calcul urmăreşte eliminarea influenţelor rezultând din aprecierea/ deprecierea monedei naţionale.

În elaborarea conturilor financiare se utilizează aceeaşi modalitate de împărţire a economiei naţionale pe sectoare instituţionale, ca şi pentru elaborarea conturilor nefinanciare.

Sursele de date folosite sunt:

- *pentru sectorul societăţi şi cvasisocietăţi nefinanciare* (S10) – bilanţurile agenţilor economici, centralizate de Ministerul Finanţelor;

Scanned with OKEN Scanner

➢ *pentru sectorul instituțiilor de credit* (S40) – bilanțurile băncilor comerciale şi cel al Băncii Naționale a României, alte lucrări cu caracter statistic elaborate în Banca Națională a României (situația monetară);

➢ *pentru sectorul societăților de asigurări* (S50) – bilanțurile societăților de asigurări, centralizate de Oficiul de Supraveghere a Activității de Asigurare şi Reasigurare din cadrul Ministerului Finanțelor;

➢ *pentru sectorul administrației publice* (S60) – bilanțul instituțiilor publice elaborat în cadrul Ministerului Finanțelor, darea de seamă privind execuția bugetului de stat, alte date furnizate de Banca Națională a României;

➢ *pentru sectorul restul lumii* (S90) - balanța de plăți elaborată de Banca Națională a României.

Conturile sectoarelor administrațiilor private (S70) şi gospodăriilor populației (S80) sunt elaborate prin reflecție, utilizând informațiile despre creanțele şi angajamentele lor rezultate din conturile celorlalte sectoare.

Întrucât pentru aceeaşi operațiune, privind aceleaşi sectoare instituționale, au existat informații din surse diferite şi uneori divergente, s-a convenit asupra unei priorități acordate sectoarelor în funcție de importanța, credibilitatea şi cantitatea informațiilor furnizate, în sensul că anumite sectoare impun datele lor asupra celorlalte. Pentru elaborarea conturilor financiare, ordinea de priorități stabilită, diferită de cea folosită pentru elaborarea conturilor nefinanciare, este următoarea:

- sectorul instituțiilor de credit;
- sectorul restului lumii;
- sectorul societăților de asigurări;

Scanned with OKEN Scanner

- sectorul societăților şi cvasisocietăților de asigurare;
- sectorul administrației publice.

Opțiunea pentru această ordine de priorități s-a fondat pe fiabilitatea surselor de date din punctul de vedere al conturilor financiare.

3. Analiza creanțelor şi angajamentelor din economie şi a soldurilor acestora [20]

Analiza creanțelor şi angajamentelor din economie şi a soldurilor acestora pe sectoare instituționale, făcută pe baza datelor din tabelul operațiunilor financiare pe anul 1996, arată că în acest an numai două sectoare ale economiei au prezentat necesar de finanțare: sectorul societăților şi cvasisocietăților nefinanciare (10541,8 miliarde lei, adică 8,9 la sută din produsul intern (brut) şi sectorul administrației publice (3925,9 miliarde lei, circa 3,6 la sută din produsul intern brut).

Excedentul de resurse al celorlalte sectoare rezidente ale economiei a finanțat în proporție de doar 48,5 la sută necesarul sectoarelor aflate în deficit de resurse, astfel încât mai mult de jumătate a trebuit să fie acoperit din surse externe. Ca urmare, soldul debitor al economiei naționale față de restul lumii a fost de 7.456,8 miliarde lei, ceea ce a reprezentat aproape 6,8 la sută din produsul intern brut, în creştere cu 2,5 puncte procentuale față de anul anterior.

Tabelul de mai jos prezintă soldul operațiunilor financiare pe sectoarele instituționale din economie, comparativ cu soldurile operațiunilor nefinanciare, în valori absolute şi valori relative (ca pondere în produsul intern brut).

Între soldurile celor două tipuri de conturi există anumite diferențe care se explică, în principal, prin folosirea de surse de date diferite de către cele două instituții implicate în elaborarea

Scanned with OKEN Scanner

conturilor naționale, dar şi prin unele particularități ale metodologiilor aplicate.

Tabel 1. Soldul operațiunilor financiare şi nefinanciare

Tip de operațiuni	U.M.	S10	S40	S50	S60	S70	S80	S90
Nefinanciare Pondere în PIB	mld. lei %	-9688,5 -8,9	+1339 + 1,2	+108,6 + 0,1	-3504 - 3,2	+336,4 + 0,3	+3740,9 + 3,4	-7668 - 7,0
Financiare Pondere în PIB	mld. lei %	-10542 - 9,7	+1195 + 1,1	+53,5 + 0,0	-3926 - 3,6	+172,1 + o,2	+5590,7 + 5,1	-7457 - 6,8
Nefinanciare-Financiare Pondere în PIB	mld. lei %	+853,3 + 0,8	+144,0 + 0,1	+55,1 + 0,1	- +422,1 + 0,4	+164,3 + 0,2	-1849,8 - 1,7	-211,1 - 0,2

Situația sectoarelor care prezintă necesar de finanțare s-a deteriorat comparativ cu anul 1995, fapt reflectat de majoritatea soldurilor acestora față de produsul intern brut. Astfel, soldul sectorului societăților şi cvasisocietăților nefinanciare a crescut cu 0,7 puncte procentuale (de la 9 la sută în PIB în 1995 la 9,7 la sută în 1996), soldul sectorului administrației publice s-a majorat de la 3,3 la sută din PIB la 3,6 la sută, iar soldul debitor față de restul lumii a crescut de la 4,3 la sută din PIB în 1995, la 6,8 la sută în 1996.

În schimb, sectorul întreprinderilor de asigurare, care în 1995 s-a găsit în deficit, în 1996 a degajat capacitate de finanțare. S-a ameliorat, de asemenea, poziția sectorului gospodăriilor populației, al cărui excedent de finanțare s-a majorat de la 5,1 la sută din PIB în 1995, la 6,1 la sută în 1996. Sectorul instituțiilor financiare a continuat să-şi îndeplinească funcția de finanțator al economiei, dar poziția sa a slăbit față de 1995, excedentul de finanțare fiind de 1,1 la sută din PIB, comparativ cu 1,7 la sută în anul anterior. Gradul de acoperire din surse interne a necesarului de finanțare a economiei a continuat să se reducă de la 79 la sută în 1994, şi 66 la sută în 1995, la doar 48,5 la sută în 1996.

Scanned with OKEN Scanner

Plasamentele financiare

Activele lichide formează în continuare nucleul plasamentelor financiare realizate de agenții nefinanciari, însă ponderea acestora în total s-a înscris în tendința multianuală de reducere (de la 76 la sută în 1993, la 46 la sută în 1996), reflectând procesul lent de îmbunătățire a sistemului de plăți şi a instrumentelor de plată din economie. Cu toate acestea, valorile rămân ridicate, indicând prevalența plăților *cash* asupra celor în monedă scripturală; fenomenul nu poate fi însă atribuit în întregime insuficientei flexibilități a sistemului de plăți, ci trebuie corelat şi cu extinderea economiei subterane, ilustrată de majorarea contribuției acesteia la formarea produsului intern brut – de la 8,9 la sută în 1992 la 18,4 la sută în 1996.

Structura plasamentelor agenților nefinanciari rezidenți în perioada 1993-1996 (flux) [20]

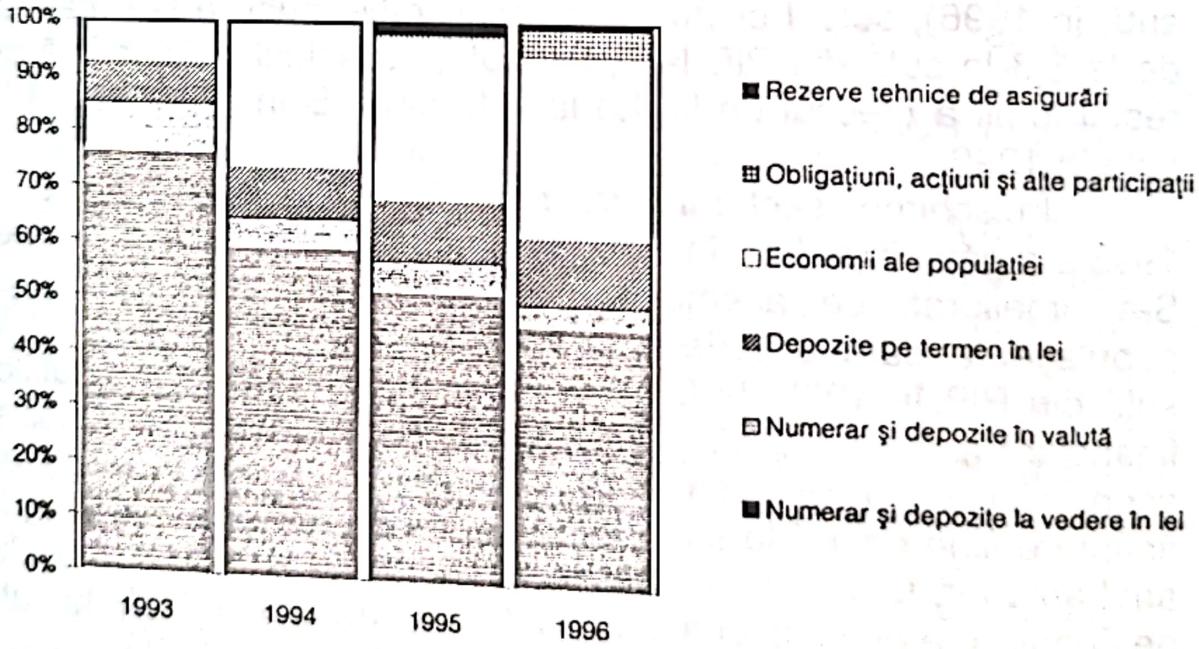

Scanned with OKEN Scanner

Fluxul pozitiv al activelor lichide în 1996 a fost generat, în principal, de sectorul societăților nefinanciare, spre deosebire de anul 1995, în care prima poziție a revenit administrației publice. Această mutație structurală este explicabilă ținând cont de evoluția deloc dezirabilă a deficitului fiscal[62], cu corespondent la nivelul conturilor financiare în adâncirea cu peste 60 la sută a soldului negativ dintre creanțele şi angajamentele sectorului public.

Tabel 2. Activele agenților nefinanciari rezidenți pe tipuri de plasamente

Operațiuni	flux 996 mld. lei	din care							
		societăți nefinanciare (S10)		populație (S80)		administrația publică (S60)		Societ. de asig. (S50)	
		mld. lei	% din total	Mld. lei	% din total	Mld. lei	% din total	Mld lei	% din total
Numerar şi depozite la vedere în lei	5226,5	2207,3	42,2	1750,6	33,5	1152	22,0	39,7	0,8
Numerar şi depozite la vedere în valută	138,6	- 8,1	- 5,8	98,5	71,1	-15,4	-11,5	2,4	1,7
Depozite la termen în lei	1341,1	1366,5	101,9					-25,4	1,9
Econ. ale pop. la vedere în lei	294,4			293,3	99,6			1,0	0,4
Econ. ale popul. la termen în lei	3378,4			3378,4	100,0				
Alte depozite în valută	313,2	20,7	6,6	231,6	73,9			0,4	0,1
Obligațiuni	0,2								
Acțiuni şi alte participații	526,8	0,0	0,0	175,4	33,3	351,3	66,7		
Rezerve tehnice de asigurări	120,9	42,8	35,4	78,1	64,6				
TOTAL	11340	3629,3	32,0	6005,9	53,0	1488	13,1	18,1	0,2

[62] Ponderea acestuia în PIB a crescut de la 2,9 la sută în 1995 la 5,7 la sută în 1996.

Scanned with OKEN Scanner

Depozitele bancare reprezintă un segment în continuă creştere al plasamentelor operatorilor nefinanciari din economie (de la 40,5 la sută în 1994 la 48,2 la sută în 1996)[63] chiar în condiţiile unei relative consolidări a componentelor de capital şi asigurări ale pieţei financiare (ponderea în total plasamente a resurselor atrase de acestea a urcat de la 0,4 la sută în 1994 la 5,7 la sută în 1996). În cadrul plasamentelor bancare se detaşează depozitele pe termen, inclusiv economiile populaţiei, cu un ritm de creştere pozitiv, dar substanţial inferior celui înregistrat în 1995 (9,5 la sută, comparativ cu 23,3 la sută).

Tabel 3. Situaţia plasamentelor agenţilor nefinanciari rezidenţi comparativ cu rata inflaţiei

Operaţiuni	Dec. 1995 (mld lei)	Flux 1996 (mld lei)	Flux 1996/ Dec. 95 %	Flux real 1996/ Dec.95 %
Numerar şi depozite la vedere în lei	11702,3	5226,5	44,7	- 7,8
Numerar şi depozite la vedere în valută	3215,6	138,6	4,3	-33,5
Depozite la termen în lei	1926,5	1341,1	69,6	8,1
Economii ale populaţiei la vedere în lei	495,9	294,4	59,4	1,6
Economii ale populaţiei la termen în lei	4640,5	3378,4	72,8	10,1
Alte depozite în valută	1371,6	313,2	22,8	- 21,7
TOTAL	23352,4	11339,9	48,6	- 5,3

Dinamica economiilor populaţiei a fost susţinută în 1996 de doi factori:

1. majorarea în termeni reali a tuturor elementelor de venit ale populaţiei (Tabel 4.), rezultat al unei politici salariale laxe, în contradicţie cu performanţele economiei;

[63] Ponderea plasamentelor bancare este uşor supradimensionată, dat fiind portofoliul (incomplet) de investiţii financiare al rezidenţilor nefinanciari, în lipsa unor informaţii pertinente referitoare la activitatea fondurilor mutuale (spre care au fost canalizate o parte a resurselor, în special în cazul populaţiei).

Scanned with OKEN Scanner

2. o mai mare flexibilitate a băncilor în ajustarea ratelor dobânzii ce se adresează acestui segment al clientelei, astfel încât ele s-au situat, în cea mai mare parte a anului, peste nivelul inflației.

Tabel 4. Puterea de cumpărare a principalelor componente ale venitului gospodăriilor populației

- procente -

	1991	1992	1993	1994	1995	1996
Salarii şi indemnizații nete	- 20,3	- 17,9	- 16,8	-4,5	13,7	7,7
Prestații sociale	-20,9	-15,9	- 7,6	4,1	14,9	5,1
Impozit pe venit şi patrimoniu	-75,9	- 44,2	- 41,9	63,2	125,6	48,3
Venituri din proprietate (resurse)	- 26,8	238,5	- 9,6	65,5	- 0,4	10,1
Excedent brut de exploatare	- 2,5	11,1	4,8	13,5	20,5	11,9
Venit disponibil brut	- 15,3	- 7,0	- 4,6	8,5	17,1	9,2

Notă: Deflatorul utilizat este indicele prețurilor de consum.

În ceea ce priveşte depunerile în valută ale rezidenților nefinanciari, se remarcă o încetinire a ritmului de creştere, fluxurile înregistrate pe pozițiile corespunzătoare diminuându-se de la 227,3 milioane dolari în 1995, la numai 146,6 milioane dolari în 1996. Această evoluție, la baza căreia se află restrângerea aportului agenților economici (depozitele regiilor autonome şi societăților comerciale cu capital de stat înregistrând chiar o scădere), este mai curând surprinzătoare în contextul reinflamării procesului inflaționist şi al accelerării deprecierii monedei naționale, dar poate fi pusă, în bună măsură, pe seama deteriorării balanței comerciale, care a prezentat un deficit în creştere de la o lună la alta.

Scanned with OKEN Scanner

Finanțarea economiei

În 1966 economia românească a înregistrat, pentru al patrulea an consecutiv, o rată pozitivă de creştere (+3,9 la sută), însă această evoluție a pierdut caracterul optim din 1994 şi, parțial, 1995, dovedindu-se a fi costisitoare şi sub standardele calitative necesare. Prețul realizării acestei creşteri economice a fost, în plan intern, adâncirea deficitului fiscal şi reactivarea inflației, iar în plan extern, majorarea importurilor şi stagnarea exporturilor.

Tabel 5. Structura finanțării economiei în 1996

Operațiuni	Total	Pe termen scurt	Pe termen mediu
Total credite primite (net), din care:	11368,4	7115,7	4252,7
- de societățile nefinanciare	9260,5	6620,8	2639,8
- de populație	296,1	28,9	267,3
- de administrația publică	1949,1	579,8	1369,2
- de societățile de asigurări	- 137,3	- 113,8	- 23,6
Decalaje contabile	3760,0		
Obligațiuni emise de societăți nefinanciare	918,0		
Acțiuni şi participații la societățile nefinanciare	738,7		
Rezerve tehnice de asigurări	120,9		
Credite intersocietăți nefinanciare	23996,5	20597,6	3398,9
Total finanțare (exclusiv credite intersocietăți nefinanciare)	16905,9		

Diferența dintre total plasamente şi total finanțare este egală cu suma soldurilor sectoarelor S40 şi S90.

Promovarea unor politici economice expansioniste se remarcă, în cadrul conturilor financiare, în primul rând prin menținerea, pe pozițiile de credit, a unui flux pozitiv semnificativ, chiar dacă acesta este inferior cu 15,5 la sută celui înregistrat în anul anterior. Diferențe între cele două perioade apar şi în ceea ce priveşte proveniența surselor de creditare: în 1995, 13,4 la sută

Scanned with OKEN Scanner

din resursele care au alimentat economia au fost direct furnizate de sectorul extern, în timp ce în 1996 segmentul respectiv se extinde la 23,3 la sută (la acestea se adaugă influxurile intermediate de instituțiile de credit, de aproape 5 ori mai mari comparativ cu 1995). Accentuarea contribuției externe se observă, chiar mai pregnant, şi în cazul celorlalte instrumente de finanțare (obligațiuni, acțiuni şi alte participații): de la 52,5 la sută în 1995, la 77 la sută în 1996.

Majorarea ratei de investiții[64] de la 21,4 la sută în 1995, la 23 la sută în 1996, arată continuarea procesului investițional declanşat în 1994 (primul an de macrostabilizare), însă diminuarea cu 1,2 puncte procentuale a ritmului de creştere a formării brute de capital fix, asociată cu restrângerea contribuției creditelor pe termen mediu şi lung la finanțarea economiei (de la 37 la sută în 1995, la 25,1 la sută în 1996) sugerează un caracter mai puțin susținut al acestei activități.

Deşi creditele continuă să dețină prima poziție, un procent încă important în structura finanțării (9,8 la sută, cu 3,2 puncte procentuale mai puțin decât în 1995) revine emisiunilor de acțiuni şi obligațiuni. Cu excepția celor emise de către stat (35,2 la sută), titlurile pe termen lung al agenților nefinanciari s-au adresat în întregime exteriorului, piața de capital românească, aflată într-o fază incipientă de dezvoltare, nefiind pregătită pentru tranzacționarea acestui instrument financiar. În ceea ce priveşte fluxul de acțiuni, volumul înregistrat în 1996 este net inferior celui consemnat cu un an înainte (cu 50 la sută), chiar în condițiile în care activitatea Bursei de Valori s-a intensificat, iar la finele anului (noiembrie 1996) a devenit activă şi piața extrabursieră.

Explicația acestei evoluții constă în faptul că majoritatea covârşitoare a tranzacțiilor a avut ca obiect acțiunile emise prin programul de privatizare în masă şi a implicat un simplu transfer

[64] Raport procentual între formarea brută de capital fix şi produsul intern brut.

Scanned with OKEN Scanner

de proprietate între deținători, fără consecințe asupra dimensiunii capitalului social al companiilor vizate.

Şi în anul 1996 creditele bancare continuă să formeze nucleul creditelor din economie, însă ponderea acestora s-a redus cu peste 20 de puncte procentuale comparativ cu anul precedent, în special datorită participării sectorului extern. Modificări față de 1995 se remarcă şi în cadrul structurii *pe beneficiari* şi *pe termene* a creditelor bancare, fără a fi afectată însă ordinea de ierarhizare: prima poziție revine, în continuare, creditelor acordate agenților economici (80,2 la sută, cu 19,5 puncte procentuale peste nivelul anterior, pe seama atenuării fluxului reprezentând credit guvernamental intern) şi celor pe termen scurt (81,3 la sută, în creştere cu 9,6 puncte procentuale).

Tabel 6. Creditele bancare primite de agenții nefinanciari rezidenți

Sectoare instituționale	Dec.95 (mld. lei)	Flux 1996 (mld lei)	din care		Flux 1996/ dec.95 (%)	Flux real 96/ dec.95 (%)
			pe termen scurt	pe termen mediu		
Total, din care:	21206,1	8475,1	6900,1	1575,0	40,0	- 10,8
societăți nefinanciare	15754,8	6772,9	5559,4	1213,6	43,0	- 8,9
gospodăriile populației	455,3	330,4	63,1	267,3	72,6	10,0
societăți de asigurare	7,3	0,4	0,4		5,2	- 32,9
administrație publică	4761,4	1342,0	1250,3	91,7	28,2	- 18,3

Un aspect ce trebuie subliniat este acela că, şi în 1996, indicatorii calitativi ai activității de intermediere financiară desfăşurate de instituțiile de credit (tabel 7) rămân la un nivel nesatisfăcător. Astfel, România aparține în continuare categoriei țărilor cu intermediere şi transformare scăzută, deşi gradul său de intermediere este superior celui înregistrat în alte țări ale fostului bloc socialist (Rusia, Polonia). Acesta este încă departe de valorile atinse în țările dezvoltate (Franța, Germania, Anglia, SUA, Japonia) sau chiar în țările în curs de dezvoltare, dar cu sisteme

Scanned with OKEN Scanner

bancare şi piețe interne semnificative (Coreea, Thailanda, Singapore, Malayezia).

Tabel 7. Indicatorii activității de intermediere financiară

	1993	1994	1995	1996
Indicatorul de transformare				
(active lichide/pasive lichide) - %	66,0	71,6	64,7	67,3
Indicatorul de intermediere				
1 – credit intern/PIB (%)	28,1	20,2	21,2	29,7
2 – credit neguvernamental/PIB (%)	24,4	19,1	22,8	24,6

Explicația acestei stări de fapt este comună tuturor țărilor din Europa de Est: pe o piață îngustă a creditului, intermedierea se rezumă în cea mai mare parte la finanțarea marilor întreprinderi; de partea resurselor, dificultățile în colectarea depozitelor de clientelă obligă băncile să recurgă, în proporție importantă, la refinanțarea interbancară sau internațională. Dependența de acest tip de refinanțare imprimă însă resurselor un caracter instabil, cu o puternică senzitivitate la evoluția cursului de schimb al monedei naționale a cărei depreciere puternică poate conduce la o criză de lichiditate (cazul Rusiei, în 1955). Transformarea redusă, deci puțin profitabilă, ce rezultă din acest context, împinge băncile la căutarea unor activități mai rentabile (de exemplu, tranzacțiile cu titluri de stat), în detrimentul finanțării investițiilor.

Scanned with OKEN Scanner

Analiza sferei financiare

Aplicarea SCN revizuit în domeniul conturilor financiare din România implică analiza sectorului respectiv, precum şi serviciile pe care acesta le aduce[65].

Sectorul a fost extins prin includerea elementelor auxiliare financiare în cadrul instituțiilor financiare, în special ținând seama de faptul că acestea sunt producătoare de servicii auxiliare financiare.

O atenție deosebită a fost acordată analizei serviciilor produse de intermediarii financiari, denumită producție imputată de servicii de intermediere financiară (PSIF).

SCN revizuit nu modifică măsurarea indirectă globală a PSIF, ca diferență între veniturile proprietății, cu excepția venitului din fondurile proprii primite de intermediarii financiari şi dobânzile pe care ei le varsă creanțierilor. PSIF ar trebui totuşi repartizată între utilizatori (finali sau intermediari). Metoda principală constă în măsurarea serviciilor oferite fiecărei categorii de utilizatori ca diferență între dobânzile efectiv vărsate sau primite, aplicând la toate aceeaşi rată a dobânzii de referință de tip interbancar.

După repartizarea de PSIF, dobânzile vărsate către instituțiile financiare de către debitori sunt considerate drept remunerație implicită a serviciilor primite, soldul fiind dobânzi înscrise în conturi. Dobânzile vărsate de IF creanțierilor ar trebui majorate cu suma considerată deducere implicită cu titlu de servicii oferite creanțierilor.

Conturile privind operațiile financiare sau cele privind patrimoniile financiare nu sunt modificate în principiu. În schimb, necesitățile de analiză economico-financiară, ca logică generală a SCN revizuit, acordă conturilor de patrimoniu financiar sau oricărui cont de stoc şi elemente în curs un rang egal în prioritățile privind

[65] Vezi Vanoli A., *op. cit.* [71].

Scanned with OKEN Scanner

aceste conturi. Noile instrumente financiare sunt în cea mai mare parte variante ale celor tradiționale.

De asemenea, în contul capital (mai ales în cazul gospodăriilor familiale) se înscriu achizițiile de bunuri durabile prețioase ca rezervă de valoare. În acest sens, activele corespondente ar avea un caracter nefinanciar.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Tabloul operațiunilor financiare (total economie) [20]

flux; milioane lei

Operațiuni	Cod	Total	S10	S40	S50	S60	S70	S80	S90
				Creanțe					
Aur financiar	F10								
Drepturi speciale de tragere	F11	- 160,5		160,5					
Deținere de DST	F12	-160,5		-160,5					
Contrapartida alocării nete de DST	F20								
Numerar și depozite la vedere transferabile	F21	11466,8	2199,3	6127,8	42,1	1203,4	138,7	1849,1	-93,4
Numerar și depozite la vedere transferabile, în lei	F22	11390,2	2207,3	6075,9	39,7	1218,8	77,4	1750,6	20,5
Numerar și depozite la vedere transferabile, în devize	F23	1174,0	-8,1	51,9	2,4	-15,4	61,2	98,5	983,5
Poziția netă față de FMI	F30	-1097,4							-1097,4
Alte depozite	F31	5327,0	1387,2		-24,0		60,4	3903,3	
Alte depozite în lei	F311	5013,8	1366,5		-24,4			3671,7	
Depozite la termen	F312	1341,1	1366,5		-25,4				
Depozite de economii la vedere	F313	294,4			1,0			293,3	
Depozite de economii la termen	F32	3378,4						3378,4	
Alte depozite în devize	F40	313,2	20,7		0.4		60,4	231,6	
Titluri pe termen scurt	F50	3619,8		3619,8					
Obligațiuni	F60	3982,2		323,1				0,2	3658,9
Acțiuni și alte participații	F61	-2722,0	0,0	-4059,7		351,3		175,4	810,9
Acțiuni	F62	695,4		319,4				319,0	57,0
Alte participații	F70	-3417,4	0,0	-4379,1		351,3		-143,6	753,9
Credite pe termen scurt	F71	36355,8	21823,7	9243,5	138,8	331,0	1905	1058,2	1855,4
Credite comerciale pe termen scurt	F72	25884,8	22704,0	157,6	113,8	292,4	1905	36,8	675,1
Decalaje contabile	F79	3938,2	-899,8	2185,8	12,8			1021,4	1618,0
Alte credite pe termen scurt	F80	6532,8	19,5	6900,1	12,2	38,6			-437,6
Credite pe termen mediu și lung	F81	7765,6	3365,0	1589,1	23,6	49,3			2738,6
Credite comerciale pe termen mediu și lung	F89	2336,6	2029,7	14,1		49,3			243,5
Alte credite pe termen mediu și lung	F90	5429,0	1335,4	1575,0	23,6				2495,1
Rezerve tehnice de asigurări	F91	120,9	42,8					78,1	
Rezerve matematice pentru riscuri și rezerve pentru participarea asiguraților la beneficii	F92	55,3						55,3	
Rezerve pentru prime și calamități		65,6	42,8					22,8	
TOTAL CREANȚE		**65755,7**	**28818,0**	**16683,1**	**180,5**	**1935,0**	**2104**	**7064,3**	**8970,5**

Operaţiuni	Cod	Total	S10	S40	S50	S60	S70	S80	S90
				Angajamente					
Aur financiar	F00								
Drepturi speciale de tragere	F10	-160,5							- 160,5
Deţineri de DST	F11	-160,5							-160,5
Contrapartida alocării nete de DST	F12								
Numerar şi depozite la vedere transferabile	F20	11467,9		10216,0		67,4			1184,5
Numerar şi depozite la vedere transferabile, în lei	F21	11391,2		11323,9		67,4			
Numerar şi depozite la vedere transferabile, în devize	F22	1174,0		-10,5					1184,5
Poziţia netă faţă de FMI	F23	-1097,4		-1097,4					
Alte depozite	F30	5326,0		5326,0					
Alte depozite în lei	F31	5012,7		5012,7					
Depozite la termen	F311	1341,1		1341,1					
Depozite de economii la vedere	F312	293,3		293,3					
Depozite de economii la termen	F313	3378,4		3378,4					
Alte depozite în devize	F32	313,2		313,2					
Titluri pe termen scurt	F40	3619,8				3086,5			533,3
Obligaţiuni	F50	3982,2	594,9	3064,3		323,1			
Acţiuni şi alte participaţii	F60	-2721,6	732,6	-3460,3	6,1				
Acţiuni	F61	695,8	684,2	5,9	5,7				
Alte participaţii	F62	-3417,4	48,4	-3466,3	0,4				
Credite pe termen scurt	F70	35861,3	32027,4	-194,9	0,0	965,5	1930,1	1206,3	- 73,1
Credite comerciale pe termen scurt	F71	25884,8	23739,1	68,5	-0,3	259,4	1938,9	2,5	-123,3
Decalaje contabile	F72	3938,2	2683,2	6,7		93,2	-22,6	1140,6	37,1
Alte credite pe termen scurt	F79	6038,3	5605,1	-270.1	0,4	612,8	13,9	63,1	13,1
Credite pe termen mediu şi lung	F80	8259,7	6004,8	537,6		1418,5	2,0	267,3	29,5
Credite comerciale pe termen mediu şi lung	F81	2336,6	2307,1						29,5
Alte credite pe termen mediu şi lung	F89	5923,1	3697,7	537,6		1418,5	2,0	267,3	
Rezerve tehnice de asigurări	F90	120,9			120,9				
Rezerve matematice pentru riscuri şi rezerve pentru participarea asiguraţilor la beneficii	F91	55.3			55,3				
Rezerve pentru prime şi calamităţi	F92	65,6			65,6				
Total angajamente		65755,7	39359,7	15488,6	127,0	5861,0	1932,1	1473,5	1513,7
CREANŢE - ANGAJAMENTE		0,0	-10541,8	1194,5	53,5	-3925,9	172,1	5590,7	7456,8

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Tabloul operațiunilor financiare (sectorul societăților şi cvasisocietăților nefinanciare) [20]

flux: miliarde lei

Operațiuni	Cod	Total	S10	S40	S50	S60	S70	S80	S90
Creanțe									
Aur financiar	F00								
Drepturi speciale de tragere	F10								
Deținere de DST	F11								
Contrapartida alocării nete de DST	F12								-6,2
Numerar şi depozite la vedere transferabile	F20	2199,3		2205,4					
Numerar şi depozite la vedere transferabile, în lei	F21	2207,3		2207,3					
Numerar şi depozite la vedere transferabile, în devize	F22	-8,1		-1,9					-6,2
Poziția netă față de FMI	F23								
Alte depozite	F30	1387,2		1387,2					
Alte depozite în lei	F31	1366,5		1366,5					
Depozite la termen	F311	1366,5		1366,5					
Depozite de economii la vedere	F312								
Depozite de economii la termen	F313								
Alte depozite în devize	F32	20,7		20,7					
Titluri pe termen scurt	F40								
Obligațiuni	F50								
Acțiuni şi alte participații	F60	0,0			0,0				
Acțiuni	F61								
Alte participații	F62	0,0			0,0				
Credite pe termen scurt	F70	21823,7	20625,3	23,7	-0,4	-1818,3	1938,9	1140,6	-86,2
Credite comerciale pe termen scurt	F71	22704,0	20597,6	31,8	-0,4	259,4	1938,9		-123,3
Decalaje contabile	F72	-899,8		0,2		-2077,7		1140,6	37,1
Alte credite pe termen scurt	F79	19,5	27,7	-8,3					
Credite pe termen mediu şi lung	F80	3365,0	3398,9						-33,9
Credite comerciale pe termen mediu şi lung	F81	2029,7	2063,6						-33,9
Alte credite pe termen mediu şi lung	F89	1335,4	1335,4						
Rezerve tehnice de asigurări	F90	42,8			42,8				
Rezerve matematice pentru riscuri şi rezerve pentru participarea asiguraților	F91								
Rezerve pentru prime şi calamități	F92	42,8			42,8				
Total creanțe		28818,0	24024,3	3616,4	42,4	-1818,3	1938,9	1140,6	-126,3

Operaţiuni	Cod	Total	S10	S40	S50	S60	S70	S80	S90
				Angajamente					
Aur financiar	F00								
Drepturi speciale de tragere	F10								
Deţineri de DST	F11								
Contrapartida alocării nete de DST	F12								
Numerar şi depozite la vedere transferabile	F20								
Numerar şi depozite la vedere transferabile, în lei	F21								
Numerar şi depozite la vedere transferabile, în devize	F22								
Poziţia netă faţă de FMI	F23								
Alte depozite	F30								
Alte depozite în lei	F31								
Depozite la termen	F311								
Depozite de economii la vedere	F312								
Depozite de economii la termen	F313								
Alte depozite în devize	F32								
Titluri pe termen scurt	F40								
Obligaţiuni	F50	594,9							594,9
Acţiuni şi alte participaţii	F60	732,6		-4070,9				4122,2	681,3
Acţiuni	F61	684,2		308,2				319,0	57,0
Alte participaţii	F62	48,4		-4379,1				3803,2	624,3
Credite pe termen scurt	F70	32027,4	20625,3	5717,1	136,3	295,2	1905,2	1052,3	2296,1
Credite comerciale pe termen scurt	F71	23739,1	20597,6	157,6	111,3	292,4	1905,2		675,1
Decalaje contabile	F72	2683,2		0,2	12,8			1052,3	1618,0
Alte credite pe termen scurt	F79	5605,1	27,7	5559,4	12,2	2,8			3,1
Credite pe termen mediu şi lung	F80	6004,8	3398,9	1213,6	23,6				1368,7
Credite comerciale pe termen mediu şi lung	F81	2307,1	2063,6						243,5
Alte credite pe termen mediu şi lung	F89	3697,7	1335,4	1213,6	23,6				1125,1
Rezerve tehnice de asigurări	F90								
Rezerve matematice pentru riscuri şi rezerve pentru participarea asiguraţilor	F91								
Rezerve pentru prime şi calamităţi	F92								
TOTAL ANGAJAMENTE		39359,7	24024,3	2859,8	159,9	295,2			4941,0
CREANŢE – ANGAJAMENTE		–10542		756,6	-117,4	-2113,5	1938,9	1140,6	-5067,3

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Tabloul operațiunilor financiare (sectorul financiar) [20]

flux; miliarde lei

Operațiuni	Cod	Total	S10	S40	S50	S60	S70	S80	S90
				Creanțe					
Aur financiar	F00								
Drepturi speciale de tragere	F10	-160,5							-160,5
Deținerî de DST	F11	-160,5							-160,5
Contrapartida alocării nete de DST	F12								
Numerar și depozite la vedere transferabile	F20	6127,8		4855,4		67,4			1205,0
Numerar și depozite la vedere transferabile, în lei	F21	6075,9		6008,5		67,4			
Numerar și depozite la vedere transferabile, în devize	F22	51,9		-1153,1					1205,0
Poziția netă față de FMI	F23								
Alte depozite	F30								
Alte depozite în lei	F31								
Depozite la termen	F311								
Depozite de economii la vedere	F312								
Depozite de economii la termen	F313								
Alte depozite în devize	F32								
Titluri pe termen scurt	F40	3619,8				3086,5			533,3
Obligațiuni	F50	323,1				323,1			
Acțiuni și alte participații	F60	-4059,7	-4071,3	5,9	5,7				
Acțiuni	F61	319,4	307,8	5,9	5,7				
Alte participații	F62	-4379,1	-4379,1						
Credite pe termen scurt	F70	9243,5	5717,1	6,5	0,4	3429,5	13,9	63,1	13,1
Credite comerciale pe termen scurt	F71	157,6	157,6						
Decalaje contabile	F72	2185,8	0,2	6,5		2179,2			
Alte credite pe termen scurt	F79	6900,1	5559,4		0,4	1250,3	13,9	63,1	13,1
Credite pe termen mediu și lung	F80	1589,1	1213,6		0,4	91,7	2,0	267,3	14,1
Credite comerciale pe termen mediu și lung	F81	14,1							14,1
Alte credite pe termen mediu și lung	F89	1575,0	1213,6		0,4	91,7	2,0	267,3	
Rezerve tehnice de asigurări	F90								
Rezerve matematice pentru riscuri și rezerve pentru participarea asiguraților	F91								
Rezerve pentru prime și calamități	F92								
TOTAL CREANȚE		16683,1	2859,4	4867,8	6,4	6998,1	15,9	330,4	1605,0

Operațiuni	Cod	Total	S10	S40	S50	S60	S70	S80	S90
				Angajamente					
Aur financiar	F00								
Drepturi speciale de tragere	F10								
Dețineri de DST	F11								
Contrapartida alocării nete de DST	F12								
Numerar și depozite la vedere transferabile	F20	10216,0	2205,4	4855,4	42,0	1218,8	138,7	1849,1	-93,4
Numerar și depozite la vedere transferabile, în lei	F21	11323,9	2207,3	6008,5	40,8	1218,8	77,4	1750,6	20,5
Numerar și depozite la vedere transferabile, în devize	F22	-10,5	-1,9	-1153,1	1,3		61,2	98,5	983,5
Poziția netă față de FMI	F23	-1097,4							-1097,4
Alte depozite	F30	5326,0	1387,2		-25,0		60,4	3903,3	
Alte depozite în lei	F31	5012,7	1366,5		-25,4			3671,7	
Depozite la termen	F311	1341,1	1366,5		-25,4				
Depozite de economii la vedere	F312	293,3						293,3	
Depozite de economii la termen	F313	3378,4						3378,4	
Alte depozite în devize	F32	313,2	20,7		0,4		60,4	231,6	
Titluri pe termen scurt	F40								
Obligațiuni	F50	3064,3						0,2	3064,1
Acțiuni și alte participații	F60	-3460,3		5,9		351,3		-3947,1	129,5
Acțiuni	F61	5,9		539					
Alte participații	F62	-3466,3				351,3		-3947,1	129,5
Credite pe termen scurt	F70	-194,9	23,7	6,5				36,7	-261,9
Credite comerciale pe termen scurt	F71	68,5	31,8					36,7	0,0
Decalaje contabile	F72	6,7	0,2	6,5					
Alte credite pe termen scurt	F79	-270,1	-8,3						-261,9
Credite pe termen mediu și lung	F80	537,6							537,6
Credite comerciale pe termen mediu și lung	F81								
Alte credite pe termen mediu și lung	F89	537,6							537,6
Rezerve tehnice de asigurări	F90								
Rezerve matematice pentru riscuri și rezerve pentru participarea asiguraților	F91								
Rezerve pentru prime și calamități	F92								
TOTAL ANGAJAMENTE		15488,6	3616,4	4867,8	17,0	1570,1	199,1	1842,2	3375,9
CREANȚE - ANGAJAMENTE		1194,5	- 757,0		-10,6	5428,0	-183,2	-1511,9	-1770,9

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Tabloul operațiunilor financiare (sectorul asigurări) [20]

flux; miliarde lei

Operațiuni	Cod	Total	S10	S40	S50	S60	S70	S80	S90
				Creanțe					
Aur financiar	F00								
Drepturi speciale de tragere	F10								
Deținere de DST	F11								
Contrapartida alocării nete de DST	F12								
Numerar și depozite la vedere transferabile	F20	42,1		41,0					1,1
Numerar și depozite la vedere transferabile, în lei	F21	39,7		39,7					
Numerar și depozite la vedere transferabile, în devize	F22	2,4		1,3					1,1
Poziția netă față de FMI	F23								
Alte depozite	F30	-24.0		-24,0					
Alte depozite în lei	F31	-24,4		-24,4					
Depozite la termen	F311	-25,4		-25,4					
Depozite de economii la vedere	F312	1,0		1,0					
Depozite de economii la termen	F313								
Alte depozite în devize	F32	0,4		0,4					
Titluri pe termen scurt	F40								
Obligațiuni	F50								
Acțiuni și alte participații	F60								
Acțiuni	F61								
Alte participații	F62								
Credite pe termen scurt	F70	138,8	136,3					2,5	
Credite comerciale pe termen scurt	F71	113,8	111,3					2,5	
Decalaje contabile	F72	12,8	12,8						
Alte credite pe termen scurt	F79	12,2	12,2					0,0	
Credite pe termen mediu și lung	F80	23,6	23,6						
Credite comerciale pe termen mediu și lung	F81								
Alte credite pe termen mediu și lung	F89	23,6	23,6						
Rezerve tehnice de asigurări	F90								
Rezerve matematice pentru riscuri și rezerve pentru participarea asiguraților	F91								
Rezerve pentru prime și calamități	F92								
TOTAL CREANȚE		180,5	159,9	17,0				2,5	1,1

Operațiuni	Cod	Total	S10	S40	S50	S60	S70	S80	S90
				Angajamente					
Aur financiar	F00								
Drepturi speciale de tragere	F10								
Dețineri de DST	F11								
Contrapartida alocării nete de DST	F12								
Numerar și depozite la vedere transferabile	F20								
Numerar și depozite la vedere transferabile, în lei	F21								
Numerar și depozite la vedere transferabile, în devize	F22								
Poziția netă față de FMI	F23								
Alte depozite	F30								
Alte depozite în lei	F31								
Depozite la termen	F311								
Depozite de economii la vedere	F312								
Depozite de economii la termen	F313								
Alte depozite în devize	F32								
Titluri pe termen scurt	F40								
Obligațiuni	F50								
Acțiuni și alte participații	F60	6,1	0,0	5,7				0,2	0,2
Acțiuni	F61	5,7		5,7					
Alte participații	F62	0,4	0,0					0,2	0,2
Credite pe termen scurt	F70	0,0	-0,4	0,4				0,0	
Credite comerciale pe termen scurt	F71	-0,3	-0,4					0,0	
Decalaje contabile	F72								
Alte credite pe termen scurt	F79	0,4		0,4					
Credite pe termen mediu și lung	F80								
Credite comerciale pe termen mediu și lung	F81								
Alte credite pe termen mediu și lung	F89								
Rezerve tehnice de asigurări	F90	120,9	42,8					78,1	
Rezerve matematice pentru riscuri și rezerve pentru participarea asiguraților	F91	55,3						55,3	
Rezerve pentru prime și calamități	F92	65,6	42,8					22,8	
Total angajamente		**127,0**	**42,4**	**6,0**				**78,4**	**0,2**
CREANȚE – ANGAJAMENTE		**53,5**	**117,4**	**11,0**				**-75,8**	**0,9**

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Tabloul operațiunilor financiare (sectorul administrației publice) [20]

flux; miliarde lei

Operațiuni	Cod	Total	S10	S40	S50	S60	S70	S80	S90
				Creanțe					
Aur financiar	F00								
Drepturi speciale de tragere	F10								
Dețineri de DST	F11								
Contrapartida alocării nete de DST	F12								
Numerar și depozite la vedere transferabile	F20	1203,4		1218,8					-15,4
Numerar și depozite la vedere transferabile, în lei	F21	1218,8		1218,8					
Numerar și depozite la vedere transferabile, în devize	F22	-15,4							-15,4
Poziția netă față de FMI	F23								
Alte depozite	F30								
Alte depozite în lei	F31								
Depozite la termen	F311								
Depozite de economii la vedere	F312								
Depozite de economii la termen	F313								
Alte depozite în devize	F32								
Titluri pe termen scurt	F40								
Obligațiuni	F50								
Acțiuni și alte participații	F60	351,3		351,3					
Acțiuni	F61								
Alte participații	F62	351,3		351,3					
Credite pe termen scurt	F70	331,0	295,2			35,8			
Credite comerciale pe termen scurt	F71	292,4	292,4						
Decalaje contabile	F72								
Alte credite pe termen scurt	F79	38,6	2,8			3508			
Credite pe termen mediu și lung	F80	49,3							49,3
Credite comerciale pe termen mediu și lung	F81	49,3							49,3
Alte credite pe termen mediu și lung	F89								
Rezerve tehnice de asigurări	F90								
Rezerve matematice pentru riscuri și rezerve pentru participarea asiguraților	F91								
Rezerve pentru prime și calamități	F92								
TOTAL CREANȚE		1935,0	295,2	1570,1		35,8			33,9

Operațiuni	Cod	Total	S10	S40	S50	S60	S70	S80	S90
				Angajamente					
Aur financiar	F00								
Drepturi speciale de tragere	F10								
Dețineri de DST	F11								
Contrapartida alocării nete de DST	F12								
Numerar și depozite la vedere transferabile	F20	67,4		67,4					
Numerar și depozite la vedere transferabile, în lei	F21	67,4		67,4					
Numerar și depozite la vedere transferabile, în devize	F22								
Poziția netă față de FMI	F23								
Alte depozite	F30								
Alte depozite în lei	F31								
Depozite la termen	F311								
Depozite de economii la vedere	F312								
Depozite de economii la termen	F313								
Alte depozite în devize	F32								
Titluri pe termen scurt	F40	3086,5		3086,5					
Obligațiuni	F50	323,1		323,1					
Acțiuni și alte participații	F60								
Acțiuni	F61								
Alte participații	F62								
Credite pe termen scurt	F70	965,5	-1818,3	3429,5		35,8		-8,2	-673,3
Credite comerciale pe termen scurt	F71	259,4	259,4						
Decalaje contabile	F72	93,2	-2077,7	2179,2				-8,2	
Alte credite pe termen scurt	F79	612,8		1250,3		35,8			-673,3
Credite pe termen mediu și lung	F80	1418,5		91,7					1326,8
Credite comerciale pe termen mediu și lung	F81								
Alte credite pe termen mediu și lung	F89	1418,5		91,7					1326,8
Rezerve tehnice de asigurări	F90								
Rezerve matematice pentru riscuri și rezerve pentru participarea asiguraților	F91								
Rezerve pentru prime și calamități	F92								
TOTAL ANGAJAMENTE		5861,0	-1818,3	6998,1		35,8		-8,2	653,5
CREANTE - ANGAJAMENTE		-3925,9	2113,5	-5428,0				8,2	-619,6

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Tabloul operațiunilor financiare (sectorul administrației private) [20]

flux; miliarde lei

Operațiuni	Cod	Total	S10	S40	S50	S60	S70	S80	S90
				Creanțe					
Aur financiar	F00								
Drepturi speciale de tragere	F10								
Deținere de DST	F11								
Contrapartida alocării nete de DST	F12								
Numerar și depozite la vedere transferabile	F20	138,7		138,7					
Numerar și depozite la vedere transferabile, în lei	F21	77,4		77,4					
Numerar și depozite la vedere transferabile, în devize	F22	61,2		61,2					
Poziția netă față de FMI	F23								
Alte depozite	F30	60,4		60,4					
Alte depozite în lei	F31								
Depozite la termen	F311								
Depozite de economii la vedere	F312								
Depozite de economii la termen	F313								
Alte depozite în devize	F32	60,4		60,4					
Titluri pe termen scurt	F40								
Obligațiuni	F50								
Acțiuni și alte participații	F60								
Acțiuni	F61								
Alte participații	F62								
Credite pe termen scurt	F70	1905,2		1905,2					
Credite comerciale pe termen scurt	F71	1905,2		1905,2					
Decalaje contabile	F72								
Alte credite pe termen scurt	F79								
Credite pe termen mediu și lung	F80								
Credite comerciale pe termen mediu și lung	F81								
Alte credite pe termen mediu și lung	F89								
Rezerve tehnice de asigurări	F90								
Rezerve matematice pentru riscuri și rezerve pentru participarea asiguraților	F91								
Rezerve pentru prime și calamități	F92								
Total creanțe		2104,3	1905,2	199,1					

Operaţiuni	Cod	Total	S10	S40	S50	S60	S70	S80	S90
				Angajamente					
Aur financiar	F00								
Drepturi speciale de tragere	F10								
Deţineri de DST	F11								
Contrapartida alocării nete de DST	F12								
Numerar şi depozite la vedere transferabile	F20								
Numerar şi depozite la vedere transferabile, în lei	F21								
Numerar şi depozite la vedere transferabile, în devize	F22								
Poziţia netă faţă de FMI	F23								
Alte depozite	F30								
Alte depozite în lei	F31								
Depozite la termen	F311								
Depozite de economii la vedere	F312								
Depozite de economii la termen	F313								
Alte depozite în devize	F32								
Titluri pe termen scurt	F40								
Obligaţiuni	F50								
Acţiuni şi alte participaţii	F60								
Acţiuni	F61								
Alte participaţii	F62								
Credite pe termen scurt	F70	1930,1	1938,9	13,9				-22,6	
Credite comerciale pe termen scurt	F71	1938,9	1938,9						
Decalaje contabile	F72	-22,6						-22,6	
Alte credite pe termen scurt	F79	13,9		13,9					
Credite pe termen mediu şi lung	F80	2,0		2,0					
Credite comerciale pe termen mediu şi lung	F81								
Alte credite pe termen mediu şi lung	F89	2,0		2,0					
Rezerve tehnice de asigurări	F90								
Rezerve matematice pentru riscuri şi rezerve pentru participarea asiguraţilor	F91								
Rezerve pentru prime şi calamităţi	F92								
Total angajamente		1932,1	1938,9	15,9				-22,6	
CREANŢE - ANGAJAMENTE		172,1	-33,7	183,2				22,6	

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Tabelul operațiunilor financiare (sectorul gospodăriilor populației) [20]

flux; miliarde lei

Operațiuni	Cod	Total	S10	S40	S50	S60	S70	S80	S90
Creanțe									
Aur financiar	F00								
Drepturi speciale de tragere	F10								
Deținere de DST	F11								
Contrapartida alocării nete de DST	F12								
Numerar și depozite la vedere transferabile	F20	1849,1		1849,1					
Numerar și depozite la vedere transferabile, în lei	F21	1750,6		1750,6					
Numerar și depozite la vedere transferabile, în devize	F22	98,5		98,5					
Poziția netă față de FMI	F23								
Alte depozite	F30	3903,3		3903,3					
Alte depozite în lei	F31	3671,7		3671,7					
Depozite la termen	F311								
Depozite de economii la vedere	F312	293,3		293,3					
Depozite de economii la termen	F313	3378,4		3378,4					
Alte depozite în devize	F32	231,6		231,6					
Titluri pe termen scurt	F40								
Obligațiuni	F50	0,2		0,2					
Acțiuni și alte participații	F60	175,4	175,4	4122,2	-3947,1	0,2			
Acțiuni	F61	319,0	319,0						
Alte participații	F62	–143,6	3803,2	-3947,1	0,2				
Credite pe termen scurt	F70	1058,2	1052,3	36,7	0,0	-8,2	-22,6		
Credite comerciale pe termen scurt	F71	36,8		36,7	0,0				
Decalaje contabile	F72	1021,4	1052,3			-8,2	-22,6		
Alte credite pe termen scurt	F79								
Credite pe termen mediu și lung	F80								
Credite comerciale pe termen mediu și lung	F81								
Alte credite pe termen mediu și lung	F89								
Rezerve tehnice de asigurări	F90	78,1			78,1				
Rezerve matematice pentru riscuri și rezerve pentru participarea asiguraților	F91	55,3			55,3				
Rezerve pentru prime și calamități	F92	22,8			22,8				
Total creanțe		**7064,3**	**5174,5**	**1842,2**	**78,4**	**-8,2**	**-22,6**		

Operațiuni	Cod	Total	S10	S40	S50	S60	S70	S80	S90
				Angajamente					
Aur financiar	F00								
Drepturi speciale de tragere	F10								
Dețineri de DST	F11								
Contrapartida alocării nete de DST	F12								
Numerar și depozite la vedere transferabile	F20								
Numerar și depozite la vedere transferabile, în lei	F21								
Numerar și depozite la vedere transferabile, în devize	F22								
Poziția netă față de FMI	F23								
Alte depozite	F30								
Alte depozite în lei	F31								
Depozite la termen	F311								
Depozite de economii la vedere	F312								
Depozite de economii la termen	F313								
Alte depozite în devize	F32								
Titluri pe termen scurt	F40								
Obligațiuni	F50								
Acțiuni și alte participații	F60								
Acțiuni	F61								
Alte participații	F62								
Credite pe termen scurt	F70	1206,3	1140,6	63,1	2,5				
Credite comerciale pe termen scurt	F71	2,5			2,5				
Decalaje contabile	F72	1140,6	1140,6						
Alte credite pe termen scurt	F79	63,1		63,1	0,0				
Credite pe termen mediu și lung	F80	267,3		267,3					
Credite comerciale pe termen mediu și lung	F81								
Alte credite pe termen mediu și lung	F89	267,3		267,3					
Rezerve tehnice de asigurări	F90								
Rezerve matematice pentru riscuri și rezerve pentru participarea asiguraților	F91								
Rezerve pentru prime și calamități	F92								
Total angajamente		1473,5	1140,6	330,4	2,5				
CREANȚE - ANGAJAMENTE		5590,7	4033,9	1511,9	75,8	-8,2	-22,6		

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

Tabelul operațiunilor financiare (sectorul restul lumii) [20]

flux; miliarde lei

Operațiuni	Cod	Total	S10	S40	S50	S60	S70	S80	S90
				Creanțe					
Aur financiar	F00								
Drepturi speciale de tragere	F10								
Deținere de DST	F11								
Contrapartida alocării nete de DST	F12								
Numerar și depozite la vedere transferabile	F20	-93,4		-93,4					
Numerar și depozite la vedere transferabile, în lei	F21	20,5		20,5					
Numerar și depozite la vedere transferabile, în devize	F22	983,5		983,5					
Poziția netă față de FMI	F23	-1097,4		-1097,4					
Alte depozite	F30								
Alte depozite în lei	F31								
Depozite la termen	F311								
Depozite de economii la vedere	F312								
Depozite de economii la termen	F313								
Alte depozite în devize	F32								
Titluri pe termen scurt	F40								
Obligațiuni	F50	3659,0	594,9	3064,1					
Acțiuni și alte participații	F60	810,9	681,3	129,5	0,2				
Acțiuni	F61	57,0	57,0						
Alte participații	F62	753,9	624,3	129,5	0,2				
Credite pe termen scurt	F70	1855,4	2296,1		-178,8				
Credite comerciale pe termen scurt	F71	675,1	675,1						
Decalaje contabile	F72	1618,0	1618,0						
Alte credite pe termen scurt	F79	-437,6	3,1	-261,9		-178,8			
Credite pe termen mediu și lung	F80	2738,6	1368,7		832,3				
Credite comerciale pe termen mediu și lung	F81	243,5	243,5						
Alte credite pe termen mediu și lung	F89	2495,1	1125,1	537,6		832,3			
Rezerve tehnice de asigurări	F90								
Rezerve matematice pentru riscuri și rezerve pentru participarea asiguraților	F91								
Rezerve pentru prime și calamități	F92								
Total creanțe		**8970,5**	**4941,0**	**3375,9**	**0,2**	**653,5**			

Operaţiuni	Cod	Total	S10	S40	S50	S60	S70	S80	S90
				Angajamente					
Aur financiar	F00								
Drepturi speciale de tragere	F10	-160,5		-160,5					
Deţineri de DST	F11	-160,5		160,5					
Contrapartida alocării nete de DST	F12								
Numerar şi depozite la vedere transferabile	F20	1184,5	-6,2	1205,0	1,1	-15,4			
Numerar şi depozite la vedere transferabile, în lei	F21								
Numerarşi depozite la vedere transferabile, în devize	F22	1184,5	-6,2	1205,0	1,1	-15,4			
Poziţia netă faţă de FMI	F23								
Alte depozite	F30								
Alte depozite în lei	F31								
Depozite la termen	F311								
Depozite de economii la vedere	F312								
Depozite de economii la termen	F313								
Alte depozite în devize	F32								
Titluri pe termen scurt	F40	533,3		533,3					
Obligaţiuni	F50								
Acţiuni şi alte participaţii	F60								
Acţiuni	F61								
Alte participaţii	F62								
Credite pe termen scurt	F70	-73,1	-86,2	13,1					
Credite comerciale pe termen scurt	F71	-123,3	-123,3						
Decalaje contabile	F72	37,1	37,1						
Alte credite pe termen scurt	F79	13,1		13,1					
Credite pe termen mediu şi lung	F80	29,5	-33,9	14,1		49,3			
Credite comerciale pe termen mediu şi lung	F81	29,5	-33,9	14,1		49,3			
Alte credite pe termen mediu şi lung	F89								
Rezerve tehnice de asigurări	F90								
Rezerve matematice pentru riscuri şi rezerve pentru participarea asiguraţilor	F91								
Rezerve pentru prime şi calamităţi	F92								
Total angajamente		1513,7	-126,3	1605,0	1,1	33,9			
CREANŢE - ANGAJAMENTE		7456,8	5067,3	1770,8	-0,9	619,6			

Scanned with OKEN Scanner

Principalele definiții ale conturilor naționale financiare[66]

F00 - Aur Financiar

Această rubrică înregistrează aurul care nu este utilizat în scopuri industriale. Acesta este considerat ca un angajament față de sectorul S90 "Restul Lumii" şi constituie un instrument de plasament. Aurul înregistrat la această rubrică este calificat ca financiar, întrucât este achiziționat cu scopul de a constitui o rezervă, spre deosebire de aurul destinat consumului intermediar în fabricarea unor anumite bunuri.

F10 - Drepturi speciale de tragere

Rubrica drepturi speciale de tragere cuprinde operațiunile privind alocarea de către FMI a drepturilor speciale de tragere fără contrapartidă. Aceste creanțe sunt alocate țărilor care se angajează să cedeze monedă efectiv convertibilă contra remiterii de DST de către o altă țară şi să le accepte ca plată în loc de aur sau devize.

Rubrica drepturi speciale de tragere este divizată în două subrubrici:

- dețineri de DST (F11);
- contrapartida alocării nete de DST (F12).

F11 - Dețineri de DST

Subrubrica dețineri de DST cuprinde ansamblul drepturilor speciale de tragere deținute de autoritățile monetare. Aceste drepturi, considerate ca un angajament al sectorului "Restul Lumii", sunt instrumente de plasament.

---

[66] Vezi Comisia Națională pentru Statistică, Banca Națională a României, *Conturile naționale 1992-1993*, august 1996, Bucureşti.

Scanned with OKEN Scanner

Rubrica F11 preia soldul dintre DST alocate de FMI şi achiziționate de la alte țări sau chiar de la FMI, pe de o parte, şi eventualele retrageri de alocări de DST de către FMI şi cedările către alte țări sau către FMI, pe de altă parte.

F12 - Contrapartida alocării nete de DST

Această subrubrică este destinată evidențierii contrapartidei alocării de DST primite de autoritățile monetare, nete de eventualele retrageri. Ea corespunde angajamentului, pe termen nedeterminat, de a rambursa în totalitate sau parțial DST primite, în următoarele cazuri:

- retragerea eventuală din sistem, hotărâtă de țara respectivă;
- reducerea eventuală a DST în circulație;
- lichidarea generală eventuală a sistemului DST.

Aceste angajamente, considerate o creanță a sectorului "Restul Lumii", sunt instrumente de finanțare.

F20 - Numerar şi depozite la vedere transferabile

Rubrica cuprinde moneda fiduciară şi depozitele la vedere, care pot fi transformate în monedă națională fără nici un fel de restricție şi care sunt transferabile prin cecuri, virament sau alte documente similare[67].

Ea este divizată în trei subrubrici:

- numerar şi depozite la vedere transferabile, în monedă națională (F21);
- numerar şi depozite la vedere transferabile, în monede străine (F22);
- poziție netă față de FMI (F23).

[67] Această definiție nu ține seama de noțiuni ca *masă monetară, lichidități primare* etc.

Scanned with OKEN Scanner

F21 - Numerar şi depozite la vedere transferabile, în monedă naţională

Subrubrica cuprinde moneda fiduciară şi depozitele la vedere exprimate în monedă naţională, care pot fi transformate în moneda fiduciară naţională la paritate, fără nici o restricţie şi care sunt transferabile prin cecuri, viramente sau alte documente similare. Aceste creanţe sunt considerate instrumente de plasament.

În subrubrica F21 se includ:

a. moneda divizionară şi bancnotele în circulaţie emise de autorităţile monetare naţionale; moneda emisă este tratată ca angajament al sectorului emitent;

b. depozitele la vedere transferabile în monedă naţională:

- la instituţii de credit rezidente;
- la unităţile instituţionale rezidente aparţinând altor sectoare;
- la instituţiile de credit nerezidente.

Intră în categoria depozitelor la vedere transferabile în monedă naţională cele pe care instituţiile de credit le deţin pe lângă alte instituţii de credit, precum:

- depozitele la vedere în monedă naţională deţinute eventual în alte ţări în numele autorităţilor monetare naţionale;
- depozitele în monedă naţională deţinute de banca centrală în numele autorităţilor monetare străine.

c. anumite active transferabile exprimate în monedă naţională, cărora li se recunoaşte caracterul de depozit: active corespunzând soldurilor operaţionale la vedere între instituţiile de credit, în măsura în care aceste solduri sunt transferabile şi nu se poate determina precis natura lor, întrucât rezultă din operaţiuni care au în acelaşi timp caracter de credit şi de depozit; se admite că predomină caracterul de depozit.

Scanned with OKEN Scanner

F22 - Numerar şi depozite la vedere transferabile, în monede străine

Această subrubrică cuprinde moneda fiduciară străină şi depozitele la vedere exprimate în devize, care pot fi transformate imediat în monedă națională, fără nici o restricție şi fără alte cheltuieli în afara comisioanelor uzuale şi care sunt transferabile prin cecuri, virament sau documente similare. Aceste creanțe sunt considerate instrumente de plasament.

În subrubrica F22 se includ:

a. moneda divizionară şi bancnotele emise de autoritățile monetare din alte țări şi care sunt deținute de rezidenți;

b. depozitele la vedere transferabile străine:

- la instituțiile de credit rezidente;
- la unitățile instituționale rezidente aparținând altor sectoare;
- la instituțiile de credit nerezidente.

Intră în categoria depozitelor la vedere transferabile în monede străine cele pe care instituțiile de credit le dețin pe lângă alte instituții de credit, precum:

- activele deținute în alte țări în numele autorităților monetare, în special operațiunile de swap;
- activele exprimate în devize deținute de autoritățile monetare străine pe lângă autoritățile monetare naționale.

c. anumite active transferabile exprimate în devize, cărora li se recunoaşte caracterul de depozit: soldurile operațiunilor bancare de aceeaşi natură cu cele descrise mai sus şi care sunt exprimate în devize.

F23 - Poziția netă față de Fondul Monetar Internațional

Subrubrica este destinată evidențierii creanțelor şi angajamentelor provenite din operațiunile pe care autoritățile

Scanned with OKEN Scanner

monetare naționale le desfăşoară cu FMI în cadrul tragerilor. Aceste creanțe şi angajamente sunt instrumente de finanțare.

Subrubrica F23 cuprinde:

- cu titlul de creanțe asupra FMI: poziția de rezervă pe lângă FMI (Reserve position in the Fund);
- cu titlul de angajamente față de FMI: utilizarea creditelor acordate de Fond (Use of Fund credit).

F30 - Alte depozite

Această rubrică înglobează ansamblul depozitelor, altele decât depozitele la vedere transferabile, adică depozitele care nu pot fi utilizate în orice moment, fără restricție şi fără a fi transformate în prealabil în numerar sau depozite la vedere transferabile. Aceste creanțe constituie **instrumente de finanțare**.

Rubrica F30 este subdivizată în două subrubrici:

- alte depozite în monedă națională (F31);
- alte depozite în valută (F32).

F31 - Alte depozite în monedă națională

Subrubrica cuprinde ansamblul depozitelor în monedă națională, altele decât depozitele la vedere transferabile.

Faptul că nu sunt disponibile în orice moment (care este o caracteristică a "altor depozite") poate fi determinat de două cauze distincte:

- existența unui termen sau a unui preaviz;
- necesitatea prezentării, în momentul retragerii, a unui document care să materializeze depozitul.

Subrubrica F31 este subdivizată, după cum depozitele sunt caracterizate de prima, a doua sau de existența simultană a ambelor cauze de indisponibilitate, astfel:

- depozite la termen în monedă națională (F311);
- depozite de economii la vedere în monedă națională (F312);
- depozite de economii la termen în monedă națională (F313).

Scanned with OKEN Scanner

F311 - Depozite la termen în monedă națională

Această subpoziție cuprinde depozitele a căror indisponibilitate ține exclusiv de existența unui termen sau preaviz.

În general, aceste depozite nu implică din partea depunătorului intenția de a proceda la o acumulare progresivă de capital şi reprezintă imobilizarea unor lichidități temporar nefolosite. Din această cauză, depozitele la termen în monedă națională aparțin mai degrabă întreprinderilor decât populației.

Subpoziția F311 include:

a. depozitele la termen în monedă națională (pe termen şi cu preaviz) constituite pe lângă instituțiile de credit;

b. depozitele în monedă națională constituite pe lângă autoritatea cu titlul de rezerve obligatorii, în măsura în care titularii nu pot dispune de acestea în orice moment şi fără restricții;

c. soldurile (exprimate în monedă națională) operațiunilor la termen între instituțiile de credit, în măsura în care nu se poate determina natura lor, deoarece rezultă în acelaşi timp din operațiunile de depozite şi de credite. Se admite că predomină caracterul de depozit.

F312 - Depozite de economii la vedere în monedă națională

Subpoziția cuprinde depozitele în monedă națională a căror indisponibilitate este limitată de obligația de a prezenta, pentru orice operațiune de retragere, un document servind drept suport material al acestor depozite (carnet, libret, bon sau titlu) şi care pot fi transformate pe loc în bani sau depozite transferabile.

Aceste depozite au următoarele caracteristici:

a. uneori se acordă privilegii fiscale pentru dobânzile aferente, până la concurența unei anumite sume;

Scanned with OKEN Scanner

b. depozitelor stabile li se acordă uneori un supliment de remunerare;

c. rata de remunerare a acestor depozite este de obicei foarte stabilă;

d. depozitele de economii sunt uneori rezervate persoanelor fizice.

Din aceste caracteristici esențiale (care nu sunt exhaustive şi nu sunt în mod necesar întrunite toate în acelaşi timp, una sau alta dintre ele putând fi introdusă sau suprimată în funcție de politica monetară a țării) rezultă că depozitele de economii aparțin mai degrabă populației decât întreprinderilor.

Subpoziția F312 include de asemenea bonurile nenegociabile, fără scadență fixă, dar care sunt rambursabile pe loc, începând din momentul emiterii lor.

F313 - Depozite de economii la termen în monedă națională

Această subpoziție cuprinde depozite a căror disponibilitate este limitată în acelaşi timp de obligația de a prezenta pentru orice operațiune de retragere un document servind drept suport material al acestor depozite (carnet, libret, bon sau titlu) şi de existența unui termen sau preaviz.

Caracteristicile prezentate pentru operațiunea F312 şi considerațiile asupra existenței şi consecințelor acestor caracteristici sunt aplicabile şi depozitelor de economii la termen în monedă națională.

Subpoziția F313 include în special:

a. bonurile de casă cu scadență fixă sau bonurile de economii care nu sunt negociabile sau a căror negociabilitate – teoretic posibilă – este în realitate foarte restrânsă;

Scanned with OKEN Scanner

b. depozite în monedă națională care rezultă dintr-un contract sau plan de economii.

Sunt excluse din subpoziția F313:

a. bonurile de casă negociabile;

b. bonurile de economii emise de administrația centrală şi instituțiile de credit, în special de casele de economii, dacă aceste bonuri sunt negociabile.

F32 - Alte depozite în valută

Subrubrica cuprinde ansamblul depozitelor în valută, altele decât depozitele la vedere transferabile.

F40 - Titluri pe termen scurt

Această rubrică grupează creanțele pe termene între 12 luni şi 2 ani, reprezentate de titluri destinate circulației, a căror valoare nominală, determinată încă de la origine, este exprimată printr-o sumă rotundă şi care sunt purtătoare de dobândă, cel mai adesea plătită în avans. Aceste titluri sunt rambursabile la (sau plecând de la) o dată fixată încă din momentul emisiunii şi constituie **instrumente de plasament**.

În rubrica F40 se cuprind:

a. bonurile de tezaur, inclusiv cele care sunt subscrise obligatoriu de instituțiile de credit în cadrul rezervelor minime obligatorii;

b. anumite titluri de stat, cu scadență mai mare de 2 ani (putând atinge 5 ani), dar care prezintă particularități de emisiune (emisiuni eşalonate), de circulație (nu se cotează la bursă, se pot mobiliza de către bănci) şi de rambursare (rambursări eşalonate), care caracterizează cel mai adesea titlurile pe termen scurt în sens strict;

Scanned with OKEN Scanner

c. bonurile pe termen scurt negociabile emise de instituțiile de credit şi eventual de societăți şi cvasisocietăți, în special bonuri de casă negociabile şi bonuri de economii.

Sunt excluse din rubrica F40:

a. titlurile pe termen scurt nenegociabile; acestea reprezintă o formă de depozit la termen şi sunt reținute în rubrica F30;

b. titlurile a căror negociabilitate, teoretic posibilă, este de fapt foarte restrânsă şi care se rețin în rubrica F30;

c. bonurile de tezaur în monedă națională remise F.M.I. pentru reglementarea fracțiunii din cota de subscriere – sau a creşterii cotei – exprimată în monedă națională. Remiterea acestor bonuri constituie de fapt o deschidere de credit.

F50 – Obligațiuni

Această rubrică grupează titlurile cu scadență pe mai mulți ani, cu dobândă fixă sau indexată, plătibilă în general prin cupoane şi care sunt rambursabile cu începere de la o dată fixată în momentul emisiunii. Obligațiunile sunt instrumente de plasament negociabile şi care în general sunt cotate la bursă.

În rubrica F50 se includ de asemenea:

- obligațiunile convertibile în acțiuni, atâta timp cât nu au fost efectiv convertite;
- obligațiunile care fac obiectul unui plasament privat, dacă le este conferită cel puțin o transferabilitate potențială; în caz contrar, acestea nu sunt considerate credite pe termen mediu şi lung (F80).

F60 - Acțiuni şi alte participații

Rubrica grupează creanțele care dau dreptul la o parte din beneficiile eventuale ale societăților cu personalitate juridică, întreprinderilor publice având un statut care le conferă personalitate juridică şi cvasisocietăților şi la o parte din activul net în caz de

Scanned with OKEN Scanner

lichidare. Creanțele cuprinse aici sunt considerate instrumente de plasament.

Aceste creanțe sunt contabilizate în rubrica F60, indiferent dacă au fost emise contra plată în numerar, aport în natură sau, în unele cazuri, gratuit. În situația în care creanțele emise contra numerar nu sunt eliberate integral în momentul emisiunii, nu se contabilizează decât partea efectiv vărsată.

Rubrica F60 este divizată în două subrubrici:

- acțiuni (F61);
- alte participații (F62).

F61 – Acțiuni

Subrubrica acțiuni cuprinde participațiile la capitalul societăților, reprezentate prin valori mobiliare, adică prin titluri negociabile.

În subrubrica F61 sunt incluse:

a. acțiunile de capital emise de societățile anonime, care reprezintă titluri ce dau deținătorului calitatea de asociat şi care dau dreptul în acelaşi timp la o parte din ansamblul beneficiilor distribuite şi la o parte din activul social net în caz de lichidare;

b. acțiunile de favoare emise de societățile anonime, reprezentând titluri pentru care capitalul social a fost rambursat, dar care lasă deținătorului calitatea de asociat şi dau dreptul de participare la beneficiile rămase de distribuit după ce capitalul social a fost remunerat şi la surplusul eventual în caz de lichidare (activul net minus capitalul social);

c. acțiunile de dividende emise de societățile anonime. Acestea sunt titluri care:

- în funcție de țară şi de circumstanțele înființării poartă denumiri diferite şi nu comportă valoare nominală încorporată în capitalul social;

Scanned with OKEN Scanner

- nu conferă deținătorului drepturi de asociat propriu-zise (dreptul la rambursarea capitalului social, dreptul la remunerarea acestui capital, dreptul de vot în adunarea acționarilor etc.);
- dau dreptul la o parte din beneficiile rămase de distribuit, după ce capitalul social a fost remunerat şi la o parte din surplusul în caz de lichidare.

d. acțiunile de capital emise de societățile în comandită pe acțiuni, care sunt titluri subscrise de comanditari.

Din rubrica F61 sunt excluse:

a. părțile subscrise de comanditații societăților în comandită pe acțiuni; aceste creanțe sunt cuprinse în subrubrica F62;

b. obligațiunile convertibile în acțiuni; aceste creanțe sunt contabilizate în rubrica F50 până în momentul conversiunii;

c. participațiile statului la capitalul organismelor internaționale care au forma juridică de societăți pe acțiuni; aceste creanțe sunt incluse în subrubrica F62;

d. acțiunile şi părțile, indiferent de denumirea acestora, care nu conferă nici un drept asupra activului net în caz de lichidare, chiar dacă dau dreptul la un venit din beneficii. Aceste titluri nu se includ în nici o rubrică a conturilor financiare: ele nu reprezintă creanțe, întrucât nu există nici un angajament al societății față de deținătorii acestor titluri. În cazul în care aceste titluri circulă, se înregistrează la valoarea de piață, ca achiziționare/ cedare de active necorporale.

F62- Alte participații

Subrubrica cuprinde toate formele de participații, altele decât acțiunile.

În ea se includ:

a. participațiile la societățile de capital care nu sunt liber negociabile:

Scanned with OKEN Scanner

- părțile subscrise de comanditații societăților în comandită pe acțiuni;
- părțile sociale în societățile cu răspundere limitată;
- participațiile la capitalul societăților de persoane având personalitate juridică;

b. participațiile administrațiilor publice la capitalul întreprinderilor publice al căror statut conferă personalitate juridică; aceste participații acoperă vărsămintele efectuate de administrațiile publice în scopul creşterii fondurilor proprii ale întreprinderilor, în măsura în care administrațiile care varsă fondurile păstrează o creanță asupra întreprinderii publice;

c. participațiile statului la capitalul organismelor internaționale, cu excepția FMI, chiar dacă acestea au forma juridică de societate pe acțiuni (de ex. Banca Europeană de Investiții);

d. aportul în capital în cvasisocietățile financiare şi nefinanciare; acesta se deosebeşte de:
- subvențiile de exploatare;
- alte creanțe pe care proprietarii le pot avea asupra cvasisocietăților.

e. aportul în capital al nerezidenților în unitățile fictive rezidente clasificate în sectorul societăților şi cvasisocietăților nefinanciare.

Din rubrica F62 se exclud:

a. participațiile comanditarilor (acționarilor) la capitalul societăților în comandită pe acțiuni, care sunt excluse la subrubrica F61;

b. creanțele pe care unitățile nerezidente le au asupra unităților fictive rezidente clasificate în sectorul gospodăriilor

Scanned with OKEN Scanner

populației şi cărora li s-a atribuit proprietatea asupra terenurilor şi construcțiilor existente cumpărate în țara noastră;

c. participațiile statului la capitalul F.M.I. (cota).

F70 - Credite pe termen scurt

Rubrica cuprinde creditele care nu iau formă de depozite şi a căror scadență este în mod normal de 1 an, iar în caz excepțional de maximum 2 ani. Creditele pe termen scurt sunt instrumente de finanțare, iar în cazul în care se materializează în titluri (cambii, bilete etc.) acestea din urmă nu au caracter de instrumente de plasament.

Aici se cuprind:

a. credite pe termen scurt între rezidenți:

- creditele pe termen scurt pe care şi le acordă între ele sectoarele, altele decât sectorul instituțiilor de credit (credite comerciale, avansuri, credite de consum etc.);
- creditele pe termen scurt acordate altor sectoare de sectorul instituțiilor de credit (de exemplu avansurile acordate statului de către banca centrală, avansuri pe titluri, scontarea efectelor comerciale sau financiare etc.);
- creditele pe termen scurt pe care şi le acordă între ele instituțiile de credit, în special cu titlu de rescont;

b. creanțele pe termen scurt între rezidenți şi nerezidenți. Doar avansurile acordate direct de rezidenți nerezidenților şi invers sunt credite pe termen scurt. Avansurile între rezidenți care sunt folosite la finanțarea creditelor acordate de rezidenți nerezidenților nu sunt niciodată considerate credite asupra restului lumii, cele două tipuri de operațiuni trebuind să fie tratate separat.

Se exclud din rubrica F70 creditele pe termen scurt acordate de o instituție de credit altei instituții de credit, dacă aceste operațiuni au în acelaşi timp caracter de depozit şi de credit şi dacă sunt contabilizate ca depozite.

Scanned with OKEN Scanner

Rubrica F70 este divizată în trei subrubrici:
- credite comerciale pe termen scurt (F71);
- decalaje contabile (F72);
- alte credite pe termen scurt (F79).

F71 - Credite comerciale pe termen scurt

Subrubrica este destinată evidenției creditelor pe termen scurt de natură comercială şi a avansurilor pentru lucrări în curs sau comandate.

F72 - Decalaje contabile

Subrubrica este destinată înregistrării creanțelor care rezultă din decalajul care apare uneori între anumite operațiuni şi contrapartida lor financiară. Prin convenție, aceste creanțe sunt considerate credite pe termen scurt.

În special se contabilizează ca decalaje contabile în contul restului lumii postul "diverse" din balanța de plăți, în general denumit "erori şi omisiuni", în care se reflectă mai ales operațiuni de credit. Orice operațiuni între rezidenți şi nerezidenți poate da naştere decalajelor contabile, dar cazul cel mai frecvent este cel al operațiunilor cu mărfuri, întrucât criteriile de înregistrare a operațiunilor de export şi import şi modul de reglare pot prezenta divergențe.

În măsura în care se cunosc diversele elemente debitoare şi creditoare ale postului diverse din balanța de plăți, ele trebuie să apară în rubricile corespunzătoare în activul şi pasivul contului restul lumii; dacă nu este cazul, soldul este atribuit activului sau pasivului în funcție de semnul care îl precede. Aceasta înseamnă că un sold pozitiv pentru țară va fi considerat ca o creştere de angajamente ale străinătății, iar un sold negativ ca o creştere de creanțe ale străinătății.

Scanned with OKEN Scanner

Subrubrica decalaje contabile nu trebuie să fie destinată înregistrării tuturor elementelor a căror clasificare se dovedeşte dificilă. Nu trebuie să se înregistreze:

- elementele a căror natură nu este bine cunoscută şi care deseori apar în rubrici reziduale; pe baza informațiilor parțiale disponibile, aceste elemente trebuie atribuite unui post determinat;
- elementele a căror natură este total necunoscută; valoarea acestora trebuie inclusă în postul de ajustare între soldul contului de capital şi soldul contului financiar.

F79 - Alte credite

Această subrubrică cuprinde toate creditele pe termen scurt, altele decât cele clasate în subrubricile F71 şi F72.

F80 - Credite pe termen mediu şi lung

Rubrica cuprinde creditele care iau formă de depozite, a căror scadență este de minimum 1 an, iar în cazuri excepționale de minimum 2 ani. Creditele pe termen mediu şi lung sunt un instrument de finanțare, iar în cazul în care se materializează în titluri (cambii, bilete etc.) acestea din urmă nu au un caracter de instrumente de plasament.

Creditele pe termen mediu şi lung se disting:

- prin termene - de credite pe termen scurt;
- prin modalitatea de emitere - de creanțe reprezentate prin depozite sau prin titluri, care sunt create ca instrumente de plasament.

Rubrica F80 cuprinde:

a. cu titlu de credite între rezidenți:

- creditele pe termen mediu şi lung pe care şi le acordă între ele sectoarele, altele decât sectorul instituțiilor de credit (credite comerciale, avansuri, credite de consum etc.);
- creditele pe termen mediu şi lung acordate altor sectoare de sectorul instituțiilor de credit (în special avansuri pe titluri, scontarea

Scanned with OKEN Scanner

efectelor comerciale sau financiare, refinanțarea creditelor de consum etc.);

- creditele pe termen mediu şi lung pe care şi le acordă între ele instituțiile de credit, în special cu titlu de rescont.

b. cu titlul de credite între rezidenți şi nerezidenți:

- creanțele unităților nerezidente asupra unităților fictive rezidente proprietare ale terenurilor şi construcțiilor existente pe teritoriul economic al țării şi care sunt clasificate în sectorul gospodăriilor populației. Se presupune că unitățile fictive rezidente au primit din partea unităților nerezidente un împrumut de aceeaşi valoare cu prețul plătit pentru achiziționarea terenurilor şi construcțiilor respective;
- creanțele unităților rezidente asupra unităților fictive nerezidente având aceeaşi natură cu creanțele prezentate la alineatul precedent;
- creanțele şi angajamentele corespunzătoare soldurilor consolidate de clearing.

Rubrica F80 este divizată în două subrubrici:

- credite comerciale pe termen mediu şi lung (F81);
- altè credite pe termen mediu şi lung (F89).

F81 - Credite comerciale pe termen mediu şi lung

Subrubrica este destinată izolării creditelor de natură comercială şi avansurilor pentru lucrări în curs sau comandate.

F89 - Alte credite pe termen mediu şi lung

Subrubrica cuprinde toate creditele pe termen mediu şi lung, altele decât cele clasificate în subrubrica F81.

F90 - Rezerve tehnice de asigurări

Rubrica cuprinde rezervele matematice pentru riscuri, rezervele de prime, rezervele pentru participarea asiguraților la

Scanned with OKEN Scanner

beneficii şi rezervele pentru calamităţi. Aceste rezerve sunt considerate ca angajamente ale organismelor pe lângă care sunt constituite şi sunt instrumente de finanţare.

Ele constituie un element de economisire:

a. al asigurătorilor - în ceea ce priveşte rezervele matematice de risc, rezervele de prime şi rezervele pentru participarea asiguraţilor la beneficii;

b. al beneficiarilor - pentru rezervele pentru calamităţi.

Operaţiunile referitoare la tipurile de rezerve tehnice de asigurări sunt cuprinse în rubrica F90, indiferent de tipul organismului care le deţine:

- întreprinderi şi organisme fără scop lucrativ de asigurări de viaţă sau de daune;
- case de pensii autonome, clasificate în sectorul întreprinderilor de asigurări;
- case de pensii neautonome.

Se includ la casele de pensii autonome rezervele sau fondurile similare constituite de întreprinderi, fără a recurge la o gestiune tipică de asigurare, cu scopul de a furniza salariaţilor prestaţii analoge celor de asigurări de viaţă şi ale caselor de pensii, în măsura în care salariaţii au dreptul de a primi anumite prestaţii şi întreprinderile sau administratorii gestionari nu pot dispune în mod liber de rezervele constituite pentru plata acestor prestaţii.

Se exclud din rubrica F90 variaţiile rezervelor constituite pe lângă organismele clasificate în subsectorul administraţiilor de asigurări sociale. Aceste rezerve sunt considerate un element de economisire al organismelor respective şi nu un element de economisire al asiguraţilor, deci nu sunt creanţe.

Rubrica F90 este divizată în două subrubrici:

- rezerve matematice pentru riscuri şi rezerve pentru participarea asiguraţilor la beneficii (F91);

Scanned with OKEN Scanner

- rezerve pentru prime şi pentru calamități (F92).

F91 - Rezerve matematice pentru riscuri şi rezerve pentru participarea asiguraților la beneficii

Această subrubrică grupează rezervele matematice pentru riscuri şi rezervele pentru participarea asiguraților la beneficii.

Rezervele matematice pentru riscuri sunt cele care, în virtutea unui contract de asigurare sau a unui sistem de pensii, sunt formate pe lângă organismele de asigurări în scopul garantării plății prestațiilor viitoare. Creditorul acestor rezerve este asiguratul. În cazul unui contract colectiv subscris, de exemplu, de conducătorul unei întreprinderi pentru salariații acesteia, salariații sunt considerați creditori, iar nu conducătorul întreprinderii, pentru că se consideră că ei sunt asigurații.

Rezervele matematice pentru riscuri sunt contabilizate la valoarea de inventar. Aceasta este calculată pe baza primelor care includ toate cheltuielile cu caracter administrativ făcute de organismele de asigurări, mai puțin valoarea cheltuielilor de înscriere a contractelor.

Rezervele pentru participarea asiguraților la beneficii cuprind partea de beneficii pe care organismele de asigurare le distribuie sub diferite forme asiguraților. Aceste rezerve pot lua forma de depozite pe care organismele de asigurări le dețin în numele asiguraților.

Creditorul acestor rezerve este asiguratul.

F92 - Rezerve pentru prime şi pentru calamități

Această subrubrică grupează rezervele de prime şi pentru calamități.

Rezervele pentru prime, a căror necesitate rezultă din faptul că durata contractelor de asigurare nu coincide cu durata exercițiului financiar al întreprinderilor de asigurări, sunt constituite din părțile de prime avansate de asigurați şi transferate de întreprinderile de

Scanned with OKEN Scanner

asigurări asupra exercițiului următor, pe baza proporționalității riscului cu durata rămasă până la scadența contractului. Variația acestor prime constituie un angajament al organismului de asigurare.

Creditorul acestora este asiguratul.

Rezervele pentru calamități sunt rezervele pe care organismele de asigurări le constituie pentru acoperirea valorii posibile a indemnizațiilor, care nu sunt imediat reglate, în special pentru că fac obiectul unor litigii.

Ca şi primele, indemnizațiile sunt contabilizate pe baza drepturilor constatate, ceea ce înseamnă că întreprinderile de asigurări trebuie să recunoască dreptul asupra indemnizației în momentul producerii calamității, iar indemnizația este transferată în acel moment asiguratului, chiar dacă reglarea ei se face mai târziu. Din aceste motive, rezervele pentru calamități reprezintă un angajament al organismelor de asigurare.

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL V

TABLOUL ECONOMIC DE ANSAMBLU ŞI INDICATORII SISTEMULUI DE CONTABILITATE NAȚIONALĂ

Contabilitatea națională se ocupă de ansamblul economiei unei națiuni, pentru care defineşte o serie de entități, după criterii specifice. Într-un mod de abordare instituțional, ea foloseşte pentru analiza comportamentului economic al diferiților agenți noțiunea de *unitate instituțională*.

Unitatea instituțională reprezintă unitatea elementară de decizie economică, ce dispune, în principiu, de autonomie în exercitarea diverselor sale acte economice [36, p.43].

Din moment ce s-a definit unitatea instituțională ca entitate la nivel microeconomic, se procedează la o regrupare a acestor unități pentru a obține sectoarele instituționale, adică tocmai agenții macroeconomici utilizați în contabilitatea națională.

Sectorul instituțional reprezintă, deci, o regrupare de unități instituționale, care au un comportament economic analog. Este

Scanned with OKEN Scanner

definiția preluată şi în sistemul conturilor naționale din țara noastră [22,18,19,20]. Se combină în această definiție două criterii: **funcția** şi **resursele principale**, obținându-se următoarele sectoare instituționale:

- societăți şi cvasisocietăți nefinanciare;
- gospodăriile populației;
- întreprinderi de asigurări;
- administrația publică;
- administrațiile private.

Se mai reține şi un pseudosector – "Restul Lumii" – care este un ansamblu de conturi ce grupează relațiile unităților rezidente cu cele nerezidente.

Contabilitatea națională face să apară, în primul rând, fluxuri ce caracterizează activitatea națiunii dintr-o anumită perioadă. Distribuirea veniturilor realizate de națiune este pusă în evidență, în contabilitatea națională, prin **Tabloul Economic de Ansamblu.** Acesta regrupează datele specifice fiecărui sector instituțional, permițând obținerea unei imagini sintetice a întregii activități economice a națiunii în cursul unui an [6,9,45,36,47].

1. Structura Tabloului Economic de Ansamblu (TEA)

Structura **TEA** se construieşte plecând de la structura conturilor de sectoare, care cuprinde:

- contul de producție;
- contul de exploatare;
- contul de venit;
- contul de utilizare a venitului;
- contul de capital;
- contul financiar.

Scanned with OKEN Scanner

Primele cinci conturi reflectă operațiuni nefinanciare, adică operațiuni asupra bunurilor şi serviciilor, precum şi operațiuni de repartiție; ultimul cont reflectă fluxurile nete de creanțe şi datorii.

Astfel, în **TEA**, pe coloane apar conturile sectoarelor instituționale, iar pe linii operațiunile.

Fiecare pereche de coloane (utilizări şi resurse) corespunde unui cont de sector şi fiecare linie corespunde unui cont de operațiuni sau unui sold contabil.

În tabloul anexat s-a simplificat reprezentarea prin gruparea tuturor administrațiilor în acelaşi sector instituțional şi prin specificarea sumelor corespunzătoare pentru grupe mari de operațiuni.

Operațiunile de repartiție şi cele financiare sunt în mod necesar echilibrate linie cu linie, pentru că orice operațiune de acest tip constituie, în acelaşi timp, o resursă pentru un sector şi o utilizare pentru un alt sector.

Operațiunile asupra bunurilor şi serviciilor sunt echilibrate linie cu linie, în mod artificial, prin intervenția unei coloane speciale, **contul de bunuri şi servicii**.

Acest cont are un triplu scop:

- el face să apară taxa pe valoarea adăugată (în 1991, când în economia românească nu era introdusă încă TVA, se întâlnea însă impozitul pe circulația mărfurilor) şi taxele vamale, care constituie resursele pentru administrațiile publice, fără să fie o utilizare pentru celelalte sectoare, şi permite astfel realizarea echilibrului operațiunilor asupra bunurilor şi serviciilor;

- el funcționează ca un cont - ecran: operațiunile asupra bunurilor şi serviciilor sunt global echilibrate:

$$P + M + \text{taxe vamale (şi impozite legate de producție)} + TVA = CI + CF + FBCF + \Delta S + X$$

Scanned with OKEN Scanner

(Producția + importul + taxe vamale + TVA şi impozite legate de producție = consumul intermediar + consumul final + formarea brută a capitalului fix + variația stocurilor + exportul).

Intervenția contului de bunuri şi servicii permite echilibrarea linie cu linie; contul de bunuri şi servicii este prezentat invers (din spate); resursele de bunuri şi servicii sunt prezentate în coloana de "utilizări" şi utilizările de bunuri şi servicii în coloana "resurse". Acest echilibru linie cu linie este artificial (pur contabil) şi nu corespunde decât unor considerații de simetrie.

➢ el comportă ramura "unitate fictivă", care consumă, cu titlu intermediar, producția de servicii bancare nerepartizate. Producția sa este nulă. Valoarea sa adăugată ne permite să obținem valoarea adăugată brută a sectoarelor instituționale (inclusiv instituțiile financiare) şi valoarea adăugată brută a ramurilor (aceea din Tabloul Intrări-Ieşiri).

Soldurile contabile: valoarea adăugată brută (V.A.B), excedentul brut de exploatare (E.B.E), venitul brut disponibil (V.D.B), economia brută (E.B), înscrise la utilizările unui cont sectoare şi la resursele contului următor sunt în mod necesar echilibrate.

Soldul, capacitatea sau nevoia de finanțare şi soldul creanțelor şi datoriilor se echilibrează pe ansamblul sectoarelor instituționale şi restul lumii. Capacitatea (+) sau nevoia (-) de finanțare a sectoarelor rezidente sunt în mod convențional înscrise la utilizări, în timp ce capacitatea (+) sau nevoia de finanțare (-) a restului lumii sunt înscrise la resurse.

Prezentarea soldului creanțelor şi datoriilor este identică, dar de sens invers. Această modalitate permite punerea în evidență a situației economiei naționale față de restul lumii. Într-adevăr, o nevoie de finanțare a ansamblului unităților rezidente corespunde unei capacități de finanțare simetrică a restului lumii.

Scanned with OKEN Scanner

Conturile de sectoare:

Conturile de sectoare se citesc pe coloane, la stânga utilizările, la dreapta resursele. Fiecare cont de sector este echilibrat: nevoia (înscrisă negativ) sau capacitatea de finanțare (înscrisă pozitiv) este egală şi simetrică cu soldul creanțelor şi datoriilor plus sau minus ajustarea. Una din coloane corespunde contului restului lumii, echilibrat în aceeaşi manieră.

Ultima coloană corespunde contului de bunuri şi servicii. Acest cont prezintă separat echilibrul bunurilor şi serviciilor comerciale şi echilibrul serviciilor necomerciale.

2. Utilizarea TEA - sistemul de indicatori ai contabilității naționale

T.E.A. oferă o structură de bază pentru previziunea pe termen scurt, şi, într-o anumită măsură, pe termen mediu. Utilizarea T.E.A. este mai ales sintetică, prezentându-ne modul în care este realizat echilibrul economic, deformațiile suferite de sistemul economic în decursul timpului, impactul diverselor măsuri de politică economică (1, p.137-147).

T.E.A. este întocmit post factum, pentru un an, a cărui derulare s-a încheiat şi permite realizarea de comparații cu anii anteriori, precum şi cu situațiile înregistrate pentru economiile naționale ale altor state în acelaşi an.

Aceste comparații pot facilita calculul, pornind de la T.E.A., a indicatorilor sau a coeficienților de proporționalitate.

Indicatorii calculați prin intermediul contabilității naționale reprezintă mărimi sintetice, care măsoară rezultatul activității economice de ansamblu. Ei sunt obținuți pornind de la soldurile contabile ale T.E.A.. Principalii indicatori sintetici calculați sunt:

Scanned with OKEN Scanner

- produsul intern brut la preţuri de piaţă (P.I.B.);
- venitul naţional la preţuri de piaţă (V.N.);
- venitul naţional al factorilor (V.N.F.);
- venitul naţional brut disponibil la preţuri de piaţă (V.N.B.D);
- capacitatea (sau nevoia) de finanţare a economiei naţionale (CF/NF);
- coeficienţii (indicii) de proporţionalitate.

- **Produsul intern brut (P.I.B.) la preţuri de piaţă:**

Este un indicator fundamental. El permite aprecierea rezultatelor activităţii economiei naţionale şi măsoară valoarea bunurilor şi serviciilor produse de către unităţile rezidente şi care sunt disponibile pentru utilizarea finală.

Pornind de la T.E.A. se poate calcula P.I.B. în trei moduri diferite, corespunzând unor trei stadii diferite ale circuitului economic: al producţiei, al venitului şi al cheltuielilor.

a) **Optica producţiei**: P.I.B. este calculat pornind de la soldurile conturilor de producţie; el este egal cu:

	miliarde lei
N1 Suma valorilor adăugate ale sectoarelor instituţionale rezidente	101854.2
R21 Taxe pe valoare adăugată	5359.4
R29 Taxe vamale	1852.3
R311 Subvenţii pe produs	-2245.6
R39 Subvenţii de import	2099.4
Produs Intern Brut	**108919.7**

Datele corespund produsului intern brut al României din 1996, conform T.E.A. [20].

Scanned with OKEN Scanner

b) **Optica venitului:**

	miliarde lei
R10 Remunerarea salariaților	36624.9
R221 Impozite pe produs	2099.4
R222 Alte impozite legate de producție	7435.1
R29 Taxe vamale	1852.3
R311 Subvenții pe produs	-2245.6
R312 Alte subvenții de exploatare	1725.1
R39 Subvenții de import	-
N2 Excedent brut de exploatare	59519.3
Produs intern brut 1996	**108919.7**

P.I.B. poate fi obținut pornind de la conturile de exploatare; el corespunde atunci sumei veniturilor distribuite cu ocazia producției, sumei veniturilor primare [20].

c) **Optica cheltuielilor**: P.I.B. poate fi calculat pornind de la suma utilizărilor finale de bunuri şi servicii, din care se reduc importurile; el este egal cu:

	miliarde lei
P30 Consum final	89939.4
P41 Formarea brută de capital fix	24998.5
P42 Variația stocurilor	3161.5
P50 Exporturi	30651.1
P60 - Importuri	39830.8
P.I.B./1996	**108919.7**

P.I.B. este indicatorul cel mai utilizat în comparațiile internaționale, împreună cu produsul național brut, care este puțin diferit. Atât unul cât şi celălalt sunt calculați identic de către toate țările occidentale. Folosirea P.I.B. se generalizează. Dacă se adaugă la P.I.B. veniturile provenite din exterior şi dacă se scad veniturile

Scanned with OKEN Scanner

vărsate spre exterior, se obține P.N.B la prețuri de piață, care este un indicator normalizat, dar care tinde să fie mai puțin folosit. P.N.B. se calculează astfel:

P.I.B. la prețuri de piață
+ veniturile muncii primite din exterior
+ veniturile proprietății şi întreprinderii primite din exterior
- veniturile muncii vărsate în exterior
- veniturile proprietății şi ale întreprinderii vărsate spre exterior
P.N.B.

P.I.B. şi P.N.B. sunt de acelaşi ordin de mărime pentru țările Uniunii Europene. Pentru țările în curs de dezvoltare P.N.B. exprimă într-adevăr valoarea bunurilor şi serviciilor produse de factorii de producție rezidenți, prezenți sau nu pe teritoriul economic. Aceste țări sunt supuse unor puternice curente migratorii dominate de firmele multinaționale, care repatriază profiturile lor în țări de origine.

- **Venitul național în prețuri de piață:**

Acest indicator este constituit din suma veniturilor primite de unitățile rezidente, impozitele aferente producției şi importului şi subvenții; el este egal cu:

P.I.B. la prețuri de piață
- consumul de capital fix
+ veniturile muncii, ale proprietății şi ale întreprinderii primite din exterior
+ transferuri fără contrapartidă primite din exterior
- veniturile muncii proprietății şi întreprinderii vărsate în exterior
- transferuri fără contrapartidă vărsate în exterior.

Scanned with OKEN Scanner

Venitul național la prețuri de piață se identifică deci cu produsul național net.

- **Venitul național al factorilor (V.N.F.):**

În cadrul venitului național la prețuri de piață există două elemente distincte: pe de o parte suma veniturilor primare ale unităților rezidente, iar pe de altă parte impozitele nete aferente producției şi importului, precum şi subvențiile de exploatare. Venitul național al factorilor nu cuprinde decât venituri; el este egal cu:

Venitul național la prețuri de piață
+ Subvenții de exploatare

V.N.F. se poate descompune în:
- remunerația salariaților;
- veniturile proprietății şi ale întreprinderii.

Venitul național al factorilor sau venitul național este considerat ca un indicator al nivelului de trai, când este exprimat pe cap de locuitor. Aceasta deoarece în determinarea produsului intern brut pe locuitor, utilizat în comparațiile internaționale ale nivelului de trai, intervin elemente incerte privind evaluarea consumului de capital fix.

- **Venitul național brut disponibil la prețuri de piață (V.N.B.D.):**

Acest indicator permite cunoaşterea venitului după redistribuire, adică sumele care pot fi liber cheltuite de către unitățile rezidente. El este egal cu:

Scanned with OKEN Scanner

- suma veniturilor disponibile brute ale diverselor sectoare rezidente, respectiv soldul conturilor de venituri ale sectoarelor instituționale rezidente [22,18,19,20].

Consum final
Economia brută a națiunii
_____
= V.N.B.D.

- **Capacitatea (sau nevoia) de finanțare a economiei:**

Acest indicator arată situația netă a economiei naționale față de restul lumii. El reprezintă suma algebrică a soldurilor conturilor de capital ale unităților rezidente. Dacă se asimilează resursele contului de capital cu economia şi utilizările cu investiția, capacitatea de finanțare a economiei naționale arată că sumele economisite (economia) la nivel național au depăşit investițiile naționale. Această economie excedentară este pusă la dispoziția Restului Lumii.

În cazul unei nevoi de finanțare, investițiile naționale sunt parțial finanțate din economiile Restului Lumii.

Soldul conturilor de exploatare, excedentul brut de exploatare şi acela al contului de utilizare a venitului, respectiv economia brută, sunt egale cu indicatorii care pot fi extraşi din Tabloul Economic de Ansamblu.

Acest lucru este un avantaj important pentru sistemul de contabilitate națională, pentru că permite calculul direct al indicatorilor normalizați.

În 1996, economia românească a avut la nivel global o nevoie de finanțare de -7667,5 miliarde lei [20]. Putem spune că este o situație de dorit ca o economie care se vrea în dezvoltare să aibă un sold al contului de capital reprezentat de nevoia de finanțare. Aceasta deoarece investițiile, dacă se fac şi sunt productive, pot genera venituri în viitor. O capacitate de finanțare ar putea fi interpretată şi ca o reținere de a investi.

Scanned with OKEN Scanner

- **Coeficienții (rapoartele, indicii) de proporționalitate:**

Examinarea producției economice poate fi facilitată prin calcularea rapoartelor între doi indicatori cuprinşi în Tabloul Economic de Ansamblu dintr-un singur an sau din doi ani consecutivi. Menționăm astfel următorii coeficienți care pot fi calculați [6,22,36,19,20]:

- înclinația medie spre consum a familiilor:

$$\frac{\text{Consumul final al familiilor}}{\text{Venitul disponibil brut al familiilor}}$$

- înclinația medie de a economisi a familiilor (consumatorilor) sau rata de a economisi a familiilor:

$$\frac{\text{Economia brută a familiilor}}{\text{Venitul disponibil brut al familiilor}}$$

Aceasta constituie, de altfel, complementul la 1 al înclinației medii spre consum.

- rata economiei financiare a familiilor:

$$\frac{\text{Nevoia de finanțare a familiilor}}{\text{Venitul disponibil brut al familiilor}}$$

- înclinația marginală spre consum între doi ani consecutivi:

$$\frac{\text{Modificarea consumului familiilor}}{\text{Modificarea venitului disponibil brut al familiilor}}$$

Scanned with OKEN Scanner

- elasticitatea consumului în raport cu venitul este egală cu raportul între înclinația marginală şi înclinația medie spre consum:

$$\frac{E_c}{V}$$

- rata importului sau înclinația medie de a importa:

$$\frac{\text{Importuri}}{\text{Produsul intern brut}}$$

- înclinația marginală de a importa:

$$\frac{\text{Modificarea importului}}{\text{Modificarea P.I.B.}}$$

- elasticitatea importurilor în raport cu P.I.B. este raportul între rata importului sau înclinația medie de a importa şi înclinația marginală de a importa:

$$\frac{E_i}{\text{P.I.B.}}$$

- rata exportului sau efortul de export:

$$\frac{\text{Exporturi}}{\text{P.I.B}}$$

- rata acoperirii comerțului exterior:

$$\frac{\text{Exporturi}}{\text{Importuri}}$$

- rata presiunii fiscale:

Scanned with OKEN Scanner

$$\frac{\text{Impozite}}{\text{P.I.B.}}$$

- rata presiunii parafiscale:

$$\frac{\text{Cotizații sociale efective}}{\text{P.I.B.}}$$

- rata prelevării obligatorii este constituită din suma ratei presiunii fiscale plus rata presiunii parafiscale = 0,4.409.

- rata investițiilor:

$$\frac{\text{Nevoia sau capacitatea de finanțare}}{\text{Produsul intern brut}}$$

Adoptarea Legii Contabilității din 1991 şi apoi publicarea Regulamentului privind aplicarea acestei legi şi a unor norme metodologice specifice, precum şi a unui pachet de acte normative ce privesc trecerea României la economia de piață, adaptarea şi modernizarea legislației economice şi a metodologiei de calcul a indicatorilor sistemului de contabilitate națională la exigențele țărilor avansate fac posibilă comparabilitatea în acest domeniu, precum şi măsurarea transformărilor calitative ale economiei noastre. Tocmai în domeniul de cercetare abordat se remarcă elaborarea de către un colectiv al Direcției de conturi naționale din cadrul Comisiei Naționale pentru Statistică[68]. Astfel, specialiştii din domeniu au la dispoziție informații fiabile în legătură cu:

[68] Subliniem că în anul 2000 Comisia Națională pentru statistică s-a transformat în Institutul Național de Statistică şi Studii Economice (INSEE).

Scanned with OKEN Scanner

- raportul privind conturile naționale în perioada 1989-1991, 1992-1993, 1993-1994, 1995-1996;
- Tabloul Intrări-Ieşiri pentru anii 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995, 1996 în prețuri curente şi comparabile;
- Tabloul Economic de Ansamblu pentru anii 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995, 1996;
- Tabloul Operațiunilor Financiare pe total economie şi pe sectoare instituționale [19,20];
- un lexic de specialitate [22,19,20].

Astfel, evoluția resurselor şi utilizărilor produsului intern brut [20]se prezintă astfel:

Evoluția resurselor şi utilizărilor produsului intern brut

	Miliarde lei	
	1995	1996
Resurse		
Valoarea adăugată brută totală	66598.5	101854.2
Impozite pe produs	5579.4	7458.8
Taxe vamale	1189.0	1852.3
Subvenții pe produs şi de import	-1231.4	-2245.6
PRODUS INTERN BRUT	**72135.5**	**108919.7**
Utilizări		
Consum final al familiilor	48545.1	75288.8
Consum final al adm. publice	9877.0	14273.9
Consum fin. al adm. private	240.3	376.7
Formarea brută a capitalului fix	15424.9	24998.5
Variația stocurilor	2085.1	3161.5
Exportul net	-4036.9	-9179.7

Scanned with OKEN Scanner

Tabel 1. Resursele şi utilizările produsului intern brut

Indicatori	Miliarde lei					Modificări față de anul precedent 1) - procente -				
	1992	1993	1994	1995	1996	1992	1993	1994	1995	1996
RESURSE										
Valoarea adăug. brută totală: Agric., silvicultură, piscicultură şi expl. forestieră	5915,	18579.2	45954,7	66598.5	101854	-9,0	3,3	4,3	6,8	3,9
Industrie	1148	4205,8	9897,5	14269,2	20949,2	-12,9	13,6	2,9	4,6	-4,2
Construcții	2311	6781,4	18018,3	23711,3	36181,5	-13,7	1,0	3,4	5,6	6,9
Transporturi şi telecomunicații	290,1	1040,0	3251,3	4755,1	7067,4	-5,6	24,7	27,4	6,7	0,8
Comerț	514,3	2014,6	4354,0	5576,6	9804,7	-4,0	2,8	0,8	1,6	6,4
Alte servicii	859,5	2057,7	4075,8	7570,2	12722,3	-9,1	-9,1	- 0,9	21,8	12,5
PISB	1073	3327,6	8348,5	12891,1	17351,8	13,9	0,8	5,0	4,8	1,0
Impoz. pe produs	-281,0	-847,9	-1990,7	-2175,0	-2222,7	50,8	0,5	1,7	-2,9	-5,3
Taxe vamale	484,8	1857,5	3848,2	5579,4	7458,7	-10,5	-4,4	-5,9	-9,6	5,2
Subv. pe produs şi de import	86,9	303,5	648,9	1189,0	1852,3	6,8	-6,3	14,5	10,2	7,0
	-457,7	-704,5	678,6	-1231,4	-2245,6	-13,4	16,5	-9,1	0,7	0,8
PRODUSUL INTERN BRUT	6029	20035,7	49773,2	72135,5	108920	-8,8	1,5	3,9	7,1	3,9
UTILIZĂRI										
Consumul .final al gospod. populației	3751	12670,3	31442,0	48545,1	75288,8	-7,5	0,9	2,6	13,0	8,0
Consumul final al admin. publice	861,1	2473,2	6851,8	9877,0	14273,9	2,2	2,7	11,0	1.0	1,5
Consum final al admin. private	30,6	92,3	158,6	240,3	376,7	-6,4	5,0	-30	3,0	20,3
Formarea brută de capital fix	1157	3583,7	10095,7	15425	24998,5	11,0	8,3	21	6,9	5,7
Variația stocurilor	736,7	2212,2	2252,6	2085,1	3161,4	-36,6	-20,7	-57	-53,7	-21,1
Exportul net	-506,8	-996,0	-1027,5	-4036,9	-9179,7	28,2	-17,9	-72	8,2	41,6

Ratele anuale de creştere (scădere) sunt calculate pe baza datelor în preţuri comparabile (preţurile anului precedent).

În anul 1996 produsul intern brut s-a majorat cu 3,9% față de anul precedent, ajungând să reprezinte 88,1% din nivelul anului 1989. Valoarea adăugată brută a crescut cu 3,9% în 1996 comparativ cu anul precedent – respectiv cu 12,5% mai mare în comerț, în industrie 6,9%, iar în transporturi şi telecomunicații 6,4% – asigurând astfel trendul pozitiv al producției.

Scanned with OKEN Scanner

Produsul intern s-a format în proporție de 54,9 la sută în sectorul privat, devenit majoritar în toate ramurile, cu excepția industriei, unde ritmul privatizării a fost mai lent.

În ceea ce privește produsul intern brut pe locuitor, acesta și-a menținut evoluția pozitivă manifestată începând din anul 1993, nivelul acestuia ajungând la 4817,8 mii lei în 1996, în creștere cu 4,3% față de anul precedent, dar cu 4,2% mai mic decât cel din anul 1990.

În anul 1996 economia românească a înregistrat o evoluție pozitivă în majoritatea sectoarelor de activitate. Creșterea reală a producției a fost de 7,0% față de anul 1995, iar contribuția producției la formarea resurselor economiei a cunoscut o ușoară tendință de creștere.

Din analiza contribuției diverselor activități din economie la realizarea producției se evidențiază următoarele aspecte:

- menținerea tendinței de diminuare a contribuției agriculturii, silviculturii, pisciculturii și exploatării forestiere (15,8% în anul 1996 și 16,8% în anul 1995);
- majorarea ponderii activității din unele ramuri ale industriei (industria alimentară de la 10,5% la 11,8%; textile, confecții, încălțăminte de la 6,1% la 6,9%; metalurgie de la 4,0% la 4,4%; a activității din comerț (cu 0,5 puncte procentuale), din transporturi și comunicații (cu 0,8 puncte procentuale), precum și a activității de servicii colective și pentru întreprinderi (cu 0,5 puncte procentuale);
- reduceri semnificative au cunoscut activitățile din construcții (cu 0,6 puncte procentuale), din sectorul financiar-bancar (cu 1,0 puncte procentuale), precum și a activităților din industria chimică.

Valoarea adăugată brută (VAB) a crescut în 1996 cu 3,9% față de anul anterior. În ceea ce privește structura pe ramuri de activitate a valorii adăugate brute se constată, ca tendință principală, creșterea continuă a ponderii serviciilor în VAB total.

Scanned with OKEN Scanner

O analiză a contribuției elementelor de cheltuieli la creşterea produsului intern brut pune în evidență aportul important pe care l-a adus consumul final total, care a înregistrat o majorare a volumului său cu 7,0 puncte procentuale, comparativ cu anul precedent. Aceasta s-a datorat, în principal, consumului final al gospodăriilor populației, care a înregistrat o creştere de 8,0 procente față de anul 1995.

Formarea brută de capital fix, un alt element important de utilizări ale produsului intern brut, a înregistrat o majorare a volumului său de 5,7 procente, mai redusă față de anii anteriori.

Deficitul balanței de plăți s-a mărit în termeni comparabili în anul 1996, față de 1995, ca urmare a dinamicii superioare a importurilor (108,7%) față de exporturi (102,0%).

Stocurile din economie au continuat să crească, dar într-un ritm mai lent comparativ cu anii precedenți.

Tabloul Economic de Ansamblu caracterizează de fapt o concepție integrată a conturilor naționale. TEA, numit în mod provizoriu (71, p. 349-401) "Conturile economice integrate ale Națiunii", în proiectul SCN revizuit, prezintă conturile sectoarelor instituționalizate şi ale Restului Lumii în coloane, şi conturile de operațiuni şi soldurile contabile, ordonate potrivit secvenței conturilor, pe linii. De asemenea, contul de operațiuni asupra bunurilor şi serviciilor este trecut într-o coloană. Acest model de tablou este mult mai complet decât TEA, pentru că include şi conturile de patrimoniu.

El comportă o coloană pentru economia națională, ceea ce permite să se arate direct în TEA indicatorii privind fie operațiile, fie soldurile contabile.

Conturile economice integrate se pot prezenta în conturi şi tablouri mai detaliate. Aceste conturi, ca şi TEA, comportă o sinteză a conturilor de producție şi de bunuri şi servicii. Acestea se pot dezvolta în tablouri de resurse şi utilizări de bunuri şi servicii sau Tablouri Intrări-Ieşiri.

Scanned with OKEN Scanner

TABLOUL ECONOMIC DE ANSAMBLU SIMPLIFICAT AL ROMÂNIEI - 1996

- Preţuri curente - miliarde lei

	UTILIZĂRI						B.S.		OPERAŢIUNI	RESURSE						B.S.	
	CONTURILE SECTOARELOR						U.F.	Total		CONTURILE SECTOARELOR						U.F.	Total
	SCSN	GF	IF	IA	A	RL				SCSN	GF	IF	IA	A	RL		
P	-	-	-	-	-	30651	-	30651	P50 Exporturi	-	-	-	-	-	-	30651	30651
	-	-	-	-	-	-	39831	39831	P60 Importuri	-	-	-	-	-	39831	-	39831
	-	-	-	-	-	-	240599	240599	P10 Producţie	164322	55907	3951	285	16133	-	-	240599
	104357	23828	916	85	7335	-	2223	138744	P20 Consum intermediar	-	-	-	-	-	-	168745	138745
	59965	**32079**	**3035**	**200**	**8798**	-	**-2223**	**101854**	**N1 Valoarea adăugată**	**59965**	**32079**	**3035**	**200**	**245**	-	**-2223**	**101854**
E	-	-	-	-	-	-	-	-	R30 Subv. de expl. şi imp	1725	-	-	-	-	-	2246	3971
	28079	642	835	72	6997	25		36650	R10 Remun. salariaţilor	-	25544	-	-	-	6.2	-	24510
	5250	123	354	23	1685	-	9311	16746	R20 Impoz. legate de prod. şi import	-	-	-	-	16746	-	-	16746
	28361	31314	1845	106	116	-	-2223	59519	N2 Exced. brut de expl.	28361	31314	1845	100	16	-	-2223	59519
V	-	-	-	-	3971	-	-	3971	R30 Subv. de expl. şi import	-	-	-	-	-	-	-	-
	-	-	2223	-	-	-	-2223		P90 Ajust. pt. serv. banc.	-	-	-	-	-	-	-	-
	9749	828	8760	16	2360	218	-	21931	R40 Venit din propr. şi ale întreprinderii	2154	4858	11722	93	1914	1190	-	21931
	156	128	-	306	22	-	-	612	R50 Oper. de asig.- daune	122	162	-	306	22	-	-	612
	9500	10027	820	20	11333	2165	-	33865	R60 Transferuri curente în contrapartidă	282	17652	180	20	15481	250	-	33865
	11513	**79648**	**1944**	**184**	**16594**	-	-	**109882**	**N3 Venit disp. brut**	**11513**	**7648**	**1944**	**184**	**16594**	-	-	**109882**
	-	75289	-	-	14651	-	-	89939	P30 Consum final	-	-		-	-	-	89939	89939
U	**11513**	**4359**	**1944**	**184**	**1943**			**19943**	**N4 Economia brută**	**11513**	**7648**	**1944**	**184**	**1943**	-	-	**19943**
C	1024	-	-	-	5075	552	-	6651	R70 Transf. de capital	3894	549	-	-	2205	3	-	6651
	16642	5432	559	71	2019	-	-	24998	P41 FBCF	-	-	-	-	-	-	24998	24998
	4420	-1217	11	1	-54	-	-	3161	P42 Variaţia stocurilor	-	-	-	-	-	-	3161	3161
	-9688	**3741**	**1338**	**109**	**-3167**	**336**	-	**-7668**	**N5 Capacitate (+) sau nevoie (-) de finanţare**	-	-	-	-	-	-7668	-	-7668
	172499	115772	15853	705	52503	33612	289741	688352	Total op. nefinan.	172499	115772	15853	705	52503	33612	289741	688352
F	-	-	-	-	-	-	-	-	Soldul creanţelor şi angaj	-	-	-	-	-	-	-	-

Sursa: [20] Prelucrare şi simplificare TEA al României pe 1996

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL VI

CONTURILE DE PATRIMONIU

Sistemul de contabilitate națională are în vedere extinderea cadrului de prezentare a fluxurilor în decursul unui an către o contabilitate a stocurilor ce descrie rezultatul activității economice privind acumularea capitalului şi situația patrimoniului, adică avuția națiunii.

Precursori ai domeniului, cum sunt Colson, Dupin şi Roy au încercat, prin lucrările lor, să măsoare avuția națională în Franța. De fapt, teoriile economice arată că numeroase comportamente economice depind de variabile patrimoniale mai ales în materie de consum, investiții, alegerea portofoliului financiar. De asemenea, modelele previzionale vor putea fi testate pe seriile temporale ale contabilității naționale. Vor putea fi calculați o serie de coeficienți de proporționalitate, care vor întregi posibilitățile de analiză macroeconomică.

Scanned with OKEN Scanner

1. Principiile conturilor de patrimoniu[69]

A. Definiția și delimitarea patrimoniului

Conceptul de patrimoniu are o utilizare mai largă decât cele de avere, avuție, bogăție sau de capital, care sunt mai puțin neutre și mai încărcate de conotații teoretice și ideologice. Astfel, patrimoniul unei unități se poate defini ca fiind ansamblul averilor sale diminuat cu datoriile la un moment dat.

Ca și producția, patrimoniul este un concept mai mult sau mai puțin extensiv.

Delimitarea patrimoniului are în vedere un dublu criteriu:

- Conceptul de patrimoniu în contabilitatea națională se bazează pe noțiunea juridică de proprietate. Orice element al patrimoniului este apropriat și există o corespondență biunivocă între un obiect dat și proprietarul său. Patrimoniul conturilor are un caracter comercial. Nu se au în vedere decât elemente care sunt sau pot face obiectul tranzacțiilor; de fapt nu se poate vinde decât ceea ce este apropriat. Acest drept de proprietate constituie criteriul fundamental al pieței, ceea ce a permis delimitarea producției în conturile de flux.

- Exigența de omogenitate între conturile de flux și cele de patrimoniu constituie un al doilea criteriu, care permite delimitarea

[69] Vezi: Archambault E., *Comptabilité nationale*, Ed. Economica, Paris, 1994; Ionașcu I., *Contabilitatea națională*, Ed. Economica, București, 1995; Tabără N., Horomnea E., *Conturile de patrimoniu în contabilitatea națională*, Revista Română de Statistică nr. 6/1997.

Scanned with OKEN Scanner

patrimoniului: patrimoniul este rezultatul unei acumulări. În mod convențional, în conturile de flux, bunurile care fac obiectul unui consum final nu pot fi acumulate şi deci nu fac parte din patrimoniu.

Aplicarea acestor două criterii conduce la o concepție destul de restrictivă a patrimoniului, care cuprinde active corporale şi active necorporale, limitate la brevete şi drepturi de autor, creanțe şi datorii etc.

Domeniul conturilor de patrimoniu exclude deci, în funcție de primul criteriu, capitalul uman (calificarea şi eficacitatea lucrărilor), capitalul ecologic şi domeniul public natural inalienabil (apele teritoriale, litoralele maritime, spațiul aerian, resursele subsolului).

În funcție de al doilea criteriu, sunt excluse toate bunurile nedurabile, bunurile durabile ale familiilor, altele decât locuințele (automobile, echipament electromenajer, mobilier, lucrări de artă) şi bunurile durabile militare. În fine, drepturile de pensionare nu sunt contabilizate decât dacă sunt dobândite şi sunt supuse unui regim de repartiție (pensii vărsate de asistența socială).

B. Evaluarea

Există patru modalități pentru estimarea valorii elementelor patrimoniului:

- *valoarea de achiziție* sau *valoarea istorică a bunului* în momentul dobândirii de către unitatea instituțională;

- *valoarea de tranzacție* sau *valoarea venală*, care este prețul de piață al bunului în starea în care se află acesta în momentul evaluării;

Scanned with OKEN Scanner

➢ *valoarea de inventar*, obținută pornind de la valoarea bunului nou, deducând elementele de depreciere tehnică sau economică;

➢ *valoarea de capitalizare*, obținută prin însumarea veniturilor viitoare, actualizate, așteptate, prin utilizarea bunului patrimonial.

SECN utilizează evaluarea la prețuri curente de piață, ceea ce permite tuturor posturilor conturilor de patrimoniu să fie evaluate pe aceeași bază, cu ajutorul unor prețuri la aceeași dată, oricare ar fi data de achiziție a bunurilor. Acesta este de fapt prețul de înlocuire.

Atunci când nu există o piață a bunului, se reține valoarea de inventar a bunului, care constituie o aproximație a valorii de înlocuire a acestuia.

C. Structura conturilor de patrimoniu

Conturile de patrimoniu se prezintă sub formă de bilanțuri, în care se înscriu în activ bunurile al căror sector este proprietar, ca și creanțele pe care le deține asupra altor sectoare și în pasiv datoriile pe care le-a contractat față de alte sectoare.

Patrimoniul fiecărui sector este egal cu diferența dintre activul și pasivul său. Atunci când se agregă patrimoniile tuturor sectoarelor instituționale rezidente, activele financiare, deținute de către unele, corespund pasivelor financiare ale altora și se anulează, obținându-se agregatul fundamental al conturilor de patrimoniu – patrimoniul național, care nu comportă decât active fizice și active sau pasive financiare față de restul lumii.

Conform literaturii de specialitate, în Franța, valoarea netă a patrimoniului este de patru ori mai mare decât PIB.

Scanned with OKEN Scanner

Suma activelor financiare față de restul lumii este compensată de suma pasivelor financiare, iar patrimoniul național este constituit în esență din active fizice. El se descompune în:

- capital productiv (alte construcții, utilaje, stocuri, terenuri agricole, șeptel);
- active necorporale și patrimoniul imobiliar (locuințe și terenuri fără construcții neagricole).

Comparațiile patrimoniului național în dinamică pot scoate în evidență gradul de stabilitate pe termen scurt, mediu sau lung a structurii sale. Se pot efectua calcule comparative privind ritmul de creștere a patrimoniului față de cel al PIB. Descompunerea acestei influențe globale în componentele ei – volum și preț – subliniază ponderea creșterii prețurilor bunurilor patrimoniale în valoarea patrimoniului.

De asemenea, acumularea în volum scoate în evidență gradul de sporire a avuției naționale.

Diferitele active sunt inegal protejate față de eroziunea monetară: în timp ce activele monetare suportă această influență integral, locuințele sau terenurile prezintă o creștere a prețurilor mai rapidă decât indicele prețurilor de consum. Bunurile imobiliare constituie deci "valori-refugiu" împotriva inflației.

În privința informației asupra patrimoniului gospodăriilor familiale se poate sublinia existența inegalităților de patrimoniu, care sunt mai puternice decât inegalitățile de venituri, deoarece averea unei familii provine din acumulare, iar elasticitatea economiei în raport cu venitul este în general mai mare decât unu, ceea ce înseamnă că importanța patrimoniului depinde de importanța veniturilor.

Publicarea anuală a conturilor de patrimoniu financiare[70] permite integrarea variabilelor patrimoniale în explicarea

[70] Subliniem publicarea lucrării *Conturile naționale 1992-1993*, elaborată de Direcția de Conturi Naționale - Comisia Națională pentru Statistică și Direcția Generală Politică Monetară și Valutară - Banca Națională a României - august 1996.

Scanned with OKEN Scanner

comportamentelor sectoarelor instituţionale. De fapt, partea financiară a patrimoniilor este într-adevăr mai instabilă şi mai afectată de inflaţie.

Subliniem, de asemenea, că, pentru a putea consuma fără a-şi diminua patrimoniile, familiile trebuie să afecteze o parte din venitul lor disponibil brut (sau din economie ori capacitatea lor de finanţare) pentru menţinerea valorii reale a patrimoniului financiar deţinut sub formă de lichidităţi. Eroziunea inflaţionistă calculată este determinată de efectul activelor financiare lichide anuale în curs (active, mai puţin acţiuni şi rezerve tehnice de asigurare) diminuate de pasivele financiare prin rata de creştere a indicelui preţurilor de consum.

Luarea în calcul a acestui efect de încasare real modifică substanţial evoluţiile economiilor gospodăriilor familiale, atunci când inflaţia îşi modifică ritmul, în creştere ca şi în scădere. Astfel, creşterea puterii de cumpărare a venitului disponibil brut corectat este mai slabă în perioada de inflaţie crescândă şi mai puternică în perioada de deflaţie faţă de aceea a indicatorului necorectat. Reducerea aparentă a ratei de economie este sensibil frânată în perioada de deflaţie în raport cu aparenţele. De asemenea, rata economiei financiare corectată sporeşte, în timp ce rata clasică se diminuează în aceeaşi perioadă.

Se poate aprecia că existenţa seriilor lungi de patrimonii financiare permite analiza mai bună a comportamentului de îndatorare al întreprinderilor: ele se îndatorează mai mult atunci când

---

Pentru prima dată în literatura noastră de specialitate apar elemente concrete privind Conturile naţionale financiare, Tabloul Operaţiunilor Financiare pentru 1993 pe total economie şi pe sectoare instituţionale, precum şi principalele definiţii ale acestor conturi.

De asemenea, în aceeaşi colaborare, s-au publicat anual "Conturile naţionale 1993-1994, 1994-1995, 1995-1996" [18,19,20].

Deşi nu s-au publicat încă serii de date privind conturile de patrimoniu, apariţia informaţiilor privind conturile financiare rezolvă în parte elaborarea primelor conturi de patrimoniu în România, existând elemente privind patrimoniul financiar.

Scanned with OKEN Scanner

inflația este în creştere şi nu se îndatorează în perioada de deflație. De fapt, creşterea ratelor de autofinanțare în această perioadă rezultă în mare parte din acest comportament.

2. Descrierea conturilor de patrimoniu

Conturile de patrimoniu se întocmesc pentru fiecare din cele şase sectoare rezidente şi cea mai mare parte a subsectoarelor contabilității naționale, ca şi pe ansamblul economiei naționale.

Reamintim că "Restul lumii" nu este un sector al contabilității naționale, ci un simplu cont care înregistrează operațiunile rezidenților cu nerezidenții. Prin convenție, "Restul lumii" nu poate deține decât active şi pasive financiare. Pentru a descrie, spre exemplu, deținerea unui activ individual de către un rezident, se creează o societate rezidentă fictivă, care deține activul în cauză şi în care unitatea nerezidentă deține o participație.

Pentru un sector dat sau pentru ansamblul economiei naționale, contul de patrimoniu la fine de an se prezintă sub forma unui bilanț de forma:

Activ	Pasiv
Active nefinanciare - Active produse - Active neproduse Active financiare	Valoare netă Pasive financiare
Total active	Total pasive şi valoare netă

Descompunerea activelor nefinanciare:

- Active corporale produse;
- Stocuri (la producători, utilizatori, comercianți etc.);

Scanned with OKEN Scanner

➢ Active fixe în afara locuințelor (construcții, inclusiv terenurile de sub construcții);

➢ Construcții rezidențiale (inclusiv terenurile de sub construcții);

➢ Active corporale neproduse, adică terenurile neconstruite (agricole, păduri, spații verzi, căi de comunicații, alte terenuri), zăcămintele şi zone piscicole;

➢ Active necorporale nefinanciare (brevete, licențe, fond de comerț).

Activele şi pasivele financiare sunt cele cuprinse în TOF:

- mijloace de plată internaționale;
- mijloace de plată în lei;
- alte lichidități;
- titluri de piață monetare;
- obligațiuni;
- acțiuni şi alte participații;
- împrumuturi acordate pe termen scurt;
- împrumuturi acordate pe termen lung;
- rezerve tehnice de asigurare.

Elementele conturilor naționale financiare ale României pentru 1996 [20] au în vedere:

- aur financiar;
- numerar şi depozite la vedere transferabile;
- alte depozite;
- titluri pe termen scurt;
- obligațiuni;
- credite pe termen scurt;
- credite pe termen mediu şi lung;
- rezerve tehnice de asigurare.

Scanned with OKEN Scanner

Soldul contului de patrimoniu este valoarea netă.

Activele şi pasivele financiare sunt evaluate la valoarea nominală pentru: mijloacele de plată în lei, celelalte lichidități, titlurile de piață monetare, împrumuturile în lei şi rezervele tehnice de asigurare, altele decât cele de viață cu capital variabil. Pentru celelalte operațiuni se reține valoarea de piață. Operațiunile în devize sunt reevaluate în funcție de fluctuațiile ratei de schimb. Obligațiunile sunt înregistrate la valoarea lor comercială.

Acțiunile şi celelalte participații pun două probleme de evaluare a acțiunilor necotate (şi a altor participații) şi aceea a caracterizării pasivului în acțiuni. În ciuda unei evaluări directe, acțiunile necotate sunt calculate cu aceleaşi rate de capitalizare bursieră ca şi acțiunile cotate. Aceasta nu duce în toate cazurile la supraestimare.

În concluzie, acțiunile din pasiv pun o problemă de funcție. În contabilitatea întreprinderii ele nu constituie datorii, ci fac parte din capitalurile proprii, în cadrul cărora sunt înregistrate la valoarea nominală. Totuşi, pe baza principiului evaluării identice a activelor şi pasivelor financiare, acțiunile din pasiv sunt înregistrate la valoarea (comercială) de piață.

În conturile de patrimoniu, noțiunea de valoare netă globală a unui sector se defineşte ca fiind diferența între totalul activelor (nefinanciare şi financiare) şi totalul pasivelor (în afara acțiunilor şi a altor participații), deci:

Valoarea netă globală = Activ total
- Pasiv fără acțiuni

Totuşi, valoarea netă globală este descompusă şi apare ca ceea ce se numeşte valoare netă independentă:

Valoarea netă independentă = Valoarea globală
- Pasiv în acțiuni

Scanned with OKEN Scanner

Aceste două noțiuni de valoare netă sunt evident identice pentru sectoarele fără pasiv în acțiuni (administrații şi gospodării familiale), dar ele trebuie să fie deosebite pentru sectoarele ale căror unități sunt constituite sub formă de societăți (SCS, IF, IA). Pentru acestea, valoarea netă globală corespunde noțiunii de capitaluri proprii. În schimb, valoarea netă independentă nu are interpretare independentă. Ea este în general pozitivă. Aceasta ține de o rațiune fundamentală şi valoarea netă globală este determinată pornind de la activele şi pasivele sistematic reevaluate, şi nu este posibil să se considere că nu există o aceeaşi valoare de piață a acțiunilor. Valoarea netă independentă ar putea fi mai importantă, pentru că unele active (mai ales cele necorporale) sunt insuficient integrate în conturile de patrimoniu. Ea rezultă în parte şi din incertitudinile statistice privind ansamblul posturilor.

Pentru economia națională în ansamblul ei, valoarea netă globală nu are sens, pentru că acțiunile în acest caz sunt contate de două ori (la emițător şi la deținător), dar valoarea netă independentă este pertinentă: ea reprezintă **patrimoniul național**. Acesta este definit ca valoare netă independentă a ansamblului economiei naționale, respectiv ca fiind totalul activelor nefinanciare şi soldul activelor financiare nete şi ale pasivelor financiare față de restul lumii.

Patrimoniul național este deci egal cu suma valorilor nete independente ale sectoarelor rezidente. Dar această egalitate nu oferă şi repartiția patrimoniului național. Sunt posibile şi alte metode. Dacă am avea un tablou în care acțiunile ar putea să consolideze activele şi pasivele în acțiuni ale tuturor societăților, s-ar putea, de asemenea, să nu se păstreze decât proprietarii finali ai acțiunilor, adică administrațiile, gospodăriile familiale şi restul lumii, modificând evaluarea acțiunilor în activ şi pasiv, în scopul de a obține o valoare netă independentă nulă pentru celelalte sectoare.

Scanned with OKEN Scanner

Descrierea conturilor de variație a patrimoniului:

Denumirea "conturi de variație a patrimoniului" înlocuieşte termenul "conturi de regularizare". Această modificare de terminologie subliniază că aceste conturi de patrimoniu şi conturile de flux nu sunt două elemente independente, care ar trebui regularizate în final. Mai mult, cele două tipuri de conturi trebuie să fie strâns legate, atât sub aspect conceptual, cât şi sub acela al evaluărilor în cadrul de ansamblu al contabilității naționale.

Contul de variație a patrimoniului descrie în detaliu trecerea patrimoniului de la finele anului dat la patrimoniul anului următor. Se pot distinge patru componente principale ale acestor variații:

1. fluxurile;
2. consumul de capital fix;
3. crearea netă de valori în afara producției;
4. reevaluarea diferitelor elemente de ajustare.

1. Fluxurile sunt cele din contul de capital (FBCF, variații de stoc, achiziții nete de terenuri şi de active necorporale) şi din contul financiar. Ele sunt contabilizate în fluxuri nete sau pentru operațiile financiare, creanțe/ îndatorări noi nete ale acoperirilor/ rambursărilor.

2. Consumul de capital fix (CCF) este definit în SCN ca fiind deprecierea suferită, în cursul perioadei, de către capitalul fix, ca urmare a uzurii normale sau a celei previzibile, inclusiv un provizion pentru pierderi de bunuri de natura capitalului fix, ca urmare a pagubelor accidentale asigurabile. Ea nu priveşte decât activele fixe produse.

3. Crearea netă de valori în afara producției regrupează, pe de o parte, crearea netă de active neproduse (descoperite şi epuizări de zăcăminte, crearea de active necorporale nefinanciare) şi

Scanned with OKEN Scanner

pe de altă parte, consecințele evenimentelor excepționale sau neprevăzute (secete, inundații, războaie, exproprieri politice etc.). În situația actuală a informațiilor nu se pot evalua corect aceste elemente şi li se atribuie o sumă nulă.

4. O altă sursă de modificare de valoare nelegată de producție este aceea rezultată din variațiile de preț.

Aceasta antrenează **reevaluări**, pozitive sau negative, ale diferitelor elemente de activ sau de pasiv. Aceste câştiguri sau pierderi în capital pot fi efective (pentru elementele ieşite din patrimoniu în cursul perioadei) sau numai potențiale (pentru elementele încă prezente la finele perioadei). Se poate estima reevaluarea multiplicând, pentru un element dat, o cantitate medie cu o variație de preț, în ipoteza ca aceşti doi termeni să aibă evoluții regulate. În materie financiară, mai ales pentru operațiunile în devize, calculul este foarte important, pentru că datele de bază sunt în general în curs şi trebuie calculate.

Fluxurile diminuează reevaluarea cu variațiile acestora.

Elementele de ajustare sunt foarte eterogene: ajustări pentru schimbări de sectoare, pentru schimbări de natură, diverse ajustări statistice propriu-zise şi ajustări implicite.

a) Ajustările pentru schimbările de sectoare intervin atunci când o unitate deținătoare a unui element de patrimoniu modifică o clasificare sectorială, ca de exemplu, întreprinderea individuală devine societate sau are loc o restructurare prin preluarea de către stat a anumitor organisme financiare publice. Ele se înregistrează introducând un patrimoniu în curs modificat la 1/1 al anului, când intervine modificarea în raport cu patrimoniul la 31.XII al anului precedent. În principiu, suma acestor ajustări este nulă pentru ansamblul sectoarelor.

Scanned with OKEN Scanner

b) Ajustările pentru modificări de natură (în clasificarea activelor) intervin, în esență, între activele fixe neproduse şi activele fixe produse. De exemplu, lucrările de viabilizare şi amenajare a terenurilor neconstruite şi a noi plantații. Aceste lucrări sunt reluate în FCBF. Atunci când sunt efectuate, însă, în conturile de patrimoniu, valoarea lor este reluată în aceea a terenurilor neconstruite. Apare astfel o sumă negativă la rubrica active fixe produse şi o sumă pozitivă de aceeaşi mărime la rubrica active fixe neproduse, ceea ce materializează modificarea de natură a unor astfel de lucrări.

c) Ajustările statistice propriu-zise sunt în mod evident importante, ținând seama de numărul surselor de informații utilizate. Aceste surse sunt foarte rar omogene în timp (modificarea planului contabil sau discontinuitatea seriilor în cursul unei perioade).

d) Ajustările implicite sunt conținute în alte posturi de variație de patrimoniu, ținând seama de imperfecțiunea metodelor (incoerența flux/stocuri pentru activele necorporale, neomogenitatea în timp a tratamentului anumitor informații).

3. Aportul conturilor de patrimoniu

Conturile de patrimoniu pot fi considerate ca o desăvârşire a contabilității naționale, fiind un sistem contabil complet şi echilibrat al economiei apreciată drept comercială. În raport cu diverse estimări independente şi parțiale (serii de capital fix, patrimoniul gospodăriilor familiale etc.), evaluările conturilor de patrimoniu pe sectoare sunt asigurate datorită unei restricții a cadrului contabil şi a coerenței metodelor de evaluare. În plus, variațiile de patrimoniu sunt corelate explicit cu fluxurile.

Conturile de patrimoniu şi variațiile de patrimoniu constituie o parte integrantă şi esențială a contabilității naționale. Un astfel de

Scanned with OKEN Scanner

sistem, complet şi corelat, se bazează pe o coerenţă internă globală, în cadrul căreia se pot distinge: coerenţa conceptuală, coerenţa temporală şi coerenţa statistică informaţională.

1) Coerenţa conceptuală:

În materie de coerenţă conceptuală, referinţa la patrimoniu permite precizarea anumitor definiţii. Se pot cita astfel unele definiţii ale conturilor naţionale actuale sau cele ale SCN-al ONU (de fapt SCN revizuit va integra efectiv conturile de patrimoniu şi variaţiile de patrimoniu).

Separarea activelor nefinanciare între active produse şi active neproduse permite precizarea frontierei între limita producţiei de servicii şi veniturile proprietăţii. Locaţia unui activ produs, oricare ar fi forma sa, constituie o producţie de servicii, în timp ce aceea a unui activ neprodus este tratată ca un venit al proprietăţii.

SCN revizuit are în vedere extinderea conceptului de formare brută a capitalului fix în domenii privind cercetarea-dezvoltarea, explorarea, programele şi creaţia literar-artistică. Aceasta implică introducerea noţiunii de active necorporale în conturile de patrimoniu, antrenând o deplasare a frontierei între producţia serviciilor şi veniturile proprietăţii: spre exemplu, brevetele de invenţie, tratate actualmente ca venituri ale proprietăţii, vor deveni o producţie de servicii. Acelaşi lucru se va întâmpla şi cu drepturile de autor.

În conturile de flux, economia este soldul contului de utilizare a venitului. Majorată cu transferurile de capital nete primite şi diminuată cu transferurile de capital vărsate, ea constituie, de asemenea, o parte specifică a variaţiei valorii nete independente a conturilor de patrimoniu, alături de alte elemente, cum sunt câştigurile şi pierderile nete în capital.

Analiza transferurilor poate fi şi ea precizată. Numim *transfer curent* un transfer care modifică numai venitul sau consumul, iar

Scanned with OKEN Scanner

transferul în capital constituie un transfer care modifică patrimoniul. În acest caz trebuie ca inițiativa transferului să fie voluntară din partea creanțierului. În caz contrar, acesta va trebui să înregistreze o creare netă (negativă) de valoare în afara producției în contul său de variație de patrimoniu.

Clasificările veniturilor şi activelor sau pasivelor trebuie puse în corelație. Astfel, totalul remunerației acestora cuprinde în fapt dobânzi, dividende privind credite de impozit. S-a ales soluția capitalizării, nemaivărsând remunerația deținătorilor de participații, valoarea lichidativă a acestor participații integrându-se pe măsura rezultatelor gestiunii acestora.

Şi aici contabilii naționali au două posibilități: fie să descrie mai aproape de realitate, respectiv să nu mai înregistreze dividende vărsate, ci câştiguri în capital, fie să considere că modificarea intervenită este doar operantă şi este într-o logică economică nemodificată, imputându-se deci dividende vărsate şi subscripție de părți ale unei aceleiaşi sume. Prima opțiune antrenează o supradimensionare a capacității de finanțare a acestor elemente în detrimentul aducătorilor de participații, mai ales familiale, de unde o reducere a ratei de economisire.

Crearea eventuală a unei rupturi informaționale privind acest important indicator macroeconomic presupune delimitarea venitului şi a câştigurilor sau pierderilor în capital.

2) Coerența temporală:

Ea a fost evocată pentru sublinierea importanței conturilor de variații de patrimoniu şi implică o mai bună interpretare a datelor anuale şi infraanuale.

Scanned with OKEN Scanner

3) Coerența statistică informațională:

Ameliorarea coerenței statistice a SCN este consecința celorlalte forme de coerență. În fapt, este vorba despre întreg procesul de sinteză a conturilor.

Conturile variațiilor de patrimoniu al ansamblului sectoarelor rezidente

	An N-1	An N					
	Elem. în curs	Flux	Cons. cap. fix	Reeva-luare	Schimb. de natură	Schimb. de sect şi ajustare	Elem. în curs N
ACTIVE NEFINANCIARE Active corporale nereproductibile - Stocuri - Active fixe exclusiv locuințe Active fixe corporale nereproduct. Active necorporale nefinanciare							
TOTAL ACTIVE NEFINANCIARE							
ACTIVE FINANCIARE F00 Mijloace de plată internațional F10 Mijloace de plată în lei F20 Alte lichidități F30 Titluri ale pieței monetare F40 Obligațiuni F50 Acțiuni şi alte participații F60 Împr. acordate pe term. scurt F70 Impr. acord. pe ter. m. şi lung F80 Rezerve tehnice de asigurare							
TOTAL ACTIVE FINANCIARE							
TOTAL ACTIVE SAU PASIVE							
PASIVE FINANCIARE (EXCLUSIV ACȚIUNI) F00 Mijloace de plată internațional F10 Mijloace de plată în lei F20 Alte lichidități F30 Titluri ale pieței monetare F40 Obligațiuni F60 Împr. acordate pe t .scurt F70 Impr. acord. pe t. m. şi lung F80 Rezerve tehn. de asigurare							
TOTAL PASIVE FINANCIARE (EXCLUSIV ACTIUNI)							
VALOAREA NETĂ GLOBALĂ F50 Acțiuni şi alte participații VALOAREA NETĂ INDEPENDENTĂ							

Scanned with OKEN Scanner

Patrimoniul național la 31 decembrie 19N

Activ	SQS	IF	IA	AP	Apr	GF	EN	RL	Total	SQS	IF	IA	AP	APr	GF	EN	RL	Total	Pasiv
Active nefinanc. Active corporale ne-reprouctibile - Stocuri - Active fixe exclusiv locuințe Active fixe corporale neproductive Active necorporale nefinanciare																			VALOARE NETĂ din care: F50 Acțiuni și alte participații Valoare netă independentă
TOTAL ACTIVE NEFINANCIARE																			
Active financiare F00 Mijloace de plată internat. F10 Mijloace de plată în lei F20 Alte lichidități F30 Titluri ale pieței monetare F40 Obligațiuni F50 Acțiuni și alte participații F60 Împr. acordate pe termen scurt F70 Împr. acordate pe termen m. și lung F80 Rezerve tehnice de asigurare																			PASIVE FINANCIARE (EXCLUSIV ACȚIUNI) F00 Mijloace de plată internat. F10 Mijloace de plată în lei F20 Alte lichidități F30 Titluri ale pieței monetare F40 Obligațiuni F50 Acțiuni și alte participații F60 Împr. acordate pe t.scurt F70 Împr. acord. pe t. m. și lung F80 Rezerve tehn. de asigurare
TOTAL ACTIVE FINANCIARE																			TOTAL PASIVE FINANCIARE (EXCLUSIV ACȚIUNI)
TOTAL ACTIVE																			TOTAL PASIVE FINANCIARE VALOAREA NETĂ GLOBALĂ

Scanned with OKEN Scanner

În acest sens, conturile de patrimoniu pot contribui la perfecționarea analizei economice. O serie de probleme se pot clarifica pe baza acestor conturi, mai ales efectele inflației în economie. Astfel, un aspect important al inflației este că generează câştiguri sau pierderi de capital legate de patrimoniu. Acestea pot fi nominale, fiind divizate în: reale şi neutre.

Câştigurile sau pierderile de capital neutre sunt definite ca variații ale valorii activelor şi pasivelor în proporția variației nivelului general al prețurilor. Câştigurile şi pierderile de capital reale reprezintă diferența între câştigurile şi pierderile nominale şi cele neutre.

4. Bilanțul analitic al națiunii şi legăturile între bilanțurile sectoarelor instituționale[71]

Conturile de patrimoniu păstrează legăturile de reciprocitate între conturile financiare, cu excepția acțiunilor care apar la activele financiare, dar mai mult la pasivele financiare. Valoarea netă globală constituie, pentru fiecare sector instituțional sau economia națională, diferența între totalul activelor nefinanciare şi pasivele financiare fără acțiuni: este vorba de situația netă (S = A - D). Valoarea netă independentă reprezintă diferența dintre valoarea netă globală şi acțiunile emise sau rezultatul societăților şi al patrimoniului gospodăriilor familiale.

Bilanțul analitic al națiunii posedă o structură diferită. El este structurat orizontal, ca şi TEA, cu două coloane de bunuri şi servicii. Structura sa verticală este, în schimb, diferită. Activele şi pasivele sunt ordonate în: resurse şi utilizări aciclice, ciclice şi de trezorerie, cu solduri care sunt fondul de rulment (FR), nevoia în fond de rulment (NFR) şi trezoreria (T) aflată la baza tabloului.

[71] Vezi în acest sens Castex P., *Analyse macrocomptable et comptabilité nationale*, Tome I - *L'outil d'information*, Ed. Economica, Paris, 1991, p. 56-62.

Scanned with OKEN Scanner

Resursele şi utilizările corespund creanţelor şi datoriilor (în sens macrocontabil, deci acţiunile se echilibrează prin reciprocitate directă a înregistrărilor între conturile de sectoare instituţionale: ca şi operaţiunile de repartiţie din TEA). Resursele şi utilizările se referă, în schimb, la active nefinanciare (pentru care moneda este considerată ca şi un bun fizic) şi nu se pot echilibra prin reciprocitatea directă a conturilor, ca şi operaţiunile asupra bunurilor şi serviciilor din TEA. Aceste două coloane asigură reciprocitatea orizontală a înregistrărilor contabile, care se aseamănă cu coloanele de bunuri şi servicii din TEA.

Imobilizările nefinanciare nete din activ sunt de asemenea înscrise, prin reciprocitate, în coloana active nefinanciare acumulate, care se suprapun pasivului. Este vorba de bunuri reale, al căror activ nu ar menţiona decât drepturile ce le privesc.

Ca şi o utilizare a venitului pentru o cheltuială, FBCF este un flux de drepturi asupra producţiei în coloana sectorului instituţional corespondent şi un flux real de bunuri prin înscrierea prin reciprocitate în coloana bunuri şi servicii care acoperă resursele în venituri în TEA. Paralela în termeni de stoc este perfectă cu analiza fluxurilor de venituri din TEA. Pasivele de activ nu erau decât drepturi asupra acestor active. Stocurile şi moneda sunt înregistrate în aceeaşi manieră. În schimb, înregistrarea reciprocă la stoc de drepturi este un stoc de bunuri reale: în coloana active nefinanciare se obţin activele reale nefinanciare acumulate: capital fix economic şi capital economic circulant, stoc de produse (şi stoc de aur).

Ceea ce SCN numeşte "valoare netă independentă" este analizată, în pasivul sectoarelor instituţionale, la două nivele:

- rezultatul societăţilor;
- patrimoniul net sau economia netă acumulată a familiilor.

Înregistrările reciproce sunt înscrise în coloana economie netă acumulată sau patrimoniul net care acoperă activul.

Scanned with OKEN Scanner

Acest patrimoniu net este în mod evident egal ca valoare cu activul real nefinanciar acumulat, el fiind patrimoniul însuşi. Paralela cu fluxurile de bunuri şi servicii permite să se clarifice această identitate, care este mai mult decât o identitate contabilă, fiind o identitate de natură economică. Identitatea contabilă resurse ≡ utilizări în bunuri şi servicii se înregistrează într-o economie închisă de la stânga la dreapta (adică structura spațială inversă de cea a fluxurilor de venituri):

$$P = CI + CF + FBCF + \Delta ST$$
$$P - CI = FBCF + \Delta ST$$
$$EB = FBCF + \Delta ST = FBC$$

Vom obține identitatea economiei brute şi a investiției brute. Dacă ținem seama de CCF, obținem:

$$EB - CCF = FBCF - CCF + \Delta ST$$
$$EN = FNCF + \Delta ST = FNC,$$

care exprimă identitatea economiei nete şi a investiției nete. Cu toată rigoarea, este vorba de domeniul fluxurilor de bunuri şi servicii. Economia nu este aici un flux de venituri, ci un flux de produse neconsumate, identică formării capitalului şi investiției. Şi rezultă un flux analizat de două ori, potrivit a două aspecte: la stânga economia în calitate de flux de produse neconsumate; la dreapta investiția în calitate de formă luată de aceste fluxuri.

În expresia contabilă a acestor relații de fluxuri de bunuri şi servicii în termeni de stocuri de active, economia se află de asemenea de la stânga la dreapta şi corespunde deci locului celor două coloane corespondente ale bilanțului analitic al națiunii:

Scanned with OKEN Scanner

ECONOMIA NETĂ ACUMULATĂ = ACTIV NEFINANCIAR ACUMULAT

Rezultatul + Economia societăților	=	Imobilizări + Stocuri + Moneda netă a familiilor	+	Moneda nete (stoc de aur)

Cei doi membri ai acestei identități se exprimă în domeniul bunurilor reale: acumularea de nonconsumațiuni trimite evident la active reale acumulate. Această relație simetrică axiomei partidei duble se exprimă în domeniul stocurilor de drepturi, creanțele şi datoriile compensându-se la nivel macroeconomic într-o economie închisă.

A	=	S
DREPTURI ASUPRA ACTIVULUI ACUMULAT		SITUAȚIA NETĂ SAU DREPTURI ASUPRA DREPTURILOR

Un drept asupra unui drept este un drept: axioma partidei duble se exprimă în fapt prin opoziția, în spațiul din stânga - drept al unui cont, a două elemente identice.

Această prezentare a bilanțului analitic al națiunii este mai operatorie. Ea permite structurarea drepturilor din activ şi a stocurilor de "drepturi asupra drepturilor" din pasivul fiecărui sector instituțional.

A	=	S + D
DREPTURI ASUPRA ACTIVELOR NEFINANCIARE ŞI DATORII, SAU ŞI FINANCIARE	=	SITUAȚIA NETĂ "DREPTURI ASUPRA DREPTURILOR"

Modelul prezentat permite obținerea bilanțului global al națiunii (care într-o economie închisă elimină creanțele şi datoriile) pe două coloane, care se referă la stocuri de bunuri (prezentate invers):

ECONOMIA NETĂ ACUMULATĂ SAU PATRIMONIUL NET	=	ACTIV NEFINANCIAR ACUMULAT

Scanned with OKEN Scanner

În contextul legăturilor între sectoarele instituționale din țara noastră, potrivit prevederilor Legii Contabilității (art. 36 şi 37), Ministerul Finanțelor întocmeşte anual bilanțul pe ansamblul economiei naționale care se prezintă guvernului odată cu contul general anual de execuție a bugetului de stat.

Bilanțul pe ansamblul economiei naționale se întocmeşte pe baza bilanțurilor contabile ale unităților patrimoniale care desfăşoară activități economice, instituțiilor publice şi celorlalte persoane juridice care au obligația să depună bilanț contabil, potrivit legii (41, p. 59).

Scanned with OKEN Scanner

CAPITOLUL VII

DIRECȚII ŞI TENDINȚE ÎN DEZVOLTAREA CONTABILITĂȚII NAȚIONALE

Direcțiile în dezvoltarea contabilității naționale au în vedere conturile periferice, conturile trimestriale şi regionale şi conturile de patrimoniu (cap. VI), dezvoltarea cercetării ştiințifice în domeniu şi modificările prevăzute de sistemul revăzut al conturilor naționale.

I. Dezvoltarea contabilității naționale

Conturile periferice

Integrarea informațiilor în SECN (concepte, nomenclaturi, sectoare instituționale) permite confruntarea şi ameliorarea

Scanned with OKEN Scanner

informațiilor pe de o parte, dar şi o anumită pierdere de informație în raport cu datele originale. Aceasta explică pentru ce SECN comportă sisteme intermediare şi conturi satelit.

Sistemele intermediare

Ele constituie o prezentare economică a datelor contabile ale sectoarelor instituționale care au o practică contabilă regulată. Ele au ca scop să faciliteze dialogul între contabilii naționali şi furnizorii de informații elementare. Sistemele intermediare permit regrupări diferite de cele ale cadrului central şi pot servi drept bază pentru analize semiglobale.

Actualmente există patru sisteme intermediare pentru: întreprinderi, asigurări, instituții financiare, colectivități locale.

Sistemul intermediar al întreprinderilor regrupează societățile nefinanciare (de producție) şi întreprinderile individuale şi se bazează pe două surse de informații principale: fişierele fiscale relative la beneficiile industriale şi comerciale şi anchetele anuale ale întreprinderilor. El constituie o etapă intermediară între aceste date de bază şi conturile societăților sau întreprinderilor individuale ale sistemului central, un stadiu mesoeconomic între datele microeconomice supuse regulilor contabilității private şi datele macroeconomice supuse unor reguli diferite ale contabilității naționale.

Deşi conceptele Planului Contabil General se apropie de cele ale contabilității naționale, finalitățile celor două sisteme contabile rămân fundamental diferite şi regulile de înregistrare a operațiunilor nefinanciare şi financiare, ca şi de evaluare, nu sunt identice. De altfel, contabilitatea națională confruntă datele izvorâte din contabilitatea întreprinderii cu cele provenite din alte sectoare instituționale: administrații publice şi instituții financiare mai ales.

Scanned with OKEN Scanner

Sistemul intermediar al întreprinderii constituie o etapă importantă în procesul de constituire a conturilor naționale.

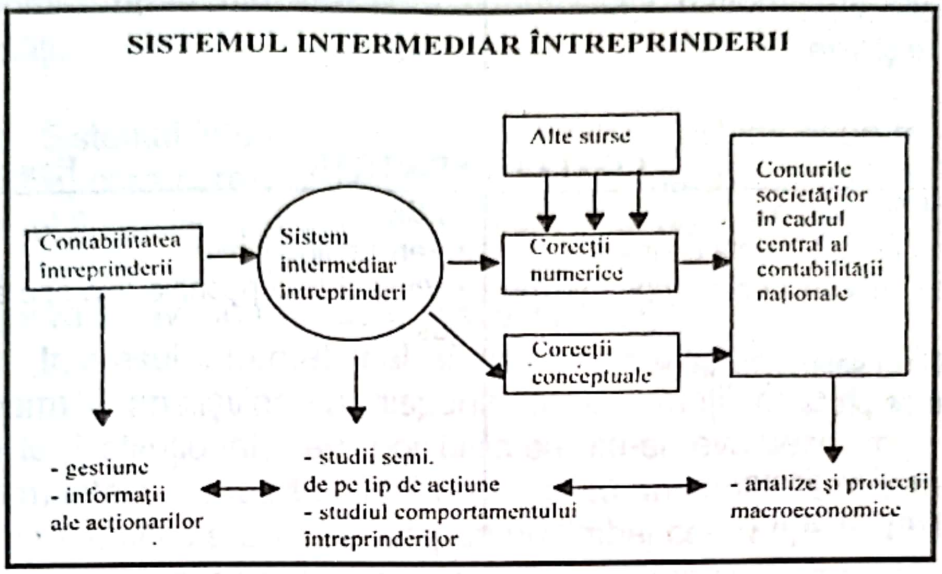

Acest sistem cuprinde trei conturi: contul de producție, contul de exploatare şi contul de repartiție. Aceste conturi sunt completate cu o analiză de fluxuri patrimoniale (tabloul de finanțare).

Structura conturilor sistemului intermediar de întreprindere[72] se prezintă astfel:

Utilizări	CONT DE PRODUCȚIE	Resurse
• Consum intermediar		• Producția exerc. din care: - marje com. - prod. vândută de bunuri şi servicii - producție imobilizată
V.A.B.		- producție stocată

[72] Vezi Ionaşcu I., *op. cit.*, p. 97-100.

Scanned with OKEN Scanner

Utilizări	CONT DE EXPLOATARE	Resurse
Cheltuieli de pers. din care: - salarii brute - cheltuieli sociale • Impozite şi taxe		• V.A.B. • Subvenţii de exploatare **E.B.E.**

Utilizări	CONT DE REPARTIŢIE	Resurse
Cheltuieli financiare Profit brut curent înainte de impozit Cheltuieli excepţionale (operaţii de gest.) Participarea salariaţilor la profit Impozite pe profit CAF Dividende şi tantieme **Autofinanţare brută**		• EBE • Venituri financiare • Venituri excepţionale (din operaţii de gest.)

Aceste conturi sunt similare cu cele ale contabilităţii naţionale, iar soldurile corespund cu soldurile intermediare de gestiune generate de contabilitatea întreprinderii.

Contul de repartiţie permite formarea a trei solduri (sau trei tipuri de rezultat):

- *Profitul* brut curent înainte de impozit, care este soldul operaţiilor curente înaintea plăţii impozitului pe profit şi a vărsămintelor de dividende. El este exprimat în mărime brută, deoarece nu s-au dedus cheltuielile cu amortizarea şi provizioanele aferente activităţii curente;

- *CAF* se obţine plecând de la soldul precedent, adăugând veniturile excepţionale şi deducând cheltuielile excepţionale, participarea salariaţilor la profit şi impozitul pe profit;

Scanned with OKEN Scanner

- *autofinanțarea* brută obținută prin deducerea din CAF a dividendelor şi tantiemelor plătite în cursul exercițiului (dividende aferente exercițiului precedent). În mare, autofinanțarea corespunde economiei brute din secvența contabilității naționale a sectorului societăți.

Sistemul intermediar de întreprindere include şi un tablou de finanțare, care corespunde ansamblului format din contul de capital şi contul financiar. Tabloul de finanțare este obținut pornind de la un tablou diferențial (obținut prin compararea a două bilanțuri succesive) şi având în vedere şi alte informații.

Interesul informațional al sistemelor intermediare este acela că permite analiştilor să dispună de informații mai detaliate, iar unitățile instituționale au posibilitatea să-şi evalueze mai corect performanțele în raport cu alte unități şi cu ansamblul economiei. De asemenea, aceste sisteme propun un limbaj comun pentru contabilii întreprinderilor şi contabilii naționali, întreprinderile fiind reprezentate de conturi articulate, care transpun contabilitățile elementare (de întreprindere) în limbajul contabilității naționale. Sistemul intermediar constituie etapa principală în elaborarea conturilor sectorului societăți şi cvasisocietăți. [Vezi în acest sens Ionaşcu I., *op. cit. p. 99*].

În acest context există posibilitatea de trecere de la contabilitatea întreprinderii la contul național.

Se determină apariția unui anumit număr de solduri, care au o semnificație economică importantă (producția, valoarea adăugată, excedentul brut de exploatare, capacitatea de autofinanțare, autofinanțarea) şi permite confruntarea cu soldurile contabilității întreprinderii.

Scanned with OKEN Scanner

Tabloul de finanțare pentru Sistemul intermediar al întreprinderii

Utilizări fixe	Resurse de finanțare
• Cheltuieli de constituire • Investiții de imobilizări • Investiții în alte valori imobiliare (titluri de part. şi alte valori imobiliare) • Rambursarea datoriilor pe termen mediu şi lung	• Autofinanțarea brută • Resurse excepționale (din cesionarea activelor imobiliare şi subv. de inv.) • Resurse din fonduri proprii • Resurse din împrumuturi pe termen mediu şi lung
• Variația fondului de rulment	• Încasări din împrum. şi depozite pe term. mai mari de 1 an
• Variația activelor pe termen scurt (stocuri, titluri de plasam., numerar în casierie, disp. la bănci, alte valori realizabile şi disponibile)	• Variația fondului de rulment • Variația datoriilor pe termen scurt

Planul contabil general şi soldurile intermediare de gestiune

Planul contabil general (planul de conturi şi normele financiar contabile aferente) oferă posibilitatea determinării soldurilor intermediare de gestiune (S.I.G.).

S.I.G. reprezintă o măsură a diferitelor nivele ale rezultatului activității întreprinderii, de unde şi denumirea lor de solduri intermediare. Ele decupează contul de rezultat în mai multe solduri semnificative, care ajută la efectuarea unor analize financiar-contabile, care contribuie la obținerea imaginii fidele a activității întreprinderii.

Scanned with OKEN Scanner

Contul de "Profit şi pierderi" al întreprinderilor din țara noastră are în vedere activitățile de exploatare, financiare şi excepționale. Aceasta permite determinarea soldurilor intermediare de gestiune, răspunzând astfel atât exigențelor privind analiza economico-financiară, cât şi funcționării Sistemului Conturilor Naționale, una din finalitățile reformei contabile din țara noastră.

Privite din perspectiva contabilității naționale, S.I.G. sunt considerate un instrument esențial al uniformizării conținutului informației la nivel microcontabil şi puntea de legătură între acest nivel şi conturile naționale [5, 68].

În acest context, S.I.G. sunt considerate indicatori utili pentru analiza performanțelor economice şi financiare ale întreprinderii.

Tabloul soldurilor intermediare de gestiune cuprinde:

1. Marja comercială

Model de calcul:

Marja comercială = *Venituri din vânzări de mărfuri* - *Costul de cumpărare al mărfurilor vândute*

Semnificație: o marjă este diferența dintre un preț de vânzare şi un cost. Marja comercială exprimă diferența dintre suma vânzărilor de mărfuri şi costul lor de cumpărare. Ea se calculează de întreprinderile comerciale sau pentru partea pur comercială a întreprinderilor producătoare şi este cu atât mai bogată în informații cu cât este descompusă pe produs sau grupă de produse.

Rata marjei comerciale, calculată prin relația: Marja comercială/ Vânzări de mărfuri, măsoară profitul obținut de întreprindere din vânzarea de mărfuri. Cu cât această rată este mai apropiată de 1, cu atât este mai mare profitul realizat de comerciant. Cu cât rata se apropie de zero, profitul este mai mic.

Scanned with OKEN Scanner

Dificultăți de interpretare:

Cheltuielile legate de cumpărările de mărfuri ce privesc "Alte cumpărări şi cheltuieli externe" (cheltuieli de transport, prime de asigurare, cheltuieli de tranzit) se adaugă la costul de cumpărare al mărfurilor vândute pentru a se obține o marjă comercială semnificativă.

2. Producția exercițiului

Model de calcul:

Producția = *Venituri din vânzarea producției* + *Variația producției stocate (sau destocajul)* + *Producția imobilizată*

Semnificație: producția exercițiului este calculată de întreprinderile industriale sau prestatoare de servicii.

Producția exercițiului măsoară activitatea industrială a întreprinderii. Ea nu este o marjă, ci rezultă dintr-o operațiune de adunare; se diferențiază net de cifra de afaceri, care este egală cu suma vânzărilor de mărfuri şi a producției vândute (vânzări de produse sau de servicii).

Ratele, Vânzări de mărfuri/ Cifre de afaceri şi Producția vândută/ Cifra de afaceri măsoară ponderile vânzărilor de mărfuri şi de bunuri sau servicii în cifra de afaceri totală.

Dificultăți de interpretare:

Elementele care compun producția exercițiului sunt eterogene: producția vândută este evaluată la prețul de vânzare, în timp ce producția stocată şi producția imobilizată sunt evaluate la costul de producție, iar veniturile nete parțiale reprezintă beneficii.

Scanned with OKEN Scanner

3. Valoarea adăugată

Model de calcul:

Valoarea adăugată = *Producția exercițiului* + *Marja comercială* – *Consumul exercițiului provenit de la terți*

sau:

Valoarea adăugată = *Cifra de afaceri* + *Producția stocată (stoc final-stoc inițial)* + *Producția imobilizată*

- *Costul de cumpărare al mărfurilor vândute* – *Cumpărări de materii prime și alte aprovizionări* – *Variația stocului de materii prime și alte aprovizionări (stoc inițial – stoc final)*

- *Alte cumpărări și cheltuieli externe*

Valoarea adăugată netă = *Valoarea adăugată* – *Amortizări de exploatare*

Semnificație: valoarea adăugată este egală cu diferența dintre vânzările și producția întreprinderii, pe de o parte, și ceea ce s-a cumpărat de la terți, pe de altă parte. Ea măsoară valoarea creată de întreprindere, prin activitatea sa. În Planul Contabil General Francez, "valoarea adăugată exprimă o creare de valoare sau creștere de valoare, pe care întreprinderea o aduce bunurilor și serviciilor provenite de la terți în exercițiul activităților profesionale curente". Ea este măsurată prin diferența dintre producția perioadei și consumurile de bunuri și servicii furnizate de terți pentru această producție.

Valoarea adăugată este un indicator utilizat, de asemenea, și în contabilitatea națională și arată aportul întreprinderii la avuția națională. Creșterea sa este un obiectiv major de eficiență și studiul elementelor sale constitutive permite constatarea modului de repartizare pentru: personal, stat, investitori, bănci, acționari.

Valoarea adăugată este utilizată în calculul a numeroși coeficienți (rate), de exemplu:

Scanned with OKEN Scanner

➢ **Valoarea adăugată/ Cifra de afaceri** înseamnă aptitudinea întreprinderii de a crea valori prin activitatea sa. Acest coeficient poate fi apropiat de 1 la întreprinderile de servicii şi foarte scăzut la comercianții care practică prețuri mai scăzute pentru unele categorii de consumatori;

➢ **Valoarea adăugată/ Capitaluri proprii** reflectă aptitudinea întreprinderii de a crea valori pe baza capitalurilor proprii care au fost investite: la întreprinderile comerciale şi de servicii acest coeficient este mai mare decât 1.

Creşterea coeficientului **Valoarea adăugată/ Cifra de afaceri** constituie un obiectiv important de gestiune, dacă duce la o diminuare a consumurilor achiziționate de la terți în raport cu cifra de afaceri, deoarece în acest caz el arată câştiguri de productivitate.

Valoarea adăugată poate fi calculată pe ramură de activitate, pe gamă de produse, pe centre de profit sau de produs.

Dificultăți de interpretare:

Cheltuielile de personal intermediar, onorariile şi colaborările diminuează valoarea adăugată.

Transferurile de cheltuieli de exploatare ar putea spori valoarea adăugată.

4. Excedentul brut de exploatare (E.B.E.)

Model de calcul:

E.B.E. = *Valoare adăugată* + *Subvenții de exploatare* – *Impozite şi taxe* – *Cheltuieli de personal*

Semnificație: excedentul brut de exploatare măsoară resursa obținută de întreprindere din activitatea de exploatare, independent de aspectele financiare (cheltuielile şi veniturile

Scanned with OKEN Scanner

financiare nu figurează aici), imobiliare (cheltuielile privind amortismentul imobilizărilor) sau comerciale (cheltuieli privind provizioanele pentru deprecierea creanțelor îndoielnice).

E.B.E. indică, de asemenea, surplusul de trezorerie generat de operațiunile de exploatare propriu-zise (veniturile de gestiune curentă şi cotele-părți din operațiile efectuate în comun nu figurează aici). Ordinul Experților Contabili Francez îl defineşte ca fiind "Marja potențială a trezoreriei de exploatare înaintea cheltuielilor financiare, excepționale şi impozitelor". E.B.E. este un sold care nu cuprinde decât venituri încasabile şi cheltuieli sub formă de plăți; soldurile următoare cuprind cheltuieli şi venituri calculate.

Dificultăți de interpretare:

Participarea salariaților la rezultatele întreprinderilor nu este inclusă în acest sold, care nu cuprinde cheltuieli de personal.

5. Rezultatul exploatării

Model de calcul:

Rezultatul exploatării	=	*E.B.E.*	+ *Reluări şi transferuri*	– *Alte venituri*	– *Cheltuieli cu amortizările şi provizioanele*	

- Alte cheltuieli de exploatare

sau:

Rezultatul exploatării	=	*Venituri de exploatare*	–	*Cheltuieli de exploatare*

Semnificație: rezultatul exploatării măsoară activitatea normală curentă a întreprinderii. El nu cuprinde operațiunile financiare şi cele excepționale. După cum arată denumirea sa, rezultatul exploatării are în vedere activitatea industrială sau comercială a întreprinderii. Acest sold poate fi calculat direct, ca

Scanned with OKEN Scanner

diferență între toate veniturile de exploatare şi toate cheltuielile de exploatare.

Analiza variațiilor rezultatului de exploatare pe mai mulți ani este bogată în învățăminte, deoarece el este în mod normal compus din elemente omogene de la un an la altul. Creşterea coeficientului **Rezultat de exploatare/ Cifra de afaceri** constituie un indicator favorabil.

6. Rezultatul curent înainte de impozitare (RCAI)

Model de calcul:

RCAI = Rezultatul exploatării ± Cote-părți din rezultatul operațiunilor efectuate în comun + Venituri financiare - Cheltuieli financiare

sau:

RCAI = Rezultatul exploatării ± Cote-părți din rezultatul operațiunilor efectuate în comun + Rezultat financiar

Semnificație: RCAI arată performanța economică şi financiară a întreprinderii. Acest sold (indicator) este rezultatul de exploatare şi financiar al întreprinderii, în opoziție cu rezultatul excepțional.

Este dificil de procedat la o analiză a evoluției RCAI, chiar dacă o creştere a coeficientului RCAI / CA este favorabilă, deoarece RCAI reprezintă suma unui rezultat de exploatare şi a unui rezultat financiar: creşterea RCAI poate să ducă la îmbunătățirea rezultatului de exploatare, ca şi a rezultatului financiar. Este deci preferabilă analiza separată a celor două componente.

Astfel, rezultatul financiar este constituit din elemente foarte eterogene şi fiecare componentă a sa trebuie analizată separat.

Se pot utiliza o serie de coeficienți (rapoarte de proporționalitate):

- Dobânzi privind împrumuturile/ Împrumuturi constituie costul mediu al îndatorării pe termen lung;

Scanned with OKEN Scanner

- Dobânzi privind descoperitele de trezorerie şi Sconturi/ Descoperirea medie şi volumul ratelor scontate reprezintă costul mediu al operațiilor cotidiene şi de trezorerie;

- Dividende primite/ Portofoliu de titluri este considerat rentabilitatea portofoliului de titluri.

Dificultăți de interpretare:

Cheltuielile şi veniturile financiare privind exercițiile anterioare relative la operațiunile de exploatare şi financiare sunt cuprinse în RCAI.

Distincția dintre operațiunile curente şi cele excepționale nu operează pentru elementele financiare. Astfel, orice cheltuială privind provizioanele pentru deprecierea imobilizărilor financiare sau a valorilor mobiliare de plasament contabilizate, prin aplicarea principiului prudenței, constituie o cheltuială financiară şi nu o cheltuială excepțională, oricare ar fi cauza diminuării activului. Această stare de fapt este şocantă, mai ales în cazul cesiunilor de titluri reprezentative de filiale, şi poate determina o pierdere excepțională (ca diferențe între valoarea brută din bilanț şi prețul de cesiune) şi un venit financiar (prin reluarea provizionului pentru deprecierea acestor titluri).

Termenul "rezultat curent" lasă imaginea unui "rezultat ciclic". Or, dacă rezultatul de exploatare are, în cazuri uzuale, mai mult un caracter ciclic, el nu este de aceeaşi natură cu rezultatul financiar, care poate să varieze foarte mult în cazul:

- unei scăderi a cursului Bursei, care implică o creştere a cheltuielilor privind provizioanele pentru deprecierea portofoliului de titluri;
- unei creşteri a costului descoperitelor bancare, care implică de asemenea creşterea dobânzilor;
- unei variații a cursurilor devizelor străine, care implică, conform sensului lor, pierderi sau câştiguri de schimb;

Scanned with OKEN Scanner

➢ unei creşteri de capital prin încorporarea sumelor din conturile curente, care implică o diminuare a dobânzilor;

➢ unei tranzacţii importante privind valorile mobiliare de plasament, care implică plus-valori sau minus-valori de cesiune.

7. Rezultatul excepţional

Model de calcul:

Rezultat excepţional = *Venituri excepţionale* - *Cheltuieli excepţionale*

Aşa cum îi indică denumirea, este un sold al operaţiunilor excepţionale. Cheltuielile excepţionale (sau reluările) privind provizioanele reglementate au un caracter fiscal. În realitate, cuvântul "excepţional" trebuie apreciat diferit de ceea ce înseamnă exploatare sau financiar.

În timp ce rezultatul de exploatare indică tendinţele legate de ciclul de exploatare "normal şi uzual", rezultatul financiar permite analiza consecinţelor operaţiunilor mai mult sau mai puţin repetitive legate de deciziile financiare ale întreprinderii. Rezultatul excepţional nu poate fi studiat decât pe tranşe, când întreprinderea va suferi sau nu penalizări fiscale şi va contabiliza amortismente derogatorii sau va ceda imobilizări.

8. Rezultatul net contabil al exerciţiului

Model de calcul:

Rezultatul net contabil = *Rezultatul curent înainte de impozitare + Rezultat excepţional - Participarea salariaţilor - Impozitul de profit*

Rezultatul net contabil al exerciţiului exprimă diferenţa între toate veniturile şi toate cheltuielile. Acest sold poate, de asemenea, fi regăsit în pasivul bilanţului prezentat înainte de repartiţia rezultatului.

Scanned with OKEN Scanner

Este numit în mod curent "rezultatul exercițiului" sau, mai simplu, "beneficiu" sau "pierdere".

Impozitul pe profit şi participarea salariaților nu sunt cuprinse în acest sold, dar acéste două posturi ar putea fi scoase în evidență de rezultatul de exploatare, rezultatul financiar şi rezultatul excepțional.

Rezultatul net contabil al exercițiului este unul din soldurile cele mai utilizate la calculul ratelor. Studiul său pe o lungă perioadă arată o tendință care oferă, indiscutabil, informații prețioase astfel:

- pentru un acționar majoritar, el este mai puțin important decât autofinanțarea obținută;
- pentru un acționar minoritar, el este mai puțin important decât dividendele distribuite.

9. Plus-valori şi minus-valori din cesionarea unor elemente de activ

Model de calcul:

Plusvalori *(sau minus-valori) privind cesiunile de elemente de activ = Venituri din cesiuni de elemente de activ - Valoarea contabilă a elementelor cedate*

Acest sold se calculează independent de soldurile precedente. Se poate utiliza pentru a facilita calculul capacității de autofinanțare.

Dificultăți de calcul:

Plus-valorile şi minus-valorile de cesiune sunt calculate ca diferență între "Veniturile din cesiunile de elemente de activ" incluse în postul "Venituri excepționale privind operațiile de capital", care cuprinde şi cote-părți din subvenții de investiții la rezultatul exercițiului, precum şi "Alte venituri excepționale".

Scanned with OKEN Scanner

Valorile contabile ale elementelor de activ cedate, incluse în postul "Cheltuieli excepționale privind operațiile de capital", din cadrul contului de rezultat, cuprinde şi "Alte cheltuieli excepționale".

10. Rezultatul extraordinar

Doctrina contabilă recentă face distincție între rezultatul excepțional şi rezultatul extraordinar.

➢ **Rezultatul excepțional** este determinat pornind de la cheltuielile şi veniturile excepționale provenind din activități ordinare curente, care survin rar, a căror mărime sau incidență sunt neobişnuite sau care provin din circumstanțe neobişnuite, pierderi importante din variațiile ratelor de schimb, efectele unei greve sau ale unei subactivități importante.

➢ **Rezultatul extraordinar** este determinat pornind de la cheltuieli şi venituri extraordinare, care sunt puțin frecvente sau a căror cauză nu depinde de întreprindere: cesiuni de imobilizări, consecințe ale unor cataclisme naturale sau incendii etc.

Se disting astfel trei categorii de rezultate:

- *rezultatul curent*, izvorât din voința şi din eforturile întreprinderii;
- *rezultatul excepțional*;
- *rezultatul extraordinar* în esență.

Consiliul Superior al OECCA din Franța a adoptat o recomandare asupra distincției dintre rezultatul curent şi rezultatul extraordinar (recomandarea nr. 1/21 din 1988) prin care:

- *rezultatul curent* cuprinde rezultatul activităților ordinare şi elementele excepționale;
- *rezultatul extraordinar* cuprinde elementele de o natură neobişnuită sau a căror apariție este excepțională. Rezultatul

Scanned with OKEN Scanner

extraordinar trebuie să cuprindă, în concluzie, impactul schimbării de metodă, efectul unor erori sau omisiuni semnificative relative la exercițiile anterioare, cheltuielile şi reluările privind provizioanele reglementate şi cesiunile pe ramuri de activitate.

Abordarea noțiunii de rezultat extraordinar şi a soldurilor intermediare de gestiune în general ne obligă la precizarea că lucrarea *Mecanismele contabile ale întreprinderii,* elaborată de regretatul profesor Daniel Boussard ş.a., a constituit pentru noi un model din care ne-am inspirat şi pe care l-am adoptat. (Vezi Boussard Daniel, Eglem Jean-Yves, *Les mécanismes comptables de l'entreprise,* [12]).

În sfera soldurilor prezentate sunt cunoscuți şi alți indicatori:

- costul de producție al produselor vândute;
- marja asupra costurilor de producție;
- rezultatul financiar;
- rezultatul curent după impozitele aferente elementelor de exploatare şi financiare;
- costul adăugat.

Dintre acestea, întreprinderile producătoare pot determina marja asupra costului de producție, costul adăugat, precum şi o valoare adăugată prin adunarea acestei marje şi acestui cost. Acestea se mai numesc şi solduri intermediare de gestiune complementare.

Marja asupra costului de producție este obținută ca diferență dintre vânzările de produse şi costul de producție al acestor produse.

Costul adăugat este obținut ca diferență dintre producția vândută, evaluată la costul de producție, la care se adaugă costul produselor stocate în timpul exercițiului, costul producției imobilizate şi costul consumurilor exercițiului provenite de la terți.

În concluzie, soldurile intermediare de gestiune permit analiza diferitelor nivele de rentabilitate şi gestiune a întreprinderii.

Ele constituie o gamă de indicatori de performanță apropiați de cei obținuți prin contabilitatea națională.

Scanned with OKEN Scanner

Tabloul soldurilor intermediare de gestiune

Mii lei

Venituri (coloana 1)		Cheltuieli (coloana 2)		Solduri intermediare şi de gestiune (Coloana 1 - coloana 2)	
Venituri de mărfuri	21800000	Costul de cumpărare al mărfurilor vândute sau de stocaj de producţie	11880000	Marja comercială	99.80000
Producţia vândută Producţia stocată Producţia imobilizată Total	15200000 900000 200000 16300000			Producţia exerciţiului	16300000
Producţia exerciţiului Marja comercială Total	16300000 9980000 26280000	Consumul exerciţiului de la terţi	10000000	Valoarea adăugată	16280000
Valoarea adăugată Subvenţii de exploatare Total	16280000 180000 16460000	Impozite, taxe şi vărsăminte asimilate Cheltuieli de personal Total	1000000 13960000 14960000	Excedent brut de exploatare (insuficienţă brută)	1500000
Excedent brut de exploatare Reluări privind cheltuielile şi transf de cheltuieli Alte venituri Total	1500000 220000 1440000 3160000	sau insuficienţa brută de exploatare Cheltuieli privind amortismente şi provizioane Alte cheltuieli	1640000 180000 1820000	Rezultat curent înainte de impozitare (beneficii sau pierderi)	1340000
Venituri excepţionale	18000	Cheltuieli excepţionale	12000	Rezultat excepţional (beneficiu sau pierdere)	6000
Rezultat curent înainte de impozit. Rezultat excepţ. Total	1340000 6000 1346000	Participarea salariaţilor Impozite asupra beneficiilor Total	10000 160000 170000	Rezultatul exerciţiului (beneficii sau pierderi)	1176000
Venituri din cesiunile de elemente de activ	6000	Valoarea contabilă a elementelor cedate	3500	Plus-valori şi minus-valori din cesiunile de elemente de activ	2500

Scanned with OKEN Scanner

Conturile satelit

Cadrul central al contabilității naționale oferă o descriere globală a economiei, care integrează toate activitățile. Descrierea activităților necomerciale este mai puțin completă decât cea a activităților comerciale.

Conturile satelit permit utilizarea altor grupări şi nomenclaturi decât cadrul central. Un cont satelit constituie un cadru ce reuneşte informația într-un domeniu de preocupare economică sau socială. El este mai detaliat decât cadrul central la care este corelat.

În primul rând, conturile satelit se referă la activitățile economice insuficient detaliate în cadrul central şi la funcțiile colective importante într-o optică funcțională. Este vorba de conturi ale agriculturii, transporturilor, comerțului, locuințelor.

În al doilea rând, conturile satelit privesc domeniile sociale: cercetarea, sănătatea, protecția socială, educația, mediul. Ele permit structurarea treptată a informației economice. Se reunesc aici ansamblul informațiilor cantitative şi monetare. Fiecare cont satelit calculează un mic număr de agregate (indicatori), care permit corelarea la cadrul central.

II. Orientări ale cercetării în contabilitatea națională

O serie de studii, în principal americane, încearcă extinderea câmpului contabilității monetare, multiplicând fluxurile fictive, imputările. Această contabilitate extinsă priveşte atât indicatorii sistemului de contabilitate, cât şi conturile articulate.

Scanned with OKEN Scanner

Alte lucrări se orientează spre conturile multidimensionale, adoptând alte instrumente de măsură decât moneda. În acest sens amintim:

- stabilirea conturilor sociale sau sistemele de indicatori sociali;
- elaborarea conturilor mediului natural.

1. Extinderea câmpului contabilității monetare

Câmpul contabilității economice depinde de extinderea conceptului de producție. Unele cercetări extind considerabil conceptul de producție, într-o perspectivă de bunăstare, incluzând producția de servicii casnice şi valoarea timpului liber şi ținând seama de costurile de conservare a mediului natural şi cele de menținere a ordinii sociale.

Măsurarea producției casnice:

Serviciile pe care familiile şi le fac lor însele, datorită muncii benevole a femeii, în principal, contribuie în mod esențial la bunăstare şi permit reproducerea forței de muncă. Producția casnică este deci condiția sine-qua-non a producției socialmente organizate. De fapt, în acest sens, noua teorie privind consumatorul a lui G. Beker şi K. Lancaster explică multitudinea evaluărilor recente ale producției casnice.

Reamintim că în conturile naționale există deja o producție imputată gospodăriilor familiale: producția grădinilor familiale şi a serviciilor de locuit. Evaluarea acestei producții casnice constituie, astfel, o prelungire a acestor imputații.

Metodologia adoptată comportă mai multe etape:

Scanned with OKEN Scanner

- determinarea domeniului producției casnice a familiilor pe baza criteriului pieței: serviciile economice sunt cele îndeplinite cu ajutorul muncii remunerate sau care poate fi remunerată;

- evaluarea propriu-zisă se efectuează la costul de producție, egal cu suma consumațiilor intermediare, a serviciilor aduse de bunurile durabile şi a valorilor timpului utilizat.

Pentru estimarea consumului intermediar trebuie identificate între bunurile cumpărate de familie cele care servesc producției casnice, excluzând pe cele care servesc petrecerii timpului liber, ca şi cumpărarea de bunuri durabile.

Cumpărările de bunuri durabile pentru producția casnică sunt considerate ca o investiție.

În fine, evaluarea muncii casnice, care reprezintă esența producției domestice, se poate face potrivit mai multor metode. În toate cazurile se multiplică timpul de lucru consacrat sarcinilor casnice printr-o rată de salariu fictiv.

Astfel, evaluarea muncii casnice se poate efectua la: costul de oportunitate reprezentat de lipsa de câştig a familiilor, legată de producția lor; prețul de piață al muncii echivalente, obținându-se lipsa de cheltuială. În acest caz se foloseşte, în primul rând, o rată de salariu mediu al funcționarului casei. Însă unele sarcini nu pot fi încredințate acestuia. În al doilea rând, se aplică fiecărei sarcini casnice o rată de salariu al lucrătorului calificat corespunzător.

Însă oricare ar fi metoda de evaluare reținută, subliniem importanța considerabilă a producției casnice, această fațetă ascunsă a activității economice.

2. Indicatorii corectați

Adiționarea producției casnice este un element esențial de corecție a indicatorilor într-o optică de măsurare a bunăstării. Între aceste încercări de calcul menționăm:

Scanned with OKEN Scanner

- produsul național brut corectat de Sametz sau Nordhaus şi Tobin;
- măsurarea bunăstării naționale de către consiliul economic japonez;
- consumul real total al lui P. Kende.

Principiul de corectare a indicatorilor este întotdeauna acelaşi:
- se adaugă indicatorilor clasici o estimare a valorii producției casnice, a creşterii timpului liber, servicii de echipament colective;
- împărțirea costurilor de urbanizare, a costurilor de conservare şi de restaurare a mediului şi o estimare a valorii corectate a poluărilor şi efectelor negative asupra acestuia;
- împărțirea necesităților regretabile, adică a costurilor de conservare a mediului social;
- împărțirea în afara amortizării şi a investițiilor care nu concură la bunăstarea actuală şi viitoare.

Rezultatele obținute arată că indicatorii corectați au o rată de creştere inferioară celei a indicatorilor clasici, ceea ce demonstrează costul social şi ecologic al creşterii economice în sporire.

Conturile articulate extinse

Acestea pun în evidență interdependența între agenții economici şi lucrările mai recente. Sunt elaborate de J. Kendrik şi R. Eisner.

Conturile de patrimoniu extinse ale lui J. Kendrik

Capitalul total este definit conform lui J. Fisher şi J.R. Hicks ca fiind capacitatea de a produce bunuri şi venituri (inclusiv venitul

Scanned with OKEN Scanner

necomercial) într-o succesiune de perioade. El constituie suma a patru elemente:

- capitalul neuman tangibil, ce figurează în conturile de patrimoniu;
- capitalul uman tangibil, respectiv suma costurilor materiale angajate pentru pregătirea şi viaţa oamenilor;
- capitalul uman intangibil, adică suma costurilor privind educaţia, sănătatea, morbiditatea;
- capitalul uman intangibil, adică suma costurilor de cercetare, dezvoltare.

Definirea capitalului total exclude deci patrimoniul natural neapropriat, fără de care totuşi producţia este imposibilă.

Kendrik estimează capitalul uman al Statelor Unite ca fiind pentru 1969 de 3700 miliarde de dolari curenţi, reprezentând 31% capital tangibil şi 69% capital intangibil. Estimarea capitalului uman este o informaţie utilă pentru fixarea priorităţilor în materie de educaţie şi pentru a face comparaţii în timp şi în spaţiu în acest domeniu. Comparaţia ratei randamentului capitalului uman şi a capitalului neuman poate fi interesantă pentru planificarea şi alocarea resurselor disponibile pentru investiţii.

Conturile de flux ale venitului total ale lui R. Eisner

Conturile de flux ale lui R. Eisner se prezintă sub forma conturilor de sectoare instituţionale.

R. Eisner adoptă un concept de capital şi de investiţie foarte apropiat de cel al lui J. Kendrik. El adaugă la munca comercială munca de sorginte casnică şi educativă neplătită. El evaluează, de asemenea, la costul de oportunitate munca elevilor nesupuşi obligaţiilor şcolare, a studenţilor, a militarilor şi a lucrătorilor benevoli. Kendrik consideră drept consum intermediar cheltuielile profesionale şi o parte importantă a cheltuielilor administraţiilor.

Scanned with OKEN Scanner

Se obțin astfel conceptele de producție venit, investiție, consum, foarte extinse în raport cu conceptele tradiționale. Aceste fluxuri circulă realmente sau fictiv între sectoarele instituționale.

Venitul total reprezintă o majorare cu 25-30% față de venitul național clasic. În ce privește investiția totală, ea reprezintă de patru sau cinci ori formarea brută a capitalului fix clasic. Şi evoluția în timp arată că în Statele Unite acumularea se face din ce în ce mai mult sub forma capitalului uman.

3. Conturile şi indicatorii sociali

Contabilii naționali preferă conturile economice omogene, stabilind paralele între acestea şi conturile sociale ale mediului conform schemei următoare:

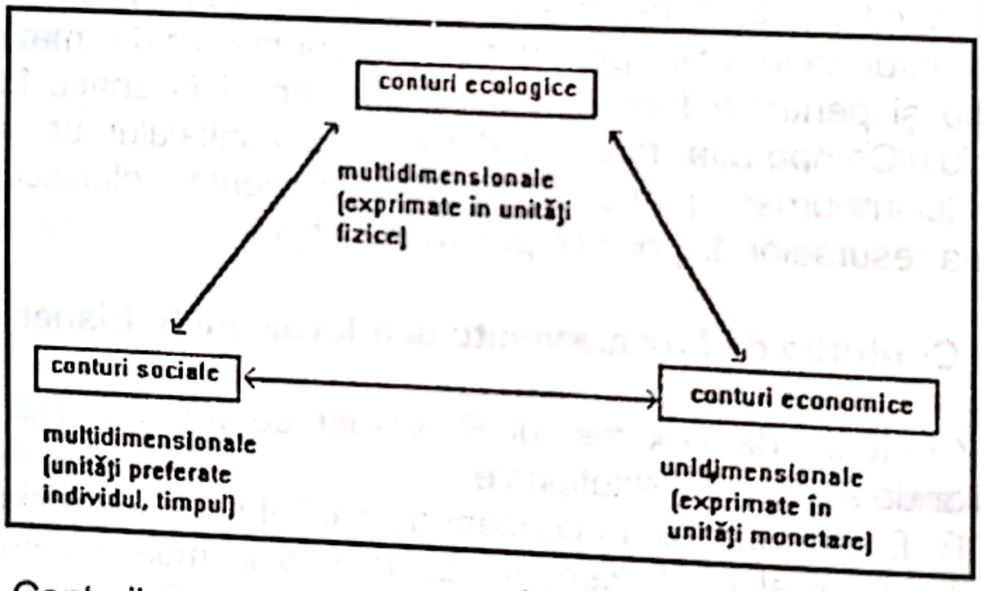

Conturile sociale se dezvoltă fără să constituie încă un sistem coerent. În legătură cu acestea, influența responsabililor politicii sociale a fost determinantă. Lucrări teoretice recente arată caracterul indirect al modelării macroeconomice, care demonstrează existența

Scanned with OKEN Scanner

factorilor economici de progres social, dar fără să descrie factorii sociali ai dezvoltării economice.

Lucrările de contabilitate socială sunt corelate cu cele de contabilitate economică. Se disting, astfel, trei căi de cercetare: lucrările privind indicatorii sociali, conturile socio-demografice şi contabilitățile sociale în timp de muncă.

A. Indicatorii sociali[73]

Indicatorii servesc pentru cunoaşterea sub aspect cantitativ şi calitativ a fenomenelor şi proceselor social-economice. Pentru caracterizarea multilaterală, a stării şi a dezvoltării acestor fenomene şi procese s-au elaborat sisteme de indicatori statistici specifici fiecărei ramuri a producției materiale [7, p.5].

Conceptul de sistem de indicatori economico-sociali capătă, în afara unei funcții informaționale multilaterale, şi o funcție metodologică în cercetare. Cercetarea ştiințifică s-a orientat spre formarea de indicatori capabili să măsoare performanțele sociale sub aspectul calitativ şi care să permită comparabilitatea în timp, prin raportarea la conceptul de calitate a vieții.

Interdependența crescută a activității sociale, interrelațiile dintre activitatea economică şi celelalte domenii ale vieții sociale presupun importante modificări în modul de a măsura şi evalua dinamica economică şi socială. Se observă tendința de a depăşi stadiul evaluării cantitative a performanțelor dinamicii sistemului social la nivel global, ca şi la nivel sectorial, prin preocupări privind calitatea activităților.

---

[73] Vezi în acest sens Tabără N., *Concepții privind sistemul de indicatori economico-sociali ca instrument de cunoaştere şi analiză*, Revista Română de Statistică nr. 7-8/1993, Ed. Comisia Națională pentru Statistică, p. 10-14.

Scanned with OKEN Scanner

Măsurarea schimbărilor sociale, a performanțelor unui sistem social nu se poate reduce doar la operațiuni privind stabilirea dimensiunilor obiective ale fenomenelor şi proceselor sociale. În toate problemele sociale intervin dimensiuni subiective, care completează informațiile primite pe calea interpretării obiective.

Cercetările privind indicatorii sociali constituie o deschidere în ştiință, cu implicații numeroase şi fertile. Se acceptă, în general, că în elaborarea indicatorilor sociali un rol important îl au seriile statistice, care permit comparații pe o lungă perioadă de timp, informațiile statistice fiind prelucrate în moduri diferite pentru a servi scopulu stabilit.

Preocupările în direcția elaborării indicatorilor sociali sunt de dată mai recentă. Sunt cunoscute, în acest sens, începuturile făcute de şcoala William Ogburn (1933), lucrările sociologilor şi statisticienilor americani R.A. Bauer (1966), W.E. Moore (1965), E.B. Schledom (1968), ale francezului J. Delors (1968), O.T. Duncon (1969) şi alții.

Un interes ştiințific deosebit îl prezintă studiile referitoare la indicatorii sociali, prezentate în *Revue Internationale de Sciences Sociales* nr.1/1975, între care cel mai semnificativ este acela al lui Kenneth Land, *Théorie, modèles et indicateurs du changement social* [38]. În acest cadru, K. Land, după ce analizează critic diferitele opinii, propune o definiție generică, în sensul că "indicatorii sociali sunt repere care măsoară elemente ale condiției sociale ale diverselor categorii ale populației şi evoluția acestora în timp". El consideră că indicatorii sociali servesc la măsurarea aspectelor obiective şi subiective. Fiecare indicator social trebuie să exprime exhaustiv şi semnificativ un domeniu al socialului. De aici, necesitatea de a constitui cadrul teoretic care să permită atât selectarea indicatorilor necesari, cât şi corelarea după criterii ştiințifice. Sistemul indicatorilor sociali capătă o rațiune datorită relațiilor sale cu structura socială reală a societății şi cu dinamica reală a acestei structuri. În acest fel, indicatorii care fac parte din

Scanned with OKEN Scanner

sistem vor măsura şi evalua nu numai stările actuale, ci vor servi şi pentru anticiparea schimbărilor viitoare posibile.

Informațiile grupate în serii statistice sunt analizate, prelucrate şi grupate în indicatori semnificativi, capabili să scoată în evidență un sistem de relații între datele culese şi realitatea socială.

În cercetările sale, J. Delors [21] se referă la posibilitățile indicatorilor sociali de a exprima, printr-un ansamblu de date cuantificate, starea unei națiuni pe diferite domenii ale activității economice şi sociale. În această viziune, indicatorii reflectă bogăția, diversitatea şi complexitatea dezvoltării sociale.

Alte opinii au în vedere necesitatea ca schimbările care au loc în practica şi teoria dezvoltării să fie însoțite de schimbări corespunzătoare în indicatorii dezvoltării, precum şi în conceptul de indicatori sociali ai întreprinderii şi rolul acestora în analiza activității economico-sociale.

Indicatorii sociali sunt repere cantitative care măsoară un element al realității sociale şi permit interpretarea statistică a noțiunii de "calitate a vieții". Comisia de statistică a O.N.U. preconizează elaborarea de indicatori sociali în unsprezece domenii. În fiecare dintre acestea, indicatorii pot fi obiectivi şi subiectivi.

Se pot distinge trei tipuri de indicatori:

- **de rezultate**, care permit aprecierea stării sistemului social;
- **de producție**, care arată prin ce mijloace s-au obținut rezultatele;
- **de mijloace de acțiune**, care măsoară intrările ce permit realizarea produsului.

Se calculează un indice al nivelului de viață, care permite comparații între țările dezvoltate şi cele subdezvoltate, mai semnificative decât cele care rezultă din comparațiile venitului național pe locuitor.

Scanned with OKEN Scanner

În concepția lui Alain Pichot [45,46,47], indicatorii sociali ne informează asupra unui aspect al vieții sociale şi al modificărilor acesteia. Diversele aspecte ale vieții sociale fiind adesea necuantificabile, alegerea unui indicator revine la identificarea celei mai proprii variabile cantitative, care să țină seama de variabila calitativă şi de evoluția sa. În acest context, se poate vorbi de tipologia indicatorilor săi.

Potrivit genului de informații furnizat, a modului de utilizare şi a metodei de elaborare a indicatorilor, se deosebesc:

- **indicatori obiectivi şi subiectivi;**
- **indicatori de producție şi rezultate, de acțiune şi de schimbare socială;**
- **indicatori simpli şi sintetici.**

Tendința de a completa indicatorii obiectivi prin indicatorii subiectivi pare insuficientă la mulți autori, ceea ce demonstrează că adevărata problemă este de a regândi indicatorii sociali într-o optică mai puțin economică şi mai mult sociologică, ținând seama de factorii sociali-culturali care condiționează influența pe care o situație dată o exercită asupra bunăstării membrilor unei societăți.

Cercetarea indicatorilor sociali se înscrie în înțelegerea globală a fenomenelor sociale al căror sistem este unul din instrumentele de raționalizare. În afara utilizării lor în calculul economic, aceşti indicatori sunt destinați informării publice. "Dacă indicatorii sociali constituie o încercare de a lărgi sfera cuantificabilă, pare inutil şi periculos să se măsoare totul". Pichot arată că indicatorii sociali nu pot înlocui descrierea sistematică a realității prin sistemul conturilor, dar subliniază necesitatea completării informațiilor contabile cu informații de natură ecologică şi socio-demografică.

La rândul ei, Judith Innes de Neufville, în lucrarea *Social indicators and Public Policy*, reuşeşte să prezinte cele mai semnificative aspecte ale teoriei şi practicii indicatorilor sociali,

Scanned with OKEN Scanner

pornind de la problemele măsurării în ştiinţele sociale şi posibilităţile statisticii sociale de sistematizare a indicatorilor de dezvoltare. Ca şi K. Land, editorul lucrării, autoarea prezintă tipologia indicatorilor sociali de mişcare şi rolul acestora în analiză. De asemenea, ea tratează aspecte referitoare la corectarea şi structurarea datelor statistice, instituţionalizarea şi utilizarea indicatorilor sociali.

Prezentarea unor opinii din literatura de specialitate, cu ceea ce au adus èle nou şi semnificativ în domeniul indicatorilor sociali, impune unele precizări.

Teoria cunoaşterii statisticii se leagă strâns de realitatea socială, care constituie domeniul vast al tuturor ştiinţelor sociale, deci şi al statisticii sociale. În această direcţie se relevă ca originale cercetările profesorului Al. Bărbat [7]. El porneşte de la analiza critică a articolului *Réflections sur l'information et les statistiques internationales*, semnat de economistul şi statisticianul André Piatier, care ridică problema frontierelor dintre disciplinele de ştiinţe sociale, relevând necesitatea ca aceste discipline să fie mobilizate în totalitate în vederea apropierii lor globale de tot ce priveşte societatea.

În momentul actual, spune Piatier, este necesară o "reevaluare a ştiinţelor sociale", o trecere de la studiul multidisciplinarităţii spre delimitarea domeniilor disciplinelor sociale. În acest fel, regândirea informaţiei ştiinţifice tinde să impună o nouă atitudine a disciplinelor sociale. Toate au de luat în considerare acelaşi ansamblu, care este societatea, dar ele se prezintă cu modul lor specific de a acţiona asupra întregului. Ştiinţelor sociale le revine sarcina de a asigura noi conceptualizări în sistemul regândit al informaţiei sociale. Indicatorii cu care se operează în ştiinţele sociale îşi au conţinutul lor social evolutiv. Când vorbim de reevaluarea ştiinţelor sociale, ţinem seama şi de rolul sistemului informaţional modern.

Măsurarea mişcărilor şi modificărilor structurale ce se produc în cadrul colectivităţilor sociale reprezintă operaţia de bază ce are loc

Scanned with OKEN Scanner

în activitatea de laborator a ştiinţelor sociale şi care se identifică cu recoltarea datelor corespunzătoare fenomenelor cuprinse în observaţie. În esenţă, măsurarea înseamnă sesizarea momentelo. sociale semnificative ce au loc pe treptele dezvoltării în sfera colectivităţilor sociale şi evaluarea lor, prin raportare la o unitate specifică - cuantă socială - ce poate fi luată în considerare pentru orice grup de colectivităţi cu acelaşi rol funcţional. Toţi indicatorii sociali îşi găsesc elementele fundamentale de calcul în aceste măsurări. Ei nu sunt decât forme generalizate şi de combinare logică a mişcărilor şi mutaţiilor ce se produc în sfera colectivităţilor. Pe treapta de bază apar generalizările cu indicatorii corespunzători. Pe o treaptă superioară se situează combinaţiile logice între valorile specifice obţinute la nivelul treptei de bază. Pe prima treaptă apar erori de măsurare, iar pe treapta a doua erorile conceptuale.

"Filosofia erorilor comandă însăşi inteligenţa statisticii", subliniază Henry Guitton în prefaţa lucrării *L'illusion statistique* a lui Oskar Morgenstern.

Sistemul de indicatori constituie partea principală a sistemului informaţional economico-social, întrucât prin intermediul acestuia se caracterizează din multiple puncte de vedere şi sub forme variate nivelul, structura şi dinamica dezvoltării economiei naţionale în ansamblu, a ramurilor, a unităţilor administrativ-teritoriale şi a unităţilor economico-sociale.

În principiu, indicatorii trebuie concepuţi în aşa manieră, încât să permită caracterizarea multilaterală a fenomenelor şi proceselor economico-sociale, să scoată în evidenţă şi să măsoare influenţa anumitor factori asupra fenomenelor cu care aceştia sunt în legătură directă sau indirectă. Pentru a satisface aceste cerinţe, indicatorii trebuie să faciliteze sesizarea legăturilor cauzale dintre fenomenele economice la care se referă şi stabilirea intensităţii acestor legături. De asemenea, ei trebuie să facă posibilă interpretarea fenomenelor economice prin prisma configuraţiei şi structurii acestora, dar nu ca sumă a părţilor, ci ca o sinteză a lor, abordare care face ca întregul

Scanned with OKEN Scanner

să reprezinte un indicator calitativ diferit de suma elementelor componente. În acest fel, se asigură o viziune sistemică asupra indicatorilor, în sensul ca fiecare unitate să fie privită ca un sistem economico-social deosebit, cu indicatori care furnizează informațiile necesare funcționării conducerii şi controlului într-o concepti unitară.

La baza sistemului de indicatori stau următoarele **principii**:

➢ **principiul unității metodologice a indicatorilor**, potrivit căruia culegerea, prelucrarea şi transmiterea informațiilor trebuie să se efectueze pe bază de forme unitare obligatorii pentru furnizorii şi utilizatorii de informații, indiferent de nivelul lor ierarhic. Unitatea metodologică a indicatorilor se realizează, de asemenea, prin proiectarea unor sfere unitare de cuprindere, definiții unitare, metode unitare de evaluare şi calcul etc.;

➢ **principiul comparabilității indicatorilor**, care se refera .. posibilitatea comparării indicatorilor folosiți în alte perioade şi cu sistemele adoptate pe plan internațional;

➢ **principiul integrării şi agregării datelor**, care s bazează pe culegerea unică şi pe canalul unic de transmitere;

➢ **principiul ierarhizării indicatorilor** în diferite trepte organizatorice, care asigură degrevarea treptelor superioare de informațiile de amănunt şi folosirea indicatorilor sintetici;

➢ **principiul extinderii şi perfecționării indicatorilor**, potrivit căruia ansamblul de indicatori trebuie conceput în aşa fel, încât să facă posibilă dezvoltarea şi perfecționarea pe parcurs;

➢ **principiul eficienței maxime** în culegerea, prelucrarea, stocarea şi transmiterea informațiilor;

Scanned with OKEN Scanner

➢ **principiul automatizării,** care presupune posibilitatea culegerii, transmiterii, prelucrării şi stocării cu mijloace electronice a informaţiei economice.

Integrarea indicatorilor într-un ansamblu corelat asigură condiţiile pentru analiza multilaterală a fenomenelor social-economice şi fundamentarea deciziilor pe informaţii verificate.

În acelaşi sens, indicatorii sociali permit înţelegerea noţiunii de calitate a vieţii.

Obiectivele lor sunt:

- măsurarea evoluţiei elementelor caracteristice domeniului, în scopul de a descoperi dificultăţile posibile, şi să evalueze progresele în raport cu scopurile explicite sau general acceptate;
- măsurarea eficacităţii politicii aplicate şi a serviciilor oferite de administraţii;
- determinarea factorilor-cheie care sunt la originea schimbărilor sociale.

Se disting trei tipuri de **indicatori**:

➢ **indicatori de rezultat**, care permit să se aprecieze starea sistemului social, identică unei variabile de stoc. Spre exemplu, în domeniul sănătăţii, speranţa de viaţă este o apreciere a nivelului de sănătate a populaţiei (indicatorii OCDE sunt de acest tip);

➢ **indicatorii de produs** arată prin ce mijloace a fost atins acest rezultat; ei sunt indicatori de flux şi au o dimensiune temporală;

➢ **indicatorii de mijloace sau de acţiune** au în vedere intrările care permit realizarea produsului.

Numai indicatorii de rezultat măsoară sau mai curând abordează (apreciază) bunăstarea. Ceilalţi indicatori sociali sunt

Scanned with OKEN Scanner

➢ **principiul automatizării,** care presupune posibilitatea culegerii, transmiterii, prelucrării şi stocării cu mijloace electronice a informației economice.

Integrarea indicatorilor într-un ansamblu corelat asigură condițiile pentru analiza multilaterală a fenomenelor social-economice şi fundamentarea deciziilor pe informații verificate.

În acelaşi sens, indicatorii sociali permit înțelegerea noțiunii de calitate a vieții.

Obiectivele lor sunt:

- măsurarea evoluției elementelor caracteristice domeniului, în scopul de a descoperi dificultățile posibile, şi să evalueze progresele în raport cu scopurile explicite sau general acceptate;
- măsurarea eficacității politicii aplicate şi a serviciilor oferite de administrații;
- determinarea factorilor-cheie care sunt la originea schimbărilor sociale.

Se disting trei tipuri de **indicatori**:

➢ **indicatori de rezultat,** care permit să se aprecieze starea sistemului social, identică unei variabile de stoc. Spre exemplu, în domeniul sănătății, speranța de viață este o apreciere a nivelului de sănătate a populației (indicatorii OCDE sunt de acest tip);

➢ **indicatorii de produs** arată prin ce mijloace a fost atins acest rezultat; ei sunt indicatori de flux şi au o dimensiune temporală;

➢ **indicatorii de mijloace sau de acțiune** au în vedere intrările care permit realizarea produsului.

Numai indicatorii de rezultat măsoară sau mai curând abordează (apreciază) bunăstarea. Ceilalți indicatori sociali sunt

Scanned with OKEN Scanner

intermediari. Indicatorii de rezultat ar trebui să poată exprima semnificația socială a rezultatelor fizice exprimate.

În condițiile unor baterii de indicatori sociali, apare ideea unei agregări pentru a obține un indicator sintetic (indice al nivelului de viață, indice al bunăstării naționale nete etc.). Se încearcă astfel măsurarea calității vieții în diverse țări, zone, județe, orașe.

Comisia de Statistică a ONU a calculat astfel un indice al nivelului de viață pentru a permite comparații internaționale între țările dezvoltate şi subdezvoltate mai semnificative decât cele care rezultă din comparațiile venitului național pe cap de locuitor.

Aceşti indicatori sintetici se bazează pe acelaşi principiu: indicatorii sociali elementari, exprimați în unități diverse, sunt transformați în indici şi indicele sintetic este o medie ponderată a acestor indici elementari.

Inconvenientele agregării acestor indicatori sociali sunt numeroase şi la această practică se renunță treptat.

Analiza vieții social-economice pe baza unui sistem de indicatori sociali este preferabilă unui indice sintetic, care se referă la un sistem de valori implicit mai uşor de elaborat într-o societate în care există un anumit consens privind obiectivele sociale de atins.

B. Conturile socio-demografice

Față de profunzimea indicatorilor sociali, R. Stone, unul din precursorii sistemului normalizat de contabilitate națională, a propus o abordare integrată şi coerentă a diverselor informații sociale, prin conturile socio-demografice, a căror unitate este individul.

Stone subliniază că dispunem de date abundente privind aspectele caracteristice ale individului: vârsta, sexul, statutul matrimonial, dósarul medical, instrucția primită, locul în viața economică, cazierul judiciar, participarea la diverse grupuri politice,

Scanned with OKEN Scanner

sindicale, religioase etc. Dar această informație nu este integrată într-un sistem de descriere simplificată. El propune un sistem de bază, ce pleacă de la principiul demografiei: populația este un ansamblu reînnoit, caracterizat printr-un flux de intrare (naşteri, imigrație) şi un flux de ieşire (decese, emigrație).

Dar, în loc să repartizeze populația pe grupe de vârste, pe categorii sărace (sex, categorie socio-profesională) ca în demografia clasică, Stone extinde considerabil numărul categoriilor avute în vedere, care se bazează pe **factorii**:

- **instituționali** (a fi la şcoală, spital, într-o întreprindere, aparținând unei ramuri de activitate);

- **sociali** (aparținând unei familii de o anumită dimensiune, ei clase sociale, unui partid, sindicat, asociație);

- **individuali** (sex, calificare, dosar medical, cazier judiciar, loc de muncă).

Interacțiunea acestor factori este creată de situațiile în număr considerabil. Unii dintre aceşti factori sunt imuabili şi pot servi drept repere, alții sunt variabili. Pentru a stăpâni situația, Stone, sprijinindu-se pe teoria ciclului vital, schematizează secvențele de viață ce corespund filierelor celor mai obişnuite ale vieții individuale, regrupate în domeniu.

Conturile socio-demografice se prezintă ca matrice cu dublă intrare, indicând pe coloane situația indivizilor la o anumită dată şi pe linii situația lor la o dată ulterioară. Vom citi, astfel, pe linii, de unde vin indivizii şi pe coloane ceea ce ei devin. Diagonala arată numărul de indivizi imobili. Aceste conturi prezintă un interes ştiințific deosebit: dau o viziune sintetică asupra mobilității indivizilor: mobilitate profesională, socială, geografică, şcolară, sanitară, schimbarea situației familiale etc. În plus, diagonala este importantă,

Scanned with OKEN Scanner

mai multă mobilitate însemnând slăbiciune. Diagonalele permit, în anumite ipoteze, o previziune a schimbării sociale.

Analogia formală a conturilor socio-demografice şi a Tabloului Intrări-Ieşiri este evidentă. Se poate calcula astfel, pornind de la fiecare element al matricei socio-demografice, un coeficient de tranziție: fie [C] matricea coeficienților de tranziție. Dacă presupunem constanta acestor coeficienți, matricea inversă $[1-C]^{-1}$ arată cu ce probabilitate un individ aflat într-o situație inițială va atinge ulterior situația finală.

Ipoteza constanței coeficienților de tranziție este evident dificilă. Planificarea locurilor de muncă, educația, sănătatea beneficiază astfel de alcătuirea conturilor socio-demografice.

C. Contabilitățile sociale în timp de muncă

Aceste contabilități sociale privesc analiza input-output. Ele constituie o aplicație a modelului lui Leontief şi vizează obținerea echivalentului în timp de muncă acumulat.

Astfel, Leontief stabileşte în 1965 Tabloul interindustrial al locurilor de muncă în SUA.

În Franța, cercetările sunt conduse de A. Sauvy şi J. Magaud. Astfel, Sauvy preconizează evaluarea nevoilor în ore sau ani de muncă de diverse calificări, ceea ce permite determinarea compoziției populației active necesare pentru satisfacerea acestor nevoi. Aceste lucrări au fost perfecționate de echipe de cercetare şi mai ales cea condusă de Hollard. Principiul contabilității în timp de muncă este următorul: pentru a obține matricea [E] a utilizărilor directe sau indirecte necesare pentru a obține o producție dată, se multiplică matricea inversă a coeficienților tehnici $[1-A]^{-1}$ prin vectorul muncii directe cheltuite în fiecare ramură: $E = L\,[I-A]^{-1}$.

Scanned with OKEN Scanner

Se obține astfel conținutul unei producții date. Acesta se poate exprima în utilizări anuale sau în ore de muncă repartizate după statut (salariat sau nesalariat), nivel de calificare.

Elaborarea acestor contabilități pune probleme metodologice complicate pentru evaluarea timpului de muncă conținut în amortizări şi bunuri importate. S-au adus diverse soluții.

Utilizările contabilității în timp de muncă se orientează spre analize retrospective, care permit cunoaşterea mai bună a structurii sistemului productiv, precum şi o analiză a acumulării, a diferențelor între evaluări în prețuri şi cantitate de muncă.

Analiza schimburilor externe este efectuată de contabilitatea în timp de muncă, ce permite răspunsul la întrebările: Care este conținutul în timp de muncă al exporturilor şi al importurilor? Există un schimb inegal?

În acest sens, putem cerceta care sunt elementele cererii finale şi produsele care au putut cel mai mult, pe o lungă perioadă, să determine câştig sau pierdere de utilizări.

Analizele retrospective sunt orientate spre previziunea locurilor de muncă asociate unei variații exogene a cererii finale. S-a putut determina, astfel, în termeni de utilări directe şi indirecte, un program de dezvoltare a industriilor de construcții şi transferuri de activități productive spre țările în curs de dezvoltare şi un program de substituire a transporturilor publice cu cele private.

Trebuie subliniată o limită esențială a lucrărilor actuale în acest domeniu: toate au în vedere conversii în timp de muncă ale estimărilor monetare conținute în Tabloul Intrări-Ieşiri. O adevărată contabilitate în timp de muncă s-ar baza pe o înregistrare directă a timpului de muncă oferit fiecărei ramuri, ceea ce ar necesita un aparat considerabil şi fără îndoială imposibil de pus în funcțiune într-un sistem economic în care moneda este măsura oricărui lucru.

Scanned with OKEN Scanner

4. Conturile multidimensionale

A. Conturile mediului natural

Punerile în gardă ale Clubului de la Roma şi ale mişcării ecologiste pe plan mondial, precum şi rezultatele cercetării ştiinţifice în domeniu, au scos în evidenţă necesitatea înregistrării bunurilor adesea gratuite şi neproduse, care constituie mediul nostru natural.

Pentru a clarifica această gestiune, se pot utiliza aplicaţiile metodei contabile în domeniul mediului.

I. Contabilitatea socială şi relaţiile întreprinderii cu mediul[74]

Protecţia mediului face obiectul Legii nr.137/1995. Aceasta stabileşte principiile, elementele strategice, reglementarea activităţilor economice şi sociale cu impact asupra mediului. Sunt avute în vedere, de asemenea, protecţia resurselor naturale, conservarea biodiversităţii, atribuţiile, răspunderile persoanelor fizice şi juridice în materie, inclusiv un sistem special de răspundere civilă pentru prejudicii ecologice[75].

Literatura de specialitate din domeniul contabilităţii relevă necesitatea înregistrării bunurilor adesea gratuite şi neproduse din

---

[74] Vezi Tabără N., *Contabilitatea socială, bilanţul social şi bilanţul ecologic*, Revista Tribuna Economică nr. 9/1995, p. 48-50; Tabără N., Ilie M.I., *Contabilitatea şi protecţia mediului. Puncte de convergenţă*, Revista Finanţe, Credit, Contabilitate nr.4/2001.

[75] Duţu M., *Dicţionar de drept*, Ed. Economică, Bucureşti, 2000, p. 113; Vişan S., Angelescu A., Alpopei C., *Mediul înconjurător poluare şi protecţie*, Ediţia a II-a, Ed. Economică, Bucureşti, 2000, p. 313-328.

Scanned with OKEN Scanner

mediul natural. Un exemplu semnificativ îl constituie aplicarea metodei input-output în acest domeniu. Leontief pleacă de la principiul că diversele ramuri produc bunuri, servicii şi, în mod inevitabil, poluanţi. Este necesară dezvoltarea industriilor depoluante. Ele utilizează consumuri intermediare pentru a elimina o parte din poluanţii emişi. La rândul lor, aceste unităţi emit poluanţi[76]. Se ajunge astfel la un tablou de intrări-ieşiri care comportă 4 matrici:

	Ramuri producătoare	Activităţi pentru depoluare
Produse	A11 (în § pe § produs)	A12 (în § pe kg poluant eliminat)
Poluanţi	A21 (în kg poluant pe § produs)	A22 (în kg pe kg poluant eliminat)

A11 = matricea coeficienţilor tehnici;
A12 = matricea coeficienţilor de poluare;
A21 = matricea coeficienţilor tehnici ai activităţilor de depoluare;
A22 = matricea poluanţilor emişi de activităţile de depoluare.

Publicarea conturilor patrimoniului natural, însoţite de principii şi metode de transmitere contabilă a datelor statistice, care permit construirea unui sistem de ansamblu, au făcut, de asemenea, obiectul unor încercări în contabilitatea naţională[77].

Conturile de agenţi, de ecozone, contul satelit şi contul central, în general conturile patrimoniului natural, constituie instrumente de decizie şi gestiune a mediului cu trei finalităţi:

- menajarea resurselor naturale (afectate economic);
- protejarea patrimoniului (obiective ecologice);

[76] Vezi Tabără N., *Contabilitate naţională*, Ediţia a II-a, Ed. Moldova, Iaşi, 1997, p. 263-264.
[77] Vezi Tabără N., *Op. cit.*, p. 265-268.

Scanned with OKEN Scanner

- ameliorarea cadrului de viață (obiective social-culturale)[78].

Prin activitatea lor, întreprinderile provoacă "economii sau pierderi externe", care afectează colectivitatea prin epuizarea resurselor de materii prime, poluare şi afectarea sănătății oamenilor. Ele au responsabilități sociale față de "activul uman" şi trebuie să țină seama de consecințele sociale ale activității lor, inclusiv de aspectele financiare imediate. Sunt cunoscute în această privință cercetările întreprinse în scopul elaborării unei "**contabilități sociale**" şi a unui "**bilanț social**"[79].

Contabilitatea socială face obiectul a două concepții:

- conform primei abordări, ea se concretizează într-un tablou cu un pasiv şi un activ din domeniul social;
- conform celei de a doua abordări, se întocmeşte un tablou de bord, care cuprinde o serie de indicatori privind aspectele sociale ale întreprinderii.

Concepția bilanțieră are în vedere trei direcții de cercetare:

a. Prima modalitate se referă la **demersul contabil**, prin care întreprinderea se integrează într-un ansamblu mai general, local sau național. Aceasta se bazează pe noțiunea economică de *"efecte externe"*, respectiv ansamblul efectelor create de activitatea întreprinderilor, neluate în considerare la redactarea situațiilor financiare. Scopul demersului este întocmirea unui tablou cuprinzând *venituri şi cheltuieli sociale (contul de exploatare social),* un bilanț social care scoate în evidență active sociale disponibile, obligații, angajamente şi aporturi sociale.

b. A doua direcție are în vedere ***bilanțul social*** al întreprinderii. Acesta cuprinde un activ şi un pasiv, înțelese printr-o

[78] Vezi Tabără N., *op. cit.*, 269-270.
[79] Vezi Tabără N., *op. cit.*, 269-270.

Scanned with OKEN Scanner

serie de indicatori care informează asupra climatului social intern al întreprinderii.

c. Un al treilea demers constă într-o analiză în termeni de **impact a întreprinderii asupra societății** prin ținerea unei **contabilități societale,** care-şi propune să cuantifice în termeni monetari:

- pe de o parte, fluxurile de utilități aduse societății de către întreprindere, ceea ce înseamnă avantaje socio-economice;
- pe de altă parte, fluxurile de utilități atrase de la societate de către întreprindere, ceea ce înseamnă costuri socio-economice.

Elementele luate în considerare sunt: utilizarea spațiului, resursele naturale, resursele umane, serviciile publice, disponibilitatea sumelor vărsate întreprinderii sau de către aceasta, inclusiv surplusul pentru consumatori.

Bilanțul social cuprinde o serie de indicatori, care permit managerilor şi salariaților să aibă o viziune de ansamblu a situației sociale a întreprinderii. Într-o asemenea concepție întreprinderile ar putea întocmi şi publica un adevărat bilanț ecologic[80] (conform modelelor 1,2).

[80] Vezi, Raffegeau J. ş.a., *Memento Practique Francis Lefebvre Comptable*, 1988, Editions Francis Lefebvre, Paris, 1987, p. 1198 -1199.

Scanned with OKEN Scanner

MODEL 1 - BILANȚUL ECOLOGIC

Elemente în expresie valorică	t-i	t	Var%
I. Stocuri pentru protecția mediului			
1. Utilaje folosite pentru protecția mediului (vehicule pentru lucrări publice)			
2. Echipamente care permit reciclarea sau economia de energie (recuperator de căldură)			
3. Echipamente ce reduc poluarea şi alte efecte negative (epuratoare de apă, tratamentul deşeurilor, insonorizare)			
II. Fluxuri legate de utilizarea echipamentelor şi utilajelor folosite pentru protecția mediului			
1. Amortizarea utilajelor			
2. Amortizarea echipamentelor			
3. Lucrări, furnituri şi servicii exterioare (tratarea deşeurilor toxice ale întreprinderii)			
4. Cheltuieli de personal imputabile activității de protecție a mediului			
5. Costul de cumpărare a energiei destinate întreținerii şi funcționării utilajelor			
6. Redevențe de poluare vărsate			
7. Prime de depoluare primite			
8. Subvenții şi împrumuturi cu dobânzi speciale obținute pentru finanțarea utilajelor			
9.Provizioane pentru riscuri (amenzi, penalități)			
III. Fluxuri legate de activitatea de producție			
1. Costul de cumpărare a energiei/ unitatea fizică de produs vândut			
2. Costul de cumpărare a materiilor prime/ unitatea fizică de produs vândut			
3. Cumpărare de terenuri			
4. Vânzare de terenuri			
I. Stocuri			
1. Patrimoniul natural al întreprinderii (suprafața de teren construit şi neconstruit)			
II. Fluxuri			
1. Volum de energii consumate/ unitatea fizică de produs vândut			
2. Volumul emisiilor nete de poluanți şi stocuri de reziduuri			
3. Suprafața de terenuri vândute			
4. Suprafața de terenuri cumpărate			

Sursa: Raffegeau J., ş.a., *op. cit.*, p. 1198.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

MODEL 2 – BILANȚUL ECOLOGIC

	Mijloace					Rezultate					
Posturi	Capital	Personal		Energie şi materii prime		Poluări	Economii de materii prime şi energie		Evaluările reciclării		Observaţii de ordin calificativ
Cost	Cheltuieli	Cheltuieli	Număr	Cost	Cantit	Volum	Câştig	Cantit	Câştig	Cantit	
Brevete...											
Cheltuieli de cercetare-dezvoltare											
Redevenţe											
Subvenţii											
Contracte de ramură											
Echipamente pentru reînnoirea unor tehnologii											
Echipament pentru depoluare											Descrierea echipamentelor pe tipuri. Modalităţi de punere în funcţiune (frecv.)
Echipament pentru reciclarea sau evaluarea subproduselor şi reziduurilor											
Echipamente pentru gestiunea patrimoniului întreprinderii											Descrierea rezultatelor privind patrimoniul natural al întreprinderii

Sursa: Raffegeau ş.a., *op. cit.*p.1199.

II. Raportările de mediu – un fenomen care priveşte profesia contabilă

Publicarea de către întreprinderi a unor rapoarte de mediu, ce conțin date asupra acțiunilor de reducere a pagubelor generate prin activitatea lor, constituie o practică în plină expansiune. Sunt avute în vedere dispozițiile reglementare şi recomandările existente.

Aceste documente se înscriu într-o logică prin care se dă socoteală asupra acțiunilor şi performanțelor de mediu ale produselor, lucrărilor şi procedurilor lor de obținere. Cifrele şi faptele prezentate sunt favorabile sau defavorabile. Documentele sunt avizate de un expert independent şi privesc întregul raport, o parte a acestuia şi mijloacele folosite de întreprindere pentru colectarea datelor care asigură fiabilitatea lor[81].

Această constatare solicită răspunsul la unele întrebări:

- Cum se explică un bun raport de mediu?
- Care sunt funcțiile reglementare ale culturii de mediu a conducătorului, a evoluției întreprinderii, a presiunilor societății asupra sectorului de activitate?
- Care este logica de publicare a rapoartelor de mediu, care nu se bazează pe criterii de calitate?
- De ce societățile ale căror performanțe şi acțiuni de mediu sunt recunoscute drept remarcabile, nu publică rapoartele de mediu?

Pe plan mondial, rapoartele de mediu au o formă şi un conținut diferit. Se observă o tendință de armonizare a conținutului acestor documente.

---

[81] Vezi Antheaume N., Marcenac P., *Les rapports environnement un phénomen de fond qui concerne la profession comptable*, Revue Française de Comptabilité nr. 313/1999, p. 11-12.

Scanned with OKEN Scanner

A. Obligația de a publica asemenea documente

Deja în Olanda, Danemarca şi Suedia s-au publicat rapoarte de mediu pentru anumite categorii de întreprinderi. Nepublicarea este însoțită de sancțiuni pecuniare şi/sau administrative. La nivel european, există deja o reglementare care precizează modalitățile de adeziune voluntară la un ***program de ecoaudit***, în care una din condiții este publicarea unei declarații de mediu destinată marelui public.

Armonizarea conținutului rapoartelor de mediu: spre o normalizare de fapt

Deşi numeroase şi provenind de la numeroase organisme, recomandările şi ghidurile metodologice pentru întreprinderile care doresc să publice rapoarte de mediu prezintă totuşi convergențe şi ar putea să impună treptat o normalizare de fapt. Există deja pe plan mondial mai multe concursuri naționale sau internaționale destinate să recompenseze întreprinderile care publică cele mai bune rapoarte de mediu. În acest context, se desfăşoară concursul privind cel mai bun raport de mediu inițiat de ACCA (Association of Chartered Certified Accountants). De asemenea, Finlanda, Italia, Elveția şi Portugalia participă la trofeul european privind un bun raport de mediu, la care sunt invitate Germania, Belgia, Danemarca, Franța, Olanda, Regatul – Unit.

Scanned with OKEN Scanner

Recomandări şi ghiduri metodologice pentru publicarea unui raport de mediu

Organismul	Publicaţia
ACBE Comitetul consultativ britanic privind întreprinderile şi mediul	Raportarea de mediu şi sectorul financiar - un demers al bunelor practici;
CERES Coaliţia pentru economii mediu şi responsabilităţi (SUA)	Iniţiativa globală pentru Raportare (1999)
CSOEC Consiliul superior al "Ordinul experţilor contabili din Franţa"	Raportul de mediu 1996
DIN Institutul de normalizare german	Recomandări pentru raportările de mediu destinate marelui public (1997)
EFFAS Federaţia europeană a analiştilor financiari	Ecoeficienţa şi analiza financiară - punctul de vedere al auditului financiar (1996)
ISAR Naţiunile Unite	Concluzii asupra contabilităţii şi raporturi de mediu ale întreprinderilor transnaţionale (concluzii anuale)
PERI Iniţiativa pentru o raportare publică de mediu (SUA)	Recomandările PERI (1992)
UNEP Programul Naţiunilor Unite pentru mediu şi dezvoltare durabilă)	Angajarea unui dialog cu participaţii, al doilea raport de etapă internaţional privind raportarea de mediu a întreprinderilor (1996)

Sursa: Antheaume N., Marcenac P., *Op.cit.*, p. 15, preluată din FEE Discussion Paper Towards a generaly Accepted Framework for Environmental Reporting.

B. Logica şi practicile de publicare a primelor trei rapoarte la concursul organizat de ACCA

Elementele constitutive ale acestor rapoarte privesc o mare diversitate de actori cu impact de mediu asupra întreprinderii. Un asemenea raport este deschis şi onest, prezentând problemele cu care este confruntată întreprinderea, inclusiv în relaţiile sale cu ţările riverane.

Se prezintă fluxurile de intrări şi ieşiri. Raportul este definit cu claritate prin cele 20 de obiective fixate întreprinderii în perioada 1996-2002, cu o situaţie privind gradul de îndeplinire treptată a acestora.

Scanned with OKEN Scanner

Acest raport cuprinde patru părți: raportul de mediu (prezentare tematică, procedee industriale, produse, aer, apă, transport etc.), raportul detaliat, raportul de sănătate-asigurări, raportul biotehnic. Documentul permite o descriere completă a tuturor aspectelor menționate. El prezintă în manieră exhaustivă informațiile favorabile şi defavorabile privind accidentele, incidentele, amenzile, procesele etc.

Grila criteriilor utilizate de juriul celui mai bun raport de mediu:

- **Profitul întreprinderii** (contextul socio-economic, politica de mediu şi angajamentul conducerii, prezentarea principalelor rezultate de mediu şi obiectivele cu care este confruntată întreprinderea);

- **Întinderea raportului** (numărul de entități acoperite, principiile de raportare şi contabilizare a datelor, acoperirea tuturor aspectelor semnificative directe şi indirecte, tema abordată: mediu, sănătate, asigurări etc., dezvoltarea durabilă);

- **Temele legate de gestiunea mediului** (existența unor sisteme de management ale mediului şi obiective de acreditare, integrarea managementului de mediu în gestiunea curentă, gestiunea riscurilor şi restricțiilor, auditul intern şi extern, obiectivele de mediu, conformitatea reglementată);

- **Relațiile cu partenerii** (politica întreprinderii în materie de dialog cu partenerii, organizarea dialogului, locurile de muncă, consumatorii, clienții, furnizorii şi colaboratorii, administrațiile şi ONG-urile, inițiativele);

- **Alegerea formatului de comunicare a datelor** (justificarea şi argumentarea opțiunilor privind indicatorii

Scanned with OKEN Scanner

prezentați, prezentarea grafică, facilitatea lecturii, mecanismul de revenire a informației aplicate, acoperirea diversității demersurilor);

➢ **Informația asupra impactului de mediu** (intrări pe categorii de materiale utilizate, deşeuri dirijate spre natură, ambalare, transport, contaminare a solului şi aducerea la parametrii anteriori, prezentarea pe sector de activitate, pe segment sau pe sit, explicarea rezultatelor în raport cu cele ale anului precedent şi/sau cu obiective determinate în avans);

➢ **Date financiare** (costuri de mediu şi provizioane pentru riscuri şi cheltuieli, investiții, amenzi, impactul financiar al măsurilor guvernamentale, cuantificarea beneficiilor, indicatori ecofinanciari, oportunități şi riscuri viitoare);

➢ **Dezvoltarea durabilă şi ecoeficiența** (concepția de mediu a produselor, indicatori de ecoeficiență, indicatori ecofinanciari, indicatori de susținere, discuții privind dezvoltarea durabilă, discuții axate pe sectorul de activitate şi opinia întreprinderii privind luarea în seamă a factorilor societali şi etici);

➢ **Verificarea externă** (verificarea efectuată de o unitate sau mai multe entități externe, transparența privind metodele folosite şi limitele lor, criticile exprimate față de întreprindere, credibilitate).

Rapoartele de mediu prezintă două avize ale unor experți independenți privind fiabilitatea sistemului de colectare a datelor.

În acest context, raportul societății Anglian Watter pentru 1998 prezintă unele particularități. Introducerea se referă la gestiunea apei, resursă cu caracter colectiv, pe care societatea o prelevă, o distribuie şi o tratează înainte de a o returna în natură.

Scanned with OKEN Scanner

Societatea respectivă are o responsabilitate importantă în asigurarea calității mediului în regiunea de implantare.

Acest rol nu se rezumă doar la buna gestiune a resurselor de apă în scopuri de utilizare domestică şi industrială, ci şi în scopuri de turism şi cercetare ştiinţifică. Partea introductivă comportă o descriere şi o situaţie cu etapele de realizare a celor 40 de obiective pentru perioada trecută (24 îndeplinite, 14 în curs, 2 neîndeplinite) şi o listă de obiective pentru 1998-1999.

În partea a doua sunt menţionate în mod detaliat opţiunile şi argumentele privind obiectivele respective.

O a treia parte cuprinde un ansamblu de indicatori de mediu ce pot ajuta la aprecierea performanţelor de mediu ale întreprinderii (cheltuieli de mediu, numărul şi originea procedurilor judiciare, tratarea apelor uzate şi a bazinelor de epurare, consumul de electricitate, emisiunile de CO_2). Datele sunt prezentate pe şase ani şi sunt comparate cu media profesiunii. Informaţiile defavorabile întreprinderii sunt prezentate exhaustiv.

C. Informaţia de mediu publicată de marile societăţi, comparată cu o informaţie tip

Catastrofele ecologice de care întreprinderile sunt responsabile pot avea asupra lor consecinţe importante în termeni de imagine şi imediat în termeni financiari (costuri de combatere a poluării). Preocupările legate de mediu sunt de asemenea mai frecvente la colaborările dintre întreprinderi sau la achiziţia lor.

Informaţia difuzată de întreprinderi determină consecinţele unor elemente privind mediul, care pot afecta aprecierea investitorilor, consumatorilor şi publicului în general. În absenţa obligaţiilor legale speciale, doctrina presupune liste cu informaţii de mediu tip.

Obiectivul este de a compara informaţia de mediu oferită de întreprinderile din eşantion cu o listă de informaţii tip stabilită

Scanned with OKEN Scanner

pornind de la recomandările UNEP (United Nations Environment Programme) şi a Comisiei Europene.

Luarea în considerare a mediului prin lege şi presă:

Protecția spațiilor naturale, păstrarea speciilor de animale şi vegetale, inclusiv menținerea echilibrelor biologice, sunt de interes general, potrivit legii protecției naturii. Voința unei lupte eficiente împotriva poluării antrenează multiplicarea textelor, care impun întreprinderilor restricții noi în materie de mediu, care generalizează principiul "**a polua – a plăti**"[82].

În unele țări, Codul penal prevede sancțiuni împotriva persoanelor morale care elimină şi depozitează necontrolat deşeuri, poluează sonic, poluează aerul, apa şi solul.

Presiunea opiniei publice, a legislativului, a asociațiilor ecologice accentuează mizele strategice şi financiare legate de mediu. *Nici o întreprindere nu-şi poate permite neglijarea dimensiunii de mediu în strategia pe termen lung şi gestiunea cotidiană fără riscul de a suporta consecințe financiare importante.*

D. Obligațiile privind informațiile de mediu în textele legale şi în recomandările doctrinei

Dacă toate aspectele de mediu au o legătură directă cu regularitatea, sinceritatea şi imaginea fidelă, unele posturi din conturile anuale pot fi tratate prin provizioane pentru riscuri şi cheltuieli şi pot fi detaliate în anexă. Totuşi, nu există nici o obligație legală specială a întreprinderilor privind:

- contabilitatea de mediu;

[82] Vezi Mikol A., *Information environnementale publiée par les grandes sociétés française de 1992 à 1998 comparée à une information type*, Revue Française de Comptabilité nr. 322, mai 2000.

Scanned with OKEN Scanner

- difuzarea unor informații privind mediul destinate acționarilor şi publicului în general.

Sistemele de management al mediului şi auditul acestora au totuşi norme la nivel mondial (norma IFAC relativă la luarea în considerare a mediului în auditarea situațiilor financiare), european sau românesc[83]. În această direcție, pentru lucrările Ordinului Experților Contabili din Franța 1996 s-au publicat patru lucrări:

- "Informația financiară şi mediul";
- "Sistemele de management al mediului";
- "Diagnosticul riscurilor de mediu";
- "Raportarea de mediu".

Doctrina internațională, prin UNEP (United Nations Environment Programme) a publicat în 1994 o listă cu 50 de recomandări privind informațiile de mediu, pe care întreprinderile ar putea să le difuzeze. În anul 1999, Comisia Europeană a publicat o listă mai restrânsă, cuprinzând 20 de recomandări.

Informațiile de mediu comparate cu o informație tip

În acest domeniu se efectuează comparații între:

- informațiile de mediu difuzate de întreprinderile din eşation;
- o listă cu informații tip privind mediul.

Din aceste comparații rezultă următoarea structură:

- Întreprinderi care descriu politica şi obiectivele de mediu (urmărite, atinse, etc.). Ele dau aceste informații anual;

[83] Vezi International Federation of Accountants (Federa ția Internațională a Contabililor – IFAC), Camera auditorilor din România, Audit financiar 2000, Standarde, Codul privind conduita etică şi profesională, Editura Economică, Bucureşti, 2000.

Scanned with OKEN Scanner

- Întreprinderi care descriu realizările sau atitudinea în materie de dezvoltare durabilă, situându-le la un nivel de sensibilitate permanentă față de obiectivele globale enunțate. Aceste societăți dau anual informații de acest gen;

- Întreprinderi care precizează numele responsabililor de mediu;

- Întreprinderi care descriu modalitățile de informare şi relațiile cu salariații, guvernul, colectivitățile teritoriale, furnizorii, consumatorii, asociațiile, comunitatea profesorală şi ştiințifică, instituțiile media etc.;

- Întreprinderi care consacră o parte specială din raportul lor anual problemelor de mediu;

- Întreprinderi care întocmesc raport de mediu distinct față de raportul anual;

- Întreprinderi care dau o informație de mediu în raportul de gestiune;

- Întreprinderi care dau o informație de mediu în contul de rezultate şi prin comentarii care figurează în anexă (în special în privința cheltuielilor exercițiului legate de protecția sau refacerea mediului);

- Informația de mediu din bilanț şi comentarii în anexă (în special în privința provizioanelor pentru riscuri şi cheltuieli, inclusiv procesele în curs);

- Întreprinderi care dau în anexă o informație privind riscuri eventuale neprevizionate în pasiv, litigii acoperite prin

Scanned with OKEN Scanner

asigurări, cheltuieli şi investiţii, respectarea dispoziţiilor legale, un referenţial contabil sau de mediu special;

- Întreprinderi care descriu problemele de mediu cu care se confruntă ramura de activitate şi întreprinderea;

- Întreprinderi care descriu accidentele datorate activităţii măsurilor de prevenire şi planurile de urgenţă în caz de accident;

- Întreprinderi care descriu politica de cercetare-dezvoltare în materie de mediu;

- Întreprinderi care descriu principalele realizări pe durata exerciţiului în materie de protecţia mediului sau refacerea acestuia;

- Întreprinderi care descriu consumurile de energie antrenate prin activitatea şi consecinţele acesteia asupra mediului (deşeuri, efecte asupra aerului şi apei);

- Întreprinderi care arată acţiunile în materie privind utilizarea materiilor consumabile;

- Întreprinderi care descriu particularităţile produselor fabricate (durata de viaţă, ambalaje, economii de energie, produse toxice incluse în produsul principal etc.);

- Alte informaţii de mediu anuale semnificative (obţinute prin auditări efectuate de societăţi ce aparţin grupului "The big five"), certificări de calitate etc.

Scanned with OKEN Scanner

Concluzii:

Se impun unele sublinieri:

- informația de mediu este aproape absentă în conturile anuale (şi consolidate) şi figurează în mică măsură în raportările anuale;
- în ultimul deceniu nu s-a înregistrat totuşi o evoluție notabilă în acest sens;
- informația de mediu oferită de întreprinderile din eşantion este insuficientă în raport cu dorințele exprimate de doctrină.

Unele societăți afişează grija lor pentru mediu în rapoartele anuale şi mai rar în documentele privind dezvoltarea durabilă (care oferă informații în conturile anuale). Impresia globală este că informația de mediu publicată în ultimul deceniu este redusă în volum şi calitate. Există puține societăți (10%) care publică un raport de mediu. Sunt astfel firme a căror cifră de afaceri depăşeşte bugetele unor state industrializate, care ignoră evenimentele pe larg relatate de.presă, organismele internaționale şi neliniştea publicului față de degradarea mediului.

Într-o altă viziune, raportul societății Otto Versand pentru 1998 combină o declarație cu un raport de mediu[84]. Sunt prezentate obiectivele strategice şi sociale legate de activitatea întreprinderii. Se recunosc o parte din responsabilități în impactul de mediu legat de alegerea furnizorilor, a modalităților de transport şi privind anumite produse.

Este prezentat instrumentul utilizat pentru a alege şi ierarhiza obiectivele de mediu. Acțiunile întreprinderii sunt situate pe două coordonate:

- pertinența măsurii din punctul de vedere al mediului;
- gradul de optimizare potențial.

[84] Vezi Mikol A., *op.cit.*, pg.67-72

Scanned with OKEN Scanner

Este relevată şi starea de avansare a obiectivelor (descriere, grad de prioritate şi justificarea acestuia, acţiuni posibile). Raportul face, de asemenea, obiectul verificării unui expert independent.

Perspective pentru profesiunea contabilă:

Publicarea unor rapoarte de mediu se face în esenţă opţional şi un număr mare de întreprinderi optează pentru supunerea conţinutului raportului respectiv unei examinări critice a unei terţe persoane.

Totuşi, atât timp cât vor fi diferenţe în formatul de publicare şi în alegerea informaţiilor prezentate, certificarea printr-un raport de mediu va constitui o revedere critică realizată de un expert (muncă în afara competenţei expertului contabil) şi respectiv o certificare de conformitate cu un ansamblu de principii bine stabilite (ceea ce corespunde mai bine competenţei expertului contabil).

Miza constă în participarea la elaborarea ghidurilor şi normelor care să permită o astfel de certificare. Lucrările Federaţiei Europene a Experţilor Contabili (FEE) şi concursul organizat de ACCA au contribuit la aceasta. Asemenea evenimente permit cunoaşterea acţiunii profesioniştilor contabili, fac credibilă competenţa în materie de audit şi de verificare a posibilităţilor de transferare a competenţelor într-un alt context decât cel contabil şi financiar.

B. Conturile patrimoniului natural

Lucrările întreprinse în Canada şi Norvegia au stabilit stocurile mediului, prezentând o situaţie a resurselor naturale la un

Scanned with OKEN Scanner

moment dat. În Franța, C. Gruson, unul din promotorii contabilității naționale franceze, prezintă principiul de elaborare a conturilor de patrimoniu natural în 1974. În 1986 se publică primele conturi ale patrimoniului natural, parțial însoțite de principii, nomenclaturi şi metode de transmitere contabilă a surselor statistice, care permit construirea ulterioară a unui sistem de ansamblu. În 1986 apar şi primele conturi satelit ale mediului, care analizează cheltuielile naționale pentru mediu pe domenii şi care se situează la interfața între cadrul central al CN şi conturile patrimoniului natural.

STRUCTURA SISTEMULUI DE PATRIMONIU NATURAL ŞI RELAȚIA CU CONTABILITATEA NAȚIONALĂ

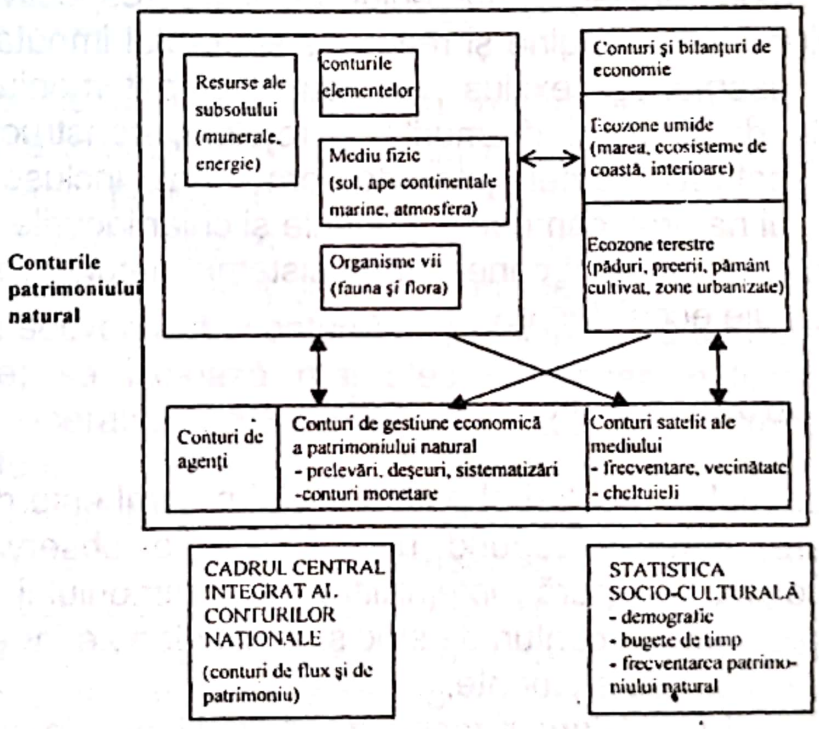
Conturile patrimoniului natural
Resurse ale subsolului (munerale, energie)
conturile elementelor
Mediu fizic (sol, ape continentale marine, atmosfera)
Organisme vii (fauna şi flora)
Conturi şi bilanțuri de economie
Ecozone umide (marea, ecosisteme de coastă, interioare)
Ecozone terestre (păduri, preerii, pământ cultivat, zone urbanizate)
Conturi de agenți
Conturi de gestiune economică a patrimoniului natural
- prelevări, deşeuri, sistematizări
-conturi monetare
Conturi satelit ale mediului
- frecventare, vecinătate
- cheltuieli
CADRUL CENTRAL INTEGRAT AL CONTURILOR NAȚIONALE
(conturi de flux şi de patrimoniu)
STATISTICA SOCIO-CULTURALĂ
- demografie
- bugete de timp
- frecventarea patrimoniului natural

Astfel de conturi se stabilesc pentru a putea aprecia în mod obiectiv starea şi evoluția patrimoniului natural, ceea ce va permite să se răspundă cu precizie la întrebările puse de către ecologişti:

Scanned with OKEN Scanner

Patrimoniul natural este pe cale de degradare? Dacă da, în mod ireversibil? Care vor fi consecințele pentru generațiile viitoare?

a. Delimitarea patrimoniului natural:

Sistemul de reprezentare a informațiilor cuantificabile relative la mediul şi resursele naturale, conturile de patrimoniu natural sunt exhaustive. Ținând seama de aceasta, patrimoniul natural este definit ca un ansamblu al elementelor naturale, inclusiv al sistemelor formate din acestea, care pot fi transmise generațiilor viitoare sau se pot transforma. Sunt deci excluse din câmpul patrimoniului natural elementele ecosferei terestre, care nu pot fi transformate de om şi nici posedate.

În mod similar, patrimoniul artificial, respectiv ansamblul elementelor a căror origine şi reînnoire sunt total imputabile omului, este de asemenea exclus din câmpul patrimoniului natural: materialele de sinteză, drumurile şi rețelele, construcțiile. Totuşi, obiectele naturale amenajate de om sunt incluse în cadrul patrimoniului natural: câmpurile, pădurile şi chiar lacurile artificiale, în măsura în care ele sunt conectate la sistemul natural de circulație a apei, constituie ecosisteme.

b. Structura generală a conturilor:

Sistemul de conturi al patrimoniului natural este divizat în trei subsectoare, care corespund unor logici de observare diferite. Fiecare logică acoperă integralitatea patrimoniului natural şi generează o serie de conturi de stoc şi de flux legate între ele:

- conturi de elemente;
- conturi şi bilanțuri răspunzând unei logici de analiză;
- conturi de ecozone corespunzând unei logici spațiale, care descriu situația ecosistemelor;

Scanned with OKEN Scanner

- conturi de agenți, care corespund unei logici socio-economice.

Pentru fiecare din elemente, conturile centrale sunt stabilite sub formă de bilanțuri exprimate în cantități la datele t_1, t_2.

Contul central

Resurse	Utilizări
Stoc inițial în t_1	
- Ajustări de înaltă estimare de rezerve cunoscute	- Ajustări de joasă estimare a rezervelor cunoscute
- Creşterea naturală	- Diminuarea naturală
- Creşterea celor făcute de om	- Diminuarea artificială
- Importuri	• Prelevări
	• Poluări
	- Exporturi
	= Stoc final în t_2

Tablourile de trecere descriu în termeni de flux şi permit trecerea de la situația în t_1 la situația în t_2, precum şi variațiile de calitate de la o perioadă la alta. Regăsim deci în conturile de patrimoniu natural logica elaborării conturilor de patrimoniu economic: conturi de bilanț şi tabloul de reevaluare. Fluxurile pot fi regrupate în secvență de conturi în aşa fel încât să se dețină solduri semnificative; se izolează mai ales reînnoirea naturală a unui element al operațiunilor care sunt efectuate de om (prelevări, amenajări etc.).

Nomenclatura ecozonelor prezintă ecosisteme din ce în ce mai artificializate, cum sunt sistemele urbane. Ecozona este o unitate statistică a ecosistemelor. Conturile de ecozone, exprimate prioritar în unități de suprafață, arată în ce mod se modifică ocuparea teritoriului în acest domeniu. Această abordare spațială beneficiază de progrese recente în teledetecție prin satelit, prin care se pot distinge 40 de categorii de ecozone.

În flux, conturile de agenți reprezintă impactul activităților economice şi recreative asupra mediului. Se reflectă astfel

Scanned with OKEN Scanner

interrelațiile între patrimoniul natural şi oameni, regrupate conform nomenclaturii instituționale asemănătoare conturilor economice: o colectivitate locală, spre exemplu, tratează şi distribuie apă, îşi amenajează teritoriul, colectează resturi menajere, plantează arbori, transformă zone rurale în zone urbane etc.

Conturile de agenți vor exprima aceste relații de mediu în unități fizice şi de calitate şi cheltuielile consacrate gestiunii patrimoniului şi mediului natural, care vor fi descrise în conturile satelit ale mediului.

Prin aceste conturi satelit se face legătura între conturile de patrimoniu şi cadrul central al contabilității naționale. O legătură cu socio-demografia ar putea descrie impactul socio-cultural al patrimoniului natural. Prin conturile de ecozone şi conturile de agenți se vor putea studia fenomenele privind impactul vânătorii sau al pescuitului asupra faunei, efectele deversărilor de pământ asupra apelor continentale şi de coastă sau asupra pânzelor freatice, rarefierea speciilor de animale sau vegetale etc.

Conturile patrimoniului natural sunt deci extrem de promițătoare şi constituie un domeniu şi o sursă de inspirație pentru contabilitatea mediului european. Aceste conturi au de făcut față unor probleme dificile, încă imperfect rezolvate şi care nu sunt fără legătură una cu alta: **agregarea** şi **evaluarea.**

1. Elementele şi ecozonele vor fi contabilizate în unități de cont de natură fizică, eventual pe clase de calitate. Aceste conturi de agenți nu sunt decât parțial exprimate în valoare. Unitățile fizice în acest caz sunt eterogene şi agregarea rămâne extrem de limitată.

2. A doua problemă, legată de agregare, priveşte evaluarea patrimoniului natural, care constituie finalitatea conturilor. Aceasta nu poate fi unică, deoarece patrimoniul natural poate fi apreciat din mai multe puncte de vedere.

Bunurile de mediu au finalități multiple:

Scanned with OKEN Scanner

- de ordin ecologic: o pădure, spre exemplu, constituie un echilibru între mai multe specii de animale sau vegetale;
- de ordin economic: o pădure furnizează lemn;
- de ordin socio-cultural: o pădure constituie un spațiu recreativ, un peisaj.

Indicatorii care vor permite evaluarea pădurii sunt în mod necesar diferiți în funcție de trei optici. Astfel, ei vor putea să rețină numărul de specii de animale şi vegetale dintr-o pădure ca indicator de valoare ecologică, masa lemnoasă oferită ca indicator de valoare economică, rata de frecventare a pădurii ca indicator al valorii sale socio-culturale.

Experiența arată că o abordare multicriterială nu este imposibilă. Combinând o analiză de sistem care explicitează concurentele şi conflictele de utilizare şi selecționează indicatori elementari şi rapoarte de experți, se poate ajunge la indicatori sintetici, care constituie compromisuri acceptabile. Ei trebuie să fie suficient de stabili pentru a permite să se stabilească serii cronologice atât de sensibile, pentru a informa decidenții înainte ca situația să fie ireversibilă. Încă foarte parțiale, conturile de patrimoniu natural au permis găsirea unui limbaj comun între specialiştii veniți din orizonturi diferite, pentru ca aceştia să poată să pună în lumină lacunele informațiilor statistice. Ele permit comparații în timp şi spațiu şi constituie instrumente de decizie şi gestiune a mediului cu trei finalități:

- menajarea resurselor naturale (afectate economic);
- protejarea patrimoniului (obiective ecologice);
- ameliorarea cadrului de viață (obiective social-culturale).

Stabilirea unor conturi complete de patrimoniu natural necesită încă o importantă muncă teoretică.

Scanned with OKEN Scanner

III. Modificări prevăzute de sistemul revizuit al conturilor naționale

Orice sistem de contabilitate națională este constituit dintr-un ansamblu de convenții care se învechesc odată cu evoluția societății şi economiei. Sunt necesare deci revizuiri periodice. Acestea pot fi minore (10 ani) şi majore (la 20-30 ani). Revizuirile majore comportă schimbări de concepte şi de nomenclaturi [6, p. 214-216].

Sunt în acest sens foarte riguroase precizările privind revizuirea Sistemului de Conturi Naționale (SCN), prezentate de Anne Harrison - OCDE la Seminarul Internațional "Conturile Naționale în Analiza şi Previziunea Macroeconomică" [55].

Sistemul Conturilor Naționale (SCN), elaborat în 1968, a cunoscut un amplu proces de revizuire, realizându-se noua versiune a SCN 1993. Noul sistem mai clar şi mai simplificat explică şi motivează mai bine clasificarea diverselor fluxuri din economie în anumite operațiuni şi încadrarea acestora în conturi.

În noua concepție, conturile trebuie să reflecte cu acuratețe fenomenele şi procesele dinamice, ceea ce înseamnă că lucrările nu trebuie simplificate foarte mult. Simplificarea are în vedere mai ales modificările de estimare.

În acelaşi timp, o altă problemă a revizuirii conturilor este armonizarea. Prin SCN revizuit toate sistemele de informație se vor pune de acord cu acesta: balanța de plăți externe, informația financiară a statului, informația monetară şi bancară ce urmează a fi realizată de FMI, clasificarea Internațională Standard a Ramurilor, date referitoare la folosirea forței de muncă.

În ceea ce priveşte producția, consumul şi acumularea de capital, au intervenit următoarele modificări:

Scanned with OKEN Scanner

1. Producția

În actualul Sistem, producția este împărțită în două componente:

- producția destinată pieței;
- producția nedestinată pieței.

În Sistemul revizuit, aceasta are trei componente:

- producția destinată pieței;
- producția pentru propriul consum;
- altă producție nedestinată pieței.

a. În **producția destinată pieței** trebuie inclusă întreaga producție neînregistrată, precum şi cea ilegală; de fapt, aceasta nu constituie o modificare față de fostul S.C.N., dar clarifică o chestiune incertă până acum;

b. Referitor la **producția destinată propriului consum**, aceasta cuprinde bunuri care sunt produse şi consumate de către gospodăriile populației şi producția întreprinderilor sau statului pentru folosință proprie;

c. Altă **producție nedestinată pieței**: servicii furnizate de Administrația Publică şi servicii furnizate de Administrația Privată.

2. Evaluarea

Deosebirea dintre cele trei elemente ale producției este determinată, printre altele, de modul de evaluare:

Scanned with OKEN Scanner

a. Producția destinată pieței va trebui întotdeauna, în noul S.C.N., să fie evaluată la prețul pieței;

b. Producția pentru propriul consum final trebuie măsurată la prețul pieței, dacă pot fi găsite prețuri de piață pentru produsele consumate, iar dacă nu, ea trebuie evaluată ca sumă a costurilor;

c. Altă **producție nedestinată pieței** se evaluează ca sumă a costurilor.

3. Acumularea de capital

Acumularea de capital are trei componente principale:
- formarea de capital fix;
- variația stocurilor;
- rubrica denumită "obiecte de preț".

S.C.N. revizuit prevede modificări pentru fiecare din acestea:

a. În ceea ce privește **formarea de capital fix**, s-a hotărât includerea bunurilor militare de folosință îndelungată, cu excepția armelor ofensive.

În S.C.N. din 1968, cumpărarea unui calculator de către un oficiu de calcul era considerată ca o formare de capital; în schimb, dacă operațiunea este efectuată în scop militar, ea este considerată o cheltuială curentă.

În S.C.N. revizuit, operațiunea este în ambele cazuri asimilată unei formări de capital.

Achizițiile de arme şi tancuri nu contribuie la procesul de producție şi, de aceea, ele rămân încadrate în cheltuielile curente.

Trebuie semnalat faptul că exploatările miniere sunt încadrate în capitalul fix. Această remarcă este foarte importantă pentru țările care dețin însemnate zăcăminte minerale de exploatat. În

Scanned with OKEN Scanner

practică, multe țări considerau aceste zăcăminte drept capital. Acum, acest punct de vedere a fost unanim stabilit.

Un alt domeniu în care au apărut schimbări se referă la faptul că în vechiul S.C.N. formarea de capital fix se referea la bunuri. În S.C.N revizuit, unele servicii vor putea fi tratate drept capital, ca de exemplu: software pentru calculator şi bazele de date, precum şi lucrările artistice şi literare. De exemplu, difuzarea unui film poate aduce venituri pe parcursul mai multor ani; de aceea, costul producerii filmului constituie formare de capital.

b. Referitor la **variația de stocuri**, se poate menționa faptul că S.C.N. revizuit prevede că atât creşterea şeptelului, cât şi extinderea unei plantații de pomi sunt considerate ca elemente componente ale acestui indicator.

c. "Obiecte de preț" - acest element, ca parte componentă a acumulării de capital, este nou introdus în S.C.N. Picturile celebre şi bijuteriile sunt apreciate ca o investiție. În ceea ce priveşte aurul, trebuie menționat faptul că numai cel deținut de Banca Centrală este recunoscut ca aur financiar. În schimb, aurul deținut de alte bănci sau de întreprinderi nu constituie, din punct de vedere tehnic, un activ financiar în Sistem.

4. Consumul

a. În ceea ce priveşte consumul final, S.C.N. revizuit tratează distinct consumul individual de cel colectiv.

În cadrul consumului final al Administrației Publice, când este vorba de cheltuielile pentru păstrarea ordinii publice sau de alte servicii de acest gen furnizate de stat, acestea sunt tratate ca având caracter colectiv, în timp ce cheltuielile pentru educație sunt tratate ca având caracter individual.

b. Acest punct de vedere conduce la două prezentări alternative ale consumului final:

Scanned with OKEN Scanner

- cheltuieli de consum;
- consum efectiv.

Când examinăm cheltuielile de consum, cheltuielile pentru sănătate şi educaţie ale statului sunt considerate ca fiind suportate de către stat, în timp ce dacă privim prin prisma consumului efectiv, aceste servicii sunt consumate de gospodăriile populaţiei.

5. Operaţiuni de repartiţie

S.C.N.-ul revizuit a determinat modificări ale operaţiunilor de repartiţie.

a. Transferuri sociale în natură - este o categorie nouă introdusă de S.C.N. revizuit şi este legată de consumul individual al statului;

b. Sistemul de asigurări sociale - în vechiul S.C.N. numai securitatea socială era tratată ca parte a asigurării sociale, în timp ce noul Sistem include aici şi asigurarea privată;

c. Clasificarea impozitelor - s-a avut în vedere asigurarea comparabilităţii cu statistica financiară guvernamentală F.M.I.;

d. O altă modificare majoră se referă la elementul intitulat "**câştiguri reinvestite ale întreprinderilor străine cu investiţii directe**". Această modificare a fost introdusă pentru asigurarea coerenţei cu balanţa de plăţi externe. De exemplu, dacă o întreprindere străină cu investiţii directe în România obţine profit şi realizează şi economii, acestea din urmă nu vor fi tratate drept economii ale României, ci ca împrumuturi acordate României şi înregistrate în contul de capital.

Scanned with OKEN Scanner

6. Prețuri constante

a. Sistemul legături în lanț a indicilor:

Deoarece inflația a devenit o problemă foarte importantă, aproape toate țările au trecut la utilizarea sistemului legăturilor în lanț. Printre puținele țări care mai utilizează ca bază un singur an este şi S.U.A., iar când îşi va modifica sistemul de conturi va trece la sistemul legăturilor în lanț.

Baza a fost recalculată începând cu anul 1991. Flexibilitatea constă în alegerea unor "lanțuri" cu o lungime de 5 ani sau, uneori, chiar de numai un an, ceea ce depinde în mare măsură de nivelul inflației.

b. Diferențierea prețurilor:

În general, se spune că bunurile vândute la prețuri diferite sunt diferite. Dacă acelaşi bun se poate cumpăra din două magazine la prețuri diferite, înseamnă că magazinul care vinde la un preț mai mare oferă o calitate a serviciului mai ridicată, deci cumpărătorul are posibilitatea să aleagă. Există însă şi situații când pentru acelaşi produs sunt practicate prețuri diferite din alte motive decât calitatea serviciului.

Un exemplu edificator îl constituie electricitatea. De obicei, o companie de electricitate livrează produsul unei societăți comerciale la un preț diferit de cel solicitat gospodăriilor populației. În acest caz, se ridică problema modului de tratare a acesteia: ca o diferență de volum sau ca o diferență de preț ? Soluția este următoarea: dacă există posibilitatea de a alege, este o diferență de volum, dacă nu, este o diferență de preț. O gospodărie a populației nu poate cere companiei de electricitate să fie tratată ca o întreprindere. Aceasta este ceea ce se înțelege prin afirmația "nu aveți de ales".

Scanned with OKEN Scanner

c. Corectarea distorsiunilor create de inflație în conturile naționale[85]:

Contabilitatea națională înregistrează fluxurile de valoare din economia națională aferente unei perioade de timp (contabilitate de flux) sau produse la un moment dat (contabilitate de stoc). Aceste fluxuri valorice (aferente operațiilor cu bunuri şi servicii, operațiilor de repartiție şi operațiilor financiare) sunt valori nominale, însă prețurile nu sunt stabile în timp. Utilizarea de informații macrocontabile, condițiile macroeconomice, întreprinderile şi gospodăriile populației au nevoie de mărimea reală a acestor fluxuri valorice.

Compararea a două mărimi valorice corespunzătoare pentru două perioade de gestiune distincte, dar exprimate în prețuri curente, este dificilă de interpretat, deoarece nu se ia în calcul evoluția prețurilor.

Variația valorii unui flux de la o perioadă la alta este explicată prin variația prețurilor şi variația cantităților (de valoare).

Astfel, indicele de valoare (I_v) exprimă modificarea producției între două exerciții, fără să se facă deosebire între partea datorată evoluției prețului (P) şi cea care provine din modificarea factorului cantitativ (a):

$$I_v = \frac{\sum Qn\,Pn}{\sum Qn-1\,Pn-1}$$

Această creştere de valoare nu corespunde unei creşteri reale a producției, deoarece nu a fost eliminată creşterea prețurilor.

În acest scop, indicatorul de volum (I_q) exprimă modificarea producției, dacă prețurile au fost constante:

$$I_q = \frac{\sum Qn\,Pn-1}{\sum Qn-1\,pn-1}$$

[85] Vezi Ionaşcu I., *Contabilitatea națională*, Editura Economică, Bucureşti, 1995, p. 101.

Scanned with OKEN Scanner

Variația valorii producției ca urmare a modificării prețurilor este exprimată de indicele de preț (I_p) în condițiile în care cantitatea și calitatea diferitelor produse rămân neschimbate:

$$I_p = \frac{\sum Qn\ Pn}{\sum Qn\ Pn-1}$$

Indicele de valoare este egal cu produsul dintre indicele de volum și indicele de preț:

$$I_v = I_q \cdot I_p$$

Deci, pentru efectuarea de comparații între perioade de gestiune diferite se vor utiliza mărimi valorice exprimate în prețuri constante.

Pentru a obține o informație în preț constant, mărimea valorică exprimată în prețuri curente se raportează la indicele de preț corespunzător. Această operație se numește *deflație* și are drept consecință neutralitatea variațiilor de preț.

În practică sunt calculați diferiți indici de preț, ce corespund stadiilor de producție sau distribuție sau unor mărimi macroeconomice.

Dacă operațiile asupra bunurilor și serviciilor nu indică probleme speciale legate de explicarea modificărilor valorice pe seama factorului cantitativ (valoare) și a celui calitativ (evoluția prețurilor), operațiile de repartizare (flux de venituri) și cele financiare comportă anumite aspecte specifice, care se referă la faptul că variația prețurilor afectează puterea de cumpărare a monedei, iar pe de altă parte, este necesară identificarea unei noțiuni echivalente pentru acea cantitate (valoare) utilizată la operațiunile asupra bunurilor sau serviciilor.

Variația puterii de cumpărare a unui venit (sau flux financiar) se exprimă în valori constante, care respectă variația cantității de bunuri și servicii ce pot fi achiziționate de la o perioadă la alta.

Scanned with OKEN Scanner

Interpretarea informației furnizate de cantitatea de flux exprimată în prețuri constante prezintă unele limite legate de definirea şi construcția indicilor de preț folosiți în operația de deflație.

Introducerea conturilor de patrimoniu a creat posibilitatea evaluării incidenței inflației asupra patrimoniului unui sector instituțional prin măsurarea "câştigurilor sau pierderilor de capital" (numite şi câştiguri sau pierderi nominale din deținere).

7. Sectoare instituționale

În ceea ce priveşte sectoarele instituționale, nu există diferențe față de fostul S.C.N.. Se lucrează cu cinci sectoare principale:

- Societăți şi cvasisocietăți nefinanciare (SQS);
- Instituții financiare;
- Administrația publică;
- Gospodăriile populației;
- Administrația privată.

Este recunoscut faptul că în toate țările, şi poate în mod special în cele cu o economie în tranziție, este foarte utilă realizarea unei subsectorizări pentru a putea identifica în mod separat:

- subsectoarele de stat;
- subsectoarele privat naționale;
- subsectorul controlat din exterior.

Aceasta este subsectorizarea din cadrul sectorului SQS şi al sectorului "Instituții financiare". Pentru instituții financiare există şi un alt sistem de subsectorizare:

- Banca Centrală;
- alte instituții de depuneri;

Scanned with OKEN Scanner

- alte instituții financiare auxiliare;
- întreprinderi de asigurări.

Modificarea o reprezintă includerea instituțiilor financiare auxiliare, care au aceleaşi funcții ca şi băncile, dar care în vechiul S.C.N. erau incluse în sectorul SQS.

Alături de sectoarele naționale, există sectorul "Restul lumii", care funcționează ca un sector instituțional.

8. Conturile de fluxuri

S.C.N. - 1968 grupează operațiunile în şase conturi:
- contul de producție;
- contul de exploatare;
- contul de venit;
- contul de utilizare a venitului;
- contul de capital;
- contul financiar.

Noua metodologie nu modifică primele două conturi: de producție şi de exploatare. Următoarele conturi prevăzute de S.C.N. revizuit sunt însă diferite, şi anume:

- *contul distribuirii primare a venitului* – arată partea din Excedentul Brut de Exploatare (E.B.E.) alocată în directă legătură cu procesul de producție. Soldul acestui cont este numit balanța venitului primar;

- *contul distribuirii secundare a venitului* – înregistrează toate transferurile curente. Soldul acestui cont este venitul disponibil şi arată în ce măsură repartizarea venitului a fost efectuată prin intervenția statului, prin impozite şi contribuții pentru securitate socială, dar şi prin alte transferuri;

Scanned with OKEN Scanner

- *contul de redistribuire a venitului în natură* – înregistrează transferurile sociale de acest tip, care sunt, în esență, transferuri individuale ale statului sau ale administrației private, iar soldul este venitul disponibil ajustat;

- *contul de utilizare a venitului disponibil* – reflectă modul în care venitul disponibil este fie consumat, fie economisit;

- *contul de capital* – înregistrează operațiunile legate de capital;

- *contul financiar* – evidențiază operațiunile referitoare la activele financiare.

În plus, S.C.N. revizuit introduce două conturi noi:
- *contul altor modificări în volum ale activelor*,
- *contul de reevaluare.*

9. Bilanțul contabil

Conform S.C.N., distingem un bilanț de deschidere, care evidențiază toate activele nefinanciare şi financiare existente la începutul perioadei.

În cursul anului pot apărea modificări ale activelor necauzate de operațiuni economice; de exemplu, este necesară înregistrarea în conturi a unui fenomen natural, cum ar fi un cutremur sau un alt dezastru soldat cu distrugeri de active. De asemenea, valoarea activelor se schimbă în cursul anului datorită creşterilor de prețuri. Folosind ultimele patru conturi mai sus menționate, putem înregistra toate modificările legate de active şi pasive în cursul perioadei analizate. Dacă însumăm aceste modificări, vom obține diferența între bilanțul contabil de deschidere şi cel de închidere.

Scanned with OKEN Scanner

Primul S.C.N., elaborat în 1953, s-a concentrat asupra procesului de producție.

S.C.N. elaborat în 1968 a acordat mai multă atenție conturilor de venit.

S.C.N. revizuit (1993) a extins mai mult lista conturilor şi s-a concentrat asupra schimbărilor intervenite în active şi asupra modului de contabilizare a acestor schimbări.

10. Posibilități de analiză pe baza S.C.N. revizuit

Contul de producție permite analiza modului de repartizare a producției pe ramuri.

Pe baza contului de exploatare putem vedea care sector plăteşte cele mai mari salarii şi indemnizații şi, de asemenea, modul în care impozitele variază de la un sector la altul. Deşi, în principiu, toate sectoarele pot plăti impozite pe producție, în practică, un cuantum foarte mic va fi plătit de stat, majoritatea acestora tinzând a fi plătite de SQS şi într-o oarecare măsură de instituțiile financiare.

Contul de distribuire primară a venitului cuprinde:

- excedentul brut de exploatare reținut de societăți;
- venitul mixt = excedentul brut de exploatare obținut de întreprinderile individuale clasificate în sectorul gospodăriilor populației;
- veniturile din impozitele legate de producție;
- subvențiile legate de producție;
- veniturile din proprietate încasate şi plătite, în care se cuprind: dobânzile, dividendele, câştigurile reinvestite de întreprinderile străine cu investiții directe, venituri din operațiuni de asigurare, chirii.

Scanned with OKEN Scanner

Soldul contului de distribuire primară a venitului ne arată în ce măsură aceste încasări şi plăţi afectează valorile contului de exploatare.

Contul de distribuire secundară a venitului furnizează informaţii referitoare la:

- impozitele pe venit plătite de fiecare sector. Se poate calcula rata de presiune fiscală ca pondere fie în balanţa venitului primar, fie în venitul disponibil;
- contribuţiile sociale plătite de gospodăriile populaţiei şi alocaţiile de care beneficiază acestea;
- prestaţiile sociale, altele decât transferurile sociale în natură.

Pot fi analizate ponderile pe care le au alocaţiile primite şi, respectiv, prestaţiile sociale, în venitul total al gospodăriilor populaţiei.

Contul de utilizare a venitului evidenţiază faptul că administraţia publică, gospodăriile populaţiei şi administraţia privată sunt singurele sectoare care efectuează cheltuieli pentru consum final.

În cazul în care există întreprinderi care furnizează facilităţi propriilor salariaţi, S.C.N. revizuit sugerează ca acestea să fie atribuite gospodăriilor populaţiei prin intermediul administraţiei private. Pe baza datelor din contul de utilizare a venitului se pot analiza dimensiunile consumului populaţiei şi ale celui colectiv efectuat de stat, precum şi raportul dintre cât consumă gospodăriile populaţiei şi cât încasează acestea sub formă de bunuri şi servicii.

Contul de capital prezintă formarea brută de capital fix, variaţia stocurilor şi achiziţiile, mai puţin vânzările de obiecte de preţ. Toate aceste operaţiuni pot fi întreprinse de toate sectoarele, cu excepţia, evident, a sectorului "Restul lumii". Dacă se compară economiile fiecărui sector cu propria formare brută de capital, se poate vedea în ce măsură sectorul respectiv este capabil să-şi

Scanned with OKEN Scanner

finanțeze achiziția de capital. Soldul acestui cont – capacitatea sau nevoia de finanțare – arată în ce măsură în acest sector trebuie să se apeleze la instituțiile financiare (dacă are fonduri insuficiente) sau să crediteze (dacă are fonduri în surplus).

Aşadar, acest cont ne oferă o imagine asupra modului de interacțiune a sectoarelor, asupra dimensiunii împrumuturilor acordate de instituțiile financiare, a împrumuturilor luate de diverse sectoare, în principal de la instituțiile financiare, de la stat sau, poate, din exterior.

Contul financiar înregistrează variația diferitelor tipuri de creanțe şi angajamente financiare. Soldul său, numit soldul creanțelor şi angajamentelor, trebuie, în principiu, să corespundă soldului contului de capital – capacitatea sau nevoia de finanțare. În practică însă este necesară crearea unui post de ajustare între soldul contului de capital şi cel financiar.

Scanned with OKEN Scanner

Scanned with OKEN Scanner

BIBLIOGRAFIE

1. Archambault Edith, Arkhipoff Oleg, *Etudes de Comptabilité nationale,* Ed. Economica, Paris, 1986.

2. Archambault Edith, Arkhipoff Oleg, *Nouveaux aspects de la comptabilité nationale,* Ed. Economica, Paris, 1988.

3. Archambault Edith, Arkhipoff Oleg, éditeurs, *La comptabilité nationale face au défi international,* Ed. Economica, Paris, 1991.

4. Archambault Edith, Arkhipoff Oleg, *La comptabilité nationale pour quoi faire?,* Ed. Economica, Paris, 1992.

5. Arkhipoff Oleg, *Fiabilité des comptes nationaux et qualité de l'information économique et sociale. Un processus convergent,* comunicare prezentată la Quatrième Colloque de Comptabilité Nationale de l'ACN, Paris, 4-5-6 mars, 1991.

6. Archambault Edith, *Comptabilité nationale,* 5e édition, Ed. Economica, Paris, 1994.

7. Bărbat Alexandru, *Teoria statisticii sociale,* E.D.P., Bucureşti, 1972.

8. Bărbat Alexandru, *Gândirea reală în statistica socială,* comunicare, Consfătuirea Ştiinţifică a D.C.S., 27-29 decembrie 1977, pe tema: "Probleme actuale şi de perspectivă ale statisticii economice şi sociale".

9. Beckerman Gerard, *La comptabilité nationale. Histoire, Concepts, Critique,* PUF, Paris, 1985.

10. Bénard Jean, *Comptabilité nationale et modèles de politique économiques,* PUF, Paris, 1972.

11. Bojian Octavian, *Contabilitate generală, Bazele contabilității, Contabilitate financiară*, Editura Eficient, Bucureşti, 2000.

12. Boussard Daniel, Eglem Jean-Yves, coordinateurs, *Les mécanismes comptables de l'entreprise,* Entreprendre Montchrestien, Paris, 1990.

13. Călin Oprea, Ristea Mihai, *Bazele contabilității*, Editura Național, Bucureşti, 2000.

14. Capanu Ion, Wagner Pavel, Mitruț Constantin, *Sistemul conturilor naționale şi agregate macroeconomice,* Editura ALL, Bucureşti, 1994.

15. Castex Patrick, *Analyse macrocomptable et comptabilité nationale,* Tom 1 - l'outil d'information, Editura Economica, Paris, 1991.

16. Colasse Bernard, *Comptabilité générale,* 4e édition, Editura Economica, Paris, 1993.

17. Colasse Bernard, *Contabilitate generală*, traducere Tabără Neculai, Editura Moldova, Iaşi, 1995.

18. Comisia Națională pentru Statistică, Banca Națională a României, Conturile Naționale 1992-1993, Bucureşti, august 1996.

Scanned with OKEN Scanner

19. Comisia Națională pentru Statistică, Direcția de Conturi Naționale 1993-1994, Bucureşti, august 1997.

20. Comisia Națională pentru Statistică, Banca Națională a României, Conturile Naționale 1995-1996, Bucureşti, septembrie 1999.

21. Delors Jacques, *Des indicateurs sociaux,* Futuribles, Paris, 1971.

22. Dumitrescu Vasile, Tănase Florina, Ivan-Ungureanu Clementina, coordonatori, *Conturile naționale,* anii 1989, 1990, 1991 Colectivul Direcției de conturi naționale, Comisia națională pentru statistică, Bucureşti, 1994.

23. Enthvoven J.H., *Accountancy and economic developpment policy,* North-Holland, Amsterdam, 1973.

24. Epuran M., Băboiță V., Grosu C., *Contabilitatea financiară în noul sistem contabil,* Editura de Vest, Timişoara, 1996.

25. Feleagă Niculae, Ionaşcu Ion, *Contabilitatea financiară,* vol. I-IV, Editura Economică, Bucureşti, 1993-1994.

26. Feleagă Niculae, Ionaşcu Ion, *Tratat de contabilitate financiară,* volumul I-II, Editura Economică, Bucureşti, 1998-1999.

27. Horomnea Emil, *Decizii şi modele de calcul contabil digrafic în conducerea gestiunilor economice,* Teză de doctorat, Universitatea "Al.I. Cuza", Iaşi, 1991.

28. Horomnea Emil, *Contabilitatea, premisă şi consecință a dezvoltării economico-sociale,* Revista de Finanțe, Credit, Contabilitate nr.2/2000.

29. Horomnea Emil, *Contabilitatea între geneză, performanță şi controverse,* Revista de Finanțe, Credit, Contabilitate nr.3/ 2000.

Scanned with OKEN Scanner

30. Horomnea Emil, *Conducerea prin contabilitate în condițiile tranziției spre economia de piață*, în "File din cronica permanențelor învățământului şi culturii economice la Iaşi, Editura Policromia, Piatra Neamț,1995.

31. Horomnea Emil, *Tradiție şi schimbare în contabilitatea românească*, studiu publicat în volumul Conferinței Internaționale "Cultură organizațională şi schimbare tehnologică", Fundația "New Europe College", Iaşi, decembrie 2000.

32. Ionaşcu Ion, *Contabilitate Națională*, Editura Economică, Bucureşti, 1995.

33. Ionaşcu Ion, *Epistemologia contabilității*, Editura Economică, Bucureşti, 1997.

34. Ivan-Ungureanu Clementina, *Sistemul Conturilor Naționale, Tabelul Intrări-Ieşiri*, Societatea ADEVĂRUL S.A., Bucureşti, 1997.

35. Jaba Elisabeta, *Statistică*, Ediția a II-a, Editura Economică, Bucureşti, 2000.

36. Klotz Gérard, *La comptabilité nationale*, Armand Colin, Paris, 1990.

37. Généreaux Jacques, *Économie politique, macro-économie et comptabilité nationale*, Hachette, Paris, 1991.

38. Land Keneth, *Théories et modèles et indicateurs de changement social*, în *Revue Internationale de Sciences Sociales*, nr.1, 1975.

39. Marczewski Jean, *Comptabilité nationale*, Deuxième édition, Dalloz, Paris, 1967.

40. Meyer Jean, *Comptabilité d'entreprise et Comptabilité nationale*, Deuxième édition, Dunod, Paris, 1969.

Scanned with OKEN Scanner

41. Ministerul Finanțelor, *Sistemul contabil al agenților economici*, Editura Economică, Bucureşti, 1994.

42. Pântea Iacob Petru, coordonator ş.a., *Contabili-tatea financiară a agenților economici din România,* Ediția a III-a, actualizată şi îmbunătățită, Editura Intelcredo, Deva, 1999.

43. Percheron Serge, *Comptabilité nationale,* 2e édition, Masson, Paris, 1992.

44. Piatier André, *Réflexions d'ensemble sur l'information et les statistiques internationales,* în *Revue Internationale des Sciences Sociales,* nr.3/1976, vol. XXVIII, *L'économie de l'information et l'information pour les économistes.*

45. Pichot Alain, *La révision du système de comptabilité nationale des Nations Unies,* Revue Économique nr.4, Juillet, 1967.

46. Pichot Alain, *Comptabilité nationale et modèles économiques, Les nouveaux systèmes français et étrangers,* Dunod, PUF, Paris, 1988.

47. Pichot Alain, *Les Comptabilités nationales,* PUF, Paris, 1992.

48. Pop Atanasiu, *Contabilitatea națională a României,* Editura Intelcredo, Deva, 1998.

49. Possler Ladislau, coordonator, ş.a., *Sistemul contabil al agenților economici,* Ediția a III-a , Editura Fundației "Andrei Şaguna", Constanța, 1998.

50. Ristea Mihai, *Noul sistem contabil al agenților economici din România,* Editura CECCAR, Bucureşti, 1994.

51. Ristea Mihai, *Noul sistem contabil din România,* Editura Cartimex, Bucureşti, 1994.

52. Rusu Dumitru, *Bazele contabilității,* Ed. a II-a, E.D.P., Bucureşti, 1980.

Scanned with OKEN Scanner

53. Rusu Dumitru, Niculiciuiu Constantin, Petriş Rusalim, Horomnea Emil ş.a., *Fra Luca di Borgo şi Doctrinele contabilității în cultura economică românească,* Editura Junimea, Iaşi, 1991.

54. Rusu Dumitru, TABĂRĂ Neculai, *Încercare în definirea contabilității sociale,* comunicare publicată în volumul I, *Folosirea optimă a resurselor,* Iaşi, 1977, p. 127-130.

55. *** - Seminarul Internațional *Conturile Naționale în Analiza şi Previziunea Macroeconomică,* organizat de Comisia Națională pentru Statistică, 1-3 iunie 1994, Bucureşti.

56. TABĂRĂ Neculai, *La Comptabilité nationale et les conceptions sur les indicateurs sociaux (résumé),* Quatrième Colloque de Comptabilité Nationale, de l'Association de Comptabilité Nationale, Université Paris I, Institut National de la Statistique et des Etudes Economiques, Contributions presentées hors session, Paris, 4-6 mars 1991, p. 3-5.

57. TABĂRĂ Neculai, *Le Bilan national et les possibilités d'application au système de comptabilité nationale des Nations Unies (SCN) dans la Roumanie,* article publié dans BULLETIN de l'ACN nr.20/28 juillet 1992, Ministère de l'économie, des finances et du budget, INSEE, Paris, 15-17.

58. TABĂRĂ Neculai, *La taxe sur la valeur ajoutée (TVA) en Roumanie,* article publié dans BULLETIN De l'ACN nr. 22, Ministère de l'économie et des finances, INSEE, Paris, 1993, p. 15-18.

59. TABĂRĂ Neculai, *Bilanțul național şi contabilitatea națională în România,* comunicare la a X-a Conferință română de textile şi pielărie, Secțiunea a XV-a, Management şi ingineria sistemelor de producție, Iaşi, 14-16 mai 1992, volumul comunicărilor, p. 225-226.

Scanned with OKEN Scanner

60. TABĂRĂ Neculai, *Contabilitatea şi bilanţul naţional,* articol publicat în Revista *Tribuna Economică* nr.14/1992, p. 5-6.

61. TABĂRĂ Neculai, *Analiza economică pe baza bilanţului contabil la nivel de întreprindere* (I):

a. Concepţii privind analiza economică pe bază de bilanţ la nivel de întreprindere, în revista *Tribuna economică,* nr.25/1992, p. 8-9.

b. Modele de analiză economică pe baza bilanţului contabil, în revista *Tribuna economică,* nr.27/1992, p. 8-10.

62. TABĂRĂ Neculai, Roman Constantin, *Costul macroeconomic* în revista *Tribuna economică* nr.36/1992, p. 28.

63. TABĂRĂ Neculai, *Concepţii privind sistemul de indicatori economico-sociali ca instrument de cunoaştere şi analiză,* articol publicat în *Revista Română de Statistică* nr.7-8/1993, editată de Comisia Naţională pentru Statistică, p. 10-14.

64. TABĂRĂ Neculai, *Contabilitatea socială: bilanţul social şi bilanţul ecologic,* în revista *Tribuna Economică* nr.9/1995, p. 48-50.

65. TABĂRĂ Neculai, Istrate Costel, *Structura instituţională a contabilităţii naţionale* în revista *Finanţe, Credit, Contabilitate,* nr.4/1995.

66. TABĂRĂ Neculai, Istrate Costel, *Conturile sectoarelor instituţionale,* în revista *Finanţe, Credit, Contabilitate* nr.5/1995.

67. TABĂRĂ Neculai, Ignat Ion, *Contabilitatea Naţională şi fluxurile macroeconomice,* în *Revista Română de Statistică* nr.3/1995, p.1-6.

68. TABĂRĂ Neculai, *Planul contabil general şi soldurile intermediare de gestiune,* în revista *Expertiza Contabilă* nr. 1/1994, p.18-21.

Scanned with OKEN Scanner

69. TABĂRĂ Neculai, Istrate Costel, *Tabloul Economic de Ansamblu şi Indicatorii Sistemului de Contabilitate Națională,* Revista Română de Statistică nr.11/1995.

70. TABĂRĂ Neculai, Horomnea Emil, *Conturile patrimoniului național,* Revista Română de Statistică nr.6/1997.

71. Vanoli André, *La Révision du Système de Comptabilité nationale des Nations Unies* (SCN), în *La Comptabilité nationale pourquoi faire?,* Ed. Economica, Paris, 1992, p. 349-401.

72. Voina Dumitru, *Contabilitate generală,* Ed. Academiei, Braşov, 1947.

Scanned with OKEN Scanner

CUPRINS

PROLEGOMENE PENTRU STATUTUL DE ŞTIINȚĂ AL CONTABILITĂȚII 5

INTRODUCERE 27

CAPITOLUL I 35

CADRUL CONCEPTUAL AL CONTABILITĂȚII NAȚIONALE ...35

1. Conceptul de contabilitate națională 35
2. Evoluția contabilității naționale 41
3. Contabilitatea națională şi fluxurile macroeconomice 47
4. Fluxurile circulare închise - metodă specifică a contabilității naționale 52

Scanned with OKEN Scanner

5. Analiza macrocontabilă sau contabilitatea națională 63
6. Structura elementară a contabilității naționale 75
A. Centrele de decizie; sectoarele instituționale.....77
B. Operațiunile.....78

CAPITOLUL II..... 87

STRUCTURA INSTITUȚIONALĂ A CONTABILITĂȚII NAȚIONALE 87
I. Unitățile economice.....87
1. Societățile şi cvasisocietățile nefinanciare 91
2. Instituțiile financiare.....93
3. Întreprinderile de asigurare 95
4. Administrațiile publice.....97
5. Administrațiile private 101
6. Gospodăriile populației.....102
7. Restul Lumii.....108
II. Principiul conturilor ecran.....113

CAPITOLUL III.....117

CONTURILE SECTOARELOR INSTITUȚIONALE [48].....117
1. Conturile de flux 120
A. Contul de producție.....122
B. Contul de exploatare.....123
C. Contul de venit.....124
D. Contul de utilizare a venitului.....125

Scanned with OKEN Scanner

E. Contul de capital 127
F. Contul de financiar 129
1. Modificarea principiului de înregistrare 129
2. Semnificația contului financiar 131
G. Principalele definiții ale conturilor nefinanciare.....133

CAPITOLUL IV 157

CONTURILE DE OPERAȚIUNI 157
I. Operațiuni asupra bunurilor şi serviciilor.....158
1. Producția 159
a. Noțiunea de ramură.....159
b. Producția destinată pieței 160
c. Producția nedestinată pieței 163
2. Consumul 164
3. Formarea brută a capitalului fix.....166
4.Variația stocurilor 166
5. Operațiunile cu restul lumii.....167
SINTEZA OPERAȚIUNILOR ASUPRA BUNURILOR ŞI SERVICIILOR: TABLOUL INTRĂRI-IEŞIRI (T.I.I.) 168
II. Operațiunile de repartiție.....180
Clasificarea operațiunilor de repartiție a veniturilor.....181
1. Remunerațiile salariaților.....181
2. Impozitele legate de producție şi de importuri.....182

Scanned with OKEN Scanner

3. Subvenţiile pentru exploatare şi import 183
4. Dividendele şi alte venituri distribuite de societăţi 183
5. Operaţiunile de asigurare - daune 184
6. Transferurile curente fără contrapartidă (cu excepţia transferurilor curente privind producţia) 185
7. Transferurile de capital 187
8. Absenţa unui tablou analitic al repartiţiei 188
III. Operaţiunile financiare 189
A. Tabloul operaţiunilor financiare (TOF) 193
B Comportamentul financiar al sectoarelor instituţionale 206
IV. Conturile naţionale financiare ale României 216
1. Particularităţi privind conturile naţionale financiare 216
2. Aspecte privind elaborarea conturilor financiare în România 220
3. Analiza creanţelor şi angajamentelor din economie şi soldurilor acestora 222
Plasamentele financiare.....224
Finanţarea economiei 228
Analiza sferei financiare..... 232
Principalele definiţii ale conturilor naţionale financiare250
CAPITOLUL V 269
TABLOUL ECONOMIC DE ANSAMBLU ŞI INDICATORII SISTEMULUI DE CONTABILITATE NAŢIONALĂ 269

Scanned with OKEN Scanner

1. Structura Tabloului Economic de Ansamblu (TEA) 270
2. Utilizarea TEA - sistemul de indicatori ai contabilității naționale 273

CAPITOLUL VI 287

CONTURILE DE PATRIMONIU 287
1. Principiile conturilor de patrimoniu 288
A. Definiția și delimitarea patrimoniului 288
B. Evaluarea 289
C. Structura conturilor de patrimoniu 290
2. Descrierea conturilor de patrimoniu 293
3. Aportul conturilor de patrimoniu 299
4. Bilanțul analitic al națiunii și legăturile între bilanțurile sectoarelor instituționale 304

CAPITOLUL VII 309

DIRECȚII ȘI TENDINȚE ÎN DEZVOLTAREA CONTABILITĂȚII NAȚIONALE 309
I. Dezvoltarea contabilității naționale 309
Conturile periferice 309
Sistemele intermediare 310
Planul contabil general și soldurile intermediare de gestiune 314
Conturile satelit 327

Scanned with OKEN Scanner

II. Orientări ale cercetării în contabilitatea națională 327
1. Extinderea câmpului contabilității monetare 328
2. Indicatorii corectați 329
3. Conturile şi indicatorii sociali 332
A. Indicatorii sociali 333
B. Conturile socio-demografice 341
C. Contabilitățile sociale în timp de muncă 343
4. Conturile multidimensionale 345
A. Conturile mediului natural 345
I. Contabilitatea socială şi relațiile întreprinderii cu mediul 345
II. Raportările de mediu - un fenomen care priveşte profesia contabilă 351
a. Obligația de a publica asemenea documente 352
b. Logica şi practicile de publicare a primelor trei rapoarte la concursul organizat de ACCA 353
c. Informația de mediu publicată de marile societăți, comparată cu o informație tip 356
d. Obligațiile privind informațiile de mediu în textele legale şi în recomandările doctrinei 357
B. Conturile patrimoniului natural 362
III. Modificări prevăzute de sistemul revizuit al conturilor naționale 368

Scanned with OKEN Scanner

1. Producția 369
2. Evaluarea 369
3. Acumularea de capital 370
4. Consumul 371
5. Operațiuni de repartiție 372
6. Prețuri constante 373
Sectoare instituționale 376
8 Conturile de fluxuri 376
9 Bilanțul contabil 378
10. Posibilități de analiză pe baza S.C.N. revizuit 379

BIBLIOGRAFIE 382

Scanned with OKEN Scanner

CONTENU

PROLEGOMENES POUR LE STATUT DE SCIENCE DE LA COMPTABILITE 5

INTRODUCTION 27

CHAPITRE I 35

CADRE CONCEPTUEL DE LA COMPTABILITÉ NATIONALE 35

1. Le concept de comptabilité nationale 35
2. L' évolution de la comptabilité nationale 41
3. La comptabilité nationale et les flux macroéconomiques ... 47
4. Les flux circulaires fermés – méthode spécifique de la comptabilité nationale 52
5. L' analyse macrocomptable ou la comptabilité nationale ... 63

Scanned with OKEN Scanner

6. La structure élémentaire de la comptabilité nationale.....75
A. Les centres de décision; les secteurs institutionnels 77
B. Les opérations 78

CHAPITRE II..... 87

LA STRUCTURE INSTITUTIONNELLE DE LA COMPTABILITÉ NATIONALE 87
I. Unités économiques.....87
1. Sociétés et cvasisociétés nonfinancières.....91
2. Institutions financières.....93
3. Entreprises d'assurance.....95
4. Administrations publiques 97
5. Administrations privées 101
6. Ménages.....102
7. Reste du monde 108
II. Le principe des comptes écran 113

CHAPITRE III.....117

LES COMPTES DES SECTEURS INSTITUTIONNELS.....117
I. Compte de flux.....120
A. Compte de production.....122
B. Compte d'exploitation.....123
C. Compte de revenu 124
D. Compte d'utilisation du revenu.....125

Scanned with OKEN Scanner

E. Compte de capital 127
F. Compte financier 129
1. Modification du principe d'enregistrement.....129
2. Signification du compte financier 131
G. Principales définitions des comptes nonfinanciers 133

CHAPITRE IV 157

COMPTES D'OPÉRATIONS 157
I Opérations sur biens et services.....158
1. La production 159
a. La notion de branche.....159
b. La production marchande.....160
c. La production non-marchande.....163
2. La consommation.....164
3. La formation brute de capital fixe 166
4. Les variations des stocks 166
5. Les opérations avec le reste du monde 167
SINTHÈSE DES OPÉRATIONS SUR BIENS ET SERVICESTABLEAU ENTRÉES-SORTIES 168
II. Les opérations de répartition.....180
La classification des opérations de répartition des revenues181
1. La rémunération des salariés 181
2. Les impôts liés à la production et à l'importation.....182

Scanned with OKEN Scanner

3. Les subventions d'exploitation et d'importation 183
4. Dividendes et d'autres revenues distribués par les sociétés 183
5. Opérations d'assurance - dommages.....184
6. Les transferts courants sans contrapartie à l'exclusion des transferts courants liés à la production 185
7. Les transferts en capital 187
8. L'absence d'un tableau analytique de la répartition 188
III. Les opérations financières 189
A. Tableau des Opérations Financières (TOF) 193
B. Le comportement financier des secteurs institutionels 206
IV. Comptes nationaux financiers de la Roumanie 216
1. Particularités des comptes nationaux financiers 216
2. Aspects concernant l'élaboration des comptes financiers en Roumanie.....220
3. Analyse des créances et des engagements dans l'économie et leurs soldes.....222
Plasaments financiers.....224
Financement de l'économie 228
Analyse de la sphère financière.....232
Les principales définitions des comptes nationaux financiers 250

Scanned with OKEN Scanner

CHAPITRE V 269

TABLEAU ÉCONOMIQUE D'ANSEMBLE ET INDICATEURS DU SYSTÈME DE COMPTABILITÉ NATIONALE 269

1. Structure du Tableau Économique d'Ensemble (TEA).270

2. Utilisation du TEA – système des indicateurs de la comptabilité nationale 273

CHAPITRE VI 287

COMPTES DE PATRIMOINE.....287

1. Les principes des comptes de patrimoine.....288

A. La définition et la délimitation du patrimoine.....288

B. L'évaluation.....289

C. La structure des comptes de patrimoine.....290

2. La description des comptes de patrimoine.....293

3. L'apport des comptes de patrimoine 299

4. Le bilan analytique de la nation et les liens entre les bilans des secteurs institutionnels.....304

CHAPITRE VII 309

DIRECTIONS ET TENDENCES DANS LE DÉVELOPPEMENT DE LA COMPTABILITÉ NATIONALE.....309

I. Le développement de la comptabilité nationale 309

Les comptes périphériques 309

Les systèmes intermédiaires.....310

Scanned with OKEN Scanner

Plan comptable général et soldes intermédiaires de gestion.....314
Les comptes satellits.....327

II. Orientations de la recherche dans la comptabilité nationale.....327
1. L'élargissement du champ de la comptabilité monnétaire.....328
2. Les indicateurs corrigés.....329
3. Les comptes et les indicateurs sociaux.....332
A. Les indicateurs sociaux.....333
B. Les comptes socio-démographiques.....341
C. Comptabilités sociales en temps de travail..... 343
4. Les comptes multidimensionnels.....345
A. Les comptes d'environnement naturel.....345
I. La comptabilité sociale et les relations de l'entreprise avec l'environnement.....345
II. Les rapports d'environnement – un phénomène qui concerne la profession comptable.....351
a. L'obligation de publication des documents pareils.....352
b. La logique et les pratiques de publication des premiers trois rapports au concours de l'ACCA.....353

Scanned with OKEN Scanner

c. L'information environnementale publiée par les grandes sociétés comparée avec une information typ 356
d. Les obligations concernant les informations environnementales dans les textes légales et dans les récommendations de la doctrine 357
B. Les comptes du patrimoine naturel 362
III. Les modifications dans le système révisé des comptes nationaux 368
1. Production 369
2. Évaluation 369
3. Accumulation 370
4. Consomme 371
5. Opérations de répartition 372
6. Prix constants 373
7. Secteurs institutionnels 376
8. Comptes de flux 376
9. Bilan comptable 378
10. Possibilités d'analyse fondées sur le S.C.N. révisé....379

BIBLIOGRAPHIE 382

Scanned with OKEN Scanner

TIPOGRAFIA MOLDOVA
B-dul Copou, nr. 3-5, Iaşi, 6600

Redactor: *Larisa Guzan*
Constantin Huşanu
Tehnoredactor: *Cristian Almăşanu*

Tiparul executat la ***Tipografia Moldova***
sub comanda nr. 12 / 2001
Printed in Romania

Scanned with OKEN Scanner

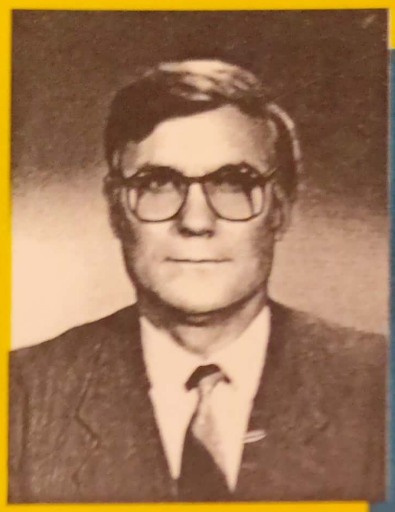

Absolvent al Facultății de Științe Economice Iași, secția Contabilitate, șef de promoție în anul 1973. Profesor universitar, doctor în economie la Catedra de Contabilitate și Analiză economică a Facultății de Economie și Administrarea Afacerilor, Universitatea Al.I. Cuza Iași, expert contabil din anul 1981. Susține teza de doctorat în anul 1984, cu tema: *Aplicarea metodei corelației în analiza economică pe bază de bilanț la nivel de întreprindere (contribuții metodologice)*. Din 1997 este conducător de doctorat în domeniul contabilității. A participat la congresele anuale (1991-1995) ale Asociației Franceze de Contabilitate. A efectuat un stagiu de cercetare-documentare la **I.U.T. de Sceaux Universitatea Paris-Sud** și la activitățile D.E.A. 124 Contabilitate, Decizie, Control de la **Universitatea Paris-Dauphine**, responsabil - profesorul **Bernard Colasse**, coordonator - profesorul **Jacques Richard** (ianuarie - iulie 1994), precum și o documentare la **Universitatea Sorbona I**, Laboratorul de Economie Socială - coordonator profesor Edith Archambault. Este membru al Asociației de Contabilitate Națională de la Paris (1990) și membru fondator al Asociației Profesorilor Români de Contabilitate (ARC) 1994.

Lucrarea de față tratează multitudinea de aspecte ale contabilității naționale, care înregistrează ansamblul de indicatori specifici universului economic al unei societăți date și reprezintă astfel contabilitatea socială a unei națiuni.

I.S.B.N.: 973-572-159-7

Scanned with OKEN Scanner